

Euroopa Komisjon

LOODUST JA BIOLOOGILIST MITMEKESISUST KÄSITLEVAD KOHTUASJAD EUROOPA KOHTU OTSUSED

Keskkonnaministeerium 2009

Europe Direct on teabevõrk, kust saate vastuseid
Euroopa Liitu puudutavatele küsimustele.

Uus tasuta number:

00 800 6789 1011

(*) Mõned mobiilside operaatorid ei võimalda helistada, kui telefoninumbri alguses on 00 800, või võivad selliste kõnede eest tasu küsida.

Palju lisateavet Euroopa Liidu kohta on Internetis.
Seda saab Euroopa serveri <http://ec.europa.eu> kaudu.

Väljaande lõpus on märksõnade loend.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2006

ISBN 92-79-02561-9

© Euroopa ühendused, 2006

Taasesitamine on lubatud tingimusel, et mainitakse allikat.

Trükitud Luxembourgis

Trükitud valgele kloorivabale paberile.

Tõlge eesti keelde: Luisa tõlkebüroo
Esikaane foto: Herdis Fridolin

Keskkonnaministeerium 2009

Sisukord

1. Ühised põhimõtted.....	8
2. Linnudirektiiv.....	10
2.1. Linnudirektiivi ülevõtmise viis.....	10
2.2. Direktiiviga reguleeritav valdkond.....	10
2.3. Liikide elupaikade erikaitsemeetmete võtmise kohustused: linnualade õiguskaitsekord.....	11
2.3.1. Linnualade klassifikatsioon ja nende õiguskaitse tagamine.....	11
2.3.2. Elupaikade saastamise või kahjustamise vältimine.....	14
2.4. Liikide kaitse kohustus.....	15
2.4.1. Üldine kaitsesüsteem.....	15
2.4.2. Lindude turustamine.....	16
2.4.3. Lindudele jahipidamine ning lindude püüdmine ja tapmine.....	17
2.4.4. Erandid.....	21
3. Loodusdirektiiv.....	28
3.1. Loodusdirektiivi ülevõtmise viis.....	28
3.2. Elupaikade kaitse kohustus: Loetellu esitatud ühenduse tähtsusega alade, ühenduse tähtsusega alade ja loodusalade õiguskaitsekord.....	29
3.2.1. Loetellu esitatud ühenduse tähtsusega alad, ühenduse tähtsusega alad, loodusalad.....	29
3.2.2. Elupaikade halvenemise vältimine.....	32
3.2.3. Kavade ja projektide hindamine ning asendusmeetmed.....	33
3.2.4. Kavade ja projektide hindamine ning asendusmeetmed linnualade puhul.....	38
3.2.5. Järelevalve kaitsestaatuse üle.....	39
3.3. Liikide kaitse kohustus.....	39
3.3.1. Range kaitse süsteem.....	39
3.3.2. Erandid.....	42

Eessõna

Käesoleval aastal tegid kümme uut liikmesriiki märgatavaid edusamme Natura 2000 võrgustikku kantavate alade kindlaksmääramisel. Kui kõik liikmesriigid täidavad oma kohustused, saab Natura 2000 aladega kaetud hinnanguliselt 18% kogu 25-liikmelise Euroopa Liidu maismaaterritooriumist – s.o suurem ala kui Saksamaa. Esimene väga oluline samm selle paljutöotava kava elluviimisel on juba peaaegu tehtud, kuid see on vaid pikaajalise töö algus.

Algab elluviimise periood: Natura 2000 alade kaitsekorralduse eesmärkide määratlemine ja hoogustamine, arengu jälgimine ja aruandmine ning – mis pole sugugi vähem oluline – uute ülesannete lahendamine näiteks seoses kliimamuutuste mõju või Euroopa looduslike elupaikade killustumisega. Rohkesti kogemusi ja teadmisi on aga juba saadud. Nende kogemuste ja teadmiste vahetamine tähendab tõhusamat tööd ja ajasäästu.

Osa meie ühisest kogemusest moodustab see, kuidas tõlgendatakse õigusraamistikku – linnudirektiivi ja loodusdirektiivi. Ühtse arusaamise tagamiseks on Euroopa Komisjon selgitanud looduskaitse direktiivide nõudeid ja sätteid mõnedes juhenddokumentides, mis käsitlevad Natura 2000 alade kaitsekorraldust, neid alasid oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamist ning jahipidamise ja rahastamise küsimusi.

Kuid vaidluste või eriarvamuste korral otsustab direktiivi lõpliku tõlgendamise üle Euroopa Kohus. Kuigi enamik Euroopa Kohtu lahendeid puudutavad teatud liikmesriigi kohustuste rikkumist või riigi konkreetset olukorda, on Euroopa Kohtu üldine tõlgendus kõikide Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide asutuste jaoks siduv. Teisisõnu on Euroopa Kohtu otsused õiguslikult siduvad ning Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide asutused on kohustatud neid järgima. Looduskaitset käsitlevad kohtulahendid moodustavad kohtupraktika olulise osa. Lahendid on üldsusele kättesaadavad, kuid nende arv kasvab ja vahel on inimestel, kes õigusküsimusi hästi ei tunne, raske leida ja välja sõeluda olulisemaid osi konkreetse Euroopa õiguse sätte tõlgendamise kohta.

Minu arvukatest aruteludest Euroopa õiguse rakendamise eri tasanditel – liikmesriikide parlamentides, riikide ja piirkondade valitsustes – ning ka igapäevases kokkupuutes asjaomaste huvirühmadega – maaomanike, tööstusettevõtete, kodanike, keskkonnaorganisatsioonide või muude vabaühenduste ja teistega – on selgunud, et Euroopa direktiivide mõistmine ja tõlgendus erineb sageli. Teadmised Euroopa Kohtu lahenditest on ühtse arusaamise loomisel ja praktiliste lahenduste leidmisel alati suureks abiks. Usun, et käesolevasse raamatusse koondatud kohtulahendid täidavad sama eesmärgi. Sellest võiks saada igapäevane abivahend, mis aitab selgitada Euroopa Liidu looduskaitsealaste õigusnormide õiguslikke aluseid ja vältida väärarusaamist nende rakendamisel juba enne, kui probleem tegelikult tekib.

Raamat on jaotatud kaheks suuremaks looduslaseid õigusnorme käsitlevaks osaks ning sisaldab kõige olulisemaid ja uuemaid otsuseid, võimaldades lugejal leida konkreetsete artiklite või punktidega seotud teavet ühest kohast koos õigusnormi algtekstiga. Lisaks on otsused esitatud nii, et asja oleks võimalik näha laiemas kontekstis. Tuleb rõhutada, et käesolev raamat on mõeldud vaid dokumenteeriva ja teavet andva vahendina ning peab seega arenema koos teemakohase kohtupraktikaga, sest see on koostatud olemasolevate dokumentide kogumina. Euroopa Komisjon ei vastuta mitte mingil määral selle sisu eest. Lahendite esitamine selles raamatus ei tekita Euroopa Kohtule mõistagi mingeid kohustusi.

Käesoleva aasta mais võttis Euroopa Komisjon vastu oma bioloogilise mitmekesisuse teatise, milles on öeldud, et meie peamine poliitiline eesmärk – peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine Euroopa Liidus 2010. aastaks – on saavutatav vaid siis, kui kõik asjaosalised teevad suuremaid pingutusi, järgides seejuures täielikult ja täpselt olemasolevat õigusraamistikku. Loodan, et see raamat, mis on olemas ka komisjoni veebilehel http://ec.europa.eu/environment/index_et.htm, aitab selle eesmärgi täitmisele kaasa ning asjaosalised hakkavad seda oma igapäevatöös kasutama.

Ladislav Miko
Direktor
Looduskeskkonna kaitse direktoraat
Keskkonna peadirektoraat

Viited

- Euroopa Kohus: <http://curia.eu.int>
- Juurdepääs Euroopa Kohtu, Esimese Astme Kohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu praktikale kohtuasja numbri järgi: http://curia.eu.int/et/content/juris/index_form.htm
- EurLex: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/et/index.htm>
- Euroopa Kohtu tähtsamad keskkonnaalased kohtuasjad ja otsused: http://europa.eu.int/comm/environment/law/cases_judgements.htm
- Keskkonna peadirektoraadi looduse ja bioloogilise mitmekesisuse teemaline veebileht: <http://europa.eu.int/comm/environment/nature/home.htm>
- Report on Birds Directive European Court of Justice Cases with Case Summaries (Euroopa Kohtu linnudirektiiviga seotud kohtuasjade ülevaade koos kokkuvõtetega), The Royal Society for the Protection of Birds (Briti Linnukaitseühing), 2004

Suunised

- Linnudirektiivil põhinev jahipidamist käsitlev juhenddokument http://www.ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_et.pdf
- Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Loodusdirektiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/art6_en.pdf
- Natura 2000 alad oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamine http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/natura_2000_assess_en.pdf
- Loodusdirektiiv: artikkel 12 – loomaliikide range kaitse (ettevalmistamisel) http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/species_protection/specific_articles/art12/index_en.htm
- Loodusdirektiivi artikkel 8 (töörühma veebileht) http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/natura_2000_network/financing_natura_2000/art8_working_group/index_en.htm
- Järelevalve ja aruandlus – loodusdirektiivi artikkel 17 http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/monitor_indic_reporting/monitoring_and_reporting/habitats/art17/index_en.htm
- Natura 2000 ja metsad – probleemid ja võimalused http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/n2kforest_en.pdf
- Säστεv turism ja Natura 2000 http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/sust_tourism.pdf
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/sust_tourism_annex.pdf
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/sust_tourism_gpract.pdf

Muud dokumendid

- Korduma kippuvad küsimused http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/memo_natura.pdf
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/faq_en.pdf
- Uudiskiri EU Focus: Loodus 2002 http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/focus_en.pdf
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/focus_corrigenum_en.pdf
- Natura 2000 ja inimesed: partnerlus http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/conf.pdf
- Loodusdirektiivi rakendamine mere- ja rannaaladel http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/implhmc.pdf
- Euroopa Komisjoni märgalasid käsitlev teatis http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/wetlands_en.pdf
- Natura 2000 – meie pärandi kaitsekorraldus http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/brochure-en.pdf
- ELi looduslike elupaikade tõlgendamise käsiraamat http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_enlargement/2004/pdf/habitats_im_en.pdf
- Natura 2000, Euroopa Komisjoni loodusteemaline teabeleht http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/newsletter_natura/index_en.htm
- „Kroonijuveelid” – Natura 2000 ja vaba aja veetmise head tavad http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/documents_publications/pdf/jewels_in_the_crown.pdf

- Avastage linnudirektiiviga hõlmatud liigid
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/focus_wild_birds/species_birds_directive/index_en.htm
- Säästev jahipidamine
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/focus_wild_birds/sustainable_hunting/index_en.htm
- Jahipidamine kui lisaväärtus bioloogilisele mitmekesisusele
<http://www.face-europe.org/case-studies/default.htm>
- Bioloogilise mitmekesisuse seire ja näitajad
<http://biodiversity-chm.eea.eu.int/information/indicator/>
- Euroopa bioloogilise mitmekesisuse näitajate parendamine 2010. aastaks
<http://biodiversity-chm.eea.eu.int/information/indicator/F1090245995>
- Natura 2000 – Euroopa loodus teie jaoks
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/pictures/europe_nature_for_you/brochure_europe_nature.pdf
- Pildid ja plakatid
http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/useful_info/pictures/index_en.htm

Sissejuhatus

Euroopa looduskaitse

Euroopa looduskaitsealase õiguse nurgakivid on nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (edaspidi „linnudirektiiv”) ja nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (edaspidi „loodusdirektiiv”). Need direktiivid kujutavad endast kõigi aegade edasipüüdlikemat ja suurimat algatust kogu Euroopa Liidu looduspärandi kaitsmiseks.

Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki looduslikke linnuliike ja nende tähtsamaid elupaiku kogu Euroopa Liidus. See direktiiv teeb lõpu mõnele tegevusele, näiteks kohalike looduslike linnuliikide pidamisele ja müügile või tapmisele valimatul viisil, ning annab õiguslikud vahendid muu tegevuse, näiteks jahipidamise reguleerimiseks, et tagada selle jätkusuutlikkus. Direktiiviga nõutakse ka, et kõik 25 liikmesriiki kaitseksid olulisemaid rändlindude alasid ja 194 eriti ohustatud linnuliiki. Erilist tähelepanu pööratakse rahvusvahelise tähtsusega märgaladele.

Loodusdirektiivis on kehtestatud samalaadsed meetmed kui linnudirektiivis, et kaitsta Euroopa loodust. See direktiiv hõlmab aga palju suuremat hulka haruldasi, ohustatud või endeemseid liike, sealhulgas umbes 450 looma- ja 500 taimeliiki. Samuti kavatakse selles ligikaudu 200 haruldast ja mõnele piirkonnale omast elupaika esmakordselt kaitse alla võtta.

Mõlema looduskaitse direktiivi keskmeks on üle-euroopalise ökoloogilise kaitstavate alade võrgustiku **Natura 2000** loomine. Natura 2000 alade suurus võib olla nii alla ühe hektari kui ka üle 5000 ruutkilomeetri, see sõltub kaitstavatest liikidest või elupaikadest. Enamik alade suurus on 100–1000 hektarit. Mõned alad asuvad kõrvalistes kohtades, kuid enamik moodustab osa meie maapiirkondadest ning hõlmab mitmesuguseid elupaiku, puhvervööndeid ja muid maastikuelemente. Sedasi ei kaitse Natura 2000 mitte ainult Euroopa haruldasemaid liike ja elupaiku, vaid pakub ka turvalist varjupaika lugematutele teistele loomadele, taimedele ja looduse esindajatele, kes tavapärasusest hoolimata moodustavad ka olulise osa meie looduspärandist.

Euroopa Kohus

Euroopa ühtsuse eesmärgil sõlmisid liikmesriigid asutamislepingud, millega loodi esmalt Euroopa ühendused ja seejärel Euroopa Liit koos institutsioonidega, kus võetakse vastu eri valdkondade õigusnorme. Ühendusel on seega omaenda õigusloome, mida tuntakse määruste, direktiivide ja otsustena. Ühenduse õiguse jõustumise, mõistmise ja ühtse kohaldamise tagamiseks kõigis liikmesriikides on esmavajalik vastav õigusinstitutsioon. See institutsioon on **Euroopa Ühenduste Kohus**. See koosneb Euroopa Kohtust (asutati 1952. aastal), Esimese Astme Kohtust (asutati 1988. aastal) ja Avaliku Teenistuse Kohtust (asutati 2004. aastal).

Avaliku Teenistuse Kohtus lahendatakse Euroopa institutsioonide ning nende ametnike ja teenistujate vahelisi vaidlusi.

Esimese Astme Kohus on pädev arutama ja lahendama esimese astmena kõiki üksikisikute ja liikmesriikide esitatud hagiid, välja arvatud need, mis on määratud kohtukollegiumile või kuuluvad Euroopa Kohtu pädevusse. Seega tegeleb Esimese Astme Kohus tühistamishagide (ühenduse institutsioonide aktide tühistamiseks), tegevusetushagide (ühenduse institutsioonide tegevusetuse vastu), kahju hüvitamise hagide (ühenduse institutsiooni ebaseadusliku käitumisega põhjustatud kahju hüvitamiseks), vahekohtuklauslil põhinevate hagide (vaidlused, mis puudutavad avalik-õiguslikke ja eraõiguslikke lepinguid, mida ühendus on sõlminud ja mis sisaldavad sellist klauslit) ja avalikku teenistust puudutavate hagidega (ühenduse ning selle ametnike ja teiste teenistujate vahelisi vaidlusi puudutavate Avaliku Teenistuse Kohtu otsuste edasikaebused).

Euroopa Kohtu kui ülemkohtu või põhiseaduskohtu peamine ülesanne on kontrollida ühenduse aktide seaduslikkust ning tagada eelkõige eelotsusetaotluseid analüüsides ühenduse õiguse ühesugune tõlgendus ja kohaldamine. Samuti kohaldab Euroopa Kohus ühenduse õigust ning lahendab ühenduse institutsioonide omavahelisi või ühenduse institutsioonide ja liikmesriikide vahelisi või isegi liikmesriikide omavahelisi vaidlusi. Euroopa Kohus koosneb 25 kohtunikust ja 8 kohtujuristist. Nad on ametisse määratud liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel ja nende ametiaeg on kuus aastat, kusjuures neid saab uueks ametiajaks tagasi nimetada. Nad valitakse õigusasjatundjate seast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ja kellel on oma riigi kõrgeimastes kohtunikuametitesse nimetamiseks nõutav kvalifikatsioon või kes on tunnustatud ja pädevad. Kohtunikud valivad endi seast kolmeks aastaks Euroopa Kohtu presidendi. Presidendi võib tagasi valida. Kohtujuristid abistavad kohut selle töös. Nende ülesanne on teha avalikul kohtuistungil täiesti erapooletult ja sõltumatult põhjendatud ettepanekuid kõigis kohtuasjades, välja arvatud neis, milles Euroopa Kohtu hinnangul ei kerki esile uusi õigusküsimusi. Kohtujuristide kohustusi ei tohiks ajada segi prokuröri või muu sarnase ametiga.

Euroopa Kohtu ülesanne on tagada, et Euroopa ühenduste asutamislepingute ja pädevate ühenduse institutsioonide kehtestatud õigusnormide tõlgendamisel ja rakendamisel järgitaks õigust. Selleks on kohtul pädevus arutada **mitut tüüpi hagnid**, s.t tühistamishagnid, tegevusetushagnid, hüvitamishagnid või edasikaebusi. Käesolevas raamatus sisalduvad otsused pärinevad kohustuste rikkumise hagnid menetlustest või eelotsusemenetlustest.

Kohustuste rikkumise hagnid menetlemine võimaldab Euroopa Kohtul otsustada, kas liikmesriik on täitnud oma ühenduse õigusest tulenevad kohustused. Enne Euroopa Kohtu menetlust toimub menetlus komisjonis. Komisjon annab liikmesriigile võimaluse vastata tema vastu esitatud kaebustele. Kui selle menetlusega ei saavutata liikmesriigi kohustuste rikkumise lõpetamist, võib kohtule esitada ühenduse õiguse rikkumise hagi. Selle hagi võib esitada komisjon – nagu see enamasti ongi – või teine liikmesriik. Kui kohus leiab, et kohustust on rikutud, peab asjaomane liikmesriik rikkumise viivitamata lõpetama. Kui Euroopa Kohus leiab pärast seda, kui komisjon on algatanud uue menetluse, et asjaomane liikmesriik ei ole kohtuotsust täitnud, võib ta liikmesriigile komisjoni soovil määrata makstava põhisumma või trahvi.

Eelotsusetaotlused puudutavad ühenduse õigust. Kuigi Euroopa Kohus on oma olemuselt ühenduse õiguslikkuse kõrgeim järelevalveorgan, ei ole ta ainus õigusorgan, kellel on volitus ühenduse õigust kohaldada. See ülesanne on ka liikmesriikide kohtutel niivõrd, kuivõrd neil säilib pädevus kontrollida ühenduse õiguse halduslikku rakendamist – selle eest vastutavad põhiliselt liikmesriikide asutused. Paljud asutamislepingute ja teisese õiguse – määruste, direktiivide ja otsuste – sätted annavad liikmesriikide kodanikele otseselt õigusi, mida liikmesriikide kohtud peavad kaitsma. Seega on liikmesriikide kohtud oma olemuselt ühenduse õiguse järgimise esmased tagajad. Et kindlustada ühenduse õiguse tõhus ja ühesugune kohaldamine ning vältida erinevat tõlgendamist, võivad ja vahel peavad liikmesriikide kohtud pöörduma Euroopa Kohtu poole ning paluma tal selgitada mõnda ühenduse õiguse tõlgendamise küsimust, et teha kindlaks näiteks seda, kas nende riigi õigusnormid on ühenduse õigusega kooskõlas. Eelotsusetaotluse eesmärk võib olla ka mingi ühenduse õigusnormi seaduslikkuse ülevaatamine. Euroopa Kohtu otsus ei ole lihtsalt arvamus, vaid oma vormilt kohtuotsus või põhjendatud määrus. Liikmesriigi kohtule, kellele see otsus on määratud, on Euroopa Kohtu tõlgendus siduv. Euroopa Kohtu otsus on siduv ka teiste liikmesriikide kohtute jaoks, kus sama laadi probleem tõstatub. Eelotsusemenetlused võimaldavad ka igal Euroopa kodanikul saada selgitusi teda puudutavate ühenduse eeskirjade kohta. Kuigi eelotsusetaotluse võib esitada vaid liikmesriigi kohus, kellel on ainuõigus otsustada, kas see on vajalik, võivad kõik asjaosalised – s.t liikmesriigid, liikmesriikide kohtute menetlusosalised ja eriti Euroopa Komisjon – võtta Euroopa Kohtu menetlusest osa. Nii sätestatakse mitmed ühenduse õiguse olulised põhimõtted eelotsustes ja vahel vastuses liikmesriikide esimese astme kohtute küsimustele.

Käesolev raamat

Selle raamatu eesmärk on esitada lühike ja käepärane kogum Euroopa Kohtu tähtsamatest lahenditest (kuni 15. juulini 2006)¹, mis puudutavad linnudirektiivi ja loodusdirektiivi. Nagu eespool mainitud, on Euroopa Kohtul ühenduse õiguse kohaldamisel, tõlgendamisel ja jõustamisel asendamatu roll. Seega on tema otsuste tundmine igasuguse õigusnormi olemuse ja eesmärkide õigeks mõistmiseks hädavajalik. Kahe nimetatud looduskaitse direktiivi puhul kehtib see eriti, sest need on keerulised õigusnormid.

Käesolev raamat on koostatud valimikust Euroopa Kohtu lahenditest, mis on kaht eelnimetatud direktiivi puudutavates küsimustes kõige olulisemad. **Esimene osa**, mis jaguneb kolmeks peatükiks, sisaldab Euroopa Kohtu sedastusi vastavalt igas linnudirektiivi ja loodusdirektiivi asjaomaseid artikleid käsitlevas kohtuasjas esitatule (2. ja 3. peatükk) ning sedastusi, mida võib pidada mõlema nimetatud direktiivi või pigem ühenduse õiguse kui terviku ühisteks põhimõteteks (1. peatükk). Nende kohtulahendite põhjalikumad versioonid kohtus sõnastatud kujul koos poolte argumentide ja iga kohtuasja taustteabega on raamatu **teises osas**. Kohtulahendi algversiooni leidmiseks on iga kohtuasja alguses antud Interneti-link.

Lisas on esitatud ülevaade kõigist Euroopa Kohtu asjaomase valdkonna lahenditest nende väljaandmise järjekorras koos lühikokkuvõttega, kus on kirjas direktiivide vastavad artiklid.

---

¹ NB! Pärast raamatu trükkimist tegi Euroopa Kohus 14. septembril 2006 veel ühe olulise otsuse kohtuasjas C-244/05: Bund Naturschutz Bayern, milles ta selgitab oma eelmist otsust kohtuasjas C-117/03: Dragaggi.

See lisatakse raamatusse täiendatud trükis.

I OSA

1. Ühised põhimõtted

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

EÜ asutamislepingu artikli 249 kolmanda lõigu¹ alusel on direktiiv siduv saavutatava tulemuse seisukohalt igale liikmesriigile, kellele see on adresseeritud, kuid jätab käsitletava direktiivi siseriiklikus õiguses rakendamise vormi ja meetodite valiku selle riigi asutuste pädevusse. Siiski võib vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale **direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmine**, kui selleks ei ole tingimata vaja formaalset ja sõnasõnalist direktiivi sisu kordamist otseses ja konkreetnes õigusnormis, sõltuvalt sisust piirduda üldise õigusliku raamistikuga, tingimusel, et see tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt. Selles osas on liikmesriigi ülevõtmiskohustuse ulatuse väljaselgitamiseks seega igal üksikjuhul oluline kindlaks määrata direktiivis kehtestatud ja liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi põhjuseks olnud sätte olemus.

(Kohtuasi C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Õiguskindluse nõuete täitmiseks tuleb direktiivi sätteid rakendada vaieldamatu sunnijõuga, nõutava erisuse, täpsuse ja selgusega. **Õiguskindluse põhimõtte** kohaselt peavad ühenduse õigusnormide alusel võetud liikmesriikide meetmed olema piisavalt avalikustatud, et asjaomased õigussubjektid, keda sellised meetmed puudutavad, saaksid teada oma õiguste ja kohustuste ulatusest ühenduse õigusega hõlmatud konkreetses valdkonnas.

(C-415/01: komisjon vs. Belgia)

Oleks õiguskindluse põhimõtte vastane, kui liikmesriik võiks õigustada direktiivis sätestatud keeldudega vastuolus olevaid riigi õigusnorme, toetudes piirkondlike asutuste õigusele määrusi välja anda.

(C-157/89: komisjon vs. Itaalia)

Liikmesriigid peavad [elupaikade] direktiivi raames tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks **selge ja täpne**.

(C-98/03: komisjon vs. Saksamaa)

Liikmesriik ei või tugineda oma sisemise õigussüsteemi sätetele, tavadele või olukordadele, et **õigustada** direktiivis sätestatud kohustuste ja tähtaegade **täitmatajätmist**.

(C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa – Seine'i suudmeala kohtuasi)

Eeldatavalt ei saa väljakujunenud **tava** kooskõla direktiivi kaitsenõuetega olla nimetatud direktiivi asjaomase liikmesriigi siseriiklikku õiguskorda ülevõtmata jätmise põhjus.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

---

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:ET:pdf>

EÜ asutamislepingu artiklis 169 (nüüdses artiklis 226)² sätestatud **kohtueelse menetluse eesmärk** on anda asjaomasele liikmesriigile võimalus põhjendada oma seisukohta või vajaduse korral võimaldada tal vabatahtlikult täita asutamislepingust tulenevaid nõudeid. Kui püüdlused kokkuleppele jõuda osutuvad edutuks, tuleb liikmesriigil oma kohustusi vastavalt kohtueelset menetlust lõpetavas põhjendatud arvamuses kirjeldatule selles ettenähtud aja jooksul täita. Kohtueelse menetluse nõuetekohane läbiviimine ei kujuta endast asutamislepinguga taotletud põhilist garantiid mitte üksnes asjaomase liikmesriigi õiguste kaitseks, vaid ka selleks, et tagada võimaliku vaidlustamismenetluse eseme täpne määratlemine komisjoni põhjendatud arvamuses. Kui põhjendatud arvamuse ja selle menetluse läbiviimise nõuetekohasust ei ole vaidlustatud, ei ole liikmesriigi kaitseõigust riivatud sellega, et vaidlustamismenetluse algatamise taotluses ei võetud arvesse ühtegi uut faktilist ega õiguslikku asjaolu, mille liikmesriik oma vastuses põhjendatud arvamusele esitas. Liikmesriigil on laialdased võimalused esitada selliseid asjaolusid vaidlustamismenetluses esimesest kaitseaktist alates.

(C-3/96: komisjon vs. Holland)

EÜ asutamislepingu artikli 169 (nüüdse artikli 226) alusel esitatud hagi korral tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile **põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra** alusel. Euroopa Kohus ei saa seega hilisemaid muudatusi arvesse võtta.

(C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa – Seine'i suudmeala kohtuasi, C-96/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Poitevini märgala kohtuasi, C-38/99: komisjon vs. Prantsusmaa, C-71/99: komisjon vs. Saksamaa, C220/99: komisjon vs. Prantsusmaa)

Kui ühenduse seadusandja on direktiiviga **kohustanud** liikmesriike **toimima määratud viisil**, kahaneks sellise akti tõhusus, kui üksikisikud ei saaks sellele siseriiklikes kohtutes tugineda ning kui siseriiklikud kohtud ei saaks seda ühenduse õiguse osana arvesse võtta.

Seega on kõigil juhtudel, mil direktiivi sätete sisu paistab olevat tingimusteta ja piisavalt täpne, **üksikisikutel oma vaidluses liikmesriigi mis tahes ametiasutusega** õigus liikmesriigi kohtus neile sätetele tugineda, kui riik pole direktiivi õigeks ajaks või nõuetekohaselt üle võtnud. Veelgi enam, siseriiklik kohus, kes on kutsutud oma pädevuse piires kohaldama ühenduse õigusnorme, on kohustatud tagama nende normide täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata siseriikliku õigusakti iga sätte, mis on vastuolus ühenduse õigusega, isegi kui see sätte on vastu võetud hiljem, ja tal ei ole vaja taotleda või oodata niisuguse sätte eelnevat kõrvaldamist seadusandlike või muude põhiseaduslike vahenditega.

(C-118/94: Itaalia – Regione Veneto kohtuasi)

Liikmesriigid kasutavad suveräänseid õigusi oma **ainuõigusega majandustsoonis** ja **mandrilaval** ning loodusdirektiiv on selles ulatuses kohaldatav väljaspool liikmesriikide territoriaalvett. Sellest tulenevalt peab direktiivi rakendama nimetatud ainuõigusega majandustsoonis.

EÜ asutamislepingu artikli 226 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi on komisjon kohustatud **tõendama, et väidetav** liikmesriigi kohustuste rikkumine on aset leidnud, ilma et ta seejuures toetuks lihtsalt oletustele.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

---

² Kui komisjon on arvamisel, et liikmesriik ei ole täitnud käesolevast lepingust tulenevat kohustust, esitab ta selle kohta oma põhjendatud arvamuse, olles andnud asjassepuutuvale riigile võimaluse esitada oma seisukoht. Kui asjassepuutuv riik ei järgi esitatud arvamust komisjoni seatud tähtaja jooksul, võib komisjon anda asja Euroopa Kohtusse.

2. Linnudirektiiv

Nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.4.1979, lk 1)¹

2.1. Linnudirektiivi ülevõtmise viis

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Mingi direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmine ei nõua vältimatult nende sätete vormilist ja sõnasõnalist kordamist konkreetse sõnaselges sättes, vaid see võib toimuda ka üldise õigusliku raamistiku kaudu, kui viimane tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt. Siiski on ülevõtmise täpsus erakordselt oluline näiteks linnudirektiivi ülevõtmise puhul, kus ühise pärandi haldamine liikmesriikide territooriumidel on usaldatud vastavatele liikmesriikidele.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia, C-252/85: komisjon vs. Prantsusmaa, C-118/94: Itaalia – Regione Veneto kohtuasi)

2.2. Direktiiviga reguleeritav valdkond

Artikkel 1

1. Käesolev direktiiv käsitleb kõikide looduslikult esinevate linnuliikide kaitset nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kehtestab nende kasutamise eeskirjad.

2. Direktiivi kohaldatakse lindude, nende munade, pesade ja elupaikade suhtes.

3. Käesolevat direktiivi ei kohaldata Gröönimaa suhtes.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Üldine kaitsesüsteem, mille loomine on kõnealuse direktiivi eesmärk, hõlmab **kõiki linnuliike**, sealhulgas erilist värvi linnuliike, isegi kui neid esineb harva.

Liikmesriigi õigusnorm, milles on direktiiviga nõutav kaitse piiratud selles liikmesriigis looduslikult esinevate linnuliikidega, on direktiivi nõuetega kooskõlas juhul, kui see hõlmab ka liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult või harilikult esinevaid linnuliike. Ka liikmesriigist vaid läbi rändavaid linnuliike tuleb lugeda selles liikmesriigis looduslikult, kuigi küll piiratud ajavahemikul esinevateks. Direktiivist tulenev **kaitse** hõlmab ka teise liikmesriigi Euroopa territooriumil looduslikult esinevaid linnuliike, mida antud liikmesriigi territooriumil looduslikult või harilikult ei esine, kuid mis on sinna toodud ja mida hoitakse või turustatakse seal elusana või surnuna.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia)

---

¹ <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:ET:HTML>

Artikkel 2

Lükkmesriigid võtavad vajalikke meetmeid artiklis 1 nimetatud liikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikkel 2 ei ole **iseseisev erand** direktiivist tulenevatest kohustustest ja nõuetest.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Vt eelkõige artiklitega 4 ja 9 seotud kohtuotsuseid.

Artikkel 3

1. Artiklis 2 nimetatud nõudeid silmas pidades võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid kõikide artiklis 1 osutatud linnuliikide elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamiseks, hoidmiseks või taastamiseks.

2. Biotoopide ja elupaikade säilitamine, hoidmine ja taastamine hõlmab eelkõige järgmisi meetmeid:

- a) kaitsealade loomine;*
- b) nii kaitseala sees kui ka sellest väljaspool asuvate elupaikade hooldus ja hoidmine vastavalt nende ökoloogilistele vajadustele;*
- c) hävitatud biotoopide taastamine;*
- d) biotoopide loomine.*

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Linnudirektiivi artikkel 3 kohustab liikmesriike võtma vajalikke **meetmeid** kõikide direktiivis osutatud linnuliikide elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse **säilitamiseks, hoidmiseks või taastamiseks**. Artiklist 3 tulenevad liikmesriikide kohustused eksisteerivad seega juba enne, kui tuvastatakse lindude arvu vähenemine või kui kaitsealuse liigi väljasuremisohu on reaalseks muutunud.

(C-355/90: komisjon vs. Hispaania – Santoña märgalade kohtuasi, C-117/00: komisjon vs. Iirimaa – Owenduff-Nephin Beg Complex'i kohtuasi)

2.3. Liikide elupaikade erikaitsemeetmete võtmise kohustused: linnualade õiguskaitsekord

Linnualade klassifikatsioon ja nende õiguskaitse tagamine

Artikli 4 lõiked 1 ja 2

1. I lisas nimetatud liikide elupaikade kaitseks tuleb rakendada erimeetmeid, et kindlustada nende liikide säilimine ja paljunemine levikualal. Sellega seoses võetakse arvesse järgmist:

- a) väljasuremisohu liigid;*
- b) liigid, mis on tundlikud teatavate muutuste suhtes oma elupaigas;*
- c) liigid, mida peetakse nende väikese arvuliste asurkondade või piiratud kohaliku leviku tõttu haruldaseks;*

d) teised liigid, mis oma elupaiga eripära tõttu nõuavad erilist tähelepanu.

Hindamisel võetakse arvesse arvukuse arengutendentse ja muutumist.

Liikmesriigid klassifitseerivad linnualadena nende liikide kaitseks eelkõige arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad, võttes arvesse nende liikide kaitsenõudeid geograafilistel maismaa- ja merealadel, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse.

2. Liikmesriigid võtavad samalaadseid meetmeid I lisas nimetatud, kuid reeglipäraselt esinevate rändliikide ja nende pesitsus-, sulgimis- ja talvitusalade ning rändepeatuspaikade suhtes, pidades silmas nende kaitsmise vajadust geograafilistel maismaa- ja merealadel, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse. Sel eesmärgil pööravad liikmesriigid erilist tähelepanu märgalade ja eelkõige rahvusvahelise tähtsusega märgalade kaitsele.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 4 lõigete 1 ja 2 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama nimetatud artiklis osutatud linnualadel **õiguskaitsekorra**, mis tagaks eelkõige direktiivi I lisas nimetatud linnuliikide säilimise ja paljunemise ning samuti I lisas nimetatud, kuid reeglipäraselt esinevate rändliikide pesitsemise, sulgimise ja talvitumise.

(C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa – Seine'i suudmeala kohtuasi, C-96/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Poitevini märgala kohtuasi, C-415/01: komisjon vs. Belgia)

Artikli 4 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid, juhul kui I lisas nimetatud liigid esinevad nende territooriumil, klassifitseerima linnualadena nende liikide kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad, kusjuures selle kohustuse täitmist **ei ole võimalik asendada muude erikaitsemeetmete võtmisega**.

(C-3/96, komisjon vs. Holland)

Nimetatud sätte mõistes piisavat kaitset ei taga liikmesriigi veealased õigusnormid, milles ei reguleerita veemajanduse valdkonda, ega põllumajanduse keskkonnameetmed, mis on oma olemuselt **vabatahtlikud või üksnes manitsevad** linnualadel tegutsevate põllumajandusettevõtete suhtes.

(C-96/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Poitevini märgala kohtuasi)

Kaitsekord, mille alusel on linnuala ainsaks kaitsestaatuseks see, et ta moodustab osa **riigimaast ja mereloomade kaitsealast**, ei suuda nimetatud sätete kohast kaitset tagada.

(C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa – Seine'i suudmeala kohtuasi)

Kreeka valitsus väidab, et kõnealuse ala kaitset tagav õigusakt on ettevalmistamisel. Samuti rõhutab ta, et olemasolev õiguskaitsekord on Messolongi laguuni tõhusa kaitse tagamiseks piisav. See kaitse tuleneks rahvusvaheliste konventsioonide, ühenduse keskkonnanõugete ja riigi põhiseaduse sätetest ning muudest liikmesriigi seadusesätetest koosnevast üleilmsest õigusraamistikust. Sellele lisataks riiginõukogu kohtupraktika ja halduspraktika.

Seoses Messolongi laguuni puhul kohaldatava olemasoleva õiguskaitsekorraga peab märkima, et nimetatud kord on liiga üldine ega puuduta üksikasjalikult ei kõnealust linnuala ega ka seal leiduvaid liike (sellega seoses vt eelmainitud 18. märtsi 1999. aasta otsust kohtuasjas C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa, punktid 24 ja 25, ning 25. novembri 1999. aasta otsust kohtuasjas C96/98: komisjon vs. Prantsusmaa, punktid 25 ja 26).

Seega tuleb Kreeka valitsuse väide, et kohtuotsuse punktis 11 nimetatud mehhanismid moodustavad asjaomase ala kaitsmiseks vajaliku õigusraamistiku, tagasi lükata.

(C-166/04: komisjon vs. Kreeka Vabariik – avaldamata)

Liikmesriikide kaalutlusõigus **kõige sobivamate alade valikul** ei puuduta mitte võimalust klassifitseerida linnualadena ornitoloogiliste kriteeriumide alusel kõige sobivamateks osutuvad alad, vaid üksnes nende kriteeriumide rakendamist eesmärgiga tuvastada alad, mis on kõige sobivamad kõnealuste liikide kaitsmiseks. Seega, kui ilmneb, et liikmesriik on klassifitseerinud linnualadena alad, mille arv ja kogupindala on silmanähtavalt väiksemad kui kõige sobivamaks peetud alade arv ja kogupindala, võib järeldada, et liikmesriik ei ole täitnud oma artikli 4 lõikest 1 tulenevat kohustust.

Hindamisel, mil määral on liikmesriik nimetatud kohustust täitnud, võib kohus aluseks võtta **Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekirja** (the Inventory of Important Bird Areas in the European Community, IBA), kus on ära märgitud linnualad, millel on ühenduses looduslikult esinevate linnuliikide kaitsmisel suur tähtsus.

(C-3/96: komisjon vs. Holland)

Kuigi **Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekiri** ei ole asjaomastele liikmesriikidele õiguslikult siduv, sisaldab see teaduslikke andmeid, mis võimaldavad hinnata, kas liikmesriik on täitnud oma kohustust klassifitseerida liikide kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad linnualadeks.

Artikli 4 üldraamistikust tuleneb, et juhul kui teatud **ala vastab** linnualaks klassifitseerimise **kriteeriumidele**, tuleb seal rakendada erikaitsemeetmeid, millega on võimalik tagada eriti direktiivi I lisas nimetatud linnuliikide säilimine ja paljunemine.

(C-374/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Basses Corbières'i kohtuasi)

Selle direktiivi rakendamisel ei ole liikmesriikidel lubatud omal valikul kasutada **muude huvide** arvessevõtmisel põhinevaid erandi tegemise aluseid. Mis puutub täpsemalt teatud liikide puhul erikaitsemeetmete võtmisse artikli 4 alusel, peavad nimetatud alused vastuvõetavuseks vastama ülekaalukale üldisele huvile, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi.

Eriti ei lähe arvesse artiklis 2 nimetatud huvid, nimelt **majanduslikud ja puhkeaja veetmisega seotud vajadused**, sest nimetatud säte ei kujuta endast iseseisvat erandit direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsesüsteemist.

(C-355/90: komisjon vs. Hispaania – Santoña märgalade kohtuasi)

Liikmesriikidel tuleb linnualade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel juhinduda artikli 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud ornitoloogilistest kriteeriumidest. Liikmesriikidel ei ole linnualade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel lubatud võtta arvesse artiklis 2 nimetatud **majanduslikke vajadusi** ega isegi niisuguseid majanduslikke vajadusi, mis kujutavad endast üldist huvi, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi.

Liikmesriigid ei tohi võtta arvesse majanduslikke vajadusi, kui need on loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 4 nimetatud ja linnudirektiivi lisatud **üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjuste** laadi. Kuigi viimatinimetatud sättega laiendati nende aluste hulka, mille puhul juba kindlaksmääratud linnualade suuruse või piiride muutmine võib olla õigustatud, lisades seejuures sõnaselgelt ka sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjused, ei muutnud see siiski linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud klassifitseerimise

algjärgus midagi ja seega tuleb alad klassifitseerida linnualadena igal juhul kooskõlas nimetatud sätetes toodud kriteeriumidega.

(C-44/95: Ühendkuningriik – Lappel Bank'i kohtuasi)

Liikmesriik ei saa vähendada linnuala pindala või muuta selle piire, seda enam, kui linnualast välja jäänud alad ei ole enam kõige sobivamad alad looduslikult elavate linnuliikide kaitsmiseks direktiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses.

(C-191/05: komisjon vs. Portugal)

Õiguskindluse nõuete täitmiseks tuleb direktiivide sätteid rakendada vaieldamatu sunnijõuga, nõutava erisuse, täpsuse ja selgusega. Õiguskindluse põhimõtte kohaselt peavad ühenduse õigusnormide alusel võetud liikmesriikide meetmed olema piisavalt avalikustatud, et asjaomased õigussubjektid, keda sellised meetmed puudutavad, saaksid teada oma õiguste ja kohustuste ulatusest ühenduse õigusega hõlmatud konkreetsetes valdkonnas. **Linnualasid piiritlevatel kaartidel** peab olema vaieldamatu õigusjõud.

(C-415/01: komisjon vs. Belgia)

Elupaikade saastamise või kahjustamise vältimine

Artikli 4 lõige 4

4. Liikmesriigid võtavad lõigetes 1 ja 2 osutatud kaitsealade suhtes vajalikke meetmeid, et vältida elupaikade saastamist või kahjustamist või lindude mis tahes häirimist, niivõrd kui see on käesoleva artikli eesmärkide seisukohast oluline. Liikmesriigid püüavad elupaikade saastamist või kahjustamist vältida ka väljaspool kaitsealaid.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 4 lõike 1 alusel linnualana klassifitseerimiseks kõige sobivamate territooriumide valimisel on liikmesriikidel teatud kaalutusõigus, mida piirab asjaolu, et nende alade klassifitseerimisel peab lähtuma direktiivis määratletud teatavatest ornitoloogilistest kriteeriumidest, nagu ühelt poolt direktiivi I lisas loetletud linnuliikide olemasolu ja teiselt poolt elupaiga määramine märgalana. Liikmesriikidel ei ole siiski **artikli 4 lõike 4 alusel** samasugust **kaalutusõigust** nende alade suuruse muutmiseks või vähendamiseks.

(C-57/89: komisjon vs. Saksamaa – Leybuchi kohtuasi, C-355/90: komisjon vs. Hispaania – Santoña märgalade kohtuasi)

Liikmesriikide õigus linnualade suurust vähendada võib olla õigustatud vaid erandlikel põhjustel, mille puhul üldine huvi kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi. Selles kontekstis ei lähe arvesse artiklis 2 nimetatud **majanduslikud ja puhkeaja veetmisega seotud vajadused**, sest nimetatud säte ei kujuta endast iseseisvat erandit direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsesüsteemist.

(C-57/89: komisjon vs. Saksamaa – Leybuchi kohtuasi)

Artikli 4 lõike 4 esimese lause kohaselt peavad liikmesriigid võtma vajalikke meetmeid, et vältida muu hulgas elupaikade kahjustamist, nii artikli 4 lõike 1 kohaselt linnualadena klassifitseeritud aladel kui ka looduslikult esinevate linnuliikide kaitseks kõige sobivamatel aladel, **isegi kui need ei ole linnualadena**

klassifitseeritud, kuid väärivad nendena klassifitseerimist. Seoses viimatinimetatud aladega järeldeb, et igasugune artikli 4 lõike 4 esimese lause sätete rikkumine eeldab, et kõnealused alad on artikli 4 lõike 1 neljanda lõigu mõistes liikide kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad ja neid alasid on kahjustatud.

Isegi kui eeldada, et ühenduse **põllumajanduse abimeetmed** on direktiiviga kehtestatud kaitsenõuetega sobiva põllumajanduse jaoks ebasoodsad, ei vabasta see liikmesriiki direktiivist tulenevatest kohustustest, eriti artikli 4 lõike 4 esimeses lauses kehtestatud kohustustest.

(C-96/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Poitevini märgala kohtuasi)

Vt ka loodusdirektiivi artiklit 7.

2.4. Liikide kaitse kohustus

Üldine kaitsesüsteem

Artikkel 5

Ilma et see piiraks artiklite 7 ja 9 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid kõikide artiklis 1 nimetatud linnuliikide üldise kaitsesüsteemi loomiseks, keelates eelkõige:

- α) tahtliku tapmise või püüdmise mis tahes viisil;*
- β) pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamise või pesade kõrvaldamise;*
- γ) linnumunade korjamise loodusest ja munade või tühjade koorte hoidmise;*
- δ) lindude tahtliku häirimise eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, niivõrd kui selline häirimine on käesoleva direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline;*
- ε) nende linnuliikide isendite pidamise, mille jahtimine ja püüdmine on keelatud.*

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Direktiivi kolmandas põhjenduses² on öeldud, et **rändliikide kaitse** on üldjuhul mitmeid riike hõlmav keskkonnaprobleem, millega kaasneb ühine vastutus. Loodusliku linnustiku kogu ühendust hõlmava täieliku ja tõhusa kaitsmise tähtsus, mis ei sõltu nende lindude elupaigast või rändeteedest, muudab direktiiviga vastuolus olevaks kõik liikmesriigi õigusnormid, milles on määratletud loodusliku linnustiku kaitse lähtuvalt rahvuspärandi käsitusest.

Artikli 5 punktides b ja c sätestatud keelde tuleb kohaldada **ilma mingite ajaliste piiranguteta**. Lindude elupaiga katkematu kaitse on hädavajalik, sest paljud liigid kasutavad igal aastal eelmistel aastatel ehitatud pesasid. Kaitse katkestamist mingiks ajavahemikuks aastas ei saa pidada eelnimetatud keeluga kooskõlas olevaks.

(C-252/85: komisjon vs. Prantsusmaa)

Artiklis 5 on sätestatud üldised keelud seoses artiklis 1 nimetatud linnuliikide tahtliku tapmise ja vangistamisega ning nende pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamisega ja nende lindude tahtliku häirimisega, kui see häirimine on direktiivi eesmärke arvesse võttes oluline. Kui liikmesriigi õigusnormid lubavad linnukaitsesätetest teha erandeid ja kõnealuseid õigusakte rakendatakse „**maa tavapärase kasutuse käigus põllumajanduslikul, metsanduslikul või kalastuse otstarbel**”, ei näita viitamine maa teatud kasutusviisile täpselt, mil määral on keskkonna kahjustamine lubatud. Maa tavapärase kasutuse mõiste ja linnukaitsesätete tahtmatu rikkumise mõiste kuuluvad kahte eri õiguslikku tasandisse. Et

² liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult esinevad linnuliigid on peamiselt rändliigid; need liigid moodustavad ühispärandi ja tõhus linnukaitses on üldjuhul mitmeid riike hõlmav keskkonnaprobleem, millega kaasneb ühine vastutus;

liikmesriigi õigusnormid ei määratle tavapärase kasutuse mõistet, ei ole tahtmatu kahju tekitamine lindude elule ja elupaigale sättest, mis kujutab endast erandit artiklis 5 sätestatud keeldudest, välja jäetud, kui selline kahju on maa tavapärase kasutuse käigus vajalik. Seega ei saa olla vastuvõetav väide, milles maa tavapärane kasutus võrdsustatakse tegudega, milles ei sisaldu tahtlikku lindude kaitse eeskirjade rikkumist. Et õigustada erandit artiklis 5 sätestatud keeldudest, peavad täidetud olema artiklis 9 kehtestatud kriteeriumid.

(C-412/85: komisjon vs. Saksamaa)

Artikli 5 punkti b kohaselt peavad liikmesriigid keelama eelkõige **pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamise või pesade kõrvaldamise**. Majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud pesi üldiselt kõrvaldada ja hävitada lubavate liikmesriigi õigusnormide õigustamiseks esitatud põhjused, nimelt tulekahju, uputuste ja haiguste vältimine, on kindlasti sedalaadi, et õigustavad pesade kõrvaldamist ja hävitamist artikli 9 alusel. Siiski on pesade kõrvaldamine ja hävitamine vajalik vaid erandjuhtudel, kui kõrgemalseisvad rahva tervise ja ohutuse huvid kaaluvad üles lindude ja nende elupaikade kaitse vajaduse, kuid asjaomased liikmesriigi eeskirjad lubavad erandit, mida pole piisavalt piiritletud. Ei saa väita, et kõik majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud pesad kujutavad endast alati ohtu inimeste tervisele. Kui liikmesriigi õigusnormid üldiselt lubavad majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud linnupesid häirida, kõrvaldada või hävitada vastavalt artikli 9 lõikes 1 esitatud kriteeriumidele, ei piirdu see erand vaid eriolukordadega, kus puuduvad teised rahuldavad lahendused peale pesade hävitamise või kõrvaldamise, ja see ei ole kooskõlas artikli 9 lõike 2 täpsete vorminõuetega, sest nendes riigi õigusnormides ei ole täpsustatud riski tingimusi, millisel ajal ning kus erandeid võib lubada, ega ka rakendatavaid kontrollimeetmeid.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia)

Et määrata kindlaks, kas erand on kooskõlas artikliga 9, tuleb märkida, et kõnealuse liikmesriigi eeskirjades ei täpsustata artikli 9 lõikes 1 sätestatud põhjuseid või artikli 9 lõikes 2 osutatud kriteeriume, eriti seoses sellega, **millisel ajal ning kus erandit võib lubada**. Seega ei ole need liikmesriigi õigusnormid artikli 5 punktidega b ja c kooskõlas.

(C-252/85: komisjon vs. Prantsusmaa)

Vt ka artiklit 9.

Lindude turustamine

Artikkel 6

- Ilma et see piiraks lõigete 2 ja 3 sätete kohaldamist, keelustavad liikmesriigid kõikide artiklis 1 nimetatud linnuliikide elus või surnud isendite ja nende selgelt äratuntavate kehaosade või nendest valmistatud toodete müügi, müügiks transportimise, müügi eesmärgil pidamise ja müügiks pakkumise.*
- Lõikes 1 märgitud tegevused ei ole keelatud III/1 lisa osutatud liikide suhtes tingimusel, et linnud on seaduslikult tapetud või püütud või omandatud muul seaduslikul viisil.*
- Teatavaid piiranguid sätestades võivad liikmesriigid oma territooriumil lubada III/2 lisa loetletud liikide puhul lõikes 1 märgitud tegevusi tingimusel, et linnud on seaduslikult tapetud või püütud või omandatud muul seaduslikul viisil.*

Liikmesriigid, kes soovivad sellist luba anda, konsulteerivad kõigepealt komisjoniga, et uurida ühiselt, kas asjaomaste liikide isendite turustamine seaks või võiks tõenäoliselt seada ohtu nende liikide arvukuse, geograafilise leviku või sigimisvõime terves ühenduses. Kui uurimine näitab, et kavatsetav luba seab või võib komisjoni arvates seada ohtu mis tahes eespool nimetatud liigi, edastab komisjon asjaomasele liikmesriigile põhjendatud soovitusi,

teatades oma vastuseisust kõnealuste liikide turustamisele. Kui komisjoni arvates sellist ohtu ei ole, teavitab ta asjaomast liikmesriiki sellest vastavalt.

Komisjoni soovitus avaldatakse Euroopa Ühenduste Teatajas.

Käesolevale lõikele vastavalt lube väljastavad liikmesriigid kontrollivad korrapäraste ajavahemike järel, et sellise loa andmist reguleerivad tingimused on jätkuvalt täidetud.

4. Komisjon viib läbi uuringuid III/3 lisas loetletud liikide bioloogilise seisundi kohta ning turustamise mõju kohta sellele seisundile.

Komisjon esitab hiljemalt neli kuud enne käesoleva direktiivi artikli 18 lõikes 1 märgitud tähtaega artiklis 16 osutatud komiteele aruande ja oma ettepanekud kõnealuste liikide III/2 lisasse kandmise otsuse kohta.

Kuni selle otsuse tegemiseni võivad liikmesriigid kohaldada nende liikide suhtes olemasolevaid siseriiklikke eeskirju, ilma et see piiraks käesoleva artikli lõike 3 kohaldamist.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 6 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama kõikide direktiivis nimetatud linnuliikide elus või surnud isendite ja nende selgelt äratuntavate kehaosade või nendest valmistatud toodete **üldise turustamiskeelu**. Sellega on keelatud kõikide linnuliikide isendite turustamine, sõltumata nende suurusest.

Artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et turustamine ei ole keelatud III/1 lisas osutatud **seitsme linnuliigi** suhtes tingimusel, et linnud on seaduslikult tapetud või püütud või omandatud muul seaduslikul viisil. Et III/1 lisas esitatud loetelus on vaid seitse linnuliiki, kuid nende linnuliikide loetelus, millele on liikmesriigi õigusnormidega lubatud jahti pidada, on 72 liiki, on selge, et kõnealune liikmesriigi õiguse säte ei ole direktiivi nõuetega kooskõlas. Surve tõttu, mida turustamine võib avaldada jahipidamisele ja seega ka kõnealuse liigi arvukusele, on eesmärk vältida olukorda, kus kõiki neid liike, millele võib jahti pidada, võib ka turustada.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Lindudele jahipidamine ning lindude püüdmine ja tapmine

Artikkel 7

1. Olenevalt konkreetse liigi arvukusest, geograafilisest levikust ja sigimisvõimest kogu ühenduses võib II lisas loetletud liikidele jahti pidada vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Liikmesriigid tagavad, et jahipidamine nendele liikidele ei ohusta levikualal nende kaitsmiseks tehtud jõupingutusi.

2. II/1 lisas osutatud liikidele võib pidada jahti sel geograafilisel maismaa- ja merealal, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse.

3. II/2 lisas osutatud liikidele võib jahti pidada üksnes vastavalt osutatud liikmesriikides.

4. Liikmesriigid tagavad, et kehtivate siseriiklike meetmetega kooskõlas toimuv jahipidamine, sealhulgas jaht jahikullidega, kui seda peetakse, järgib asjaomaste linnuliikide mõistliku kasutamise ja nende arvukuse ökoloogiliselt tasakaalustatud piiramise põhimõtteid, ning et kõnealune tegevus asjaomaste liikide, eelkõige rändliikide arvukuse suhtes vastab artiklist 2 tulenevatele meetmetele. Liikmesriigid tagavad eelkõige, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti poegade üleskasvatamise ajal ega sigimise erinevatel etappidel. Rändliikide puhul tuleb liikmesriikidel eelkõige tagada, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti sigimise ega pesitsusaladele naasmise ajal. Liikmesriigid edastavad komisjonile kogu asjakohase teabe oma jahialaste seaduste tegeliku rakendamise kohta.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 7 lõike 4 eesmärk on eelkõige keelustada jahipidamine kõikidele looduslikult esinevatele linnuliikidele poegade üleskasvatamise ajal ning sigimise ja vanematest sõltumise eri etappidel ja rändliikide puhul pesitsusaladele naasmise ajal. Artikli 7 lõike 4 mõte on tagada nende perioodide ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriliselt ohustatud, *täielik kaitseüsteem*. Vastavalt sellele ei tohi kaitse jahitegevuse vastu piirduda vaid antud liigi isendite enamusega, mille määravad ära keskmised paljunemistsüklid ja rändeliikumine.

(C-157/89: komisjon vs. Itaalia, C-38/99: komisjon vs. Prantsusmaa)

Liikmesriigi õigusnormid peavad tagama, et **II lisas nimetamata linnuliikidele** ei tohi jahti pidada. Artikli 7 kohaselt on jahipidamine lubatud vaid eeldusel, et olenevalt konkreetse liigi arvukusest, geograafilisest levikust ja sigimisvõimest kogu ühenduses võib II lisas loetletud liikidele jahti pidada.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia)

Artikli 7 kohaselt on liikmesriikidel õigus jahipidamist **II lisas loetletud liikidele** lubada teatud tingimustel ja teatavate piirangutega. Direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsekorrast on selge, et liikmesriigi õigusnormidega ei tohi suurendada II lisas esitatud loetelu linnuliikidest, millele on lubatud jahti pidada.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Lindude paljunemistsüklid ja rändeliikumine on muutlikud, sest ilmastikuolud mõjutavad eriti nende sigimise- ja rändeagea. Hulk mingi rändliigi isendeid võib alustada naasmist pesitsusaladele üsna vara, võrreldes keskmiste rändevoogudega. See kehtib eriti juhul, kui kõnealune liik liigub üksteisest küllaltki kaugel asuvate rände- ja pesitsusalade vahel, ületades mitmeid riigipiire ning mõjutades eri riike, ja kui ühe liigi piires on eri asurkonnad, mille teekonnad vahel lahknevad ja läbivad eraldi alasid. Mõned mingi liigi noorlinnud võivad pärast keskmise sigimisaja lõppu olla ikka veel pesas ja sõltuda toitumisel oma vanematest. Artikli 7 lõike 4 teise ja kolmanda lause eesmärk on kindlustada **täielik kaitseüsteem** ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriti ohustatud.

Kaitse **jahitegevuse** vastu ei tohi piirduda vaid antud liigi isendite enamusega, mille määravad ära keskmised paljunemistsüklid ja rändeliikumine. Direktiivi eesmärkidega ei oleks kooskõlas, kui noorlindude pikenenud sõltuvuse puhul vanematest ja varajase rände korral jääks osa asjaomase liigi asurkonnast kehtestatud kaitse alt välja.

Liikmesriigi õigusnormid, millega jahipidamine teatud liikidele kuulutatakse põhimõtteliselt alanuks, piiramata **piirkondlike asutuste** kehtestatud vastupidiste sätete kohaldamist, ei täida direktiiviga sätestatud kaitse nõudeid. Tegelikult oleks õiguskindluse põhimõtte vastane, kui liikmesriik võiks õigustada direktiivis sätestatud keeldudega vastuolus olevaid riigi õigusnorme, toetudes piirkondlike asutuste õigusele määrusi välja anda. Kui asjaomase liikmesriigi territooriumi kohta pole saadaval vastavat kirjandust, võib hageja viidata **ornitoloogiaalastele töödele**, kus käsitletakse linnuliigi üldist levikuala, mis hõlmab ka seda liikmesriiki.

(C-157/89: komisjon vs. Itaalia)

Igasugune **jahitegevus** kipub loodust häirima ning võib sageli asjaomaste liikide kaitsestaatusel mõju avaldada, sõltumata sellest, mil määral see vähendab isendite arvukust. Regulaarne isendite hävitamine hoiab jahitavad asurkonnad pidevas häireseisundis, millel on paljudele nende elutingimuste aspektidele

katastroofilised tagajärjed. Niisugused tagajärjed on eriti tõsised neile linnurühmadele, millel on rände- ja talvitumishooajal kalduvus koguneda parvedesse ja puhata tihti väga piiratud või isegi suletud aladel. Jahipidamisest põhjustatud häirimine sunnib neid linde kulutama suurema osa oma energiast liikumisele ja põgenemisele teistesse paikadesse, see vähendab aega, mida nad saavad oma rändel toitumisele ja puhkamisele kulutada. On teateid selle kohta, et selline häirimine avaldab iga isendi energiavarule ja asjaomastele asurkondadele ebasoodsat mõju. Teiste linnuliikide isendite häirimine jahipidamise tõttu on eriti märkimisväärne nende liikide puhul, mille tagasiränne toimub varem.

Vastavalt artikli 7 lõikele 4 peavad liikmesriigid tagama eelkõige, et liikidele, mille suhtes **jahialaseid seadusi** kohaldatakse, ei peetaks jahti poegade üleskasvatamise ajal ega sigimise erinevatel etappidel (teine lause). Rändliikide puhul tuleb liikmesriikidel eelkõige tagada, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti sigimise ega pesitsusaladele naasmise ajal (kolmas lause).

Artikli 7 lõike 4 kolmanda lause eesmärk on just vältida kaudset isendite arvu vähenemist liikides, millele jahipidamine on juba lõpetatud, kuid mida võidakse ajada segi liikidega, millele veel tohib jahti pidada, et seega vältida isendite arvu vähenemise ohtu jahipidamise tõttu **paaritumiseelse rände** ajal, ja sellega kohustatakse liikmesriike võtma kõiki vajalikke meetmeid jahipidamise vältimiseks nimetatud ajal.

Vastuseks eelnevale ei saa väita, et jahipidamine on **puhkeaja veetmisega seotud tegevus**, mis õigustab erandi tegemist artikli 7 lõikest 4. Linnudirektiivi artikkel 2 kohustab ilmselgelt liikmesriike võtma vajalikke meetmeid kõikide looduslikult esinevate linnuliikide arvukuse hoidmiseks eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele vastaval tasemel, arvestades majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele. Seega, kuigi artikkel 2 ei kujuta endast iseseisvat erandit üldisest kaitsest, näitab see siiski, et direktiiviga arvestatakse ühelt poolt lindude tõhusa kaitse vajadust ning teiselt poolt rahva tervise ja ohutuse, majanduse, ökoloogia, teaduse, põllumajanduse ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Artikli 7 lõikes 4 sisaldub selge ja konkreetne vajadus, mis ei sõltu artiklis 2 sätestatud üldisest nõudest.

Kehtestades kõikide asjaomaste liikide puhul **jahihooaja lõpetamiseks** ühe ja sama kuupäeva, mis on sama ka kõige varajasema rändega liigi jaoks, tagatakse põhimõtteliselt artikli 7 lõike 4 kolmandas lauses sätestatud eesmärgi täideviimine. Võimalik on siiski, et asjaomane liikmesriik suudab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune eri aegadele jaotamine võiks mõjutada. Direktiiv ei anna liikmesriigi asutustele õigust määrata jahihooaja lõpetamiseks kuupäevi, mis erinevad linnuliigiti, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik saab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune eri aegadele jaotamine võiks mõjutada.

See, et **jahihooaja lõpetamise kuupäevad** on piirkonniti erinevad, on iseenesest artikli 7 lõike 4 kolmanda lausega kooskõlas. Nimetatud säte nõuab ainult, et jahihooaja lõpetamise kuupäev tuleb määrata nii, et oleks võimalik rändlindude täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal. Kui ilmneb, et paaritumiseelne ränne algab liikmesriigi territooriumi eri osades eri ajal, on liikmesriigil õigus määrata mitu jahihooaja lõpetamise kuupäeva. Samuti ei takista miski liikmesriigil anda alluvatele ametiasutustele õigust rändlindude jahihooaja lõpetamise kuupäeva määrata, eeldusel, et üldise ulatusega ja ajalise piiranguta õigusnormidega on garanteeritud, et nimetatud kuupäeva määramisega tagatakse direktiivis loetletud linnuliikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal. Kui nimetatud liikide täielik kaitse on tagatud, on liikmesriigi territooriumil jahihooaja lõpetamiseks eri kuupäevade määramine direktiiviga kooskõlas. Kui rändlindudele jahipidamise lõpetamise kuupäeva määramise õigus delegeeritakse alluvatele ametiasutustele, peab niisugust volitust andvate sätetega olema tagatud, et jahihooaja lõpetamise kuupäeva saab määrata vaid nii, et direktiivis loetletud linnuliikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal oleks võimalik.

Paaritumiseelse rände algusaeg erineb sõltuvalt mitmetest teguritest, nimelt asjaomastest linnuliikidest, muutustest eri aastatel, geograafilistest erinevustest ja toidu kättesaadavusest. Meetodit, mille kohaselt **jahihooaja lõpetamise kuupäev** määratakse selle perioodi alusel, mil ränne saavutab kõrgeima taseme, ei saa pidada artikli 7 lõikele 4 vastavaks. Sama kehtib nende meetodite kohta, milles arvestatakse hetke, mil

teatav protsent lindudest on rännet alustanud, ja nende meetodite kohta, mille puhul tehakse kindlaks paaritumiseelse rände keskmine algusaeg. Vastavalt artikli 7 lõikele 4 tuleb rändlindudele ja veelindudele jahipidamise lõpetamise kuupäev määrata meetodil, millega tagatakse nende liikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal, ning seega ei ole meetodid, mille eesmärk või tagajärg on see, et teatud protsent liigi isenditest jääb kaitse alt välja, nimetatud sättega kooskõlas.

(C-435/92: Association pour la protection des animaux sauvages jt kohtuasi)

Meetod, mille eesmärk või tagajärg on see, et teatud protsent liigi isenditest jääb paaritumiseelse rände ajal kaitse alt välja, ei ole artikli 7 sättega 4 kooskõlas. Seoses erinevate **jahihooaja lõpu kuupäevade** määramisega tuleb silmas pidada, et direktiiv annab liikmesriigi ametiasutustele õiguse linnuliigiti erinevaid kuupäevi määrata vaid juhul, kui asjaomane liikmesriik suudab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune erinevate kuupäevade määramine võiks mõjutada.

(C-38/99: komisjon vs. Prantsusmaa)

Artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandas taandes on liikmesriikidel tõepoolest lubatud üldisest kaitsekorrast **erandit teha** suuremal määral, kui artiklis 7 on sätestatud. Kuid selline erandi tegemine peab vastama kolmele artiklis 9 nimetatud tingimusele: esiteks võivad liikmesriigid teha erandi vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused; teiseks peab erand põhinema vähemalt ühel artikli 9 lõike 1 punktides a, b ja c ammendavalt loetletud põhjustest; kolmandaks peab erand vastama artikli 9 lõikes 2 sätestatud täpsetele vorminõuetele, mille eesmärk on piirata erandeid vaid rangelt vajaliku määran ja võimaldada komisjonil nende erandite üle järelevalvet pidada.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Vt ka artiklit 9.

Artikkel 8

1. Käesoleva direktiivi alusel jahtida, püüda või tappa lubatud lindude suhtes keelustavad liikmesriigid kõik massilist või mittevalikulist püüdmist või tapmist võimaldavad või liigi paigutist kadumist põhjustada võivad vahendid, seadised või viisid ning esmajoones IV lisa punktis a loetletud vahendite, seadiste või viiside kasutamise.

2. Lisaks sellele keelavad liikmesriigid jahipidamise liiklusvahenditelt ja IV lisa punktis b nimetatud tingimustel.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 8 lõikes 1 ja direktiivi IV lisa punktis a on sätestatud, et liikmesriigid peavad keelama eelkõige **poolautomaatsed või automaatrelvad**, mille padrunisalv mahutab üle kahe laengu laskemoona. Liikmesriigi õigusnormis on sätestatud, et „jahipidamine automaatse või poolautomaatse vintpüssiga, millel on enam kui kolme lasu laskmist takistav seadis”, on lubatud. Neid sätteid võrreldes võib järeldada, et riigi õigusnorm keelab tegelikult enam kui kolme lasku võimaldavad relvad. Lisaks on vaieldamatu, et direktiiv ei keela kolmanda padruni sisestamist relva laskeavasse. Seega ei ole õigusnormid, millega on lubatud kolme järjestikust lasku võimaldavad relvad, direktiiviga vastuolus, kui on tagatud, et nende relvade padrunisalve mahub vaid kaks padrunit. Liikmesriigi õigusnormid lubavad selgelt kasutada üksnes selliseid relvi, millega saab tulistada vaid kolm järjestikust lasku. Et üks padrun võib olla relva laskeavas, on enam kui kolme lasku takistavale seadisele viitamine riigi õigusnormides piisav, tagamaks, et padrunisalve ei mahu rohkem kui

kaks padrunit. Niisugusel asjaoludel tuleb liikmesriigi õigusnormi pidada artikli 8 lõike 1 täieliku täitmise tagamiseks piisavaks.

Üks liikmesriigi õigusnormi säte võimaldab piirkondlikult lubada rändlindude kasutamist **elusa peibutisena varitsusjahil**, teine säte keelab vaid pimedate elusa peibutise kasutamise. Sellest järeldub, et need sätted koostöös ei keela sõnaselgelt piirkondadel lubada rändliikide isendite pidamist ja ennekõike nende kasutamist sandistatud elusa peibutisena varitsusjahil. Niisugune kasutamine on direktiiviga keelatud.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Vt ka:

nõukogu direktiivil 79/409/EMÜ (loodusliku linnustiku kaitse kohta) põhinev jahipidamist käsitlev juhenddokument: http://www.ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_et.pdf

Erandid

Artikkel 9

1. Liikmesriigid võivad teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha erandeid artiklite 5, 6, 7 ja 8 sätetest järgmistel põhjustel:

- a) – rahva tervise ja ohutuse huvides,
  - lennuohutuse huvides,
  - vältimaks tõsist kahju viljasaagile, kariloomadele, metsadele, kalastuspiirkondadele ja vetele,
  - taimestiku ja loomastiku kaitseks;
- b) teadus- ja õppetöö, taasasustamise, uuesti loodusesse laskmise ja selleks vajaliku paljundamise eesmärgil;
- c) lubamaks range järelevalve tingimustes ja valikuliselt teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist.

2. Erandite puhul peab olema täpsustatud:

milliste liikide suhtes erandeid kohaldatakse,

- püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid,
- millise riski tingimustel ja millisel ajal ning kus selliseid erandeid võib lubada,
- asutus, kes on volitatud kinnitama, et nõutud tingimused on täidetud, ning otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud,
- milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse.

3. Liikmesriigid saavad igal aastal komisjonile aruande käesoleva artikli rakendamise kohta.

4. Komisjon tagab kättesaadava teabe ja eelkõige talle vastavalt lõikele 3 edastatud teabe põhjal igal ajal, et kõnealuste erandite tagajärjed ei ole vastuolus käesoleva direktiiviga. Selleks võtab komisjon vajalikke meetmeid.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikkel 9 lubab liikmesriikidel teha erandeid üldistest keeldudest ning turustamist ja jahipidamist käsitlevatest sätetest. Kuid see võimalus sõltub **kolmest tingimusest**: esiteks võib liikmesriik teha erandi vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused; teiseks peab erand põhinema vähemalt ühel artikli 9 lõike 1 punktides a, b ja c ammendavalt loetletud põhjustest; kolmandaks peab erand vastama artikli 9 lõikes 2 sätestatud täpsetele vorminõuetele, mille eesmärk on piirata erandeid vaid rangelt vajaliku määran ja võimaldada komisjonil nende erandite üle järelevalvet pidada. Kuigi artikkel 9 lubab seega teha

laiaulatuslikke erandeid üldisest kaitsesüsteemist, tuleb seda kohaldada täpsete vajaduste ja konkreetse olukorra põhjal.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia, C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Artikli 9 lõike 1 punkt c lubab liikmesriikidel teha muu hulgas erandeid artiklitest 7 ja 8, et lubada range järelevalve tingimustes ja valikuliselt teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist. Lindude püüdmine ja müük isegi väljaspool jahihooaega pidamiseks **elusa peibutisena** kasutamise või **puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja turgudel** võib olla artikli 9 lõike 1 punktiga c lubatud mõistlik kasutamine. Kõigepealt peab siiski märkima, et asjaomane säte ei viita artikli 9 lõikele 1, milles on öeldud, et erandi tegemine artiklitest 7 ja 8 võib olla lubatud vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. Teiseks ei täpsusta liikmesriigi õiguse säte, mis võimaldab piirkondlikult lubada lindude püüdmise vahendeid ja seadiseid, määrata ajavahemiku, mil püük on lubatud, ning koostada nimekirja linnuliikidest, millele võib jahti pidada, artikli 9 lõikes 2 esitatud nõuete kohaselt lindude püüdmiseks või tapmiseks lubatavaid vahendeid, seadiseid või viise, seda, millisel ajal ja kus selliseid erandeid võib lubada, ega ka liike, mille suhtes erandeid lubatakse. Niisugused kriteeriumid ja tingimused on vajalikud selleks, et tagada erandi kohaldamine **range järelevalve tingimustes ja valikuliselt**.

Et riigi õigusnormides ei ole kehtestatud artikli 9 lõikes 2 sätestatud kriteeriume ega tingimusi ning ei nõuta **nende kriteeriumide ja tingimuste arvestamist piirkondlikult**, tekitab see ebamäärasust seoses kohustusega, mida tuleb piirkondades eeskirju vastu võttes järgida. Seega ei ole mingit garantiid, et teatud linnuliikide püüdmine piirdub range miinimumiga, et püügiaeg ei lange vajaduseta kokku perioodiga, mil direktiiviga soovitakse erikaitset kehtestada, ning et püüdmise vahendid, seadised või viisid ei võimalda massilist ja mittevalikulist püüdmist ega põhjusta mingi liigi paigutist kadumist.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia, C-118/94: Itaalia – Regione Veneto kohtuasi)

Kuigi piirkondadel on kohustus enne oma eeskirjade rakendamist pidada nõu **teadusasutusega**, ei ole niisuguse asutuse arvamus siduv, mistõttu selline kohustus ei taga direktiivi nõuete täitmist.

(C-262/85: komisjon vs. Itaalia)

Artikli 9 lõike 1 punkti a esimene ja kolmas taane lubavad liikmesriikidel teha erandeid muu hulgas artiklitest 5, 6 ja 7 **rahva tervise ja ohutuse** huvides ning vältimaks tõsist kahju viljasaagile. Kui kolm liikmesriigi õigusnormis märgitud liiki põhjustavad tõsist kahju viljasaagile ja viljapuuadadele või reostust ja müra linnades või teatavates piirkondades, on liikmesriigil põhimõtteliselt lubatud teha erand artiklitest 5, 6 ja 7 sätestatud üldisest kaitsesüsteemist. Artikli 9 alusel tehtav erand peab artikli 9 lõike 1 kohaselt hõlmama konkreetseid olukordi ning artikli 9 lõike 2 kohaselt vastama selles sätestatud nõuetele.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia)

Et teha kindlaks, kas liikmesriigi õigusnorm vastab artikli 9 lõike 1 punktis c esitatud kriteeriumidele, on vaja uurida, kas asjaomane õigusnorm tagab erandi kohaldamise **range järelevalve tingimustes ja valikuliselt**, kindlustamaks, et kõnealuseid linnuliike püütakse vaid vähesel arvul ja mõistlikul viisil. Selles osas ilmneb artiklist 2 koostoimes direktiivi üheteistkümnenda põhjendusega³, et **väikese koguse kriteerium** ei ole absoluutne, vaid seotud pigem kogu asurkonna säilimise ja asjaomaste liikide sigimisega.

³ teatavatele liikidele võib nende suure arvukuse, geograafilise leviku ja sigimisvõime tõttu kogu ühenduses jahti pidada, mis on lubatav kasutus; kui kehtestatakse ja järgitakse teatavaid piiranguid, peab selline jahipidamine olema kooskõlas vastava liigi asurkonna rahuldava taseme säilitamisega;

(C-252/85: komisjon vs. Prantsusmaa)

Kui teatavate liikide püüdmine ja pidamine võib artikli 9 lõike 1 punkti c alusel olla lubatud, võib olla lubatud ka nende **transportimine**. Lisaks niisuguste liikide püüdmisele ja pidamisele lubab see säte ka nende liikide muud mõistlikku kasutamist. Seaduslikult püütud ja peetud linnuliikide transportimine on mõistlik kasutamine. Kuid kui liikmesriigi õigusnormidega lubatud linnuliikide isendite pidamine ei ole direktiivi artiklitega 5 ja 6 kooskõlas, ei ole nimetatud artiklitega kooskõlas ka nende transportimine, mis eeldab, et neid peetakse.

Artikli 9 lõike 1 punkti a eesmärk ei ole vältida **väikese kahju** ohtu. See, et üldisest kaitstesüsteemist erandi tegemiseks on vajalik teatava kahju oht, on direktiiviga taotletava kaitsetasemega kooskõlas.

Seoses **kohaliku huvi mõistega** tuleb märkida, et seda ei esine artikli 9 lõikes 1 esitatud piiratud loetelus olevate põhjuste hulgas, mille puhul liikmesriigid võivad direktiivi kaitsetsätetest erandeid teha. Sellest järeldub, et valitsus ei saa õigustada liikmesriigi õigusnormi, mis puudutab kohaliku huvi mõistet artikli 9 lõike 1 alusel.

(C-247/85: komisjon vs. Belgia)

Looduslikult esinevate lindude püüdmine ja müük pidamiseks elusa peibutisena kasutamise või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja turgudel võib olla artikli 9 lõike 1 punktiga c lubatud mõistlik kasutamine. Seega ei saa välistada, et teatavate kaitsealuste linnuliikide püüdmine puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil, nagu näiteks harrastuskasvatajatel oma lindlate täiendamise võimaldamiseks, võib samuti artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses mõistlik kasutamine olla. Siiski tuleb tähelepanu juhtida sellele, et erandit direktiiviga kehtestatud kaitstesüsteemist ning seejuures eriti kaitsealuste liikide tapmise ja püüdmise keelust vastavalt artikli 5 punktis a sätestatule võib lubada vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. Niisuguseks lahenduseks võib olla kaitsealuste liikide **kasvatamine ja paljundamine** vangistuses, kui see osutub võimalikuks. Selles osas tuleb märkida, et põhikohtuasjas käsitletavate liikide kasvatamine ja paljundamine vangistuses ei ole mitte ainult teaduslikult ja tehniliselt teostatav, vaid mõned kasvatajad on ühes piirkonnas seda edukalt teinud ja teises piirkonnas on seda suures ulatuses tehtud. Lindude kasvatamist ja paljundamist vangistuses ei saa pidada „teiseks rahuldavaks lahenduseks” vaid siis, kui selgub, et see tegevus ei saaks edukas olla, kui neid linde loodusest ei püütaks. Järelikult see, et asjaomaste liikide kasvatamine ja paljundamine vangistuses ei ole veel suurel määral teostatav harrastuskasvatajate rajatiste ja harjumuste tõttu, mida on pealegi soodustanud liikmesriigi eeskirjad, millega tehakse erand direktiivi üldisest korrast, ei heida veel iseenesest kahtlust alternatiivse lahenduse rahuldavale olemusele lindude loodusest püüdmise asemel. Direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei tohi vähenevas joones ja piiratud ajavahemikul lubada teatavaid kaitsealuseid linde püüda selleks, et võimaldada harrastuskasvatajatel täiendada oma lindlaid, kus nende liikide kasvatamine ja paljundamine vangistuses on võimalik, kuid mitte veel laialdaselt teostatav seetõttu, et paljud harrastuskasvatajad oleksid siis sunnitud oma rajatise ja harjumusi muutma.

Kui kaitsealuste liikide püüdmine selleks, et võimaldada linnuharrastajatel oma lindlaid täiendada, võib olla artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses mõistlik kasutus, peab sama kehtima ka kaitsealuste liikide püüdmisel eesmärgiga vältida veresugulusest tulenevaid probleeme **lindude kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil**. Erandit artikli 5 punktist a võib lubada vaid siis, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. See tingimus ei oleks täidetud eriti juhul, kui veresugulusest tulenevaid probleeme oleks võimalik vältida koostöö ja kasvandustevahelise isendite vahetamisega. Asjaomase liikmesriigi pädevad ametiasutused määravad, kui suur peaks objektiivselt olema isendite arv, mida tohib püüda, et tagada vangistuses kasvatatavate liikide piisav geneetiline mitmekesisus, kusjuures alati tuleb järgida artikli 9 lõike 1 punktis c osutatud „vähese arvu” ülempiiri. Liikmesriigi asutustel on direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c alusel õigus lubada kaitsealused liike püüda, et vältida lindude liigsest veresugulusest tingitud probleeme nende kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil, kui puuduvad teised

rahuldavad lahendused, ja mõistes, et püüda lubatud isendite arv peab olema selline, et see on nimetatud probleemide lahendamiseks objektiivselt vajalik, kusjuures alati tuleb järgida nimetatud sättes osutatud „vähesse arvu” ülempiiri.

(C-10/96: ASBLi kohtuasi)

Artikli 9 lõike 1 punkt c lubab liikmesriigil artikli 7 lõikes 4 sätestatud eesmärgi arvestades teha erandi **jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevadest**. Artikli 9 lõike 1 punktis c on sätestatud, et liikmesriigid võivad teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha erandeid muu hulgas artiklist 7 ning lubada range järelevalve tingimustes ja valikuliselt teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist. Sellest tuleneb, et artikli 9 lõike 1 punkt c võimaldab lubada selles sättes esitatud tingimustel teatavate lindude püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist artikli 7 lõikes 4 mainitud ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriti ohustatud.

Artikkel 9 lubab liikmesriikidel teha erandeid muu hulgas jahialastest sätetest. Samuti on võimalik teha erand artikli 7 lõikes 1 viidatud, **II lisas nimetamata linnuliikidele** jahipidamise keelust eelkõige artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatud põhjusel.

Jahipidamine looduslikult esinevatele lindudele puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil artikli 7 lõikes 4 mainitud ajal võib olla artikli 9 lõike 1 punktis c lubatud mõistlik kasutamine, nagu ka looduslikult esinevate lindude püüdmine ja müük isegi väljaspool jahihooaega pidamiseks elusa peibutisena kasutamise või **puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil** laatadel ja turgudel.

Artikkel 9 lubab liikmesriikidel **teha erandi** artiklites 5 ja 7 sätestatud **üldisest** kaitsealustele liikidele jahipidamise **keelust** vaid meetmetega, milles on piisavalt üksikasjalikult viidatud artikli 9 lõigetes 1 ja 2 mainitud teguritele. Jahipidamist võib vastavalt artikli 9 lõike 1 punktile c lubada vaid juhul, kui:

- puuduvad teised rahuldavad lahendused; see tingimus ei ole siiski täidetud, kui erandi alusel lubatud jahihooaeg langeb ilma vajaduseta kokku perioodidega, milleks soovitakse direktiiviga erikaitset kehtestada. Selline vajadus puudub, kui erandi alusel jahti lubava meetme ainus eesmärk on teatavate linnuliikide jahihooaegade pikendamine aladel, kus need linnud on direktiivi artikli 7 kohaselt kehtestatud jahihooaegadel juba esinenud;

- seda tehakse range järelevalve tingimustes ja valikuliselt;

- jahti peetakse vaid teatavatele linnuliikidele ja vähesel arvul; see tingimus ei ole siiski täidetud, kui jahipidamise erand ei taga asjaomase liigi arvukuse säilimist rahuldaval tasemel. Kui see tingimus ei ole täidetud, ei saa lindude kasutamist meelelahutuslikuks jahipidamiseks mingil juhul pidada direktiivi üheteistkümnenda põhjenduse tähenduses mõistlikuks ja vastuvõetavaks.

Meetmetes, mille alusel lubatakse jahipidamist artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt, peab vastavalt artikli 9 lõikele 2 täpsustama, milliste liikide suhtes erandeid kohaldatakse; millised on püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid; millise riski tingimustel ja millisel ajal ning kus selliseid erandeid võib lubada; asutuse, kes on volitatud **kinnitama, et nõutud tingimused on täidetud, ning** otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud; milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse.

(C-182/02: Ligue pour la protection des oiseaux' jt kohtuasi)

Teiste rahuldavate lahenduste puudumine

Direktiivi artikli 7 lõike 1 kohaselt võib II lisas loetletud liikidele jahti pidada vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Nimetatud artikli lõige 4 sätestab siiski, et liikmesriigid jälgivad, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti pesitsusaladele naasmise ajal ega sigimise erinevatel etappidel ja poegade üleskasvatamise ajal.

Käesoleval juhul kohaldatakse kõnealustele liikidele, mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 5, eelmises punktis osutatud sätteid. Niisiis on selge, et Soomes kehtivad kevadised jahiajad langevad kokku nimetatud liikide pesitsusaegadega. Seega ei tohiks neile direktiivi artikli 7 lõike 4 kohaselt kõnealusel ajal jahti pidada.

Direktiivi artikli 9 lõike 1 punkt c võimaldab siiski selles artiklis sätestatud tingimustel erandina lubada pidada II lisas loetletud liikidele jahti direktiivi artikli 7 lõikes 4 nimetatud aegadel ning järelikult muu hulgas poegade üleskasvatamise ajal ja sigimise erinevatel etappidel (vt selle kohta 16. oktoobri 2003. aasta otsust kohtuasjas C-182/02: Ligue pour la protection des oiseaux jt, EKL 2003, lk I-12105, punktid 9–11, ja 9. juuni 2005. aasta otsust kohtuasjas C-135/04: komisjon vs. Hispaania, EKL 2005, lk I-5261, punkt 17).

Nende tingimuste hulka, mis peavad direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel sellise jahi lubamiseks täidetud olema, kuulub see, et teised rahuldavad lahendused puuduvad (vt eespool viidatud kohtuotsust Ligue pour la protection des oiseaux jt, punkt 15, ja kohtuotsust komisjon vs. Hispaania, punkt 18).

Selles osas tuleb märkida, et meetmeid, mis seisnevad auli kevadise jahi asemel teistele nimetatud piirkondades esinevatele veelinnuliikidele sügise või isegi kevadise jahi lubamises, ei saa pidada teisteks rahuldavateks lahendusteks direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses. Sellise lahenduse puhul on oht, et see säte kaotab vähemalt osaliselt oma mõtte, sest nii võiks teataval aladel keelata mõnede linnuliikide jahi, ehkki vähesel arvul küttimine ei pruugi ohustada nende populatsiooni rahuldaval tasemel säilitamist ning järelikult oleks tegemist nende liikide mõistliku kasutamisega (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsust Ligue pour la protection des oiseaux jt, punkt 17). Välja arvatud siis, kui kõik linnuliigid loetakse jahi seisukohast võrdväärseks, oleks nimetatud lahendus lisaks igal juhul õigusliku ebakindluse allikas, kuna alus, mille põhjal võib asuda seisukohale, et teatava liigi jahi võib asendada teise liigi jahiga, ei tulene kohaldatavatest õigusnormidest.

Vähene arv

Tuleb meenutada, et direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt on jaht lubatud vaid siis, kui see puudutab mõnede lindude vähesel arvul püüdmist (vt eespool viidatud kohtuotsust Ligue pour la protection des oiseaux jt, punkt 15).

Käesoleval juhul on selge, et haha, jääkoskla, rohukoskla ja mustvaera puhul ei ole täidetud tingimus, et jaht võib puudutada vaid vähesel arvul püüdmist. Järelikult tuleb kindlaks teha, kas see tingimus on sõtka ja tuttvardi puhul täidetud.

Selles osas märgib komisjoni 24. novembri 1993. aasta dokument pealkirjaga „Teine aruanne direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta rakendamise kohta” (KOM(93) 572 lõplik), et vastavalt ORNIS-komitee selgitustele tuleb „väheseks arvuks” pidada püügimäärasid, mis on väiksemad kui 1% asjaomase populatsiooni aastasest kogusuremusest (keskmine väärtus) selliste liikide puhul, millele ei või jahti pidada, ja ligikaudu 1% liigist, millele võib jahti pidada, ning et rändliikide puhul tuleb „asjaomase populatsiooni” all mõista nende piirkondade populatsiooni, kust on pärit suurem osa neist lindudest, kes liiguvad selle piirkonna kaudu, mille suhtes asjaomast erandit selle kohaldamisaja jooksul kohaldatakse.

Kuigi on tõsi, et ORNIS-komitee poolt määratletud vähese arvu kriteerium ei ole õiguslikult siduv, saab käesoleval juhul Euroopa Kohus komitee arvamuste teadusliku väärtuse tunnustamise tõttu ja muude vastupidiste teaduslike tõendite puudumisel kohaldada seda viitena, et hinnata, kas kostjaks oleva liikmesriigi poolt direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel antud erand vastab tingimusele, et asjaomaste

lindude püüdmine peab toimuma vähesel arvul (vt eelkõige 9. detsembri 2004. aasta otsust kohtuasjas C-79/03: komisjon vs. Hispaania, EKL 2004, lk I-11619, punkt 41).

On tõendatud, et 2001. aasta kevadel püüti Ahvenamaa maakonnas 1461 sõtkast ja 2585 tuttvarti. Lisaks nähtub kohtuasja toimikust, et ORNIS-komitee sõnul võrdub 1758 sõtk ja 2208 tuttvardi püüdmine 1%-ga asjaomase populatsiooni aastasest kogusuremusest ning vastab seega tingimusele, et püüdmine peab toimuma vähesel arvul, nii nagu komitee on selle määratlenud.

Sellest järeldub, et täiendavas põhjendatud arvamuses kindlaks määratud tähtaja möödumisel ei ületanud Ahvenamaa maakonnas püütud sõtkaste arv ORNIS-komitee poolt määratud „vähese arvu” künnist.

Mis puudutab tuttvarti, siis püütud isendite arv oli vähemalt 1,2% asjaomase populatsiooni aastasest kogusuremusest. Arvestades asjaolu, et ORNIS-komitee arvates tuleb esiteks pidada „väheseks arvuks” igat liiki püüdmist, mis on ligikaudu 1% asjaomase populatsiooni aastasest kogusuremusest liikide puhul, millele võib jahti pidada ja milleks on näiteks tuttvart, ja teiseks, kuna on selge, et selle liigi arvukus on suurenemas, tuleb asuda seisukohale, et Ahvenamaa maakonnas püütud tuttvartide arv ei ületanud kõnealuse komitee poolt määratud „vähese arvu” künnist.

Sellest järeldub, et sõtk ja tuttvardi kevadise jahi puhul oli täiendavas põhjendatud arvamuses kindlaks määratud tähtaja möödumisel täidetud tingimus, et jaht võib puudutada vaid lindude vähesel arvul püüdmist. Eespool toodust järeldub, et komisjoni etteheidetega, mille kohaselt haha, jääkoskla, rohukoskla ja mustvaera kevadine jaht ei ole kooskõlas direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c toodud tingimusega lindude vähesel arvul püüdmise kohta, tuleb nõustuda.

Järelkult tuleb nentida, et kuna Soome Vabariik ei tõendanud, et Mandri-Soomes ja Ahvenamaa maakonnas toimuva veelindude kevadise jahi ajal:

- oli haha, sõtk, rohukoskla, jääkoskla, mustvaera ja tuttvardi osas täidetud direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatud erandi tegemise tingimus kevadise jahi asemel teiste rahuldavate lahenduste puudumise kohta, ning et
- haha, jääkoskla, rohukoskla ja mustvaera osas oli täidetud nimetatud artiklis sätestatud erandi tegemise tingimus, mille kohaselt jaht võib puudutada vaid lindude vähesel arvul püüdmist,
- on Soome Vabariik rikkunud nimetatud direktiivist tulenevaid kohustusi.

(C- 344/03: komisjon vs. Soome Vabariik)

Nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta artikli 9 lõike 1 punkt c kohustab liikmesriike sõltumata siseriikliku õigusega kehtestatud riigisisest pädevuse jaotusest tagama nimetatud sätet ülevõtvate meetmetega, et kõikidel direktiivis sätestatud erandi kohaldamise juhtudel ning kõikide kaitsealuste liikide puhul ei ületataks lubatud küttimisel vähese arvu piirangule vastavat jahikvooti ning et see jahikvoot määratakse kindlaks olemasoleva täpse teadusliku informatsiooni alusel.

Direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatud „vähest arvu” puudutavad direktiivi ülevõtvad siseriiklikud õigusnormid peavad võimaldama pädevatel asutustel, kes vastutavad teatava linnuliigi jahipidamiskeelu erandi tegemise eest, tugineda arvnäitajatele, mis on piisavalt täpsed jahikvoodi suhtes, mida tuleb järgida.

Direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c ülevõtmisel tagavad liikmesriigid sõltumata nende territooriumil asuvate nimetatud sätte kohaldamise eest vastutavate maakondade arvust ja eripärast, et nende maakondade kehtestatud jahikvootide summa ei ületaks mitte ühegi kaitsealuse liigi puhul jahikvooti, mis vastab jahipidamiskeelu erandeid piiravale „vähesele arvule” ja mis on kehtestatud iga liigi jaoks kogu riigi peale.

Liikmesriikide kohustus tagada, et linde kütitaks üksnes direktiivi 79/409 artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt „vähesel arvul”, nõuab, et kohaldatavad haldusmenetlused viiakse läbi selliselt, et nii pädevate asutuste jahipidamiskeelu erandeid heakskiitvatele otsustele kui ka nende otsuste täitmisele kohaldatakse õigeaegselt tõhusat kontrolli.

(C-60/05: WWF Italia)

3. Loodusdirektiiv

Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7)¹

3.1. Loodusdirektiivi ülevõtmise viis

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

EÜ asutamislepingu artikli 249 kolmanda lõigu alusel on direktiiv siduv saavutatava tulemuse seisukohalt igale liikmesriigile, kellele see on adresseeritud, kuid jätab käsitletava direktiivi siseriiklikus õiguses rakendamise vormi ja meetodite valiku selle riigi asutuste pädevusse. Siiski, vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmine, kui selleks ei ole tingimata vaja formaalset ja sõnasõnalist direktiivi sisu kordamist otseses ja konkreetnes õigusnormis, sõltuvalt sisust piirduda üldise õigusliku raamistikuga tingimusel, et see tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt. Selles osas on liikmesriigi ülevõtmiskohustuse ulatuse väljaselgitamiseks seega igal üksikjuhul oluline kindlaks määrata direktiivis kehtestatud ja liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi põhjuseks olnud sätte olemus.

Seega ei saa arvestada argumenti, mille kohaselt loodusdirektiivi rakendamise kõige kohasemaks viisiks on anda looduskaitseorganisatsioonidele erivolitused ja kehtestada neile üldine kohustus täita oma ülesandeid nii, et selle direktiivi nõuete täitmine on tagatud. Esiteks tuleb meenutada, et siseriiklike normide olemasolu tõttu ei ole ülevõtmine spetsiaalsete õigus- ja haldusnormide vastuvõtmise teel vajalik üksnes siis, kui siseriiklikud normid tagavad asjaomase direktiivi täieliku tõhusa rakendamise liikmesriigi ametiasutuste poolt. Teiseks tuleb märkida, et nimetatud direktiivi neljandast² ja üheteistkümnendast³ põhjendusest tulenevalt moodustavad ohustatud elupaigad ja liigid osa Euroopa Ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, mistõttu on kaitsemeetmete vastuvõtmine kõikide liikmesriikide ühine ülesanne. Seetõttu on ülevõtmise täpsus erakordselt oluline käesolevale juhule sarnasel juhul, kus ühise pärandi haldamine liikmesriikide territooriumil on usaldatud liikmesriikidele. Sellest tulenevalt peavad liikmesriigid loodusdirektiivi raames, mis sätestab keerulised ja tehnilised eeskirjad keskkonnanõuete valdkonnas, tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne, seda ka järelevalve ja kontrolli peamiste kohustuste osas, mis on näiteks nimetatud direktiivi artikliga 11, artikli 12 lõikega 4 ja artikli 14 lõikega 2 siseriiklikele ametiasutustele kehtestatud. Liikmesriigi õigusaktide uurimisel selgub, et need on niivõrd üldised, et nad ei kujuta endast loodusdirektiivi sätete rakendamist piisavalt selgelt ja täpselt, et rahuldada täielikult õiguskindluse nõuet, ja et nendega ei sätestata asjaomases valdkonnas täpset õiguslikku raamistikku, mis tagaks nimetatud direktiivi täieliku ja tervikliku kohaldamise ning võimaldaks rakendada direktiiviga kehtestatud eeskirju ühtlaselt ja tõhusalt. Liikmesriigi õigusaktides ette nähtud üldised kohustused ei taga komisjoni poolt esitatud hagiavalduses loodusdirektiivi viidatud sätete nõuetele vastavat ülevõtmist ja nendega ei ole seega võimalik täita niisugust ülevõtmist tagavate erinormide võimalikke lünki. Seetõttu ei tule komisjoni poolt esitatud konkreetsete väidete analüüsimisel uurida liikmesriigi nimetatud õigusaktides sisalduvatel üldistel kohustustel põhinevaid argumente.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:206:0007:006:ET:HTML>

² liikmesriikide Euroopa territooriumil muutub looduslike elupaikade olukord järjest halvemaks ja üha rohkem looduslikke liike on tõsiselt ohustatud; võttes arvesse, et ohustatud elupaigad ja liigid moodustavad osa ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, tuleb nende säilitamiseks võtta meetmeid ühenduse tasandil;

³ on tõdetud, et meetmete vastuvõtmine ühenduse tähtsusega esmatähtsate looduslike elupaikade ja esmatähtsate liikide kaitsmise edendamiseks on kõikide liikmesriikide ühine ülesanne; see võib siiski panna teatavatele liikmesriikidele liiga suure finantskohustuse, arvestades ühelt poolt niisuguste elupaikade ja liikide ebaühtlast levikut ühenduses ja teiselt poolt asjaolu, et looduskaitsega seotud erijuhul saab põhimõtet „saastaja maksab” kohaldada ainult piiratud ulatuses;

3.2. Elupaikade kaitse kohustus: Loetellu esitatud ühenduse tähtsusega alade, ühenduse tähtsusega alade ja loodusalade õiguskaitsekord

loodusalad

Loetellu esitatud ühenduse tähtsusega alad, ühenduse tähtsusega alad,

Artikkel 4

1. Iga liikmesriik esitab III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, milliseid kohalikke I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. Suure levilaga loomaliikide puhul peavad need alad vastama niisuguste liikide loodusliku levila piires asuvatele paikadele, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. Laia levilaga veekasvatatavate liikide puhul tehakse nende alade kohta ettepanekuid ainult siis, kui on olemas selgelt piiritletud ala, kus on olemas nende liikide eluks ja paljunemiseks olulised füüsikalised või bioloogilised tingimused. Vajaduse korral teevad liikmesriigid artiklis 11 nimetatud järelevalve tulemuste alusel ettepanekuid loetelu muutmiseks.

Loetelu koos ala käsitleva teabega saadetakse komisjonile kolme aasta jooksul käesoleva direktiivi teatavakstegemisest. Teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurust ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid, mis esitatakse komisjoni kehtestatud vormis artiklis 21 sätestatud korras.

2. Komisjon kehtestab kokkuleppel kõikide liikmesriikidega III lisas (2. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel ja artikli 1 punkti c alapunktis iii nimetatud kõigi viie biogeograafilise piirkonna ja artikli 2 lõikes 1 nimetatud kogu territooriumi kohta liikmesriikide esitatud loeteludel põhineva ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu, märkides alad, kus on üks või mitu esmatähtsat looduslikku elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

Lükkmesriigid, kus ühe või mitme esmatähtsa loodusliku elupaigatüübi ja esmatähtsate liikide levilad moodustavad üle 5% riigi territooriumist, võivad oma territooriumil ühenduse jaoks oluliste alade valimisel kokkuleppel komisjoniga taotleda III lisas (2. etapp) nimetatud kriteeriumide paindlikumat kohaldamist.

Ühenduse jaoks olulisteks aladeks valitud alade loetelu kinnitab komisjon artiklis 21 sätestatud korras, märkides alad, kus esineb üks või mitu esmatähtsat elupaigatüüpi või esmatähtsat liiki.

3. Lõikes 2 nimetatud loetelu kehtestatakse kuue aasta jooksul alates käesoleva direktiivi teatavakstegemisest.

4. Kui ala on lõikes 2 sätestatud korras kinnitatud ühenduse jaoks oluliseks alaks, määravad asjaomased liikmesriigid ala loodusalaks võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt kuue aasta jooksul, kehtestades prioriteetid lähtuvalt sellest, kui tähtis ala on I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide või II lisas nimetatud liikide soodsa kaitsestaatus säilitamise või taastamise ja Natura 2000 sidususe seisukohast, ning pidades silmas ala ähvardavat kahjustamist või hävitamist.

5. Niipea kui ala on kantud lõike 2 kolmandas lõigus nimetatud loetellu, kohaldatakse selle suhtes artikli 6 lõikeid 2, 3 ja 4.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Komisjon:

Seoses kohustusega saata komisjonile artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu sõltub iga liikmesriigi panus sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku loomisesse sellest, milliseid direktiivi I lisas nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liikide elupaiku tema territooriumil esineb.

Direktiivi artikli 4 lõike 1 ja III lisa koostoimest tuleneb selgelt, et liikmesriikidel on **loetellu lisatavate alade valimisel teatav kaalutusõigus**. Nimetatud kaalutusõiguse kasutamiseks on aga vaja vastavust järgmisele kolmele tingimusele:

- esitatavaid alasid võib valida vaid teaduslikku laadi kriteeriumide alusel;
- esitatavad alad peavad moodustama ühtlase ja kogu liikmesriigi territooriumi esindava geoloogilise ala, et tagada tulemuseks oleva võrgustiku sidusus ja tasakaal. Iga liikmesriigi esitatav loetelu peab seega kajastama looduslike elupaikade ökoloogilist mitmekesisust (ja liikide puhul geneetilist mitmekesisust) ja tema territooriumil esinevaid liike;
- esitatav loetelu peab olema täielik, s.t iga liikmesriik peab esitama mitmeid alasid, millega tagatakse kõikide tema territooriumil esinevate direktiivi I lisas loetletud looduslike elupaigatüüpide ja II lisas loetletud liikide elupaikade piisav esindatus.

Euroopa Kohus:

Kuigi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra reeglitest tuleneb, et liikmesriikidel on neid alasid esitades teatav kaalutusõigus, jääb see asjaolu, nagu komisjon märkis, ikka kehtima, sest antud kaalutusõigust tuleb kasutada vastavalt direktiiviga sätestatud kriteeriumidele.

(C-67/99: komisjon vs. Iirimaa, C-71/99: komisjon vs. Saksamaa, C-220/99: komisjon vs. Prantsusmaa)

Kohustus esitada artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus nimetatud **alade loetelu** ei olnud selle vormi vastuvõtmise ajal tingimuseks. See vorm ei ole esimene tekst, milles on määratletud teave, mille alusel liikmesriigid saavad vastavad alad valida. Kui direktiiv teatavaks tehti, olid liikmesriigid teadlikud kõigist valikukriteeriumidest, mida tuli arvestada. Artikli 4 lõike 1 kohaselt peab iga liikmesriik esitama direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, milliseid I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud kohalikke liike alal esineb. III lisast (1. etapp) tuleneb, et vastavad kriteeriumid on loodusliku elupaigatüübi esindatuse aste sellel alal, loodusliku elupaigatüübi pindala ja selle kaitse aste, sellel alal esinevate liikide populatsiooni tihedus, nende isolatsioonaste, nende elupaikade kaitse aste ja lõpuks nende alade suhteline tähtsus. Kuigi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra reeglitest tuleneb, et liikmesriikidel on neid alasid esitades teatav kaalutusõigus, jääb see asjaolu, nagu komisjon märkis, ikka kehtima, sest antud kaalutusõigust tuleb kasutada vastavalt direktiiviga sätestatud kriteeriumidele. Selleks, et koostada ühenduse tähtsusega alade esialgne loetelu, mille alusel oleks võimalik luua Euroopa loodusalade sidus ökoloogiline võrgustik, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seetõttu tuleb see loetelu koostada III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel. Vaid nii on võimalik täita artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud eesmärki, milleks on looduslike elupaigatüüpide ja asjaomaste liikide elupaikade soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine nende looduslikul levilal, mis võib ulatuda üle ühe või mitme ühendusesisese riigipiiri.

(C-71/99: komisjon vs. Itaalia, C-220/99: komisjon vs. Prantsusmaa)

Loodusdirektiivi artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei või komisjonile ühenduse tähtsusega aladena esitamiseks sobivate alade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel **võtta arvesse** artikli 2 lõikes 3⁴ mainitud **majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi**. Artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud Euroopa sidusa loodusalade ökoloogilise võrgustiku ehk tulevase Natura 2000 loomine; see koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud

---

⁴ Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmetes võetakse arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi ning piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, ja võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada nende soodsa kaitsestaatuse nende looduslikus ulatuses. Artiklis 4 on sätestatud looduslike alade loodusladena klassifitseerimise kord, mis jaguneb mitmesse vastavasse õiguslike tagajärgedega etappi, mis on mõeldud eriti Natura 2000 võrgustiku loomise võimaldamiseks vastavalt artikli 3 lõikes 2 sätestatule. Artikli 1 punktidest e⁵ ja i⁶ koostoimes artikli 2 lõikega 1⁷ tuleneb, et loodusliku elupaiga või liigi soodsat kaitsestaatust tuleb hinnata suhtes nende liikmesriikide kogu Euroopa territooriumiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. Arvestades asjaolu, et kui liikmesriik koostab riikliku alade loetelu, ei ole tal täpset ja üksikasjalikku teavet elupaikade olukorra kohta teistes liikmesriikides ja ta ei või oma algatusel majanduslike, sotsiaalsete või kultuuriliste vajaduste või piirkondlike ega kohalike iseärasuste tõttu nimekirjast kustutada alasid, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas kaitse-eesmärgile vastav ökoloogiline huvi, seadmata seejuures ohtu selle eesmärgi täitmist ühenduse tasandil. Eriti kui liikmesriigid võiksid artikli 4 lõike 1 alusel koostatavasse ja komisjonile esitatavasse loetellu lisamiseks sobivate alade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi, ei saaks komisjon olla kindel, et tal on ammendav loetelu loodusaladeks sobivatest aladest, ning sellega kaasneb oht, et nendest sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku moodustamine ei ole võimalik.

(C371/98: Ühendkuningriik – First Corporate Shipping’u kohtuasi, C67/99: komisjon vs. Iirimaa)

Artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud **kaitsemeetmed** kehtivad ainult alade suhtes, mis on vastavalt artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille komisjon on kehtestanud vastavalt artiklis 21 sätestatud menetlusele.

Sellest ei järeldu siiski, et liikmesriigid ei peaks alasid kaitsma alates hetkest, mil nad näitavad neid direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile esitatavas siseriiklikus loetelus aladena, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena. Kui neid alasid ei kaitsta piisavalt alates sellest hetkest, võib looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärkide, nagu need on määratletud direktiivi kuuendas põhjenduses ja artikli 3 lõikes 1, saavutamine ohtu sattuda. Olukord oleks veelgi tõsisem, kui tegemist oleks selliste esmatahtsate looduslike elupaigatüüpide või esmatahtsate liikidega, mille osas võiks neil lasuva ohu tõttu vastavalt direktiivi viiendale põhjendusele kiiresti rakendada nende kaitsmiseks mõeldud meetmeid. Nende alade, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, siseriiklikes loeteludes peavad olema alad, mille suhtes on siseriiklikul tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seega on ilmne, et alade osas, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, mida on komisjonile esitatud siseriiklikes loeteludes nimetatud ja mille hulgas võib olla ka alasid, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatahtsaid liike, on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma direktiivi kaitse-eesmärgiga sobivaid kaitsemeetmeid, et kaitsta ökoloogilist huvi, mis neil aladel siseriiklikul tasandil on.

(C-117/03: Itaalia – Dragaggi kohtuasi)

⁵ loodusliku elupaiga kaitsestaatust – looduslikku elupaika ja selle tüüpilisi liike mõjutavate tegurite summa, mis võib mõjutada selle pikaajalist looduslikku levikut, struktuuri ja funktsiooni ning selle tüüpiliste liikide pikaajalist säilimist artiklis 2 nimetatud territooriumil. Loodusliku elupaiga kaitsestaatust loetakse soodsaks, kui: – selle looduslik levila ja alad, mida see levila piires katab, on muutumatud või laienemas,

– selle pikaajaliseks säilimiseks vajalik eriomane struktuur ja funktsioonid on praegu ja tõenäoliselt ka lähitulevikus olemas ja

– selle tüüpiliste liikide kaitsestaatust on soodne punkti i määratluse kohaselt;

⁶ liigi kaitsestaatust – asjaomast liiki mõjutavate tegurite summa, mis pikema aja jooksul võib mõjutada liigi levikut ja populatsiooni arvukust artiklis 2 nimetatud territooriumil. Kaitsestaatust loetakse soodsaks, kui:

– asjaomase liigi populatsiooni dünaamika andmed näitavad, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline püsunud pikema aja jooksul, ja

– liigi looduslik levila ei ole vähenemas ega vähene ka lähitulevikus ning

– selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks on olemas piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene;

⁷ Käesoleva direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele liikmesriikides Euroopa territooriumil, kus kohaldatakse asutamislepingut.

Elupaikade halvenemise vältimine

Artikli 6 lõige 2

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida loodusaladel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2 kohustab liikmesriike vältima looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist. On selge, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 rakendamiseks võib olla vajalik meetmete võtmine **nii** välise inimtegevusest tuleneva kahjuliku mõju ja häirimise vältimiseks kui ka loodusaladel looduslike liikide ja elupaikade kaitsestaatust halvendava loodusliku arengu ärahoidmiseks.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2 koostoimes direktiivi artikliga 7 kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et vältida loodusaladel **looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist**, mille kaitseks alad on määratud. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 3 sätestab, et pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, loa alles pärast seda, kui nad on seoses tagajärgede, mis sellel kaval või projektil võivad alale olla, asjakohase hindamisega kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Nimetatud sättega võetakse kasutusele menetlus, millega püütakse eelneva kontrolli kaudu tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Asjaolu, et kavale või projektile antakse luba loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud menetluse kohaselt, muudab tarbetuks nimetatud artikli lõikes 2 sätestatud üldise kaitsekohustuse samaaegse kohaldamise, kui tegemist on nimetatud kava või projektiga silmas peetud ala mõjutamisega. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 alusel kavale või projektile antud loa eelduseks on tingimata, et kava või projekti loetakse selliseks, mis ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju ega või seetõttu kaasa tuua olulist halvenemist või häirimist nimetatud artikli lõike 2 tähenduses. Siiski ei saa välistada, et kava või projekt osutub hiljem selliseks, mis võib kaasa tuua sellise halvenemise või häirimise ning seda ka siis, kui pädevaid siseriiklikke asutusi ei saa süüdistada eksimuses. Sellises olukorras võimaldab loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 kohaldamine täita keskkonna kvaliteedi säilitamise ja kaitse – sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – peamist eesmärki, nagu on öeldud direktiivi esimeses põhjenduses⁸.

(C-127/02– Waddenvereniging'i ja Vogelbeschermingsvereniging'i kohtuasi)

Vt ka:

⁸ keskkonna kvaliteedi säilitamine, kaitsmine ja parandamine, sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmine, on oluline üldistest huvidest lähtuv eesmärk, mida ühendus taotleb, nagu on sätestatud asutamislepingu artiklis 130r;

artiklit 7

Natura 2000 alade kaitsekorraldus: loodusdirektiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/art6_en.pdf

Natura 2000 alasid oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamine

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/natura_2000_assess_en.pdf

Kavade ja projektide hindamine ning asendusmeetmed

Artikli 6 lõiked 3 ja 4

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Püevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Loodusdirektiivi artikli 6 lõikega 3 võetakse kasutusele **menetlus**, millega püütakse eelneva kontrolli kaudu tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, samas kui nimetatud direktiivi artikli 6 lõige 2 sätestab üldise kaitsekohustuse, mis hõlmab sellise halvenemise ja häirimise vältimist, millel võib olla direktiivi eesmärkide saavutamisele oluline mõju, ning seda sätet ei või kohaldada samaaegselt nimetatud artikli lõikega 3.

Loodusdirektiivi kümnenda põhjenduse kohaselt tuleb asjakohane hinnang anda iga kava või programmi kohta, mis tõenäoliselt oluliselt mõjutab juba määratud või tulevikus määratava ala kaitse-eesmärke. Nimetatud põhjendus on sõnastatud direktiivi artikli 6 lõikes 3, mis sätestab muu hulgas, et kui kava või projekt tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale olulist mõju, ei kiideta seda heaks ilma, et eelnevalt hinnataks selle tagajärgi alale. Loodusdirektiiv **mõisteid „kava” ja „projekt”** ei määratle. Seevastu nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta⁹, mille kuues põhjendus sätestab, et tõenäolise olulise keskkonnamõjuga riiklike ja eraprojektide teostusluba tuleks anda ainult pärast nende projektide tõenäoliste oluliste keskkonnamõjude eelnevat hindamist, määratleb oma artikli 1 lõikes 2 „projekti” mõiste järgmiselt:

„– ehitiste või muude kaitiste püstitamine või kavade teostamine,
– muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine”. Niisiis puudutab selline „projekti” mõiste määratlus kava või projekti mõiste avamist loodusdirektiivi tähenduses, millega püütakse vältida sarnaselt direktiivis 85/337 sätestatule seda, et tõenäoliselt keskkonda kahjustavale tegevusele antaks luba ilma, et eelnevalt hinnataks kava või projekti tagajärgi keskkonnale.

⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1985:175:0040:016:ET:HTML>

Asjaolu, et nimetatud tegevust on kõnealusel alal **perioodiliselt** harrastatud **mitmeid aastaid** ning et sellega tegelemiseks on tarvis saada igal aastal luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine, ei välista iga taotluse korral selle tegevuse lugemist loodusdirektiivi tähenduses eraldi kavaks või projektiks.

(C-127/02 – Waddenvereniging’i ja Vogelbeschermingsvereniging’i kohtuasi)

Direktiiv ei tee mingit vahet lähtuvalt sellest, kas need meetmed võetakse **kaitsealal või sellest väljaspool**. Väljaspool loodusala teostatava „projekti” mõiste siseriiklikes õigusaktides ei saa olla kitsam kui „projekti” mõiste, mis puudutab looduslala teostatavaid projekte.

(C-98/03: komisjon vs. Saksamaa)

Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimest lauset peab tõlgendama nii, et iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, tuleb juhul, kui objektiivse teabe põhjal ei ole välistatud, et sellel on eraldi või koos muude kavade või projektidega nimetatud alale oluline mõju, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Seega on kava või projekti tagajärgede asjakohase hindamise eelduseks, et kava või projekt **tõenäoliselt avaldab** asjaomasele alale **olulist mõju**. Seetõttu, nagu nähtub muu hulgas komisjoni koostatud nimetatud artikli tõlgendamise juhistest pealkirjaga „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) artikli 6 sätted”, ei ole loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud keskkonnakaitsemehhanismi rakendamise eelduseks veendumus, et kava või projekt avaldab kõnealusele alale olulist mõju, vaid ainult tõenäosus, et nimetatud kava või projektiga kaasneb selline mõju. Direktiivi 85/337 artikli 2 lõike 1 osas, mis on sisuliselt sõnastatud loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 sarnaselt ja milles sätestatakse, et liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et enne loa andmist hinnatakse [...] keskkonda oluliselt mõjutada võivaid projekte, on Euroopa Kohus leidnud, et sellised projektid on need, millel võivad olla olulised tagajärjed keskkonnale. Sellest tuleneb, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimeses lauses sätestatakse kava või projekti asjakohase hindamise eeldusena, et kava või projekt tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale olulist mõju. Kui võtta arvesse eelkõige ettevaatusprintsipi, mis on EÜ asutamislepingu artikli 174 lõike 2 esimese lõigu kohaselt¹⁰ üks ühenduse keskkonnapoliitika kaitstuse kõrge taseme eesmärgi alustest ning millest lähtuvalt loodusdirektiivi tuleb tõlgendada, on selline oht olemas, kui objektiivsete asjaolude alusel ei saa välistada, et nimetatud kava või projekt avaldab asjaomasele alale olulist mõju. Teatava ala suhtes kava või projekti tagajärgede hindamise eelduseks on tingimus, mis näeb ette, et selline hindamine tuleb läbi viia oluliste mõjude puudumises kahtlemise korral; selline tõlgendus võimaldab tõhusalt vältida loa andmist kavadele või projektidele, mis avaldavad asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ning aitab saavutada loodusdirektiivi kolmanda põhjenduse¹¹ ja artikli 2 lõike 1 kohaselt direktiivi peamist eesmärki, mis on bioloogilise mitmekesisuse tagamine looduslike elupaiku ning looduslikku loomastikku ja taimestikku kaitstes.

Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib kahjustada ala kaitse-eesmärke, pidada sellele alale **olulist mõju** omavaks. Nimetatud ohtu tuleb hinnata, võttes eelkõige arvesse selle kava või projektiga seotud ala iseloomulikke tunnuseid ja eriomaseid keskkonnatingimusi. Nagu tuleneb loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimesest lausest koostoimes direktiivi kümnenda põhjendusega (vt eespool), hinnatakse sellise kava või projekti tagajärgede olulisust, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, ala kaitse-eesmärkide suhtes. Juhul kui kava või projekt, mis avaldab kõnealusele alale mõju, ei ohusta ala kaitse-eesmärke, ei või seda pidada selliseks, mis võiks

¹⁰ Ühenduse keskkonnapoliitika, võttes arvesse ühenduse eri piirkondade olukorra mitmekesisust, seab eesmärgiks kaitstuse kõrge taseme. See rajaneb ettevaatusprintsibil ja põhimõtetel, mille järgi tuleb võtta ennetusmeetmeid ja keskkonnakahjustus heastada eeskätt kahjustuse kohas, saastaja peab aga maksma.

¹¹ kuna käesoleva direktiivi peamine eesmärk on edendada bioloogilise mitmekesisuse säilitamist, võttes arvesse majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ja piirkondlikke nõudeid, aitab käesolev direktiiv kaasa säästva arengu üldise eesmärgi saavutamisele; niisuguse loodusliku mitmekesisuse säilitamine võib teatavatel juhtudel eeldada inimtegevuse jätkamist või isegi soodustamist;

tõenäoliselt kõnealusele alale olulist mõju avaldada. Seevastu kui selline kava või projekt ohustab asjaomase ala kaitse-eesmärke, tuleb seda kindlasti pidada tõenäoliselt alale olulist mõju avaldavaks. Nimetatud kava või projekti võimalikke mõjusid hinnates peab otsustama nende olulisuse üle, võttes eelkõige arvesse selle kava või projektiga seotud ala iseloomulikke tunnuseid ja eriomaseid keskkonnatingimusi.

Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt tähendab selline tagajärgede hindamine seda, et enne kava või projekti heakskiitmist tuleb parimatest teadussaavutustest lähtudes kindlaks teha **kõik** kava või projekti **aspektid**, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitse-eesmärkidele.

(C-127/02 – Waddenvereniging’i ja Vogelbeschermingsvereniging’i kohtuasi)

Tingimus, et teatavale alale kava või projektiga avaldatavate tagajärgede hindamine tuleb läbi viia siis, kui kaheldakse oluliste mõjude puudumises **ei võimalda järelikult välistada sellise hindamise kohustust teatud tüüpi projektide puhul** kriteeriumide põhjal, mis ei sobi selle tagamiseks, et need projektid ei või tõenäoliselt avaldada kaitsealadele olulist mõju.

„Looduse ja maastiku muutmises seisnevat projekt, mis ei muuda pinnase vormi või kasutust või maapinnaga ühendatud põhjaveepinna taset” – asjaolu, et see siseriiklik õigusakt kohustab tagama, et kahjulikud keskkonnamõjud, mida tehnoloogia tase lubab vältida, oleksid välditud, ja mida tehnoloogia tase ei võimalda vältida, oleksid vähendatud miinimumini, ei ole piisav direktiivi artikli 6 lõikes 3 ette nähtud kohustuse täitmiseks. Siseriikliku seaduse tagamiskohustus ei ole igal juhul oma olemuselt selline, mis kindlustaks, et antud käitis ei kahjusta kaitseala terviklikkust. Kohustus tagada, et kahjulikud keskkonnamõjud, mida tehnoloogia tase ei võimalda vältida, oleksid vähendatud miinimumini, ei kindlusta eriti seda, et antud projekt ei too kaasa kahjustusi.

„Käitiste ja veekasutusega seotud projektid, kuna nende jaoks ei ole vaja luba” – asjaolu, et tegemist on vee kasutamise väikeses koguses, ei välista iseenesest, et see võib mõnel juhul tõenäoliselt avaldada loodusalale olulist mõju. Isegi kui oletada, et selline veekasutus ei avalda veekogumi seisundile olulist mõju, ei järeldu sellest, et see ei või ka naabruses asuvatele loodusaladele olulist mõju avaldada.

Kord, mille kohaselt on loa andmine „heitmeid põhjustavatele käitistele” välistatud ainult siis, kui need võivad eriliselt mõjutada käitise mõjupiirkonnas asuvat kaitseala, ja nendele käitistele, mille heitmed puudutavad kaitsealaid, mis asuvad väljaspool sellist mõjupiirkonda, võidakse luba anda, arvestamata nende heitmete mõju sellisele alale, ja kord, mis puudutab heitmete tekitamist mõjupiirkonnades, mis määratakse tehniliste halduseeskirjade alusel lähtuvalt käitistega seotud üldistest kriteeriumidest, ei taga direktiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 järgimist. Olukorras, kus puuduvad teaduslikku kinnitust leidnud kriteeriumid, mis lubaksid *a priori* välistada, et heitmed, mis puudutavad väljaspool konkreetse käitise mõjupiirkonda asuvat kaitseala, tõenäoliselt avaldavad sellele alale olulist mõju, on igal juhul selge, et seda valdkonda reguleeriva siseriikliku õigusega loodud kord ei taga, et nende käitiste kohta käivad projektid ja kavad, mis põhjustavad väljaspool käitise mõjupiirkonda asuvaid kaitsealaid mõjutavaid heitmeid, ei kahjusta kõnealuste alade terviklikkust direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses.

(C-98/03: komisjon vs. Saksamaa)

„Veevõtukavad ja -projektid” – ükski õigusnorm ei näinud sõnaselgelt ette, et veevõtukavasid ja -projekte tuleb niisugusel moel hinnata. Selline süsteem ei taga nimetatud sätte nõuete täitmist selles osas, et ta näeb põhimõtteliselt ette, et loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud tingimustele vastavad kõik veevõtukavad ja -projektid on juba ette määratletud kui asjaomast ala potentsiaalselt kahjustavad. Niisugune eelnev potentsiaalsete riskide hindamine võib toetuda konkreetsetele alaga seonduvatele asjaoludele, kuid ei saa toetuda projektidele endile vastuolus loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõuetega. Seetõttu toob piirdumine iga asjaomast ala potentsiaalselt kahjustavate tegevuste määratlemisega kaasa ohu, et teatud projektid, mis võivad ala kahjustada oma spetsiifiliste tunnuste tõttu, ei ole hõlmatud.

„Maakasutuse kavad” – liikmesriigi õigusaktid ei sätesta selgelt kohustust hinnata asjakohaselt maakasutuse kavade tagajärgi loodusaladele vastavalt loodusdirektiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Maakasutuse kavade mõjutavad isegi siis, kui nad iseenesest ei anna luba arendusprojekti koostamiseks ja kui viimati nimetatute puhul on vajalik tavalise menetluse käigus antud luba, oluliselt selles osas võetavaid otsuseid. Seega tuleb ka selliste kavade tagajärgi asjaomasele alale hinnata asjakohaselt.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Mis puudutab **asjakohast hindamist** loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, tuleb märkida, et direktiiv ei määratle mingisugust erimeetodit sellise hindamise läbiviimiseks. Selle artikli sõnastuse kohaselt tuleb kava või projekti tagajärgi asjaomasele alale asjakohaselt hinnata enne selle heakskiitmist ning seejuures tuleb arvesse võtta seda koosmõju, mida see kava või projekt koos muude kavade või projektidega asjaomase ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Selline hindamine tähendab seega, et parimatest teadussaavutustest lähtuvalt tuleb kindlaks teha kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad nimetatud eesmärkidele mõju avaldada. Niisiis võidakse need eesmärgid, nagu tuleneb ka loodusdirektiivi artiklitest 3 ja 4 ning eelkõige viimati nimetatud artikli lõikest 4, kindlaks määrata lähtuvalt sellest, kui tähtis on ala nimetatud direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide või selle II lisas nimetatud liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja Natura 2000 sidususe seisukohast ning pidades silmas ala ähvardavat kahjustamist või hävitamist.

Mis puudutab küsimust, **millistel tingimustel võib mingit tegevust lubada**, peavad pädevad siseriiklikud asutused kava või projekti tulemusel asjaomasele alale tekkivate tagajärgede hindamise järelduste alusel andma sellisele kavale või projektile loa alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Seega on ilmne, et kõnealusele kavale või projektile võib anda loa vaid tingimusel, et pädevad siseriiklikud asutused on kindlad, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Ning kui kava või projektiga seotud ala terviklikkusele negatiivsete mõjude puudumise suhtes jääb püsima kahtlus, peab pädev asutus kavale või projektile loa andmisest keelduma. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 teises lauses sätestatud loa andmise kriteerium hõlmab ettevaatusprintsipi ning võimaldab tõhusalt vältida plaanis olevate kavade või projektide tõttu alade terviklikkusele avaldatavat negatiivset mõju. Sellest loa andmise kriteeriumist leebema kriteeriumiga pole võimalik sama tõhusalt tagada nimetatud artiklis taotletud alade kaitse-eesmärgi saavutamist.

Kui siseriiklikul kohtul palutakse kontrollida loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses kavale või projektile antava **loa õiguspärasust**, võib kohus kontrollida, kas on jäädud selle sättega siseriiklikele asutustele antud kaalutusõiguse piiridesse, ehkki direktiivi ei ole asjaomase liikmesriigi õiguskorda selleks ettenähtud tähtaja möödudes üle võetud. Liikmesriigi kohustus võtta kõik vajalikud meetmed direktiivis ettenähtud tulemuse saavutamiseks on EÜ asutamislepingu artikli 249 kolmanda lõigu ja direktiiviga kehtestatud siduv kohustus. Kohustus võtta kõik üld- või erimeetmed on siduv kõikidele liikmesriigi asutustele, k.a kohtutele nende pädevuse piires.

Mis puudutab **üksikisiku õigust** tugineda direktiivile ning siseriikliku kohtu kohustust direktiiviga arvestada, oleks EÜ asutamislepingu artiklis 249 direktiividele antud siduva mõju põhimõttega vastuolus, kui asjaomastel isikutel ei oleks võimalik tugineda direktiivis sätestatud kohustusele. Eelkõige neil juhtudel, kui ühenduse seadusandja on direktiiviga kohustanud liikmesriike toimima määratud viisil, kahaneks sellise akti tõhusus, kui üksikisikud ei saaks sellele siseriiklikes kohtutes tugineda ning kui siseriiklikud kohtud ei saaks seda ühenduse õiguse osana arvesse võtta selleks, et teha kindlaks, kas liikmesriigi seadusandja on rakendamise vormi ja meetodite valikul jäänud direktiiviga kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse. Sama kehtib ka siis, kui kontrollitakse, kas asjaomase direktiivi asjassepuutuva sätte siseriiklikusse õigusesse ülevõtmata jätmisel on vaidlustatud akti vastu võtnud siseriiklik asutus jäänud nimetatud direktiiviga kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse.

Mis puudutab eelkõige loodusdirektiivi artikli 6 lõikega 3 kehtestatud **kaalutusõiguse ulatust**, tuleneb sellest sättest, et pädevad siseriiklikud asutused, võttes arvesse asjakohase hindamise järeldusi kava või projekti kohta asjaomase ala kaitse-eesmärkide kohaselt, võivad anda sellisele tegevusele loa vaid tingimusel, et nad on kindlad, et see ei avalda selle ala terviklikkusele negatiivset mõju, ning kui neil ei ole

teaduslikust seisukohast mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumise suhtes. Seetõttu ei ole see tingimus täidetud juhul, kui siseriiklikud asutused annavad sellisele tegevusele loa, kui ei ole kindel, et asjaomase ala suhtes negatiivne mõju puudub. Sellest tulenevalt võib siseriiklik kohus võtta arvesse loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3, et teha kindlaks, kas kava või projekti kohta loa andnud siseriiklik asutus on jäänud kõnealuse sättega kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse.

(C-127/02– Waddenvereniging’i ja Vogelbeschermingsvereniging’i kohtuasi)

Euroopa Kohtu praktikast järeldub, et keskkonda oluliselt mõjutada võivate projektide keskkonnamõju hindamise põhimõtet ei kohaldata olukorras, kus projekti jaoks loa taotluse esitamise kuupäev on varasem kuupäevast, millal mõõdus direktiivi ülevõtmise tähtaeg (vt nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 175, lk 40) käsitlev 11. augusti 1995. aasta otsus kohtuasjas C-431/92: komisjon vs. Saksamaa, EKL 1995, lk I-2189, punktid 29 ja 32, ning 18. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-81/96: Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, EKL 1998, lk I-3923, punkt 23).

Euroopa Kohus leidis, et see formaalne kriteerium on ainsana kooskõlas õiguskindluse põhimõttega ja võimaldab säilitada direktiivi kasulikku mõju. Selline tõdemus on tingitud asjaolust, et selline direktiiv nagu loodusdirektiiv puudutab enamasti laiaulatuslikke projekte, mille elluviimiseks on väga sageli vaja palju aega. Nõnda ei ole otstarbekas, et menetlusi, mis on juba liikmesriigi tasandil keerulised ja mida ametlikult alustati enne mainitud direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist, koormataks ja muudetak aeganõudvamaks direktiivi spetsiifiliste nõuetega ning et sellega mõjutataks juba kujunenud asjaolusid (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsust Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, punktid 23 ja 24).

Nii direktiiv 85/337 kui ka loodusdirektiiv käsitlevad mõlemad teatud riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamist. Mõlemal juhul toimub mõjude hindamine enne projektilahenduse lõplikku valikut. Selle hindamise tulemusi tuleb projekti üle otsustamisel arvesse võtta, kusjuures projekti võidakse selle tulemustest lähtuvalt muuta. Projekti hindamise eri etapid on omavahel seotud ja moodustavad keerulise menetluse. Asjaolu, et mõnede eeskirjade sisu on erinev, ei saa oma olemuselt seda hinnangut küsitavaks muuta. Sellest järeldub, et etteheite hindamisel tuleb lähtuda kuupäevast, millal projekt ametlikult esitati, ehk käesoleva otsuse punktis 54 mainitud kuupäevast. Seejärel tuleb meelde tuletada, et ühinemisaktide sätete kohaselt on ühenduse õigusest tulenevad õigused ja kohustused, kui erandid välja arvata, uutes liikmesriikides koheselt kohaldatavad (vt selle kohta 15. jaanuari 2002. aasta otsust kohtuasjas C179/00: Weidacher, EKL 2002, lk I-501, punkt 18). Ühinemisaktist nähtub, et linnudirektiivi ja loodusdirektiivi kohustused jõustusid Austria Vabariigi jaoks 1. jaanuaril 1995 ning sellele liikmesriigile ei olnud võimaldatud ühtegi erandit ega ülemineku perioodi.

Järelikult tuleb sedastada, et maantee S 18 ehitamise projektile loa andmise menetlus algatati ametlikult enne Austria Vabariigi Euroopa Liiduga ühinemise kuupäeva. Sellest järeldub, et vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 56 viidatud kohtupraktikale ei olnud loodusdirektiivist tulenevad kohustused antud juhul Austria Vabariigile siduvad ja et selle direktiiviga sätestatud kohustused ei kehtinud maantee S 18 ehitamise projekti suhtes.

(C-209/04: komisjon vs. Austria)

Vt ka:

Natura 2000 alade kaitsekorraldus: loodusdirektiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/art6_en.pdf

Natura 2000 alasid oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamine

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/natura_2000_assess_en.pdf

Kavade ja projektide hindamine ning asendusmeetmed linnualade puhul

Artikkel 7

Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad kõik direktiivi 79/409/EMÜ artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates ala direktiivi 79/409/EMÜ kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Loodusdirektiivi artikli 7 tekstis on sõnaselgelt väljendatud, et direktiivi artikli 6 lõikeid 2–4 kohaldatakse linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause asemel viimatinimetatud direktiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel klassifitseeritud alade puhul. Järelikult on loodusdirektiivi artikli 7 nimetatud fraasi sõnasõnalisel tõlgendamisel vaid **linnualadena klassifitseeritud alad** direktiivi artikli 6 lõigete 2–4 mõjualas.

Asjaolu, et linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevat kaitsekorda kohaldatakse aladel, **mida ei ole linnusaladena klassifitseeritud**, kuid mida oleks pidanud nendena klassifitseerima, ei tähenda iseenesest seda, et loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 2–4 sätestatud kaitsekord asendab nende alade puhul esimesena nimetatud kaitsekorda.

(C-374/98, komisjon vs. Prantsusmaa – Basses Corbières'i kohtuasi)

Kuna loodusdirektiivi artiklis 7 on sätestatud, et muu hulgas direktiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevad kohustused asendavad linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused linnualade osas, peab niisuguste alade **õiguslik kaitsestaatus** tagama ka selle, et välditaks neil aladel esinevate looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning nende liikide olulist häirimist, kelle kaitseks need alad on määratud. (C-415/01: komisjon vs. Belgia)

Loodusdirektiivi artiklis 7 on seoses linnualadena klassifitseeritud aladega sätestatud, et linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused asendatakse muu hulgas loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevate kohustustega alates loodusdirektiivi rakendamise kuupäevast või alates ala linnudirektiivi kohasest klassifitseerimisest, kui viimane kuupäev on hilisem. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2, nagu ka linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimene lause, kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et vältida muu hulgas linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt linnualadena klassifitseeritud aladel esinevate **elupaikade halvenemist**.

(C-117/00: komisjon vs. Iirimaa – Owenduff-Nepin Beg Complex'i kohtuasi)

Loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 3 koostoimes artikliga 7 tuleneb, et iga kava või projekti, mis ei ole linnudirektiivi artikli 4 alusel klassifitseeritud linnuala kaitsekorraldusega otseselt seotud või ei ole selleks otseselt vajalik, tuleb juhul, kui sellel on eraldi või koos muude kavade või projektidega nimetatud alale oluline mõju, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase linnuala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

(C-209/02: komisjon vs. Austria – Wörschacher Moos'i kohtuasi)

Vt ka:

Natura 2000 alade kaitsekorraldus: loodusdirektiivi 92/43/EMÜ artikli 6 sätted

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/art6_en.pdf

Natura 2000 alasid oluliselt mõjutavate kavade ja projektide hindamine

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_nature_legislation/specific_articles/art6/pdf/natura_2000_assess_en.pdf

      Järelevalve kaitsestaatuse üle

Artikkel 11

Lükkmesriigid teostavad artiklis 2 nimetatud looduslike elupaikade ja liikide kaitsestaatuse järelevalvet, pöörates erilist tähelepanu esmatähtsatele looduslikele elupaigatüüpidele ja esmatähtsatele liikidele.

Artikkel 14

1. Kui liikmesriigid peavad seoses artiklis 11 ettenähtud järelevalvega vajalikuks, võtavad nad meetmeid, millega tagatakse V lisa loetletud looduslike looma- ja taimeliikide isendite loodusest võtmine ja kasutamine kooskõlas nende soodsa kaitsestaatuse säilitamisega.

2. Kui neid meetmeid peetakse vajalikuks, peab nende hulka kuuluma artiklis 11 ettenähtud järelevalve jätkamine. Nende meetmete hulka võivad kuuluda eelkõige:

- teatavale omandile juurdepääsu käsitlevad eeskirjad,
- isendite loodusest võtmise ja teatavate populatsioonide kasutamise ajutine või kohalik keeld,
- isendite loodusest võtmise ajavahemike ja/või meetodite sätestamine,
- jahi- ja kalapüügieeskirjade kohaldamine isendite võtmisel, võttes arvesse nüüsguste populatsioonide kaitset,
- isendite võtmist käsitleva loasüsteemi või kvootide kehtestamine,
- isendite ostmise, müügi, müügiks pakkumise, müügiks hoidmise või müügiks transportimise sätestamine,
- loomaliikide kasvatamine vangistuses ja taimeliikide kunstlik paljundamine range järelevalve tingimustes, et vähendada isendite loodusest võtmist,
- vastuvõetud meetmete mõju hindamine.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Järelevalvekohustus on olulise tähtsusega loodusdirektiivi kasuliku mõju tagamise seisukohast ja selle peab üle võtma detailsel, selgel ja täpsel moel. Põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei sätestanud ükski siseriikliku õiguse säte siseriiklike ametiasutuste järelevalvekohustust looduslike liikide ja elupaikade üle. Väidet, mille kohaselt teostatavate järelevalvetegevuste nimekirja tõendab tõhusa järelevalve tagamist, ei saa arvestada. Eeldatavalt ei saa väljakujunenud tava kooskõla direktiivi kaitsenõuetega olla nimetatud direktiivi asjaomase liikmesriigi siseriikliku õiguskorda ülevõtmata jätmise põhjus. Niisiis, kui on selge, et siseriiklik õigus ei sisalda ühtegi õiguslikku kohustust, et siseriiklikud ametiasutused teostaksid järelevalvet looduslike liikide ja elupaikade kaitsestaatuse üle, sisaldab ta õigusliku ebakindluse elementi. Sellest lähtuvalt ei ole tagatud nimetatud kaitsestaatuse süsteemne ja alaline järelevalve teostamine.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

3.3. Liikide kaitse kohustus

      Range kaitse süsteem

Artikkel 12

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levialal, keelates:

- a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;
- b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;
- c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;
- d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.

2. Lükmesriigid keelavad nende liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

3. Lõike 1 punktides a ja b ning lõikes 2 nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende loomade eluetappide suhtes, kelle suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

4. Lükmesriigid kehtestavad süsteemi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise jälgimiseks. Kogutud teabe alusel teevad liikmesriigid täiendavat uurimistööd ja võtavad täiendavaid kaitsemeetmeid, millega tagatakse, et juhuslik püüdmine või tapmine ei avaldaks asjaomasele liigile olulist negatiivset mõju.

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 12 lõike 1 punktides b ja d on sätestatud, et tuleb võtta vajalikke meetmeid direktiivi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide **range kaitse süsteemi loomiseks** nende looduslikes elupaikades, keelates nende liikide tahtliku häirimise eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal, ning nende paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise. Kehtivad sätted, mille alusel Zákyntose merepark asutati, ei taganud vajalikul määral asjaomase mere- ja maa-ala tõhusat kaitset. Arvestades eriti survet paljunemisrandadele ja nende randade erosiooni, mida on põhjustanud juurdepääsuteede ehitamine sinna, ning inimtegevusest tulenevat müra, soovitati keelata nii uute ligipääsuteede avamine randadesse kui ka infrastruktuuri, näiteks kioskite, telkide ja parklate püstitamine ja rajamine. Niisugune õiguslik raamistik ei suutnud tagada merikilpkonna *Caretta caretta* ranget kaitset igasuguse tahtliku häirimise eest paljunemisajal ega tema paljunemispaikade kahjustamise või hävitamise eest. Asjaolu, et ei ole ilmnenud asjaomase liigi pesade arvu vähenemist viimase 15 aasta jooksul, ei ole iseenesest sellele etteheitele vastuväiteks.

Merikilpkonna *Caretta caretta* tahtliku häirimise vältimiseks paljunemisajal ja tema paljunemispaikade kahjustamise või hävitamise vältimiseks ei võetud kõiki **vajalikke erimeetmeid**. Komisjoni ametnikud kandsid ette mopeedide kasutamisest liivarannal, vesijalggrastest ja väikepaatidest merel ning ebaseaduslikest ehitistest merikilpkonna *Caretta caretta* paljunemisrandades Zákyntose saarel. Sealjuures ei olnud need erandjuhtumid. Niisugune tegevus on direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti b mõistes kõnealuse liigi tahtlik häirimine tema paljunemisajal.

(C-103/00: komisjon vs. Kreeka – Zákyntose saare merikilpkonna *Caretta caretta* kohtuasi)

Nagu kohtujurist Léger oma järeldustes eespool nimetatud kohtuasja komisjon vs. Kreeka (punktid 43 ja 44) kohta märkis, eeldab range kaitse süsteem direktiivi artikli 12 lõike 1 punktide b ja d mõistes omavahel seostatud ja kooskõlastatud ennetavate meetmete vastuvõtmist.

(C-518/04: komisjon vs. Kreeka)

Artikli 12 lõike 1 punktis d ei ole mõeldud üksnes tahtlikke tegusid, vaid ka neid, **mis seda pole**. Kuna ühenduse seadusandja ei ole artikli 12 lõike 1 punktis d kehtestatud keeldu puhul vastupidiselt artikli 12 lõike 1 punktides a–c sätestatule piirdunud vaid tahtlike tegudega, siis on ta näidanud üles tahet anda paljunemis- ja puhkepaikadele nende kahjustamist või hävitamist põhjustavate tegude eest suurem kaitse.

Arvestades looduse mitmekesisuse kaitsmise kui direktiiviga taotletava eesmärgi olulisust, ei ole see, et artikli 12 lõike 1 punktis d sisalduv keeld ei piirdu tahtlike tegudega, mitte kuidagi ebaproportsionaalne.

(C-98/03: komisjon vs. Saksamaa, C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Selleks et direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a silmas peetud tahtlikkuse tingimus oleks täidetud, tuleb tõendada, et *seadusandja* on mõelnud kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmist või tapmist või vähemalt mõonab sellise püüdmise või tapmise võimalikkust.

(C-221/04: komisjon vs. Hispaania)

Liikmesriigis võetud ülevõtmismeetmed ei sisalda ühtegi sätet, mis nõuaks direktiivi artikli 12 lõikes 4 ette nähtud teatud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise **kontrollisüsteemi** kehtestamist. Täpsema informatsiooni puudumise tõttu ei saa komisjon kindlaks teha, kas nimetatud kontroll on tegelikult tagatud. Seetõttu tuleb väide loodusdirektiivi artikli 12 lõike 4 ebakorrekse ülevõtmise kohta lugeda põhjendatuks.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Vt ka:

Loodusdirektiiv: artikkel 12 – loomaliikide range kaitse (ettevalmistamisel)

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/species_protection/specific_articles/art12/index_en.htm

Artikkel 13

1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis b loetletud taimeliikide range kaitse süsteem, keelates:

- a) *niisuguste taimede tahtliku korjamise, kogumise, lõikamise, juurimise või hävitamise looduses nende looduslikul levilal;*
- b) *selliste liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.*

2. Lõike 1 punktides a ja b nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende taimede bioloogilise elutsükli etappide suhtes, mille suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

Siseriiklikud meetmed, millega võetakse üle taime- ja loomaliikide isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise keeld, ei pea kinni artikli 12 lõikes 2 ja artikli 13 lõikes 1 määratud tähtjast, sest siseriiklikus õiguses kehtivad **erandid** on laiaulatuslikumad kui loodusdirektiivis sätestatud erandid.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Artikkel 15

V lisa punktis a loetletud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel ja kui artikli 16 alusel kohaldatakse IV lisa punktis a loetletud liikide võtmisel, püüdmisel või tapmisel erandeid, keelavad liikmesriigid kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada nende liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid, eelkõige:

- a) *VI lisa punktis a loetletud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamise;*
- b) *iga liiki püüdmise ja tapmise VI lisa punktis b nimetatud transpordivahenditelt.*

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Artikli 15 sõnastusest tuleneb, et sellega nähakse ette üldine kohustus keelata kõikide asjaomaste looduslike loomaliikide keelatud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamine. Liikmesriigi õigusnormid kehtestavad selles liikmesriigis hetkel loetletud kaitstud liikide kõikide keelatud püüdmis- või tapmisvahendite nimekirjad ning neid nimekirju vaadatakse pidevalt läbi, et neid vajaduse korral uuendada, kuid need ei sisalda ühtegi **üldist keeldu**, mis keelaks kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada asjaomaste looduslike loomaliikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid. Seetõttu ei võimalda nimetatud siseriiklikud õigusaktid vältida veel tundmatute keelatud püüdmis- või tapmismeetodite ilmnemist. Võimalus keelatud meetodite nimekirja uuendada on vähem tõhus kui üldine keeld. Hilinemine nimetatud nimekirjade uuendamisel toob endaga vältimatult kaasa lüngad kaitstes, mille vältimine ongi loodusdirektiivi artiklis 15 ette nähtud üldise keelu eesmärk. See tõlgendus on veelgi põhjendatum seetõttu, et siseriiklik õigus ei sisalda ühtegi õiguslikku kohustust nimetatud nimekirjade ülevaatamiseks. Niisugustel asjaoludel ei ole sugugi tagatud see, et kõik keelatud vahendid, mis võivad põhjustada kaitstud liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid, on keelatud.

Keelates vaid kaks hüljeste **tapmismeetodit** ja võimaldades väljastada lubasid tingimustel, mis lähevad kaugemale loodusdirektiivi alusel lubatud eranditest, ei ole liikmesriigi õigusakt nimetatud direktiivi artikliga 15 kooskõlas.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

Erandid

Artikkel 16

1. Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

- a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ning looduslike elupaikade säilitamiseks;*
- b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;*
- c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond erandite andmisest saab;*
- d) kasvatustööks ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;*
- e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste poolt määratletud kogustes.*

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile iga kahe aasta tagant lõike 1 alusel kohaldatud erandite kohta komitee kehtestatud vormi kohase aruande. Komisjon esitab oma arvamuse nende erandite kohta hiljemalt 12 kuu jooksul aruande saamisest ning teatab sellest komiteele.

3. Aruannetes esitatakse:

- a) liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse, ja erandi tegemise põhjus, sealhulgas ohu laad ning vajaduse korral tagasilükatud alternatiivsed võimalused ja kasutatud teadusandmed;*
- b) loomaliikide püüdmiseks või tapmiseks lubatud viisid, vahendid ja meetodid ning nende kasutamise põhjused;*
- c) asjaolud, millal ja miks need erandid on lubatud;*
- d) asutus, mis on volitatud nõutud tingimused teatavaks tegema ja kontrollima, kas need on täidetud, samuti otsustama, milliseid viise, vahendeid ja meetodeid millistes piirides ja milliste asutuste poolt võib kasutada, ning millised isikud vastutavad ülesande täitmise eest;*
- e) järelevalvemeetmed ja saadud tulemused.*

Euroopa Kohtu praktika on järgmine.

Direktiivi neljandast ja üheteistkümnendast põhjendusest nähtub, et ohustatud elupaigad ja liigid moodustavad osa ühenduse **looduspärandist** ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, mistõttu on kaitsemeetmete vastuvõtmine kõikide liikmesriikide ühine ülesanne. Seetõttu on ülevõtmise täpsus erakordselt oluline käesolevale juhule sarnasel juhul, kus ühise pärandi haldamine on liikmesriikide territooriumil usaldatud liikmesriikidele. Sellest tulenevalt peavad liikmesriigid direktiivi raames, mis sätestab keerulised ja tehnilised eeskirjad keskkonnaõiguse valdkonnas, tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne. Järelikult tuleb isegi siis, kui oletada, et kahe kõnealuse erandi tegemiseks on vaja haldusakti, mille vastuvõtmisel pädevad ametiasutused võtavad tegelikkuses arvesse tingimusi, mida selliste erandite tegemisele seab direktiivi artikkel 16, tõdeda, et liikmesriigi õigusnorm ei kehtesta õiguslikku raamistikku, mis vastab mainitud artiklis 16 sätestatud **erandi tegemise korrale**. Siseriikliku õiguse säte ei nõua erandite tegemisel kõigi mainitud artikli 16 tingimuste täitmist. Liikmesriigi õigusnorm näeb mainitud erandite lubamise ainsa tingimusena ette, et sellega ei kahjustataks tahtlikult loomi ja nende pesakohti, haudekohti, elupaiku või varjupaiku ning erilise kaitse all olevaid taimeliike.

Liikmesriigid peavad direktiivi raames tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne. Direktiivi **artiklid 12, 13 ja 16** moodustavad sidusa sätete kogumi. Artiklid 12 ja 13 panevad liikmesriikidele kohustuse luua looma- ja taimeliikide range kaitse süsteem.

Liikmesriigi õigusnorm keelustab **taimekaitsevahendite kasutamise**, kui võib eeldada, et see avaldab kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele ja põhjaveele või kui see põhjustab muid tõsiseid kahjulikke tagajärgi eriti looduse tasakaalule; selle mõiste alla kuuluvad ka looma- ja taimeliigid siseriikliku õiguse sätte tähenduses. Loetledes juhtumid, mil taimekaitsevahendite kasutamine on keelatud, ei näe liikmesriigi õigusnorm selgelt, konkreetselt ja rangelt ette direktiivi artiklites 12 ja 13 kehtestatud kaitsealuste liikide kahjustamise keeldusid. Sellest ei nähtu, et taimekaitsevahendite kasutamise keeld, kui võib eeldada, et nende kasutamine tekitab looduse tasakaalule tõsiseid kahjulikke tagajärgi, oleks sama selge, täpne ja range nagu kaitstavate loomaliikide paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise keeld, mis on sätestatud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d, või kaitstavate taimeliikide tahtliku looduses hävitamise keeld, mis on sätestatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punktis a.

Saksamaal esinevad direktiivi IV lisa punktis a nimetatud liigid *Coregonus oxyrhynchus*, *Unio crassus* ja *Acipenser sturio*. Selle tõttu peab nende suhtes direktiivi artikli 12 lõike 1 punktist a tulenevalt olema kehtestatud range kaitse süsteem, mis keelustab kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid. Õiguslik raamistik, milles esinevad üheaegselt ühenduse õigusega vastuolus olevad **piirkondlikud sätted** ja sellega kooskõlas olev liiduseaduse säte, ei ole sobiv, et tagada tõhusalt, selgelt ning täpselt käesolevas kohtuasjas kõne all oleva kolme loomaliigi range kaitse huvides nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise kõikide viiside keeld, mis on ette nähtud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a.

(C-98/03: komisjon vs. Saksamaa)

Loodusdirektiivi artiklit 16, mis määratleb täpselt tingimused, mil liikmesriigid võivad teha erandeid selle artiklites 12–14 ja artikli 15 punktides a ja b ette nähtud liikide kaitsega seonduvatest sätetest, tuleb tõlgendada kitsalt. Lisaks sellele moodustavad selle direktiivi artiklid 12, 13 ja 16 sidusa sätete kogumi, mille eesmärk on asjaomaste liikide populatsioonide kaitse tagamine nii, et igasugune erand, mis ei ole nimetatud direktiiviga kooskõlas, rikub nii selle artiklites 12 ja 13 sätestatud keelde kui ka reeglit, mille kohaselt erandeid võib teha kooskõlas sama direktiivi artikliga 16.

Käesolevas asjas käsitletav erand lubab tegusid, mille tagajärg on kaitstud liikide tapmine, nende paljunemis- või puhkepaikade halvenemine või hävitamine juhul, kui need teod on iseenesest seaduslikud. Sellest tulenevalt on niisugune teo seaduslikkusel põhinev erand vastuolus nii loodusdirektiivi mõtte ja eesmärgi kui ka selle artikli 16 sõnastusega.

(C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik)

II OSA

C-247/85: komisjon vs. Belgia

Euroopa Kohtu otsus, 8. juuli 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Belgia Kuningriik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61985J0247

Loetelu linnuliikidest, millele võib jahti pidada

Komisjon rõhutab, et liikmesriigi õiguse alusel on teatavatele linnuliikidele põhimõtteliselt lubatud jahti pidada, kuigi neid liike ei ole direktiivi II lisas nimetatud ja seega ei või neile artikli 7 alusel jahti pidada.

Seoses nimetatud sätte praktilise rakendamisega märgib komisjon, et aastatel 1981–1984 oli mitmete ministri määrustega lubatud jahipidamine muustrastastele, hakkidele ja harakatele, keda ei ole direktiivi II lisas nimetatud. Komisjon mõõnis kohtuistungil, et mis puutub Flaami piirkonda, siis 27. juuni 1985. aasta määrus, millega muudeti 28. veebruari 1982. aasta jahiseadust, on direktiivi nõuetega kooskõlas. Nimetatud määrus võeti aga vastu pärast käesoleva kohtuasja algatamist.

Belgia valitsuse arvates ei ole direktiivis sätet, mis nõuaks, et teatavad linnuliigid tuleb klassifitseerida kategooriasse, millele ei tohi jahti pidada. Asjaolu, et teatavad direktiivi II lisas nimetatud linnuliigid on Belgia eeskirjade alusel klassifitseeritud kui *gibier* (ulukid), ei ole direktiivi rikkumine. Üksnes pädeva asutuse sõnaselge otsusega saab lubada jahipidamist asjaomastele liikidele, nii et ainult selline otsus võib olla artikli 7 sätetega vastuolus.

Seoses sellega peab märkima, et liikmesriigi õigusnormid peavad tagama, et II lisas nimetatud linnuliikidele ei tohi jahti pidada. Artikli 7 kohaselt on jahipidamine lubatud vaid eeldusel, et olenevalt konkreetse liigi arvukusest, geograafilisest levikust ja sigimisvõimest kogu ühenduses võib II lisas loetletud liikidele jahti pidada. Belgia õiguses on direktiivi II lisas nimetatud linnuliigid klassifitseeritud „ulukitena” ja seega võib neile põhimõtteliselt jahti pidada. Isegi juhul, kui neile liikidele võib jahti pidada vaid siis, kui pädevad asutused sätestavad igal aastal iga liigi ja iga määratletud ala puhul jahihooaja algus- ja lõpukuupäevad, on pädevatel asutustel siiski õigus lubada alustada jahipidamist liikidele, mida ei ole loetletud direktiivi II lisas, kuid mida on nimetatud liikmesriigi õigusnormis. Neil asjaoludel on võimatu olla nõus Belgia valitsuse väitega, et direktiiviga taotletud eesmärk on täidetud. Liikmesriigi õiguses on loodud selgusetu olukord, kus ei ole välistatud võimalust, et II lisas nimetatud liikidele tohib Belgias jahti pidada. Komisjoni mainitud määrused näitavad samuti, et vaidlusaluse sätte praktiline rakendamine ei vasta direktiivi artiklis 7 sätestatud nõuetele.

Kaitstavate linnuliikide loetelu

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et kuninglike dekreetide kohaselt tegeleb Belgia üksnes Beneluxi riikides looduslikult esinevate linnuliikide kaitsega, kuid kaitse peaks vastavalt direktiivi artikli 1 lõikele 1 hõlmama kõiki linnuliike, mis esinevad looduslikult liikmesriikide Euroopa territooriumil. Komisjon mõõnis kohtuistungil, et tema etteheide ei puuduta enam Flaami piirkonda, sest Flaami piirkonna täitevorgani 20. novembri 1985. aasta määrusega viidi 9. septembri 1981. aasta kuninglik dekreet direktiiviga kooskõlla.

Vastuseks väidab Belgia valitsus esiteks, et Vallooni ja Brüsseli piirkonna puhul kasutavad Belgia ametiasutused Belgia territooriumil looduslikult esinevate linnuliikide arvukuse määratlemiseks peaaegu kõiki direktiiviga hõlmatud linnuliike käsitlevat teadustööd Avifaune de Belgique. Teiseks võib liikmesriik oma territooriumil esinevate linnuliikide kaitseks võtta vaid erimeetmeid. Ja lõpuks pole komisjon ise suutnud esitada liikmesriikides looduslikult esinevate linnuliikide täielikku loetelu.

Seoses 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeidi artikliga 1 peab märkima, et selles on direktiiviga nõutav kaitse piiratud Beneluxi riikides looduslikult esinevate linnuliikidega. Niisugune säte on direktiivi nõuetega kooskõlas juhul, kui see hõlmab ka liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult või harilikult esinevaid linnuliike. Peab mainima, et nimetatud sätte sõnastus hõlmab ka linnuliike, mis vaid rändavad läbi Beneluxi riikide. Niisuguseid linnuliike tuleb lugeda Beneluxi riikides looduslikult, kuigi küll piiratud ajavahemikul esinevateks. Seega ei ole asjakohane komisjoni märkus, et direktiiv hõlmab linnuliike, mis ei esine Beneluxi riikide territooriumil pidevalt ja mida Avifaune de Belgique'is ei käsitleta. Kuid direktiivist tulenev kaitse hõlmab ka teise liikmesriigi Euroopa territooriumil looduslikult esinevaid linnuliike, mida Beneluxi riikides looduslikult või harilikult ei esine, kuid mis on sinna toodud ja mida

hoitakse või turustatakse seal elusana või surnuna. Niisuguseid linnurühmi kõnealuses sättes direktiivist tuleneva kaitsega ei hõlmata. Seega ei ole kuningliku dekreeedi artikliga 1 direktiivis nõutavat laiaulatuslikumat kaitset Belgia õiguskorda täielikult üle võetud.

Pesade kaitse

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et kuningliku dekreeedi artikli 3 lõige 2 lubab vastuolus linnudirektiivi artikli 5 punktiga b häirida, kõrvaldada või hävitada majade või kõrvalhoonete külge ehitatud linnupesid.

Belgia valitsus aga on seisukohal, et kõnealune säte on õigustatud rahva tervise ja ohutuse huvidega linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti a tähenduses. Korstnatesse ja torudesse ehitatud linnupesad on paljudel juhtudel põhjustanud tulekahjusid ja uputusi ning ka hügieeniprobleeme näiteks toiduainetööstuses.

Sellega seoses peab märkima, et direktiivi artikli 5 punkti b kohaselt peavad liikmesriigid keelama eelkõige pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamise või pesade kõrvaldamise, aga kuningliku dekreeedi artikli 3 lõige 2 lubab üldiselt majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud pesade kõrvaldamist ja hävitamist.

Belgia valitsuse poolt vaidlusaluse sätte õigustamiseks esitatud põhjused, nimelt tulekahju, uputuste ja haiguste vältimine, on kindlasti sedalaadi, et õigustavad pesade kõrvaldamist ja hävitamist artikli 9 alusel. Kuid Belgia valitsuse väitest ilmneb siiski, et pesade kõrvaldamine või hävitamine on vajalik vaid erandjuhtudel, kui kõrgemalseisvad rahva tervise ja ohutuse huvid kaaluvad üle lindude ja nende elupaikade kaitse vajaduse.

Belgia eeskirjad lubavad erandit, mida pole piisavalt piiritletud. Arvestades artikli 9 lõikes 1 esitatud kriteeriume ja tingimusi, ei piirdu see erand vaid eriolukordadega, kus puuduvad teised rahuldavad lahendused peale pesade hävitamise või kõrvaldamise. Belgia õiguse kõnealune säte lubab üldiselt majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud linnupesid häirida, kõrvaldada või hävitada. Ei saa väita, et kõik majade ja kõrvalhoonete külge ehitatud pesad kujutavad endast alati ohtu inimeste tervisele. Lisaks ei ole see erand kooskõlas linnudirektiivi artikli 9 lõike 2 vorminõuetega. Vaidlusaluses sättes ei ole täpsustatud riski tingimusi, aega ja kohta, millisel ajal ning kus erandeid võib lubada, ega ka rakendatavaid kontrollimeetmeid. Neil asjaoludel tuleb sedastada, et kuningliku dekreeedi artikli 3 lõikes 2 antud erand ei ole kooskõlas direktiivi artiklis 5 sisalduva keeluga ning on seega oma olemuselt liiga üldine, et seda saaks direktiivi artikliga 9 õigustada.

Teatavaid linnuliike puudutavad erandid

Komisjoni vastuväide Belgia valitsusele on, et kuningliku dekreeedi artiklitega 4 ja 6 lubatakse teatavatel isikutel püüda, tappa, hävitada või ära ajada koduvarblasi, põldvarblasi ja kuldnokki ning hävitada nende mune, pesi ja pesakondi ja seega teha erandi linnudirektiivi artiklitest 5, 6 ja 7. Selline erand ei kuulu artikli 9 alla.

Belgia valitsus aga väidab, et need sätted on linnudirektiivi artikli 9 alusel õigustatud. Asjaomased linnuliigid põhjustavad tõsist kahju viljasaagile ja viljapuuaedadele. Valitsuse sõnul on kuldnokki puudutav erand lisaks õigustatud rahva tervise huvides, sest nimetatud liik põhjustab paljudes linnades ja rannikul reostust ja müra.

Sellega seoses on sobiv meenutada kuningliku dekreeedi artiklite 4 ja 6 sõnastust. Artikli 4 lõikes 1 on sätestatud: „elanikel ja jahiõigusega isikutel, nende esindajatel või eestseisjatel ning vee- ja metsaameti ametnikel ja teenistujatel on lubatud igal ajal püüda, tappa, hävitada või ajada ära käesoleva dekreeedi lisas 1 nimetatud liikide isendeid ning nende mune ja pesakondi”. Dekreeedi lisas 1 on nimetatud koduvarblane, põldvarblane ja kuldnokk. Dekreeedi artikli 4 lõike 1 kolmandas lõigus on sätestatud: „nimetatud linnuliikide pesi võib igal ajal häirida, hävitada või eemaldada”. Lõpuks on dekreeedi artikli 4 lõike 1 neljandas lõigus sätestatud: „nimetatud linnuliikide isendeid ning nende mune, pesakondi ja sulgi on lubatud igal ajal transportida”. Dekreeedi artikli 6 lõige 1 lubab muu hulgas lisas 1 loetletud liikide isendeid pidada ja vahetada artikli 6 lõike 2 alusel: „käesoleva dekreeedi lisas 1 nimetatud linnuliikide isendeid tohib aasta läbi osta ja müüa”. Kuigi komisjon ei ole vastu, et täpsustatud isikutel on lubatud püüda, tappa, hävitada või ajada ära eelnimetatud liikide isendeid, ilmneb vaidlusalustest sätetest, et dekreeedi lisas 1 loetletud linnuliikide puhul tehakse kogu Belgias pidevalt erandit linnudirektiivi artiklites 5, 6 ja 7 kehtestatud kaitsest. Seoses Belgia valitsuse väitega selles asjas peab märkima, et direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a esimene ja kolmas taane lubavad liikmesriikidel teha erandeid muu hulgas artiklitest 5, 6 ja 7 rahva tervise ja ohutuse huvides ning vältimaks tõsist kahju viljasaagile. Kui kolm kuningliku dekreeedi lisas 1 märgitud liiki põhjustavad tõsist kahju viljasaagile ja viljapuuaedadele või reostust ja müra linnades või teatavates piirkondades, on Belgial põhimõtteliselt lubatud teha erand artiklites 5, 6 ja 7 sätestatud üldisest kaitsest. Kuid nagu ka eespool öeldud, peab artikli 9 alusel tehtav erand artikli 9 lõike 1 kohaselt

hõlmama konkreetseid olukordi ning artikli 9 lõike 2 kohaselt vastama selles sätestatud nõuetele. Kuninglikus dekreedis sätestatud üldised erandid ei vasta nimetatud kriteeriumidele ja tingimustele. Belgia eeskirjades ei ole näidatud põhjuseid nagu rahva tervise kaitse või viljasaagi tõsise kahju vältimine või muud artikli 9 lõike 1 punktis a mainitud põhjuseid, mis võiksid muuta vajalikuks lubada niisugusele laiaulatuslikule isikute kategooriale kogu Belgias pidevat erandit linnudirektiivis sätestatud kaitsest. Pealegi ei ole see erand kooskõlas artikli 9 lõike 2 kriteeriumide ja tingimustega, sest seal ei ole mainitud, millisel ajal ning kus erandeid võib lubada, ega ka rakendatavaid kontrollimeetmeid. Seega tuleb järeldada, et oma üldise olemuse tõttu ületab see erand direktiivi artiklis 9 sätestatud piire.

Loetelu linnuliikidest, mida võib pidada ja püüda väikeses koguses

Komisjon väidab, et kuningliku dekreeedi artikli 6 lõike 1 alusel on lubatud pidada või vahetada nimetatud dekreeedi lisas 2 loetletud linnuliikide isendeid. Kuid mitte ühtegi kuningliku dekreeedi lisas 2 loetletud liikidest ei ole linnudirektiivi III lisas nimetatud.

Belgia valitsus ei eita, et kuningliku dekreeedi lisas 2 kehtestatud linnuliikide loetelu ei vasta linnudirektiivi III lisas esitatud linnuliikide loetelule. Valitsus rõhutab aga, et Flaami piirkonnas tohib püüda ja pidada vaid nelja liiki. Vallooni piirkonna puhul vähendati selle piirkonna täitevorgani 1. juuli 1982. aasta määrusega 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeedi lisas 2 esitatud loetelu 16 liigini. Lisaks ei ole Belgia valitsuse arvates niisugune lindude püüdmine Belgia linnupopulatsioonile ohtlik ning seda õigustab linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkt c. Seoses lindude püügi ja pidamise lubade andmise korraga viitab Belgia valitsus 14. septembri 1981. aasta ministri määrusele ning Vallooni piirkonna täitevorgani 28. juuli 1982. aasta määrusele, millega niisuguste lubade andmiseks kehtestatakse väga ranged tingimused. Lõpuks väidab valitsus ka, et püüdmine on õigustatud direktiivi artiklis 2 märgitud puhkeaja veetmisega seotud vajadustega.

Mis puudutab kuningliku dekreeedi artikli 6 lõiget 1 linnuliikide kohta, mida võib püüda, pidada või vahetada, tuleb alustuseks väita, et linnudirektiivi artikli 6 alusel on lindude müügiks pidamine lubatud vaid teatavatel tingimustel ja üksnes direktiivi III lisas nimetatud liikide puhul. Vaidlusalune loetelu ei ole ka kooskõlas linnudirektiivi II lisaga, milles on määratletud liigid, mida tohib artikli 5 punkti e alusel jahtida ja pidada. Belgia valitsuse väite kohta linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel peab mõnna, et 14. septembri 1981. aasta ja 28. juuli 1982. aasta määrustega, millega rakendatakse kuningliku dekreeedi artiklit 6, on kehtestatud linde püüda ja pidada tohtivate isikute ning püügi ja pidamise enda kohta ranged eeskirjad ja kontrollimeetmed. 14. septembri 1981. aasta määruse artiklite 4 ja 5 ning 28. juuli 1982. aasta määruse artikli 5 kohaselt peavad pädevad asutused igal aastal määratlema linnuliigid, mida tohib püüda, püütavate isendite arvu ning aja, mil püüdmine on lubatud. Seoses direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c kohaldamisega peab seega esmalt märkima, et kuningliku dekreeedi artikli 6 lõige 1 tekitab ebakindla ja ebamäärase õigusliku olukorra, milles pädeval asutusel on lubatud muuta loetelu linnuliikidest, mida tohib jahtida või pidada, sellisel viisil ja ajal, nagu asutus sobivaks peab. Dekreedis sätestatud üldised ja püsivad eeskirjad ei taga seda, et püüda lubatud isendite arv piirdub väikese kogusega, ega seda, et aeg, mil püüdmine on lubatud, ei lange kokku ajaga, mil direktiivi eesmärk on pakkuda lindudele erilist kaitset (pesitsusaeg ning paljunemise ja poegade kasvatamise erinevad etapid), ega ka seda, et püüdmine ja pidamine piirdub juhtudega, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused, eelkõige võimalus, et asjaomased linnuliigid võivad vangistuses paljuneda. Linnudirektiivi artiklis 9 sätestatud kriteeriume ja tingimusi ei ole seega asjaomastesse eeskirjadesse täielikult üle võetud. Seega ei saa Belgia valitsus tugineda artikli 9 lõike 1 punktile c. Belgia valitsuse linnudirektiivi artiklile 2 tugineva argumenti puhul tuleb meenutada, nagu juba on tähelepanu juhitud, et nimetatud säte ei luba liikmesriikidel teha erandit direktiivi nõuetest.

Lindude transportimine

Komisjon väidab, et kuningliku dekreeedi artikkel 7 lubab dekreeedi lisades 2 ja 3 nimetatud liikidesse kuuluvate isendite transportimist, kui teatud tingimused on täidetud. Et linde ei saa transportida ilma, et neid peetaks, peaksid dekreeedi lisades loetletud linnuliigid direktiivi artikli 5 punkti e ja artikli 6 lõike 1 kohaselt vastama direktiivi III lisas loetletud liikidele. Kuid kõnealuste liikide puhul see nii ei ole.

Belgia valitsus väidab, et see etteheide on kohane vaid Vallooni ja Brüsseli piirkonna puhul. Mis puutub etteheite sisusse, siis valitsus on seisukohal, et kui teatavate liikide püüdmine ja pidamine on direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel lubatud, on ka asjaomaste liikide transportimine lubatud.

Seoses küsimusega, kas etteheide kehtib ka Flaami piirkonna puhul, mida komisjon kohtuistungil mainis, tuleb märkida, et see küsimus ei ole asjakohane, sest etteheide kehtib kahtlemata Vallooni ja Brüsseli piirkonnas kehtivate eeskirjade

kohta ning on seega suunatud Belgia Kuningriigi vastu, mis peab tagama, et kõik tema eeskirjad oleksid ühenduse õigusega kooskõlas. Nagu juba eespool öeldud, ei vasta kuningliku dekreeedi lisades 2 ja 3 kehtestatud linnuliikide loetelu linnudirektiivi III lisas esitatud linnuliikide loetelule. Seega ei saa Belgia valitsus tugineda linnudirektiivi artikli 6 lõigetele 2–4. Eelnimetatud loetelu ei vasta ka direktiivi II lisale. Asjaomaste linnuliikide isendite pidamine ei ole seega direktiivi artikli 5 punkti e alusel lubatud. Belgia valitsusel on õigus oma direktiivi artikli 9 lõike 1 punktile c tuginevas argumendis rõhutada, et kui teatavate liikide püüdmine ja pidamine võib direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel olla lubatud, võib olla lubatud ka nende transportimine. Lisaks niisuguste liikide püüdmisele ja pidamisele lubab see säte ka nende liikide muud mõistlikku kasutamist. Seaduslikult püütud ja peetud linnuliikide transportimine on mõistlik kasutamine. Komisjon aga märgib oma vastuväites õigesti, et kuningliku dekreeedi artikkel 7 lubab niisuguste isendite transportimist, mida ei ole seaduslikult püütud või peetud. Kui kuningliku dekreeedi artikli 6 lõikega 1 lubatud linnuliikide isendite pidamine ei ole direktiivi artiklitega 5 ja 6 kooskõlas, ei ole nimetatud artiklitega kooskõlas ka nende transportimine, mis eeldab, et neid peetakse. Et kuningliku dekreeedi artikkel 6 ei ole direktiivi nõuetega kooskõlas, ei ole ka selle artikkel 7 direktiivi sätetega kooskõlas.

Erilist värvi linde puudutav erand

Komisjon on märkinud, et 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeedi artikli 7 lõikega 2 ning 9. septembri. 1981. aasta kuningliku dekreeedi artikli 6 lõikega 4 on lubatud aasta läbi pidada, transportida ja müüa looduses esinevaid sama liigi, alamliigi või teisendi isenditest märkimisväärselt erinevat värvi isendeid. Komisjon väidab, et see säte ei ole kooskõlas direktiivi artikli 5 punktiga e ja artikli 6 lõikega 1.

Belgia valitsus väidab vastu, et enamik isendeid, keda eelnimetatud sätted puudutavad, ei ole direktiivi artikli 1 mõttes looduslikult esinevad. Lisaks on need sätted vajalikud selleks, et piirata lindude hankimist loodusest puuripaneku eesmärgil. Belgia valitsus möönab siiski, et säte võib kehtida ka „haruldaste mutantide” kohta.

Seoses sellega tuleb märkida, et dekreeti kohaldatakse vastavalt selle artiklile 1 „kõikide nimetatud liikidesse kuuluvate [...] looduslikult esinevate isendite suhtes”. Komisjon on pööranud tähelepanu ja Belgia valitsus ei ole vastu vaieldud sellele, et looduses esineb värvuselisi kõrvalekaldeid, mille puhul lindude värvus erineb „normaalsetest” liigikaaslastest. Samuti tuleb silmas pidada, et üldine kaitsesüsteem, mille loomine on kõnealuse direktiivi eesmärk, hõlmab kõiki linnuliike, sealhulgas erilist värvi linnuliike, isegi kui neid esineb harva. Kuid niisuguste lindude puhul tehakse vaidlusaluste sätetega erand direktiivi artikli 5 punkti e ja artikli 6 lõikega 1 sätestatud kaitsesest. Seetõttu tuleb etteheitega nõustuda.

Erandi tegemine kahju vältimise eesmärgil

Komisjon tugineb oma etteheites asjaolule, et 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeedi artikli 9 lõige 1 lubab Vallooni ja Brüsseli piirkonna puhul asjaomasel ministril muu hulgas lubada kahju vältimiseks või kohalikes huvides teha ajutine erand linnukaitse üldsätetest. Komisjoni arvates on tähtis, et direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandas taandes kasutatud väljendit „tõsine kahju” kasutatakse ka Belgia õigusnormides. Liiatigi ei tunnista nimetatud artikkel kohalikku huvi erandi tegemist lubava põhjusena.

Belgia valitsus väidab, et „tõsise kahju” mõistet ei ole direktiivis määratletud, mistõttu on võimalikud ka muud tõlgendused peale komisjoni oma. Lisaks väidab valitsus, et 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeedi üldine ülesehitus on kooskõlas direktiivi artikli 9 lõikega 2.

Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi nimetatud sätte eesmärk ei ole vältida väikese kahju ohtu. See, et üldisest kaitsesüsteemist erandi tegemiseks on vajalik teatava kahju oht, on direktiiviga taotletava kaitsetasemega kooskõlas. Tuleb aga märkida, et komisjon pole tõestanud, et Belgia eeskirjades kasutatud „kahju” mõistet ei tõlgendata ega rakendata samamoodi nagu direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandas taandes kasutatud mõistet „tõsine kahju”. Seega ei saa selle osaga etteheitest nõustuda. Seoses „kohaliku huvi” mõistega tuleb märkida, et seda ei esine artikli 9 lõikes 1 esitatud piiratud loetelus olevate põhjuste hulgas, mille puhul liikmesriigid võivad direktiivi kaitsesätetest erandeid teha. Sellest järeldub, et Belgia valitsus ei saa direktiivi artikli 9 lõikele 1 tuginedes õigustada 20. juuli 1972. aasta kuningliku dekreeedi artikli 9 lõiget 1. Niisuguste asjaolude puhul ei ole vaja uurida, kas kuninglik dekreet vastab ka direktiivi artikli 9 lõikele 2. Seega tuleb etteheitega osaliselt nõustuda.

C-252/85, komisjon vs. Prantsusmaa

Euroopa Kohtu otsus, 27. aprill 1988. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61985J0252

Artikli 5 punktide b ja c ülevõtmata jätmine

Komisjoni arvates ei ole Prantsusmaa õigusnormid eelnimetatud sätetega kooskõlas kahes mõttes. Esiteks väidab komisjon, et põllumajandusseadustiku artikli 372 lõikes 10 ja artikli 374 lõikes 4 on Prantsusmaa valitsus sätestanud üksnes pesade ja munade kaitse jahikeelujaks. Teiseks heidab komisjon ette, et teatavate linnuliikide pesad ja munad ei ole kaitstud, sest 17. aprilli 1981. aasta ministri dekreediga artiklite 1, 2 ja 3 koostöös jäetakse teatavad linnuliigid nimetatud dekreedist välja.

Prantsusmaa valitsus on arvamisel, et linnudirektiivi artiklis 5 sätestatud eesmärk on põllumajandusseadustiku eelnimetatud sätetega täidetud. Kõnealused kaitstavad linnuliigid ei pesitse jahihooajal, mistõttu pole tegelikku vajadust nende pesi ja mune aasta läbi kaitsta. Pesade hävitamise võimalust eelmainitud dekreediga artikli 2 alusel õigustab see, et need linnud ohustavad rannakaribikasvandusi ja teisi merelinnuliike ning vähendavad lennuohutust. Prantsusmaa valitsus väidab, et nimetatud dekreediga artikkel 3 asendati 20. detsembri 1983. aasta dekreediga.

Mis puutub etteheite esimesse aspekti, peab rõhutama, et direktiivi artikli 5 punktides b ja c sätestatud keelde tuleb kohaldada ilma mingite ajaliste piiranguteta. Lindude elupaiga katkematu kaitse on hädavajalik, sest paljud liigid kasutavad igal aastal eelmistel aastatel ehitatud pesasid. Kaitse katkestamist mingiks ajavahemikuks aastas ei saa pidada eelnimetatud keeluga kooskõlas olevaks.

Komisjoni esimese etteheite teise aspekti kohta peab ütleva, et isegi pärast seda, kui 17. aprilli 1981. aasta dekreediga artikkel 3 tühistati, jäävad teatavad kaitsealused linnuliigid selle dekreediga sätestatud pesade ja munade hävitamise keelust ikkagi välja. Et määrata kindlaks, kas asjaomane erand on kooskõlas artikliga 9, tuleb märkida, nagu Euroopa Kohus leidis ka seoses selle valdkonna Belgia eeskirju käsitlevas 8. juuli 1987. aasta otsuses kohtuasjas 247/85: komisjon vs. Belgia, et Prantsusmaa asjaomastes eeskirjades ei täpsustata direktiivi artikli 9 lõikes 1 sätestatud põhjuseid või artikli 9 lõikes 2 osutatud kriteeriume ja tingimusi, eriti seoses sellega, millisel ajal ning kus erandit võib lubada. Seega ei ole need Prantsusmaa õigusnormid direktiivi artikli 5 lõigetega b ja c kooskõlas.

Mõiste „rahvuslik bioloogiline pärand“

Komisjon rõhutab, et Prantsusmaa õigusnormidega kehtestatud kaitse piirdub rahvusliku bioloogilise pärandi säilitamisega, kuid linnudirektiivi artiklist 1 tulenev kaitse *hõlmab kõiki liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult esinevaid linnuliike*.

Prantsusmaa valitsus väidab vastu, et liikmesriigi eeskirjadega kaitstavate liikide loetelu hõlmab paljusid rändliike, mis pesitsevad teistes liikmesriikides, mitte Prantsusmaal.

Seoses sellega tuleb meenutada, nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, et direktiivi kolmandas põhjenduses on öeldud, et rändliikide kaitse on üldjuhul mitmeid riike hõlmav keskkonnaprobleem, millega kaasneb liikmesriikide ühine vastutus. Loodusliku linnustiku kogu ühendust hõlmava täieliku ja tõhusa kaitsmise tähtsus, mis ei sõltu nende lindude elupaigast või rändeteedest, muudab direktiiviga vastuolus olevaks kõik liikmesriigi õigusnormid, milles on määratletud loodusliku linnustiku kaitse lähtuvalt rahvuspärandi käsitusest. Seega tuleb teise etteheitega nõustuda.

Artikli 5 punkti e ülevõtmata jätmine

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et Prantsusmaa seadus nr 76/629 sisaldab üldist luba kaitsealuste lindude pidamiseks. Kuid linnudirektiivi artikli 5 punkt e kohustab liikmesriike keelama nende linnuliikide isendite pidamist, mille jahtimine ja püüdmine on keelatud. Sellist üldist direktiivi III lisas nimetatud linnuliikide pidamise keeldu vastavalt direktiivi artikli 6 lõigetele 2 ja 3 Prantsusmaa õigusnormides ei leidu, seal piirdatakse vaid teatavate linnuliikide kaitsega.

Märkides, et 17. aprilli 1981. aasta dekreediga kaitstavate linnuliikide loetelu laiendatakse, arvab Prantsusmaa valitsus, et nimetatud Prantsuse eeskirjad võimaldavad direktiiviga taotletava eesmärgi saavutada. Eelnimetatud dekreet keelab

asjaomaste linnuliikide püüdmise, kõrvaldamise, kasutamise ja eelkõige müügiks pakkumise ning koostoimes muudavad need keelud kaitsealuste liikide pidamise võimatuks.

Selles osas tuleb märkida, et kõikide liikmesriikide territooriumil täieliku ja tõhusa lindude kaitse tagamiseks on ülitähtis, et direktiivis kehtestatud sätted oleksid liikmesriigi õigusesse sõnaselgelt üle võetud. Prantsuse eeskirjades ei sisaldu aga kaitsealuste lindude pidamise keeldu, mistõttu need võimaldavad ebaseaduslikult, eelkõige väljastpoolt Prantsusmaa territooriumi püütud või saadud lindude pidamist. Selle etteheitega tuleb nõustuda.

Artikli 8 lõike 1 täitmatajätmine

Komisjon rõhutab, et 27. juuli 1982. aasta dekreet lubab teatavates Prantsusmaa departemangudes kasutada rästaste püüdmiseks liimi ning et 7. septembri 1982. aasta ja 15. oktoobri 1982. aasta dekreedid lubavad püüda põldlõoke si horisontaalsete võrkudega, mida nimetatakse *pantes* või *matoes*. Kuid liimi ja horisontaalsete võrkude kasutamine on linnudirektiivi artikli 8 lõikes 1 koostoimes direktiivi IV lisa punktiga a sõnaselgelt keelatud. Komisjon asub seisukohale, et liimi ja horisontaalsete võrkude kasutamist ei saa direktiivi artikli 9 lõike 1 punktiga c õigustada, sest need püüdmisvahendid ei ole valikulised meetmed ning ei võimalda seega „teatavate lindude mõistlikku kasutamist vähesel arvul” direktiivi tähenduses.

Prantsusmaa valitsuse arvates on komisjonile teatatud meetmed direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt õigustatud, sest niisugune püüdmine on selle valikulisuse tagamiseks allutatud rangele piirkondlikule, ajalisele ja isikulisele kontrollile. Prantsusmaa valitsus väidab, et lindude püüdmine liimi ja horisontaalsete võrkudega toimub äärmiselt range järelevalvega individuaallubade süsteemi alusel. Kõnealustes dekreetides mitte üksnes ei täpsustata, kus ja millal niisugune püüdmine on lubatud, vaid ka piiratakse püüdmisvahendite arvu ja ulatust ning püüda lubatud lindude maksimumarvu. Lisaks tagavad pädevad asutused niisuguse püüdmise korral kehtivate tingimuste täitmise.

Alustuseks tuleb märkida, et artikli 9, eriti artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt on liikmesriikidel lubatud teha erandeid artikli 8 lõikes 1 sätestatud keeldudest. Et teha kindlaks, kas liikmesriigi õigusnorm vastab mitmete artikli 9 lõike 1 punktis c esitatud kriteeriumidele, on vaja uurida, kas asjaomane õigusnorm tagab erandi kohaldamise *range järelevalve tingimustes ja valikuliselt*, kindlustamaks, et kõnealuseid linde püütakse vaid vähesel arvul ja mõistlikul viisil. Selles osas ilmneb artiklist 2 koostoimes direktiivi üheteistkümnenda põhjendusega, et väikese koguse kriteerium ei ole absoluutne, vaid seotud pigem kogu asurkonna säilimise ja asjaomaste liikide sigimisega. Prantsuse eeskirjad rästaste ja põldlõokeste püüdmise kohta teatavates departemangudes on väga täpsed. Eelnimetatud dekreetides allutatakse niisuguste linnuliikide püüdmiseks loa andmine märkimisväärsele hulgale piiravatele tingimustele. Komisjon ei ole tõendanud, et Prantsusmaa eeskirjad lubaksid lindude püüdmist viisil, mis ole kooskõlas teatavate lindude mõistliku kasutamisega vähesel arvul. Komisjon ei ole vastu vaieldud kostja argumentidele, et püütavate lindude arv moodustab väga väikese protsendi asjaomasest populatsioonist. Kostja teavitas komisjoni asjaomastest eranditest artikli 9 lõike 4 kohaselt ning näitas üles soovi saavutada komisjoniga kokkulepe seoses nimetatud kaht jahipidamisviisi puudutavate üksikasjalike eeskirjadega. Komisjon aga sellele algatusele ei reageerinud. Eeltoodud arvesse võttes ei saa kõnealuseid Prantsuse õiguse sätteid kohtutoimiku materjalide põhjal pidada direktiivi artikli 9 lõike 1 punktiga c vastuolus olevateks, mistõttu tuleb see etteheide tagasi lükata.

C-262/85: komisjon vs. Itaalia

Euroopa Kohtu otsus, 8. juuli 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61985J0262

Loetelu linnuliikidest, millele võib jahti pidada

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et Itaalia õigusnormis on mainitud 11 linnuliiki, millele võib jahti pidada, kuid mida pole linnudirektiivi II lisas nimetatud. Direktiivi artikli 7 kohaselt võib aga jahti pidada vaid II lisas loetletud liikidele.

Itaalia valitsus ei vaidle, et see etteheide on põhjendatud. Ta märgib siiski, et kaks kõnealusest üheteistkümnest liigist (pasknäär ja harakas) on lisatud nende lindude loetellu, mida võib jahtida potentsiaalselt kahjuliku olemuse tõttu. See erand on seega linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti a alusel õigustatud.

Selles osas peab märkima, et artikli 7 kohaselt on liikmesriikidel õigus jahipidamist II lisas loetletud liikidele lubada teatud tingimustel ja teatavate piirangutega. Direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsekorrast on selge, et liikmesriigi õigusnormidega ei tohi suurendada II lisas esitatud loetelu linnuliikidest, millele on lubatud jahti pidada. Mis puudutab Itaalia valitsuse argumenti seoses direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a kolmanda taandega, tuleb märkida, et selles on liikmesriikidel tõepoolest lubatud üldisest kaitsekorrast erandit teha suuremal määral, kui artiklis 7 on sätestatud. Kuid nagu eespool öeldud, peab selline erandi tegemine vastama kolmele artiklis 9 nimetatud tingimusele: esiteks võivad liikmesriigid teha erandi vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused; teiseks peab erand põhinema vähemalt ühel artikli 9 lõike 1 punktides a, b ja c ammendavalt loetletud põhjustest; kolmandaks peab erand vastama artikli 9 lõikes 2 sätestatud täpsetele vorminõuetele, mille eesmärk on piirata erandeid vaid rangelt vajaliku määran ja võimaldada komisjonil nende erandite üle järelevalvet pidada. Itaalia valitsus ei ole esitanud mingit tõendusmaterjali selle kohta, miks oli vaja lisada pasknäär ja harakas Itaalia loetelu linnuliikidest, millele võib jahti pidada, vältimaks tõsist kahju viljasaagile, kariloomadele, metsadele, kalastuspiirkondadele ja vetele, ning selle kohta, et puudusid teised rahuldavad lahendused. Ei ole näidatud ka põhjuseid, miks nimetatud liikide lisamine oli ainus rahuldav lahendus tõsise kahju vältimiseks. Kõnealusel sättes ei ole ka täpsustatud, millise riski tingimustel, millisel ajal ning kus selliseid erandeid võib lubada, ega seda, milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse. Seetõttu ei saa pasknääri ja haraka lisamine linnuliikide hulka, millele võib jahti pidada, olla direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti a alusel õigustatud. Seega on esimene etteheide igati põhjendatud.

Lindude turustamine

Komisjon märgib, et Itaalia õiguses on lubatud turustada kõiki linnuliike, millele võib jahti pidada. Direktiivi artikkel 6 aga keelab kõikide asjaomaste linnuliikide elusate või surnud isenditega kauplemise, tehes erandi direktiivi III lisas nimetatud liikide puhul. Lõpuks ei ole Itaalia õiguses direktiivi artikli 6 lõigete 2–4 sätteid.

Itaalia valitsus ei vaidle, et tema eeskirjad ei ole selles osas direktiiviga täielikult kooskõlas. Ta rõhutab aga, et nendega on keelatud metskurvitsa ja rästast väiksemate lindude surnud isendite, välja arvatud kuldnokkade, varblaste ja põldlõokeste müük ajal, mil jahipidamine nendele liikidele on lubatud.

Sellega seoses tuleb meenutada, et direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt peavad liikmesriigid kehtestama kõikide direktiivis nimetatud linnuliikide elus või surnud isendite ja nende selgelt äratuntavate kehaosade või nendest valmistatud toodete **üldise turustamiskeelu**. Artikli 6 lõikes 2 on sätestatud, et turustamine ei ole keelatud III/1 lisas osutatud seitsme linnuliigi suhtes tingimusel, et linnud on seaduslikult tapetud või püütud või omandatud muul seaduslikul viisil. Et III/1 lisas esitatud loetelus on vaid seitse linnuliiki, kuid nende linnuliikide loetelus, millele on liikmesriigi õigusnormidega lubatud jahti pidada, on 72 liiki, on selge, et kõnealune Itaalia õiguse säte ei ole direktiivi nõuetele kooskõlas. Lisaks on direktiiviga taotletava kaitse põhjal ilmne, et surve tõttu, mida turustamine võib avaldada jahipidamisele ja seega ka kõnealuse liigi arvukusele, on eesmärk vältida olukorda, kus kõiki neid liike, millele võib jahti pidada, võib ka turustada. Mis puudutab III/2 lisas nimetatud kümnet liiki, on vaieldamatu, et Itaalia õigusnorm ei ole kooskõlas direktiivi artikli 6 lõikest 3 tulenevate kohustustega. Seoses Itaalia valitsuse viitega liikmesriigi õigusnormi artikli 20 punktile t märgib komisjon õigesti, et direktiivi artikli 6 lõikega 1 on keelatud kõikide linnuliikide isendite turustamine, sõltumata nende suurusest. Isegi kui Itaalia õigusnormid ei luba turustada kõikide nende linnuliikide isendeid, millele võib jahti pidada, tuleb tõdeda, et artikkel 11 isegi koostöös liikmesriigi õigusakti artikli 20 punktiga t ei ole direktiivi täielik ülevõtmine. Seega tuleb teise etteheitega nõustuda.

Jahihooaeg

Komisjon väidab, et Itaalia valitsus kehtestab oma õigusnormides jahi alguse kuupäevad, võtmata seejuures arvesse lindude poegade üleskasvatamise aega, sigimise erinevaid etappe ja rändliikide puhul naasmist pesitsusaladele, nagu nõuab direktiivi artikli 7 lõige 4. Oma repliigis Itaalia valitsuse vastulausele rõhutas komisjon, et Itaalia õigusnormid ei keela sõnaselgelt jahipidamist eelnimetatud ajal. Jahihooaeg algab 18. augustil, mil mitmed pesitsevad linnuliigid on veel Itaalias või rändavad läbi Apenniini poolsaare. Selles osas on teadusringkonnad teinud ettepaneku, et jahihooaja alguseks tuleks kehtestada üks kuupäev, mis ei oleks varajasem kui septembrikuu kolmas pühapäev. Jahipidamine lõpeb 10. märtsil, mil rändlinnud on ikka veel veebruari esimestest päevadest saadik rändel oma pesitsusaladele. On avaldatud arvamust, et jahihooaja lõpu kuupäev ei peaks olema hilisem kui 31. jaanuar.

Itaalia valitsus väitis vastuseks, et direktiivi artikli 7 lõikes 4 ei ole täpsustatud, millistel kuupäevadel täpselt peaks jahihooaeg algama või lõppema. Liikmesriigi õigusnormis on eri liikide puhul poegade üleskasvatamise aja ja sigimise etappide erinevuse tõttu sätestatud erinevad jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevad. Mis puudutab lindude naasmist pesitsusaladele, on 20. septembri 1979. aasta dekreediga sätestatud, et jahipidamine teatavatele rändlinnuliikidele lõpeb

28. veebruaril ja teistele liikidele 10. märtsil. See etteheide on alusetu, sest selles ei ole tõstatatud küsimust, kas jahihooaja alguseks ja lõpuks valitud kuupäevad on sobivad.

Mis puudutab küsimust, kas kohtueelses menetluses tehtud ja hagiavalduses nimetatud etteheide on põhjendatud, tuleb kõigepealt märkida, et vastupidi komisjoni väitele võetakse Itaalia õiguses arvesse direktiivi artikli 7 lõikes 4 nimetatud aegu, mil linde tuleb kaitsta. Itaalia õiguses on eri linnuliikide puhul sätestatud erinevad jahihooaja algus- ja lõpukuupäevad, võttes arvesse liikide erinevat poegade üleskasvatamise aega ja sigimise erinevaid etappe ning rändlindude puhul nende naasmist pesitsusaladele. Selles osas ei saa komisjoni etteheitega nõustuda. Mis puudutab etteheidet, et Itaalia õiguses jahihooaja alguseks ja lõpuks valitud kuupäevad on teatavate liikide puhul ebasobivad, tuleb märkida, et komisjon tõstatas selle küsimuse esmakordselt oma vastuses. Et seda küsimust ei olnud kohtueelses menetluses ja hagiavalduses esitatud etteheites puudutatud, tuleb küsimus jahihooaja eri kuupäevade määramise asjakohasuse kohta kõrvale jätta. Neil asjaoludel tuleb komisjoni kolmas etteheide tagasi lükata.

Automaat- ja poolautomaatrelvade kasutamine

Komisjon väidab, et liikmesriigi õigusnorm lubab kasutada kolme järjestikust lasku võimaldavaid relvi ja see Itaalia õiguse säte ei kujuta endast direktiivi artikli 8 lõike 1 ja direktiivi IV lisa õiget kohaldamist.

Itaalia valitsus aga vaidleb vastu, et kõnealune säte nõuab laskude arvu vähendava tehnilise seadise paigaldamist. Selline mehhanismi eesmärk on muuta võimatuks sisestada padrunit rohkem kui kaks padrunit samal ajal, kui kolmas padrunit võib olla sisestatud laskeavasse. Seega ei ole Itaalia eeskirjad direktiivi nimetatud sättega vastuolus.

Seoses nende kahe lahkneva arvamusega tuleb meenutada Itaalia õigusnormi ja direktiivi sätte sõnastust. Itaalia õigusnormis on sätestatud, et „jahipidamine automaatse või poolautomaatse vintpüssiga, millel on enam kui kolme lasu laskmist takistav seadis”, on lubatud. Direktiivi artikli 8 lõikes 1 ja direktiivi IV lisa punktis a on sätestatud, et liikmesriigid peavad keelama eelkõige poolautomaatsed või automaatrelvad, mille padrunitide arv ületab kahe laengu laskemoona. Neid sätteid võrreldes võib järeldada, et Itaalia õigusnormid keelavad tegelikult enam kui kolme lasku võimaldavaid relvasid. Lisaks on vaieldamatu, et direktiiv ei keela kolmanda padrunit sisestamist relva laskeavasse. Seega ei ole õigusnormid, millega on lubatud kolme järjestikust lasku võimaldavaid relvasid, direktiiviga vastuolus, kui on tagatud, et nende relvade padrunitide arv mahub vaid kaks padrunit. Selles osas tuleb märkida, et Itaalia õigusnormid lubavad selgelt kasutada üksnes selliseid relvasid, millega saab tulistada vaid kolm järjestikust lasku. Et üks padrunit võib olla relva laskeavas, on enam kui kolme lasku takistavale seadisele viitamine Itaalia kõnealuses õigusnormis piisav, tagamaks, et padrunitide arv ei mahu rohkem kui kaks padrunit. Niisuguste asjaolude puhul tuleb riigi õigusnormi pidada artikli 8 lõike 1 täieliku täitmise tagamiseks piisavaks. Seega on komisjoni neljas etteheide alusetu.

Piirkondadele antud volitused rändlindude püüdmise ja müügi lubamiseks

Komisjon on seisukohal, et liikmesriigi õigusnormid on vastuolus direktiivi artiklitega 7 ja 8, sest seal antakse Itaalia piirkondadele laiaulatuslikud volitused lubada rändlindude igasugust püüdmist ja müüki isegi jahikeelualajal.

Itaalia valitsus eitab, et kõnealune säte annab piirkondadele laiaulatusliku kaalutusõiguse, ning väidab, et piirkonnad ei tohi seaduse ja direktiivi sõnastusest kõrvale kalduda. Nad peavad rändlindude püüdmise seadiste kohta täpsed eeskirjad kehtestama. Lindude kasutamine puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja traditsioonilistel turgudel on võimalik direktiivi artikli 2 alusel. Rändliike tohib püüda vaid piiratud arvul, mis on iga liigi puhul varem kindlaks määratud. Nimetatud säte on seega direktiivi artikli 9 lõike 1 alusel lubatud erand.

Selline seisukohtade erinevus muudab vajalikuks selgituse, et etteheidet ei tule mõista vastuseisuna piirkondadele jahipidamise reguleerimise õiguse andmisele või piirkondlikult vastu võetud õigus- ja haldussätetele. Etteheide puudutab üksnes asjaolu, et Itaalia õigusnormi ei ole üle võetud direktiivist tulenevaid kohustusi ja nõudeid ning selles ei nõuta nende piirkondlikku arvestamist seoses rändlindudele jahipidamise viiside, rändlindude müügi ja nende lindude puhul kehtivate jahihooaegade. Liikmesriigi õigusnormis on sätestatud, et pärast teatava teadusasutusega nõupidamist võib piirkondlikult vastavate regulatsioonide abil kasutada või lubada rändlindude püüdmise seadiseid ja tegeleda või lubada tegeleda rändlindude müügiga nende pidamise eesmärgil. Selleks võib piirkondlikult lubada lindude püüdmise vahendite ja seadiste kasutamist, kehtestada oma lõksupüügi hooaja ning koostada loetelu linnuliikidest, millele tohib jahti pidada ka väljaspool riigi õigusnormidega kehtestatud jahihooaega. Teises liikmesriigi õigusnormis on aga sätestatud, et rändlinde tohib püüda vaid nende pidamiseks eesmärgiga kasutada neid elusa peibutisena varitsusjahil või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil traditsioonilistel laatadel ja turgudel. Niisuguseid liike võib lõksudega püüda vaid piiratud arvul, mis on iga liigi puhul enne kindlaks määratud. Seoses sellega tuleb märkida, et liikmesriigi

õigusnormid annavad piirkondadele volitused reguleerida rändlinnujahi hooaega ning nende püüdmise vahendeid, seadiseid või meetodeid, võtmata arvesse direktiivi artikleid 7 ja 8. Itaalia valitsus esitab selles küsimuses kolm argumenti: esiteks – sellist eeskirjade kehtestamise õigust võib kasutada vaid siis, kui peetakse nõu teadusasutusega; teiseks – asjaomased liikmesriigi õigusnormi sätted on direktiivi artikli 2 alusel õigustatud; kolmandaks – see säte võib olla lubatud direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c alusel. Esimese argumenti puhul tuleb tõdeda, et kuigi piirkondadel on kohustus enne oma eeskirjade rakendamist pidada nõu teadusasutusega, ei ole niisuguse asutuse arvamus siduv, mistõttu selline kohustus ei taga direktiivi nõuete täitmist. Teise argumenti puhul tuleb rõhutada, et direktiivi artikkel 2, nagu eespool öeldud, ei ole iseseisev erand direktiivist tulenevatest kohustustest ja nõuetest. Mis puutub kolmandasse argumenti seoses artikli 9 lõike 1 punktiga c, siis see säte lubab liikmesriikidel teha muu hulgas erandeid artiklitest 7 ja 8, et lubada range järelevalve tingimustes ja valikulisel teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist. On selge, et lindude püüdmine ja müük isegi väljaspool jahihooaega pidamiseks elusa peibutisena kasutamise või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja turgudel võib olla artikli 9 lõike 1 punktiga c lubatud mõistlik kasutamine. Kõigepealt peab siiski märkima, et asjaomane säte ei viita artikli 9 lõikele 1, milles on öeldud, et erandi tegemine artiklitest 7 ja 8 võib olla lubatud vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. Teiseks ei täpsusta riigi õiguse säte, mis võimaldab piirkondlikult lubada lindude püügi vahendeid ja seadiseid, määrata ajavahemiku, mil püük on lubatud, ning koostada nimekirja linnuliikidest, millele võib jahti pidada, artikli 9 lõikes 2 esitatud nõuete kohaselt lindude püüdmiseks või tapmiseks lubatavaid vahendeid, seadiseid või viise, seda, millisel ajal ja kus selliseid erandeid võib lubada, ega ka liike, mille suhtes erandeid lubatakse. Niisugused kriteeriumid ja tingimused on vajalikud selleks, et tagada erandi kohaldamine **range järelevalve tingimustes ja valikulisel**. Et liikmesriigi õigusnormis ei ole kehtestatud artikli 9 lõikes 2 sätestatud kriteeriume ega tingimusi ning ei nõuta nende kriteeriumide ja tingimuste arvestamist piirkondlikult, tekitab see ebamäärasust seoses kohustusega, mida tuleb piirkondades eeskirju vastu võttes järgida. Seega ei ole mingit garantiid, et teatud linnuliikide püüdmine piirdub range miinimumiga, püügiaeg ei lange vajaduseta kokku perioodiga, mil direktiiviga soovitakse erikaitset kehtestada, ning et püüdmise vahendid, seadised või viisid ei võimalda massilist ja mittevalikulist püüdmist ega põhjusta mingi liigi paigutist kadumist. Sellest tuleneb, et direktiivi artikli 9 olulisi elemente ei ole täielikult, selgelt ja ühemõtteliselt Itaalia eeskirjadesse üle võetud. Seega tuleb komisjoni viienda etteheitega nõustuda.

Rändlindude kasutamine elusa peibutisena

Komisjon heidab ette, et liikmesriigi õigusnormid lubavad kasutada rändlinde jahipidamisel elusa peibutisena, mis on direktiivi artikli 8 rikkumine. Oma vastuses selgitas komisjon, et see etteheide ei puudutanud seda, et liikmesriigi õigusnormid lubavad kasutada elusat peibutist, vaid seda, et need ei keela peibutisena kasutatavate lindude pimedaks tegemist ja sandistamist.

Vastuseks on Itaalia valitsus väitnud, et riigi õigusnormid lubavad üksnes kasutada rändlinde elusa peibutisena, kuid ei luba neid pimedaks teha ega sandistada. Üks teine säte keelab sõnaselgelt pimedat elusa peibutise kasutamist. Itaalia valitsuse arvamus kohaselt on nimetatud vastuses tõstatatud küsimus esialgse etteheite lubamatu laiendus.

Mis puudutab Itaalia valitsuse argumenti etteheite lubamatu laiendamise kohta, siis tuleb märkida, et komisjon kordas oma hagiavalduses sõna-sõnalt etteheidet, mille ta oli juba kohtueelses menetluses esitanud – nimelt seda, et direktiivi artiklit 8 ei ole Itaalia eeskirjadesse üle võetud. Oma vastuses rõhutas komisjon direktiivi IV lisale viidates, et direktiiviga on keelatud nii pimedat kui ka sandistatud elusa peibutise kasutamine. Kuigi komisjoni poolt kohtueelses menetluses ja hagiavalduses sõnastatud etteheide oli kahjuks väga lühike, on seal siiski kogu teave, mis oli Itaalia valitsusele esitatud etteheite mõistmiseks ja enda kaitsmiseks vajalik. Kogu selle etteheite ulatuse hindamiseks vajalik teave on esitatud: rikutud säte – direktiivi artikkel 8 –, liikmesriigi õigusnorm, mida peetakse nimetatud sättega vastuolus olevaks – liikmesriigi õigusnormi artikkel 18 –, ja etteheite alus – direktiivi artikli 8 vastaselt antud luba. Seega ei saa nõustuda Itaalia valitsuse tõstatatud vastuväitega algse etteheite lubamatu laienduse kohta. Mis puudutab etteheite sisu, siis tuleb märkida, et liikmesriigi õigusnormi artikli 18 lõige 2 võimaldab piirkondlikult lubada rändlindude kasutamist elusa peibutisena varitsusjahil ning artikli 20 punkt o keelab pimedat elusa peibutise kasutamist. Sellest järeldub, et nimetatud artikli 18 lõige 2 koostoimes artikli 20 punktiga o ei keela sõnaselgelt piirkondadel lubada rändliikide isendite pidamist ja ennekõike nende kasutamist sandistatud elusa peibutisena varitsusjahil. Niisugune kasutamine on direktiiviga keelatud. Seega tuleb komisjoni etteheitega nõustuda.

C-412/85: komisjon vs. Saksamaa

Euroopa Kohtu otsus, 17. september 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse.

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61985J0412

Euroopa Ühenduste Komisjon algatas EMÜ asutamislepingu artikli 169 alusel menetluse, millega soovib tuvastada, et lubades teha erandi linnukaitsemeetmetest, sätestamata seejuures linnudirektiiviga ette nähtud piiranguid, jättis Saksamaa Liitvabariik täitmata oma EMÜ asutamislepingust tulenevad kohustused. Algul puudutas komisjoni hagi Saksamaa liiduseaduse (edaspidi „liiduseadus”) kolme sätet looduskaitse kohta, mis lubavad teha erandi linnukaitsealastest õigusnormidest. Kui pärast kirjalikku menetlust tehti liiduseadusesse muudatus, pidas komisjon kohtuasja teise ja kolmanda etteheite osas lahendamaks ja erimeelsusi jäi tekitama vaid üks küsimus – nimelt liiduseaduse paragrahvi 22 lõike 3 esimese lause vastavus linnudirektiivi artiklile 5 koostoimes artikliga 9.

Linnudirektiivi artiklis 5 on sätestatud üldised keelud seoses artiklis 1 nimetatud linnuliikide tahtliku tapmise ja vangistamisega ning nende pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamisega ja nende lindude tahtliku häirimisega, kui see häirimine on direktiivi eesmärke arvesse võttes oluline.

Need direktiivis sätestatud üldised keelud võeti Saksamaa õigusesse üle liiduseaduse paragrahvi 22 lõikega 2. See säte keelab muu hulgas linnudirektiivi artiklis 5 sätestatud tegude tahtliku sooritamise. Liiduseaduse paragrahvi 22 lõike 3 esimeses lauses on sätestatud, et lõikes 2 sisalduvad keelud ei ole kohaldatavad, kui asjaomased teod sooritatakse „maa tavapärase kasutuse käigus põllumajanduslikul, metsanduslikul või kalastuse otstarbel” või „sellistest tegevustest saadavate toodete kasutamise käigus”.

Komisjon heidab ette, et liiduseaduse paragrahvi 22 lõikes 3 on tehtud erand direktiivi artiklis 5 sisalduvast keelust, mis on liiduseaduse paragrahvi 22 lõikes 2 üle võetud, ilma et see oleks kooskõlas direktiivi artikliga 9, milles on sätestatud piirangud, mida tuleb linnukaitsealastest üldistest keeldudest erandit tegevates liikmesriigi õigusaktides arvesse võtta. Komisjon väidab, et linnudirektiivi artikkel 9 lubab liikmesriikidel teha erandi vaid juhul, kui see vastab direktiivi artiklis 9 sätestatud kriteeriumidele. Seega leiab komisjon, et Saksamaa õigusnormis ei ole viidatud asjaolule, et erandit võib lubada üksnes siis, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused või esineb mõni linnudirektiivi artikli 9 lõikes 1 nimetatud põhjus.

Saksamaa Liitvabariik vastab, et liiduseaduse paragrahvi 22 lõige 3 ei ole erand lõikes 2 sätestatud keeldudest. Paragrahvi 22 lõikes 3 sätestatud erand eeldab tahtlike tegude puudumist. Nimetatud paragrahvis määratletud tegevust, näiteks maa tavapärase kasutust, ei saa mingil juhul pidada tahtlikuks lindude kaitsmata jätmiseks, sest looduslikult esinevate lindude tapmise, püüdmise, häirimise, pidamise või müümise kavatsusega sooritatud tegusid ei saa nimetada tavapärase põllumajandusliku, metsandusliku või kalastustegevuse osaks.

Esmalt peab kaaluma, kas liiduseaduse paragrahvi 22 lõige 3 on erand sama sätte lõikes 2 sätestatud keeldudest. Täpsemalt öeldes tuleb kindlaks määrata, kas paragrahvi 22 lõige 3 puudutab linnukaitse seisukohast kahjulikke tahtlikke tegusid. Liiduseaduse paragrahvi 22 lõike 3 sõnastus viitab sõnaselgelt eelmisele lõikele, milles sisalduvad linnudirektiivi artiklis 5 sätestatud üldised keelud. Et need keelud puudutavad tahtlikke tegusid, siis hõlmab ka asjaomane erand neidsamu tegusid. Samuti tuleb märkida, et liiduseaduse paragrahvi 22 lõikes 3 ei ole piiritletud selle kohaldamisala subjektiivse kriteeriumi alusel lubatud keskkonnale kahjuliku tegevuse määratlemisel. Tegelikult lubab Saksamaa õigusnorm teha linnukaitsealastest erandi siis, kui asjaomased teod on sooritatud „maa tavapärase kasutuse käigus põllumajanduslikul, metsanduslikul või kalastuse otstarbel”. Viide konkreetsele maakasutusele ei näita täpselt, mil määral selle keskkonna kahjustamine lubatud. Maa tavapärase kasutuse mõiste ja linnukaitsealaste tahtmatu rikkumise mõiste kuuluvad kahte eri õiguslikku tasandisse. Et Saksamaa õigusnormis ei määratleta tavapärase kasutuse mõistet, ei ole tahtmatu kahju tekitamine lindude elule ja elupaigale liiduseaduse paragrahvi 22 lõikest 3 välja jäetud, kui selline kahju on maa tavapärase kasutuse käigus vajalik. Seega ei saa olla vastuvõetav Saksamaa Liitvabariigi valitsuse väide, milles maa tavapärase kasutus võrdsustatakse tegudega, milles ei sisaldu tahtlikku lindude kaitse eeskirjade rikkumist. Seega, et liiduseaduse paragrahvi 22 lõige 3 on erand linnudirektiivi artiklis 5 sätestatud keeldudest, peavad Saksamaa eeskirjad liiduseaduse paragrahvi 22 lõike 3 on erand linnudirektiivi artiklis 9 sätestatud kriteeriumidele. Selle sätte kohaselt peavad liikmesriigid piirduma erandi tegemisel juhtudega, kui teised rahuldavad lahendused puuduvad. Erand peab põhinema vähemalt ühel direktiivi artikli 9 lõike 1 punktides a–c ammendavalt loetletud põhjustest ja vastama direktiivi artikli 9 lõikes 2 sätestatud kriteeriumidele, mille eesmärk on piirata erandi tegemist vaid hädavajalike juhtumitega ning võimaldada komisjonil erandite üle järelevalvet pidada. Seega tuleb teha järeldus, et liiduseaduse paragrahvi 22 lõikes 3 sätestatud erand ei vasta linnudirektiivi artiklis 9 sätestatud nõuetele, sest paragrahvi 22 lõikes 3 määratletud tegusid ei saa seostada ühegi linnudirektiivi artiklis 9 sätestatud põhjusega.

C-57/89: komisjon vs. Saksamaa – Leybuchtli kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus, 28. veebruar 1991. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Loodusliku linnustiku kaitse – Ehitustöö linnualal.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61989J0057:EN:HTML>

Komisjon väidab, et Leybuchtis tehtavad tammiehitustööd häirivad linde, kelle suhtes kehtib direktiivi artikli 4 lõikes 1 (koostoimes I lisaga) sätestatud kaitse, ja kahjustavad nende elupaika, mis on määratud linnualaks. Komisjon rõhutab, et direktiivi artikli 4 lõike 4 esimene lause kohustab liikmesriike võtma linnualade kaitsekorralduse raames vajalikke meetmeid, et vältida elupaikade saastamist või kahjustamist. Komisjon märgib, et rannakaitsemeetmed – nagu tammi tugevdamine – on vastuvõetavad siis, kui on oht inimeste elule, ja vaid tingimusel, et vajalikud meetmed piirduvad vaid sellistega, mis põhjustavad linnuala minimaalset halvenemist. Komisjoni arvates ei ole kõnealusel juhul nimetatud tingimusi täidetud. Komisjon on seisukohal, et nii Leybuchtis tehtavad ehitustööd kui ka selle tagajärjed toovad kaasa kaitsealuste lindude elutingimuste halvenemise ning märkimisväärse ökoloogilise tähtsusega alade kadumise, mille tulemuseks on mõnede direktiivi I lisas loetletud linnuliikide, eriti naaskelnoka väiksem asustustihedus.

Saksamaa valitsus märgib, et direktiivi artikli 4 lõike 3 alusel komisjonile saadetud teabe kohaselt on uus Leybuchtli tammilõik ja tammist maa pool asuvad alad linnualast välja jäetud. Valitsus väidab, et kõnealuse ala piirid on kindlaks määratud määruses, millega see rahvuspark loodi, nii et kaitseala ulatub üksnes tammi jalamini vastavalt selle kujule ehitustööde lõpus. Saksamaa valitsuse sõnul on tööde ainus eesmärk tagada tammi ohutus. Ta rõhutab, et selle projekti kavandamisetapis võtsid pädevad asutused arvesse kõiki linnukaitsenõudeid ja kaalusid neid rannakaitse vajadusega võrreldes. Saksamaa valitsuse väitel kujutab uus tammilõik ja töödega põhjustatav ajutine lindude häirimine endast väikseimat võimalikku sekkumist Leybuchtli lindude ellu. Ta lisab, et komisjonil ei ole mingeid tõendeid selle kohta, et vaidlusalused meetmed halvendavad oluliselt asjaomaste lindude kaitset. Tõlgendades direktiivi artikli 4 lõiget 4, väidab Saksamaa valitsus, et selle sätte kohaselt peavad erinevad üldised huvid, mida linnuala kaitsekorraldus võib mõjutada, tasakaalus olema, mistõttu liikmesriikidel peab selles vallas olema laiaulatuslik kaalutusõigus.

Ühendkuningriigi arvates ei ole komisjon kindlaks teinud, et kõnealune projekt avaldaks olulist mõju direktiivi artikli 4 lõike 4 tähenduses. Ühendkuningriik väidab, et seda tingimust tuleb tõlgendada nii, et olulise mõju jaoks peab linnuala halvenemine olema niisugune, et ohustab kaitsealuste liikide säilimist ja paljunemist nende levikualal. Ühendkuningriik on seisukohal, et komisjoni esitatud materjal ei ole piisav, toetamaks järeldust, et Leybuchtis tehtavad ehitustööd toovad kaasa niisuguse halvenemise. Ühendkuningriik rõhutab kostja esitatud tõendusmaterjali olulisust – see näitab, et vaidlusalused tööd parandavad oluliselt Leybuchtli ökoloogilisi tingimusi. Ta on arvamisel, et hinnates, kas konkreetne projekt põhjustab linnuala halvenemist ja kas see halvenemine on oluline, on õige kaaluda, kas tööd toovad samal ajal vastukaaluks kaasa ökoloogilise olukorra paranemise. Ühendkuningriigi avalduse kohaselt võib direktiivi artikli 4 lõike 4 kontekstis võtta arvesse ka muid olulisi üldise huvi kaalutlusi, sealhulgas artiklis 2 osutatuid. Tema arvates peavad liikmesriigid saama arvestada linnualal või selle ümbruses elavate inimeste huve.

Seoses kõnealuse linnuala piiridega tuleb märkida, et Leybuchtli piirid on sätestatud määruses, millega see rahvuspark loodi, ja määruse lisadeks olevatel kaartidel. Kuigi selle ala plaanil on ka viide piirkonna planeeringukavale, on siiski linnuala täpsed territoriaalsed piirjooned ala loomist käsitlevas õigusaktis määratud praeguse tammilõigu järgi. Seega toob tammi nihutamine mere poole rannakaitseprojekti osana kaasa kaitseala vähenemise. Vaidluse lahendamiseks on järelikult vaja selgeks teha hulk põhimõttelisi küsimusi, mis puudutavad liikmesriikide direktiivi artikli 4 lõikest 4 tulenevaid linnualade kaitsekorraldusega seotud kohustusi. Tuleb kindlaks määrata, kas ja kui, siis missugustel tingimustel on liikmesriikidel õigus vähendada linnuala suurust ja mil määral võib võtta arvesse muid huve.

Mis puutub liikmesriikide õigusesse vaadata sel viisil uuesti läbi otsus klassifitseerida mingi ala linnualana, peab märkima, et direktiivis ei ole otsesõnu käsitletud kaitseala geograafilise ulatuse vähendamist. Kuigi liikmesriikidel on direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel linnualadena klassifitseerimiseks kõige sobivamate alade valimisel teatav kaalutusõigus, ei ole neil niisugust õigust artikli 4 lõike 4 alusel linnualade suuruse muutmisel või vähendamisel, sest nad on ise oma avaldustes tunnistanud, et neil aladel on direktiivi I lisas loetletud liikide jaoks kõige sobivam keskkond. Kui neil selline õigus oleks, saaksid liikmesriigid ühepoolset taganeda neile direktiivi artikli 4 lõikega 4 seoses linnualadega pandud kohustustest. Niisugust artikli 4 lõike 4 tõlgendust toetab ka direktiivi üheksas põhjendus, mis rõhutab erilist tähtsust, mida direktiiv omistab erikaitsemeetmetele seoses I lisas loetletud linnuliikide elupaikadega nende säilimise ja paljunemise tagamiseks levikualal. Sellest järeldub, et liikmesriikide õigus linnualade suurust

vähendada võib olla õigustatud vaid erandlikel põhjustel. Niisuguseks põhjuseks peab olema üldine huvi, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi. Selles kontekstis ei lähe arvesse artiklis 2 nimetatud huvid, nimelt majanduslikud ja puhkeaja veetmisega seotud vajadused. Nagu Euroopa Kohus oma eelmistes otsustes on märkinud, ei kujuta nimetatud säte endast iseseisvat erandit direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsesüsteemist.

Käesolevas kohtuasjas esitatud põhjuse kohta peab mõnna, et üleujutuse oht ja rannakaitse on piisavalt tõsised põhjused, õigustamaks tammiehitustöid ja rannaehitiste tugevdamist, kui need meetmed on rangelt minimaalsed ja nende tõttu vähendatakse linnuala nii vähe kui võimalik. Leyhõrni piirkonda puudutava projektiosa puhul ei mõjutanud tammilõigu ehitust mitte ainult rannakaitsega seotud kaalutlused, vaid ka vajadus tagada Greetsielist tulnud kalalaevade pääs sadamasse. Eelnimetatud artikli 4 lõike 4 tõlgendamise põhimõtete valguses ei ole niisuguse huvi arvestamine üldiselt nimetatud sätte nõuetega kooskõlas. Sellel projektiosal on aga samas lindude elupaigale teatavad positiivsed tagajärjed. Tööde lõppedes saab sulgeda kaks Leybuchi läbivat laevatamiskanalit, misjärel Leybucht jäetakse täielikult rahule. Lisaks on neid töid heaks kiitva otsusega ette nähtud ka range kaitse süsteem Leyhõrni ala jaoks. Varem Hauener Hooge ala kaitsnud tamm avatakse, jättes sellega suure ala tõusu ja mõõna meelevalda, mistõttu seal saavad moodustuda sooldunud niidud, millel on oluline ökoloogiline tähtsus. Seega tuleks Greetsieli kalasadama säilimise eesmärgi uue tammilõigu ehitamise otsuse õigustamiseks arvesse võtta üksnes eelmainitud, kahju korvava geoloogilise kasu tõttu. Lõpuks ei kaalu ehitustöödest tulenev lindude häirimine üles selle töö vajalikkust. Andmed naaskelnokkade arvu kohta selles Wattenbergi osas näitavad liiatigi, et kõnealuse aja jooksul ei toimunud nimetatud liigi populatsiooni suundumustes mingeid olulisi muutusi direktiivi artikli 4 lõike 4 mõistes. Pealegi ei ole komisjon esitanud muud tõendusmaterjali seoses kaitsealuste liikide arvukuse suundumustega. Eelnevast järeldub, et hagiavalendus tuleb tagasi lükata.

C-157/89: komisjon vs. Itaalia

Euroopa Kohtu otsus, 17. jaanuar 1991. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse.

See otsus ei ole ingliskeelsena saadaval. Allikas: Report on Birds Directive European Court of Justice Cases with Case Summaries (Euroopa Kohtu linnudirektiiviga seotud kohtuasjade ülevaade koos kohtuasjade kokkuvõtetega), RSPB 2004.

Jahihooaja algus 18. augustil nelja liigi puhul

Komisjoni seisukoht: liikmesriigi sätted, millega lubatakse jahipidamine laugule, taidale, sinikael-pardile ja muusträstale alates 18. augustist, ei ole kooskõlas linnudirektiivi artikli 7 lõikega 4, sest nimetatud liikide sigimis- ja poegade üleskasvatamise aeg ei ole selleks kuupäevaks veel lõppenud.

Itaalia seisukoht: Itaalia õigusnormid on direktiivi artikli 7 lõike 4 teises ja kolmandas lauses sätestatud nõuetega kooskõlas, sest suurem osa kõnealuse liigi noorlinde on tavaliselt 18. augustiks juba vanematest sõltumatud. Lisaks on piirkondadel õigus Itaalia õigusnormides kindlaksmääratud jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevi muuta, mis võimaldab võtta arvesse erilisi poegade kasvatamise tsükleid või erilist rändeliikumist.

Euroopa Kohtu seisukoht: komisjoni poolt seoses eelnimetatud liikidega esitatud teadusandmete põhjal võib märkimisväärne osa nimetatud kolme liigi noorlinde, nimelt noored laugud, taidad ja sinikael-pardid, olla 18. augustil veel pesas või sõltuda oma vanematest. Samadest andmetest ilmneb ka, et noored muusträstad saavad iseseisvaks enne nimetatud kuupäeva. Muus osas peale muusträsta tuleb komisjoni esimese etteheitega nõustuda.

19 liigi jahihooaeg avatud 28. veebruari või 10. märtsini

Komisjoni seisukoht: liikmesriigi sätted, millega lubatakse kuni 28. veebruarini jahipidamist kümnele rändliigile ja kuni 10. märtsini üheksale muule liigile, mis jaanuari-, veebruari- ja märtsikuu jooksul rändavad läbi Itaalia, naastes pesitsusaladele Kesk- ja Põhja-Euroopas, ei ole direktiivi artikli 7 lõike 4 kolmanda lausega kooskõlas.

Itaalia seisukoht: sõltuvalt liigist ei lenda kõnealused rändlinnud üle Itaalia enne 28. veebruari või 10. märtsi. Itaalia õigusnormides kohandati jahihooaeg 18. oktoobri 1950. aasta rahvusvahelises linnukaitse konventsioonis sätestatud rändlindude kaitse nõuetega. Itaalia väidab, et kui direktiivis vastavad nõuded puuduvad, võib direktiivi raames kohaseks rändlindude kaitseks võtta aluseks eelnimetatud konventsiooni. Lisaks on piirkondadel õigus Itaalia õigusnormides kehtestatud jahihooaja algus- ja lõpukuupäevi muuta, mis võimaldab võtta arvesse erilisi poegade kasvatamise tsükleid või erilist rändeliikumist.

Euroopa Kohtu seisukoht: kõnealune konventsioon, milles nõutakse rändlindude kaitset eelkõige märtsis, ei saa olla põhielemendiks direktiivi tõlgendamisel, sest viimane hõlmab rangemaid kaitsenõudeid. Vastavalt komisjoni esitatud teaduslikele andmetele seoses hagiavalduses ja eelkõige Istituto Nazionale di Biologia della Selvaggina aruandes mainitud rändliikidega võib oluline osa asjaomastest liikidest lennata üle Itaalia juba veebruaris, mistõttu Itaalia õigusnormid ei ole direktiivi eelnimetatud sättega kooskõlas. Seejuures tuleb siiski asuda seisukohale, et direktiivile mittevastamine ei ole põhjendatud kahe liigi, nimelt punajalg-tildri ja koovitaja puhul, sest eelmainitud aruandes sedastati, et punajalg-tildri ei rända läbi Itaalia mitte enne mai esimest poolt, vaid märtsi lõpus ja aprilli alguses. Muus osas peale punajalg-tildri ja koovitaja tuleb komisjoni teise etteheitega nõustuda.

C-355/90: komisjon vs. Hispaania – Santoña märgalade kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus, 2. august 1993. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Hispaania Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61990J0355:EN:HTML>

Kohustus klassifitseerida Santoña märgalad linnualadena

Santoña märgalad on paljude veelindude jaoks üks olulisemaid ökosüsteeme Pürenee poolsaarel. Need märgalad on paljude linnuliikide jaoks talvitusalaks või peatuspaigaks rändel Euroopa maadest Aafrika ja Pürenee poolsaare lõunapoolsematele lauskraadidele. Sellel alal täheldatud linnuliikide seas on mitmeid väljasuremisohus liike, eelkõige luitsnokk-iibis, kes oma rändel Santoña märgaladel toitub ja puhkab. Lisaks ilmnes kohtutoimikust ja kohtuistungil, et kõnealust ala külastab regulaarselt direktiivi I lisas loetletud 19 liiki ja vähemalt 14 rändlinnuliiki. See tähendab, et Santoña märgalad pole üksnes mitmete direktiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses väljasuremisohus liikide säilimiseks äärmiselt tähtis elupaik, vaid ka rahvusvahelise tähtsusega märgala selles piirkonnas reeglipäraselt esinevate rändliikide jaoks direktiivi artikli 4 lõike 2 tähenduses.

Hispaania Kuningriik tunnustab nimetatud ala ökoloogilist väärtust. Valitsus märgib, et Santoña ja Noja märgalad klassifitseeriti looduskaitsealadena 27. märtsi 1992. aasta seadusega nr 6, sest need on tähtsad paljude loomaliikide elupaigana. Valitsus on aga arvamusel, et liikmesriigi asutustel on linnualade valimisel, piiritlemisel ja klassifitseerimise ajastamisel teatav kaalutusõigus.

Selle argumendiga ei saa nõustuda. Kuigi liikmesriikidel on linnualade valimisel teatav kaalutusõigus, peab niisuguste alade klassifitseerimisel lähtuma teatavatest direktiivis määratletud ornitoloogilistest kriteeriumidest, nagu ühelt poolt direktiivi I lisas loetletud linnuliikide olemasolu ja teiselt poolt elupaiga määratlemine märgalana. Mis puutub Santoña märgalade klassifitseerimisse looduskaitsealana 27. märtsi 1992. aasta seadusega nr 6, ei saa seda pidada direktiivis sätestatud nõuete täitmiseks ei selle ala territoriaalse ulatuse ega ka selle kaitseala õigusliku staatuse seisukohast. Seoses sellega tuleb esmalt märkida, et nimetatud looduskaitseala ei hõlma märgalaid tervikuna, sest sealt jääb välja 40 000 ruutmeetri suurune ala. Ometi on see ala direktiivi artikli 4 lõike 1 punkti a tähenduses väljasuremisohus olevate veelindude jaoks eriti tähtis, sest teiste ranniku lähedal asuvate märgalade puhul on täheldatud püsivat pesitsusruumi vähenemist. Järgmiseks ei ole vajalikke kaitsemeetmeid määratletud isegi linnualana klassifitseeritud alal asuvate märgalade puhul. Kohtutoimikust nähtub tõesti, et Hispaania seaduse artikliga 4 sätestatud looduskaitsealade kaitsekava ei ole pädevad asutused veel heaks kiitnud. See kava on aga looduslikult esinevate lindude kaitseks äärmiselt oluline, sest selles määratletakse tegevus, mis põhjustab muutusi selle ala ökosüsteemides. Et nii olulisi meetmeid nagu asjaomase ala kaitsekorraldust kindlaks määravad või märgalade kasutust ning seal toimuvat tegevust reguleerivad meetmed ei ole vastu võetud, ei saa direktiivi nõudeid täidetuks pidada.

Direktiivi artiklite 3 ja 4 tõlgendamine

Komisjon väidab, et liikmesriik võib olla rikkunud direktiivi artikli 4 lõiget 1 ja lõiget 2 seoses ala linnualana klassifitseerimisega ning artikli 4 lõiget 4, mis puudutab niisuguse ala kaitse meetmeid.

Hispaania valitsuse sõnul ei saa liikmesriiki mõlema nimetatud sätte rikkumises korraga süüdistada, sest kaitsemeetmeid ei saa rakendada enne ala linnualana klassifitseerimise otsuse vastuvõtmist.

Selline põhjendus tuleb tagasi lükata. Direktiivis sätestatud kaitse-eesmärged, mida on väljendatud selle üheksandas põhjenduses, ei oleks saanud täita, kui liikmesriigid pidanuks artikli 4 lõikest 4 tulenevaid kohustusi järgima vaid juhul,

kui linnuala oli juba varem loodud. Mis puudutab artiklite 3 ja 4 seost, siis tuleb silmas pidada, et esimene nimetatud säte paneb liikmesriikidele üldist laadi kohustused, nimelt kohustuse tagada kõikide direktiivis osutatud linnuliikide elupaikade mitmekesisus ja suurus, ning teine säte sisaldab konkreetseid kohustusi seoses I lisas loetletud linnuliikide ja selles lisas nimetatud rändliikidega. Kuna on vaieldamatu, et mõlemaid nimetatud linnukategooriaid Santoña märgaladel leidub, on see piisav, et võtta arvesse komisjoni etteheiteid, mis põhinevad direktiivi artiklil 4.

Direktiivi artikli 4 lõikest 4 tulenev kohustus kaitsta Santoña märgalaid

Teine teelõik Argoñose ja Santoña vahel

Komisjon heidab ette, et tee C-629 uue lõigu ehitamine Argoñose ja Santoña vahele ei too kaasa mitte ainult Santoña märgalade olulise vähenemise, vaid ka selle ala ja seega ka direktiivi sätetega kaitstava loodusliku linnustiku rahu häirimise.

Hispaania valitsus selgitab, et uus tee on Santoña linna juurdepääsu parandamiseks vajalik. Samuti on uus tee ka mitmetest võimalikest valikutest parim, sest see mõjutab üksnes väikest osa kõnealuste märgalade kogupindalast.

Neid selgitusi ei saa vastuvõetavateks pidada. Nagu Euroopa Kohus kohtuasjas C-57/89: komisjon vs. Saksamaa toonitas, on liikmesriikidel linnualadena klassifitseerimiseks kõige sobivamate alade valimisel küll teatav kaalutusõigus, kuid neil ei ole niisugust õigust artikli 4 lõike 4 alusel linnualade suuruse muutmisel või vähendamisel. Euroopa Kohus leiab seoses sellega, et tee C-629 uue lõigu ehitamine Argoñose ja Santoña vahele toob kaasa märgalade pindala vähenemise, kusjuures olukorda halvendab lisaks ka paljude uute ehitiste rajamine uue teelõigu lähedale. Niisugune tegevus on põhjustanud lindude varje-, puhke- ja pesitsuspaikade kadumise. Lisaks teetöödest põhjustatud häirimisele on see tegevus muutnud tõusu ja mõõna, mistõttu see osa märgalast on mudastunud. Seega, arvestades eeltoodud põhimõttelisi kaalutlusi, ei saa sellist tegevust õigustada vajadusega parandada juurdepääsu Santoña linnale.

Laredo ja Colindresi tööstuspiirkonnad

Komisjoni arvates on Laredo ja Colindresi tööstuspiirkondade rajamise tulemuseks märgala olulise osa – Asóni jõega piirneva ala ehk Asóni või Treto suudmeala – kadumine. Nende aladega piirneva pinnase täitmine on väidetavalt mõjutanud tõusu ja mõõna lahes.

Hispaania valitsus selgitab, et pädevad asutused on loobunud mõttest rajada nimetatud tööstuspiirkonnad algselt kavandatud kujul.

Euroopa Kohus võtab arvesse Hispaania valitsuse kirjalikke ja suulisi kinnitusi selle kohta, et Laredo ja Colindresi tööstuspiirkondi ei rajatud ning asjaomased kohalikud omavalitsused on loobunud mõttest teostada nimetatud kaks projekti algselt kavandatud kujul. Kuigi neid projekte ei plaanita enam ellu viia, jääb alles tõsiasi, et pärast Hispaania Kuningriigi liitumist Euroopa ühendustega tugevdasid kohalikud omavalitsused taas kõnealuste tööstuspiirkondade jaoks eraldatud maade ümber varem ehitatud tammisid. Samuti on vaieldamatu, et siiani pole astunud mingeid samme nende tammide hävitamiseks, kuigi kohalikud omavalitsused on tunnistanud nende kahjulikku mõju veekeskonnale ja on kohustunud need hävitama. Niisiis tuleb sedastada, et Hispaania ei ole selles osas oma kohustusi täitnud.

Veekultuuride kasvandused

Komisjon vaidlustab Hispaania valitsuse poolt kalameeste ühendusele antud loa kasvatada kõnealuste märgalade keskel merekarpe, samuti loa muude veekultuuridega seotud projektide jaoks suudmealal.

Hispaania valitsus rõhutab selle tegevuse majanduslikku huvi ja väidab, et see mõjutab märgalade ökoloogilist olukorda vaid vähesel määral.

Seoses sellega tuleb rõhutada, et veekultuuride kasvanduste rajamine mitte üksnes ei vähenda märgala pindala ega põhjusta muutusi sealsetes loomulikes setteprotsessides, vaid ka muudab olemasoleva märgala aluspõhja struktuuri ja hävitab nendele aladele iseloomuliku taimestiku, mis on lindudele oluline toiduallikas. Nagu juba märgitud, ei saa piirkonna tööstus- ja kalandussektorite langusest põhjustatud majandusprobleemidega seotud kaalutlustega, mis on

vastuolus asjaoluga, et muudest projektidest on mittetulususe tõttu loobunud, õigustada erandi tegemist direktiivi artikli 4 lõikes 4 sätestatud kaitsenõuetest.

Reovee ärajuhtimine

Komisjon väidab, et käitlemata reovee ärajuhtimine on avaldanud Santoña lahe vee kvaliteedile kahjulikku mõju.

Hispaania valitsus ei eita, et Santoña lahe piirkonna linnadest on käitlemata reovesi juhitud Santoña märgaladele. Valitsus väidab aga, et direktiivis ei ole ainsatki sätet, mis kohustaks liikmesriike soetama reoveekäitlussüsteeme, et säilitada linnuala vee kvaliteeti.

See argument tuleb tagasi lükata. Ohtlikke mürgiseid aineid sisaldava reovee juhtimine Santoña märgaladele on nende alade ökoloogilistele tingimustele ülimalt kahjulik ning sellel on piirkonna vee kvaliteedile oluline mõju. Arvestades selle vee kvaliteedi olulist tähtsust märgaladele, on Hispaania Kuningriik kohustatud asjaomaste elupaikade reostamise vältimiseks soetama vajalikesse kohtadesse reoveekäitlussüsteemid.

C-435/92 (eelotsusetaotlus) – Association pour la protection des animaux sauvages ja teised

Euroopa Kohtu otsus, 19. jaanuar 1994. Association pour la protection des animaux sauvages ja teised *versus* Préfet de Maine-et-Loire ja Préfet de Loire-Atlantique. Eelotsusetaotlus: Tribunal administratif de Nantes – Prantsusmaa. Loodusliku linnustiku kaitse – Jahihooaeg.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61992J0435:EN:HTML>

Nantes'i halduskohus esitas Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kolm eelotsuse küsimust direktiivi artikli 7 lõike 4 tõlgendamise kohta. Need küsimused kerkisid kuues tühistamishagis, mille olid Nantes'i halduskohtule esitanud mitmed keskkonnakaitseühendused ja jahimeeste ühendus Maine-et-Loire'i ja Loire-Atlantique'i prefektide otsuste vastu, millega kehtestati vastavates departemangudes 1992/1993. aasta jahihooaja lõpu kuupäevad. Nimetatud kohtumenetlus puudutab peamiselt nende kuupäevade vastavust direktiivi sätetele seoses rändlindude kaitsega naasmisel pesitsusaladele. Arvestades, et menetluse tulemus sõltub eelkõige direktiivi artikli 7 lõike 4 tõlgendamisest, küsib Nantes'i halduskohus, kas

1. rändlindudele ja veelindudele jahipidamise lõpetamise kuupäevaks tuleb kehtestada paaritumiseelse rände alguse kuupäev või erinevad rände alguse kuupäevad;
2. erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine liikide lõikes on kooskõlas direktiiviga kehtestatud kaitsesüsteemiga ja kui, siis milliste piirangutega; ja
3. prefektide õigus kehtestada jahihooaja lõpu kuupäevi oma departemangudes on direktiiviga kehtestatud kaitsesüsteemiga kooskõlas.

Esimene küsimus

Liikmesriigi kohus soovib suuniseid seoses rändlindudele ja veelindudele jahipidamise lõpetamise kuupäevade määramisega, arvestades seda, et paaritumiseelse rände algus on mitmete tegurite tõttu igal aastal erinev. Esmalt tuleb märkida, et vastavalt direktiivi artikli 7 lõikele 4 peavad liikmesriigid tagama eelkõige selle, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti poegade üleskasvatamise ajal ega sigimise erinevatel etappidel (teine lause). Rändliikide puhul tuleb liikmesriikidel eelkõige tagada, et liikidele, mille suhtes jahialaseid seadusi kohaldatakse, ei peetaks jahti sigimise ega pesitsusaladele naasmise ajal (kolmas lause). Teiseks tuleks vaadata Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas C-157/89: komisjon *vs.* Itaalia. Selles otsuses märgib Euroopa Kohus esmalt, et lindude rändeliikumine on teatud määral muutlik, sest ilmastikuolud mõjutavad eriti nende rändeagega. Seega võib hulk mingi rändliigi isendeid alustada naasmist pesitsusaladele üsna vara, võrreldes keskmiste rändevoogudega. See kehtib eriti juhul, kui kõnealune liik liigub üksteisest küllaltki kaugel asuvate rände- ja pesitsusalade vahel, ületades mitmeid riigipiire ning mõjutades eri riike, ja kui ühe liigi piires on eri asurkonnad, mille teekonnad vahel lahknevad ja läbivad eraldi alasid. Euroopa Kohus märgib selles kohtuotsuses veel, et artikli 7 lõike 4 mõte on tagada nende perioodide ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriliselt ohustatud, *täielik kaitsesüsteem*. Vastavalt sellele on Euroopa Kohus sedastanud, et kaitse jahitegevuse vastu ei tohi piirduda vaid antud liigi isendite enamusega, mille määravad ära

keskmised paljunemistsüklid ja rändeliikumine. Antud juhul tuleb märkida, et eelnimetatud kohtuotsuses seoses rändeliikumise erinevustega esitatud leide kinnitab kohtutoimiku ühine uurimine, mille põhjal erineb paaritumiseelse rände algusaeg sõltuvalt mitmetest teguritest – asjaomasest linnuliigist, muutustest eri aastatel, geograafilistest erinevustest ja toidu kättesaadavusest. Kohtuotsuses sätestatud tõlgenduspõhimõtete valguses tuleb märkida, et meetodit, mille kohaselt jahihooaja lõpetamise kuupäev määratakse selle perioodi alusel, mil ränne saavutab kõrgeima taseme, ei saa pidada artikli 7 lõikele 4 vastavaks. Sama kehtib nende meetodite kohta, milles arvestatakse hetke, mil teatav protsent lindudest on rännet alustanud, ja nende meetodite kohta, mille puhul tehakse kindlaks paaritumiseelse rände keskmine algusaeg. Järelikult peab vastus esimesele küsimusele olema, et vastavalt artikli 7 lõikele 4 tuleb rändlindudele ja veelindudele jahipidamise lõpetamise kuupäev määrata meetodil, millega tagatakse nende liikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal, ning seega ei ole meetodid, mille eesmärk või tagajärg on see, et teatud protsent liigi isenditest jääb kaitse alt välja, nimetatud sättega kooskõlas.

Teine küsimus

Liikmesriigi kohus soovib suuniseid, kas direktiiv lubab riigi asutustel määrata jahihooaja lõpetamiseks linnuliikide lõikes erinevaid kuupäevi. Eelotsusetaotlusest ja kohtule esitatud argumentidest ilmneb, et sellise meetodi puhul esineb kaks raskust: esiteks see, et jahipidamine ühele linnuliigile häirib teisi liike, millele jahipidamine on juba lõpetatud, ja teiseks see, et on oht eri liigid omavahel segi ajada. Mis puutub esimesse raskusesse, siis tuleb märkida, et igasugune jahitegevus kipub loodust häirima ning võib sageli asjaomaste liikide kaitsestaatusele mõju avaldada, sõltumata sellest, mil määral see vähendab isendite arvukust. Regulaarne isendite hävitamine hoiab jahitavad asurkonnad pidevas häireseisundis, millel on paljudele nende elutingimuste aspektidele katastroofilised tagajärjed. Tuleb lisada, et niisugused tagajärjed on eriti tõsised neile linnurühmadele, millel on rände- ja talvitumishooajal kalduvus koguneda parvedesse ja puhata tihti väga piiratud või isegi suletud aladel. Jahipidamisest põhjustatud häirimine sunnib neid linde kulutama suurema osa oma energiast liikumisele ja põgenemisele teistesse paikadesse, see vähendab aega, mida nad saavad oma rändel toitumisele ja puhkamisele kulutada. On teateid selle kohta, et selline häirimine avaldab iga isendi energiavarule ja asjaomastele asurkondadele ebasoodsat mõju. Teiste linnuliikide isendite häirimine jahipidamise tõttu on eriti märkimisväärne nende liikide puhul, mille tagasiränne toimub varem. Seoses teise raskusega – ohuga, et kaudselt põhjustatakse isendite arvu vähenemist liikides, millele jahipidamine on juba lõpetatud, kuid mida võidakse ajada segi liikidega, millele veel tohib jahti pidada – tuleb toonitada, et artikli 7 lõike 4 kolmanda lause eesmärk on just vältida niisuguste liikide isendite arvu vähenemise ohtu jahipidamise tõttu paaritumiseelse rände ajal ning sellega kohustatakse liikmesriike võtma kõik vajalikud meetmed jahipidamise vältimiseks nimetatud ajal. Vastuseks eelnevale ei saa väita, et jahipidamine on puhkeaja veetmisega seotud tegevus, mis õigustab erandi tegemist artikli 7 lõikest 4. Selles osas tuleb Euroopa Kohtu varasematele otsustele toetudes märkida, et direktiivi artikkel 2 kohustab ilmselgelt liikmesriike võtma vajalikke meetmeid kõikide looduslikult esinevate linnuliikide arvukuse hoidmiseks eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele vastaval tasemel, arvestades majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele, kusjuures linnukaitse peab olema tasakaalustatud teiste, näiteks majanduslikku laadi vajadustega. Seega, kuigi artikkel 2 ei kujuta endast iseseisvat erandit üldisest kaitsest, näitab see siiski, et direktiiviga arvestatakse ühelt poolt lindude tõhusa kaitse vajadust ning teiselt poolt rahva tervise ja ohutuse, majanduse, ökoloogia, teaduse, põllumajanduse ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. See on nii direktiivi artikli 7 lõike 4 kolmanda lause puhul, mis sisaldab selget ja konkreetset, artiklis 2 sätestatud nõudest eraldiseisvat nõuet. Kõikide asjaomaste liikide jahihooaja lõpetamiseks ühe ja sama kuupäeva määramine kõige varem rändele asuva liigi jaoks määratud kuupäeva järgi tagab põhimõtteliselt artikli 7 lõikes 4 sätestatud eesmärgi täitmise. Võimalik on siiski, et asjaomane liikmesriik suudab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune eri aegadele jaotamine võiks mõjutada. Seega on vastus teisele küsimusele, et direktiiv ei anna liikmesriigi asutustele õigust määrata jahihooaja lõpetamiseks kuupäevi, mis erinevad linnuliigiti, välja arvatud juhul, kui asjaomane liikmesriik saab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune eri aegadele jaotamine võiks mõjutada.

Kolmas küsimus

Liikmesriigi kohus soovib suuniseid esiteks seoses sellega, kas direktiiv lubab liikmesriigi territooriumil määrata jahihooaja lõpetamiseks eri kuupäevi, ja teiseks, kas liikmesriik võib direktiivi rakendamise delegeerida endale alluvatele asutustele. Tuleb märkida, et see, et jahihooaja lõpetamise kuupäevad on piirkonniti erinevad, on isenesest artikli 7 lõike 4 kolmanda lausega kooskõlas. Nimetatud säte nõuab ainult, et jahihooaja lõpetamise kuupäev tuleb määrata nii, et oleks võimalik rändlindude täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal. Kui ilmneb, et paaritumiseelne ränne algab liikmesriigi territooriumi eri osades erineval ajal, on liikmesriigil õigus määrata mitu jahihooaja lõpetamise

kuupäeva. Samuti ei takista miski liikmesriigil anda enda alluvatele ametiasutustele õigust rändlindude jahihooaja lõpetamise kuupäeva määrata, eeldusel, et üldise ulatusega ja ajalise piiranguta õigusnormidega on garanteeritud, et nimetatud kuupäeva määramisega tagatakse direktiivis loetletud linnuliikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata, et kui nimetatud liikide täielik kaitse on tagatud, on liikmesriigi territooriumil jahihooaja lõpetamiseks eri kuupäevade määramine direktiiviga kooskõlas. Kui rändlindudele jahipidamise lõpetamise kuupäeva määramise õigus delegeeritakse alluvatele ametiasutustele, peab niisugust volitust andvate sätetega olema tagatud, et jahihooaja lõpetamise kuupäeva saab määrata vaid nii, et direktiivis loetletud linnuliikide täielik kaitse paaritumiseelse rände ajal oleks võimalik.

C-44/95 (eelotsusetaotlus) – Lappel Bank'i kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus, 11. juuli 1996. Regina *versus* Secretary of State for the Environment, *ex parte*: Royal Society for the Protection of Birds. Eelotsusetaotlus: House of Lords – Ühendkuningriik. Direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta – Direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta – Linnualade piiritlemine – Liikmesriikidele antud kaalutlusõigus – Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61995J0044:EN:HTML>

Lappel Bank (Lappeli madal) on loodetevöönd, mis piirneb põhja pool Sheernessi sadamaga ning kuulub geograafiliselt Medway suudme- ja sooala piiridesse. Medway suudme- ja sooala on rahvusvahelise tähtsusega märgala, mis hõlmab 4681 hektarit Kenti põhjapoolsest rannikualast ja kuulub Ramsari konventsiooni loetellu. Seda ala kasutavad paljud vee- ja soolinnuliigid paljunemis- ja talvitusala ning kevadise ja sügise rände ajal rändepeatuspaigana. Seal esinevad ka linnudirektiivi I lisa loetelus nimetatud naaskelnoka ja väiketiiru pesitsevad asurkonnad. Sheernessi sadam on praegu suuruselt Ühendkuningriigi viies kaubasadam. See on õitsev äriettevõtte, millel on mereliikluse jaoks hea asukoht ja hea ligipääs peamistele riigisisestele turgudele. Sadam, mis on selles tõsise tööpuudusega piirkonnas ka tähtis tööandja, kavatses laiendada oma rajatise autode ladustamiseks ja lisaväärtust pakkuvaks sõidukitega ning puuvilja- ja paberituruga seotud tegevuseks, et parandada oma konkurentsivõimet mandril asuvate ja sarnaseid teenuseid pakkuvate sadamate suhtes. Ainus ala, kuhu Sheernessi sadamal on võimalik laiendada, on Lappel Bank.

15. märtsil 1993. aastal otsustas Secretary of State for the Environment (keskkonnaminister, edaspidi „minister“) määrata Medway suudmeala ja sood linnualaks. Asudes seisukohale, et vajadus mitte takistada sadama elujõulisust ja olulist panust, mida sadama laiendamine Lappel Bank'i alale kohaliku ja riigi majanduse jaoks annaks, kaaluks üles ala looduskaitse väärtuse, otsustas minister umbes 22 hektari suuruse ala ehk Lappel Bank'i Medway linnualast välja jätta. Lappel Bank'il on kogu kõnealuse alaga palju sarnaseid ornitoloogilisi jooni. Kuigi seal ei esine ühtegi linnudirektiivi artikli 4 lõikes 1 osutatud liiki, on mõned linnuliigid seal esindatud oluliselt suuremal arvul kui mujal Medway linnualal. Lappel Bank on oluline osa kogu Medway suudmeala ökosüsteemist ning selle loodetevööndi kadumise tagajärjeks oleks ilmselt soo- ja veelindude arvukuse vähenemine kõnealusel suudme- ja soosalal.

Royal Society for the Protection of Birds (kuninglik linnukaitseselts, edaspidi „RSPB“) pöördus Queen's Bench Divisioni Divisional Courti (Inglismaa kõrgeim kohtukoda) poole, et tühistada ministri otsus, põhjendades, et sel ei olnud linnudirektiivi alusel õigust arvestada linnuala klassifitseerimisel majanduslikke vajadusi. Divisional Court tegi otsuse RSPB kahjuks. Kui RSPB kaebas otsuse edasi, jättis Court of Appeal (apellatsioonikohus) selle jõusse.

Seejärel esitas RSPB edasikaebuse House of Lords'i (Lordidekoda). Et House of Lords ei olnud kindel, kuidas kõnealust direktiivi tuleks tõlgendada, peatas ta menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas liikmesriigil on õigus linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 ja/või lõike 2 kohaselt mingi ala linnualana klassifitseerimisel ja/või selle piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav, siis kas liikmesriigil on ikkagi õigus arvestada alade klassifitseerimisel majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, kui:

a) need on sedalaadi üldised huvid, mis kaaluvad üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi, nagu otsustamisalus, mille Euroopa Kohus on direktiivi artikli 4 lõikest 4 erandi tegemiseks loonud näiteks kohtuasjaga 57/89: komisjon vs. Saksamaa (Leybuchi tammide kohtuasi), või

b) need kujutavad endast üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvaid põhjuseid, mida võib loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 alusel arvesse võtta?

Esimene küsimus

Alustuseks tuleb meenutada, et linnudirektiivi üheksandas põhjenduses on ette nähtud, et „elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamine, hoidmine või taastamine on oluline kõikide [direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate] linnuliikide kaitsele” ja et „teatavate linnuliikide elupaikade tuleb kaitsta erimeetmete abil, et kindlustada nende säilimine ja paljunemine levikualal” ja et „selliste meetmete puhul tuleb arvestada ka rändliikidega”. Nimetatud põhjendust on vormiliselt väljendatud ka artiklites 3 ja 4. Euroopa Kohus rõhutas oma otsuses kohtuasjas C-355/90: komisjon vs. Hispaania (edaspidi „Santoña märgalade kohtuasi”), et esimene nimetatud säte paneb liikmesriikidele üldist laadi kohustused, nimelt kohustuse tagada kõikide direktiivis osutatud linnuliikide elupaikade piisav mitmekesisus ja suurus, ning teine säte sisaldab konkreetseid kohustusi seoses I lisas loetletud linnuliikide ja selles lisas nimetatud rändliikidega.

Ühendkuningriigi valitsuse ja Sheernessi sadama arvates ei saa artiklit 4 vaadelda artiklist 3 eraldi. Nad väidavad, et artiklis 4 on ette nähtud, et seoses teatavate erilist huvi pakkuvate liikidega tuleb artikliga 3 kehtestatud üldist kohustust eriomaselt rakendada. Et viimatinimetatud säte lubab võtta arvesse majanduslikke vajadusi, peaks sama kehtima ka direktiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 puhul. Prantsusmaa valitsus jõuab oma kirjalikus märkuses samale järeldusele – linnuala luues võtab liikmesriik arvesse kõiki linnudirektiivi artiklis 2 nimetatud kriteeriume, mis oma ulatuselt on üldised ja mille raames saab seega muu hulgas arvestada ka majanduslikke vajadusi.

Euroopa Kohtu arvates ei saa neid argumente toetada. Linnudirektiivi artikkel 4 näeb ette kaitsekorra, mis on iseäranis suunatud nii I lisas mainitud liikide kui ka rändliikide kaitsele ja mida on tugevdatud neid liike silmas pidades ning mis on õigustatud seetõttu, et tegemist on vastavalt enim ohustatud liikidega ja ühenduse looduspärandit moodustavate liikidega. Kui linnudirektiivi artikkel 3 lubab üldiste kaitsemeetmete rakendamisel, sealhulgas kaitsealade loomisel võtta arvesse artiklis 2 mainitud majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, siis artikkel 4 seda seoses erikaitsemeetmete rakendamisega, eelkõige linnualade loomise puhul ei maini.

Seega, võttes arvesse artikliga 4 taotletavat erikaitse eesmärki ja asjaolu, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kujuta artikkel 2 endast iseseisvat erandit direktiiviga kehtestatud üldisest kaitsest süsteemist, tuleb sedastada, et artiklis 4 nimetatud ökoloogilisi vajadusi ei saa tasakaalustada artiklis 2 nimetatud huvidega, eelkõige majanduslike vajadustega. Liikmesriikidel tuleb linnualade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel juhinduda artikli 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud ornitoloogilistest kriteeriumidest. Santoña märgalade kohtuasjast ilmneb, et vaatamata artikli 4 lõike 1 viimases lõigus esinevatest lahknevustest eri keeltes on kõnealused kriteeriumid ornitoloogilised kriteeriumid.

Eeltoodust tulenevalt peab esimesele küsimusele vastama, et linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1 või 2 tuleb tõlgendada sellises tähenduses, et liikmesriik ei tohi linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse direktiivi artiklis 2 mainitud majanduslikke vajadusi.

Teine küsimus

Teise küsimuse esimene osa

Selles küsimuse osas tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1 või 2 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigil on linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel lubatud võtta arvesse majanduslikke vajadusi, milleks on üldine huvi, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi.

Oma otsuses kohtuasjas C-57/89: komisjon vs. Saksamaa (edaspidi „Leybuchi tammide kohtuasi”) leidis Euroopa Kohus, et liikmesriigid võivad linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 raames linnuala suurust vähendada vaid erandlikel põhjustel, milleks on üldine huvi, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi. Kohus leidis, et majanduslikke vajadusi ei saa selle raames arvestada. Santoña märgalade kohtuasjast tuleneb ka, et direktiivi artikli 4 raames tervikuna ei saa majanduslikud vajadused mingil juhul olla üldiseks huviks, mis kaaluvad üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi.

Niisiis, ilma et oleks vaja otsustada, kui asjakohane on linnuala klassifitseerimisel ülekaaluka üldise huvi alus, peab teise küsimuse esimesele osale vastama, et linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1 või 2 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei või linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke vajadusi, milleks on üldine huvi, mis kaalub üles direktiivi ökoloogilises eesmärgis sisalduva üldise huvi.

Teise küsimuse teine osa

Selles küsimuse osas tahab House of Lords sisuliselt teada saada, kas linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1 või 2 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik võib linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke vajadusi sel määral, mil need kajastavad loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 4 osutatud põhjuseid, mis on üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvad.

Euroopa Kohtu arvates on esiteks oluline meeles pidada, et loodusdirektiivi artiklis 7 on sätestatud eelkõige see, et selle direktiivi artikli 6 lõikest 4 tulenevad kohustused asendavad kõik linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates loodusdirektiivi rakendamise kuupäevast või alates ala linnudirektiivi kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 4 linnudirektiivi lisatuna on pärast Leybuchi tammide kohtuasja, kus küsimuse all oli juba linnualana klassifitseeritud ala vähendamine, laiendanud linnualadesse tungimist õigustavate aluste hulka, lisades sinna sõnaselgelt sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjused. Seega võivad üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvad põhjused, millega võib loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 kohaselt õigustada linnuala oluliselt mõjutavat kava või projekti, hõlmata igal juhul sedalaadi ülekaaluka üldise huviga seotud põhjuseid, nagu määratleti Leybuchi tammide kohtuasjas, ja vajaduse korral ka sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjuseid. Järgmisena peab ütleva, et kuigi linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause asendanud loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 3 ja 4 kehtestati tegevuskord, mis võimaldab liikmesriikidel üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel ja teatud tingimustel võtta vastu linnuala negatiivselt mõjutav kava või projekt, võimaldades seega liikmesriikidel vaadata uuesti läbi selle ala klassifitseerimise otsus ja vähendada selle linnuala suurust, ei muutnud nimetatud sätted midagi seoses ala linnualana klassifitseerimise algse etapiga linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel. Järelikult tuleb alad ka loodusdirektiivi raames linnualadena klassifitseerida igal juhul kooskõlas linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel lubatud kriteeriumidega. Sellel etapil ei saa arvestada majanduslikke vajadusi üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustena, mis võimaldavad teha erandi kohustusest klassifitseerida ala selle ökoloogilise väärtuse alusel. See aga ei tähenda, et niisuguseid vajadusi ei saa arvestada loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 3 ja 4 sätestatud tegevuskorra hilisemas järgus.

Seega tuleb teise küsimuse teisele osale vastata, et linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1 või 2 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei tohi linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke vajadusi, mis võivad olla loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 4 osutatud üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjuste laadi.

C-118/94 (eelotsusetaotlus) – Regione Veneto kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 7. märts 1996. Associazione Italiana per il World Wildlife Fund, Ente Nazionale per la Protezione Animali, Lega per l'Ambiente – Comitato Regionale, Lega Anti Vivisezione – Delegazione Regionale, Lega per l'Abolizione della Caccia, Federnatura Veneto ja Italia Nostra – Sezione di Venezia *versus* Regione Veneto. Eelotsusetaotlus: Tribunale amministrativo regionale per il Veneto – Itaalia. Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta – Jahipidamine – Liikmesriikide erandi tegemise tingimused.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61994J0118:EN:HTML>

Tribunale Amministrativo Regionale per il Veneto (Veneto maakonna halduskohus) esitas Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsuseküsimuse linnudirektiivi artikli 9 tõlgendamise kohta. See küsimus kerkis kohtuasjas, mille algatasid Associazione Italiana per il World Wildlife Fund (edaspidi „WWF Italiana”) ja teised looduskaitseühendused (edaspidi „hagejad”) Regione Veneto (Veneto maakonna) vastu, keda toetas Itaalia jahiliit (edaspidi „liit”), et tühistataks 21. juulil 1992. aastal Veneto maakonna nõukogu vastuvõetud meede, millega kehtestati 1992/1993. aasta jahikalender, millega rikuti muu hulgas linnudirektiivis osutatud põhimõtteid.

Küsimuses palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt selgitada tingimusi, mille alusel lubab direktiivi artikkel 9 liikmesriikidel teha erandi üldisest keelust pidada jahti artiklites 5 ja 7 osutatud kaitsealustele liikidele. Esiteks, liikmesriigi õiguse ning eriti ühenduse direktiivi rakendamiseks üle võetud sätete kohaldamisel on siseriiklik kohus, kelle poole pööratakse seoses seaduse tõlgendamise ja kohaldamisega, kohustatud seda tegema, lähtudes nii palju kui võimalik direktiivi sõnastusest ja eesmärgist, et saavutada sellega taotletud tulemusi ning kooskõla EMÜ asutamislepingu artikliga 189. Teiseks, kui ühenduse seadusandja on direktiiviga kohustanud liikmesriike toimima määratud viisil, kahaneks sellise akti tõhusus, kui üksikisikud ei saaks sellele siseriiklikes kohtutes tugineda ning kui siseriiklikud kohtud ei saaks seda ühenduse õiguse osana arvesse võtta. Seega on kõigil juhtudel, mil direktiivi sätete sisu paistab olevat tingimusteta ja piisavalt täpne, üksikisikutel oma vaidluses liikmesriigi mis tahes asutusega õigus liikmesriigi kohtus neile sätetele tugineda, kui riik pole direktiivi õigeks ajaks või nõuetekohaselt üle võtnud. Veelgi

enam, siseriiklik kohus, kes on kutsutud oma pädevuse piires kohaldama ühenduse õigusnorme, on kohustatud tagama nende normide täieliku õigusmõju, jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata siseriikliku õigusakti iga sätte, mis on vastuolus ühenduse õigusega, isegi kui see sätte on vastu võetud hiljem, ja tal ei ole vaja taotleda või oodata niisuguse sätte eelnevat kõrvaldamist seadusandlike või muude põhiseaduslike vahenditega.

Sellele küsimusele vastamiseks tuleb märkida, et Euroopa Kohus on juba seoses linnudirektiiviga sedastanud oma otsuses kohtuasjas C-252/85: komisjon *vs.* Prantsusmaa, et kuigi ühenduse normide liikmesriigi õigusesse ülevõtmine ei nõua vältimatult nende sätete vormilist ja sõnasõnalist kordamist konkreetse sõnaselges sättes, vaid see võib toimuda ka üldise õigusliku raamistiku kaudu, kui viimane tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt, on ülevõtmise täpsus linnudirektiivi puhul erakordselt oluline olukorras, kus ühise pärandi haldamine on liikmesriikide territooriumil usaldatud vastavatele liikmesriikidele. Tähtis on ka silmas pidada, et Euroopa Kohus on märkinud, et direktiivi artikliga 9 võimaldatavat erandit jahipidamise keeldudest ning teistest artiklites 5, 6 ja 8 sisalduvatest piirangutest ja keeldudest saab lubada kolmel tingimusel. Esiteks võivad liikmesriigid teha erandi vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. Teiseks peab erand põhinema vähemalt ühel artikli 9 lõike 1 punktides a–c ammendavalt loetletud põhjustest. Kolmandaks peab erand vastama artikli 9 lõikes 2 sätestatud täpsetele vorminõuetele, mille eesmärk on piirata erandeid vaid rangelt vajaliku määran ja võimaldada komisjonil nende erandite üle järelevalvet pidada. Kuigi artikkel 9 lubab seega teha laiaulatuslikke erandeid üldisest kaitsest süsteemist, tuleb seda kohaldada täpsetele vajaduste ja konkreetse olukorra põhjal. Seoses loodusliku linnustiku kaitsega on Euroopa Kohus sedastanud, et täpsetes siseriiklikes õigusnormides tuleb korrata kriteeriume, mille alusel liikmesriigid võivad direktiivis sätestatud keeldudest kõrvale kalduda. Lisaks tuleb meenutada, et eespool viidatud kohtuasjas komisjon *vs.* Itaalia pidi Euroopa Kohus tegema otsuse direktiivi artikli 9 tõlgendamise kohta seoses selle riigi jahipidamisalase õigusnormiga, mille kohaselt võib ka väljaspool liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud jahihooaega vastavate piirkondlike eeskirjadega kasutada või lubada nende rändlinnuliikide püüdmise seadiseid ja müüki, millele võib seaduse alusel jahti pidada, nende pidamiseks eesmärgiga kasutada neid elusa peibutisena varitsusjahil või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil traditsioonilistel laatadel ja turgudel. Nimetatud otsuses märkis Euroopa Kohus esiteks, et asjaomane sätte ei viita artikli 9 lõikele 1, milles on öeldud, et erandi tegemine artiklitest 7 ja 8 võib olla lubatud vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused, ja teiseks, et vastupidi artikli 9 lõikes 2 sätestatud nõuetele ei täpsusta riigi õiguse sätte lindude püüdmiseks lubatavaid vahendeid, seadiseid või viise, seda, millisel ajal ja kus selliseid erandeid võib lubada, ega ka liike, mille suhtes erandeid lubatakse. Kohus nentis, et kuna kõnealustes õigusnormides ei ole kehtestatud artikli 9 lõikes 2 sätestatud kriteeriume ega tingimusi ning ei nõuta nende kriteeriumide ja tingimuste arvestamist piirkondlikult, tekitab see ebamäärasust seoses kohustusega, mida tuleb piirkondades eeskirju vastu võttes järgida. Seega ei ole mingit garantiid, et teatud linnuliikide püüdmine piirdub range miinimumiga vastavalt direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatule, et püügiaeg ei lange vajaduseta kokku perioodiga, mil direktiiviga soovitakse erikaitset kehtestada, ning et püüdmise vahendid, seadised või viisid ei võimalda massilist ja mittevalikulist püüdmist ega põhjusta mingi liigi paigutist kadumist. Sellest tuleneb, et direktiivi artikli 9 olulisi elemente ei ole täielikult, selgelt ja ühemõtteliselt Itaalia eeskirjadesse üle võetud (eespool viidatud kohtuasjast komisjon *vs.* Itaalia). Kohus leidis ka, et liikmesriigi õigusnormid, millega jahipidamine teatud liikidele kuulutatakse põhimõtteliselt alanuks, piiramata piirkondlike asutuste kehtestatud vastupidiste sätete kohaldamist, ei täida direktiiviga sätestatud kaitse nõudeid ja on vastuolus õiguskindluse põhimõttega. Seega ei vasta liikmesriigi õigusnormid, millega lubatakse jahipidamist teatavatele direktiivi II lisas nimetatavate liikidele, loetlemata seejuures erandi tegemise kriteeriume või kohustamata piirkondi selgelt ja konkreetset neid kriteeriume arvestama ja kohaldama, tingimustele, mille alusel erandeid direktiivi artikli 9 kohaselt teha tohib.

Eeltoodud arvestades peab esimesele küsimusele vastama, et artiklit 9 tuleb tõlgendada nii, et see lubab liikmesriikidel teha erandi artiklites 5 ja 7 sätestatud üldisest kaitsealustele liikidele jahipidamise keelust vaid meetmetega, milles on piisavalt üksikasjalikult viidatud artikli 9 lõigetes 1 ja 2 mainitud teguritele.

C-3/96: komisjon *vs.* Holland

Euroopa Kohtu otsus, 19. mai 1998. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61996J0003:EN:HTML>

Linnudirektiivi artikli 4 lõikest 1 tuleneb, et iga liikmesriik on kohustatud määrama piisavalt linnualasid, et tagada kõikide tema territooriumil esinevate direktiivi I lisas nimetatud linnuliikide säilimine ja paljunemine. 1989. aasta juulis avaldatud ornitoloogilises uurimuses „Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekiri” (edaspidi „IBA 89”) on seal kasutatud ja selgitatud ornitoloogiliste kriteeriumide alusel ära määratud 70 linnualadena klassifitseerimiseks sobivat territooriumi kogupindalaga 797 920 hektarit. Hollandi põllumajandus- ja kalandusministeerium on koostanud oma

loetelu võimalikest klassifitseeritavatest territooriumidest, mille hulgas on 53 ala kogupindalaga 398 180 hektarit. Nimetatud 53 ala vastavad osaliselt 57-le IBA 89s ära märgitud alale. Hollandi valitsus ei ole aga selgitanud, millistel teaduslikel kriteeriumidel põhinevad võimalikud selles riigis linnualadena klassifitseeritavad territooriumid.

Komisjon väidab, et määrates linnualadeks vaid 23 ala kogupindalaga 327 602 hektarit, on Madalmaade Kuningriik ilmselgelt ületanud liikmesriikidele direktiivi artikliga 4 antud kaalutusõigust. Selles osas väidab komisjon esiteks, et Hollandi klassifitseeritud alad kattuvad tervenisti või osaliselt 33 IBA 89s nimetatud alaga, mis on vähem kui pool kõikidest aladest, mida nimetatud teadusaruanne peab linnualadena klassifitseerimiseks sobivaks, ja et neid on vaid veidi üle poole IBA 89s ära märgitud 57 alast, mida Hollandi ametiasutused ise pidasid olulisteks linnualadeks. Teiseks on komisjoni sõnul kokku 23 linnuala Hollandi jaoks üsna ebapiisav – 327 602 hektarit võrreldes IBA 89s mainitud 70 alaga, mille kogupindala on 797 920 hektarit. Liiatigi et üks linnuala – nimelt Waddensee – üksinda on juba 250 000 hektarit, on ülejäänud linnualade suurus kokku ainult 77 602 hektarit, mis ei ole suure hulga direktiivi I lisas loetletud linnuliikide nõuetekohase kaitse tagamiseks piisav. Teiseks näitab Hollandi poolt direktiivi I lisas loetletud linnuliikidele pakutava kaitse ebapiisavust ka asjaolu, et üheksa niisuguse liigi asurkond on vähenenud enam kui 50%. Erilise tähtsusega on seejuures selliste paiksete liikide nagu *Tetrao tetrix* ja *Botaurus stellaris* populatsiooni vähenemine.

Hollandi valitsus väidab vastu, et linnualade määramine on vaid üks abinõu, mida liikmesriik saab direktiivi artikli 4 lõikest 1 tuleneva erikaitsemeetmete võtmise kohustuse täitmiseks rakendada. Liikmesriigid võivad selle kohustuse täitmiseks kasutada ka teisi kaitsemeetmeid. Seega saab nimetatud sätte rikkumisega tegemist olla vaid juhul, kui liikmesriik ei ole võtnud ühtegi erikaitsemeetmet. Hollandi valitsus väidab, et võttes teisi selles vallas kohaseid meetmeid, nagu looduskaitseeadus, alade müümine looduskaitseorganisatsioonidele ja linnukaitsekavad, on Holland direktiivi nõuded täitnud. Valitsus märgib veel, et liikmesriikidel on direktiivi artikli 4 lõike 1 rakendamisel teatav kaalutusõigus. Seoses linnualade määramisega nõuab artikli 4 lõige 1 vaid seda, et nendeks määrataks kõige sobivamad territooriumid. Nimetatud sätte tegevuskorra kohaselt tuleb seega iga konkreetse juhtumi puhul hinnata, kas kõnealune ala on üks kõige sobivamatest. Direktiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud kaitsemeetmeid vastu võttes peavad liikmesriigid võtma lisaks selles sättes mainitud konkreetsetele teguritele arvesse ka majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi vastavalt artiklile 2.

Saksamaa valitsus väidab lisaks, et direktiivi artikli 4 lõige 1 jätab liikmesriikidele linnualade valimisel kaalutusõiguse ja et ainus otsustav tegur on siin see, et valitud alad peavad arvuliselt ja suuruselt asjaomaste liikide kaitseks sobima, ning neist peab koos teiste liikmesriikide poolt klassifitseeritud aladega saama moodustada sidusa kaitsealade võrgustiku. Saksamaa valitsuse arvates ei nõua nimetatud sätte mingi kindla arvu alade klassifitseerimist, vaid pigem seda, et liikmesriigid tagaksid loodavate linnualade sobivuse ohustatud linnuliikide kaitseks. Hollandi valitsus lisab, et kasutas kaitstavate alade loetelu koostamisel kolme kriteeriumi, mis olid ka IBA 89 koostamise aluseks. Nende kriteeriumide üldise olemuse tõttu ei anna aga nende rakendamine üheseid tulemusi. Sellest võivad olla põhjustatud erinevused territooriumide puhul, mis vastavad IBA 89 kohaselt direktiivi artikli 4 lõike 1 kriteeriumidele ja mille liikmesriigid on linnualadeks määranud. Komisjoni rakendatud tingimust – et liikmesriigid peavad linnualadeks määrama arvuliselt ja suuruselt vähemalt pool IBA 89s loetletud territooriumidest – direktiivis ei ole. Saksamaa valitsus omalt poolt ütleb, et IBA 89s on üksnes loetletud alad, mis võiksid ohustatud liikide kaitseks teaduslike kriteeriumide alusel sobida. Seda loetelu ei ole aga direktiivi lisatud ja seega ei ole see õiguslikult siduv. Pealegi ei olnud ühenduse tasandil kokkulepet selles, millistel kriteeriumidel loetelu peaks põhinema ja milline see peaks olema. Saksamaa valitsus lisab ka, et klassifitseerimisel 50%lise alade miinimumi kehtestamine on meelevaldne ja sellel puudub teaduslik alus. Lõpuks vaidleb Hollandi valitsus, et tõdemus, et üheksa liigi asurkond on üle 50% vähenenud, võtmata seejuures arvesse seda põhjustada võinud tegureid, ei ole piisav selleks, et tuvastada direktiivi artikli 4 lõike 1 rikkumine Madalmaade Kuningriigi poolt, kusjuures eriti liigi *Tetrao tetrix* isendite arvukuse vähenemine on katastroofilise haudehooaja tagajärg, mille omakorda põhjustas väljastpoolt kõnealuseid territooriume pärinev atmosfäärisadestus. Seoses liigiga *Botaurus stellaris* märgib valitsus, et vaatamata sellele, et 10% nimetatud liigist asub linnualadel, on selle populatsioon vähenemas, nagu ka teiste Euroopa riikide territooriumil. Seetõttu ei ole see vähenemine tingitud Madalmaade Kuningriigi vastuvõetud erikaitsemeetmete puudulikkusest.

Madalmaade Kuningriigi väidetele tuleb esmalt vastu vaielda sellega, et linnudirektiivi artikli 4 lõige 1 paneb liikmesriikidele kohustuse klassifitseerida linnualadena I lisas loetletud liikide kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad, mille täitmist ei ole võimalik asendada muude erikaitsemeetmete vastuvõtmisega. Nimetatud sättest tuleneb Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt, et kui niisugused liigid liikmesriigi territooriumil esinevad, on see riik kohustatud nende jaoks muu hulgas linnualad määrama. Niisugune linnualade klassifitseerimise kohustuse tõlgendus on kooskõlas ka artikliga 4 sätestatud kindla suunitlusega ja tugeva kaitsega, eriti seoses I lisas loetletud liikidega, ennekõike seetõttu, et isegi artiklis 3 on sätestatud, et kõikide direktiivis nimetatud linnuliikide puhul peab biotoopide ja elupaikade säilitamine, hoidmine ja taastamine hõlmama eelkõige selliseid meetmeid nagu kaitsealade loomine. Lisaks, kui liikmesriigid saaksid hoiduda kohustusest klassifitseerida linnualasid, kui nad leiavad, et direktiivi I lisas loetletud

liikide säilimiseks ja paljunemiseks piisab muudest erikaitsemeetmetest, ei pruugi artikli 4 lõikes 3 osutatud sidusa linnualade võrgustiku loomise eesmärgi saavutamine võimalik olla.

Teiseks tuleb märkida, et linnuala valimisel ja selle piiride kindlaksmääramisel ei tohi arvesse võtta artiklis 2 nimetatud majanduslikke vajadusi. Kuigi liikmesriikidel on linnualade valimisel teatav kaalutusõigus, peab niisuguste alade klassifitseerimisel lähtuma teatavatest direktiivis määratletud ornitoloogilistest kriteeriumidest. Sellest järeldub, et liikmesriikide kaalutusõigus kõige sobivamate alade valikul ei puuduta mitte võimalust klassifitseerida linnualadena ornitoloogiliste kriteeriumide alusel kõige sobivamateks osutuvad alad, vaid üksnes nende kriteeriumide rakendamist eesmärgiga tuvastada alad, mis on kõige sobivamad I lisas loetletud liikide kaitsemiseks. Järelikult on liikmesriigid kohustatud linnualadena klassifitseerima kõik alad, mis oleksid vastavalt ornitoloogilistele kriteeriumidele vaidlusaluste liikide kaitseks kõige sobivamad. Seega, kui ilmneb, et liikmesriik on klassifitseerinud linnualadena alad, mille arv ja kogupindala on silmanähtavalt väiksemad kui kõnealuste liikide kaitseks kõige sobivamaks peetud alade arv ja kogupindala, võib järeldada, et liikmesriik ei ole täitnud artikli 4 lõikest 1 tulenevat kohustust.

Kolmandaks tuleb märkida, et Hollandi valitsus, vaidlemata vastu IBA 89 teaduslikule usaldusväärssusele, väidab, et selle uurimuse aluseks olevate kriteeriumide rakendamine ei saa nende üldise olemuse tõttu anda linnualade klassifitseerimisel üheseid tulemusi. Valitsus on ka öelnud, et kuigi nad rakendasid samu kriteeriume kui need, mis olid IBA 89 aluseks, jõudsid nad oma võimalike linnualadeks sobivate alade loetelu koostades hoopis teistsugusele tulemusele kui nimetatud uurimus. Kohtuistungil mõõnis valitsus siiski, et nende kasutatud kriteeriumid erinesid IBA 89s kasutatutest. Märkimisväärne on see, et Madalmaade Kuningriik ei ole siiani esitanud ühtegi dokumenti riigi linnualade klassifitseerimise kohta, kus oleks näha selles riigis linnualade määramisel kasutatud kriteeriumid. Pealegi rõhutas valitsus kogu kohtueelse menetluse ajal ning ka oma vastuses ja vasturepliigis, et linnualasid määrates pidi ta direktiivi artikli 2 kohaselt võtma arvesse majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Niisugune lähenemine on vastuolus Hollandi valitsuse väitega, et ta rakendas linnualasid määrates üksnes ornitoloogilisi kriteeriume. Siinkohal peab juhtima tähelepanu sellele, et IBA 89s on koostatud loetelu ühenduses looduslikult esinevate linnuliikide kaitseks väga olulistest aladest. Selle loetelu koostas komisjoni pädeva peadirektoraadi jaoks linnu- ja elupaikade kaitse Euroopa rühm koos Rahvusvahelise Linnukaitseühenduse ning koostöös komisjoni ekspertidega. Antud olukorras on IBA 89 osutunud ainsaks dokumendiks, milles sisalduva teadusliku tõendusmaterjali põhjal on võimalik hinnata, kas kostjaks olev liikmesriik on täitnud oma kohustust klassifitseerida liikide kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad linnualadeks. Olukord oleks teine, kui Madalmaade Kuningriik oleks esitanud teadusliku tõendusmaterjali, mis eelkõige näitaks, et kõnealust kohustust saab täita nii, et linnualadena klassifitseeritakse arvuliselt ja suuruselt vähem alasid, kui IBA 89 kohaselt oleks vajalik. Kuigi IBA 89 ei ole kõnealuste liikmesriikide jaoks siduv, saab Euroopa Kohus selles olevat loetelu selle tunnustatud teadusliku väärtuse tõttu käesolevas kohtuasjas kasutada allikmaterjalina, mis võimaldab hinnata, mil määral on Madalmaade Kuningriik oma linnualade klassifitseerimise kohustuse täitnud. Tuleb lisada, et isegi eeldusel, et IBA 89s kasutatud ornitoloogiliste kriteeriumide rakendamise tulemuseks võib olla hoopis erinevate linnualade klassifitseerimine, ei saa vaid sellise võimaluse olemasolu, mida aga kõnealuses kohtuasjas tuvastatud pole, vähendada IBA 89 tõendusjõudu antud juhtumi puhul. Seega, kuna ilmneb, et Holland on linnualadena klassifitseerinud arvuliselt ja suuruselt selgelt vähem alasid, kui IBA 89 kohaselt sobiv oleks, ei saa direktiivi artikli 4 lõike 1 nõudeid täidetuks pidada.

Seega ei ole siinkohal vaja kaaluda muid esitatud argumente, vaid tuleb järeldada, et klassifitseerides linnualadena arvuliselt ja suuruselt selgelt vähem alasid, kui IBA 89 kohaselt direktiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses sobiv oleks, ei ole Madalmaade Kuningriik oma direktiivist tulenevaid kohustusi täitnud.

Teised käesoleva kohtuasja olulised küsimused puudutasid menetlust – eelkõige kohtueelse menetluse ja põhjendatud arvamuse rolli.

Kohtueelse menetluse eesmärk on seega anda liikmesriigile võimalus põhjendada oma seisukohta või vajaduse korral võimaldada tal vabatahtlikult täita asutamislepingust tulenevaid nõudeid. Kui püüdlused kokkuleppele jõuda osutuvad edutuks, tuleb liikmesriigil oma kohustusi vastavalt EÜ asutamislepingu artiklis 169 (nüüdses artiklis 226) ette nähtud kohtueelset menetlust lõpetavas põhjendatud arvamuses kirjeldatule selles ettenähtud aja jooksul täita. Nagu Euroopa Kohus on varem leidnud, ei kujuta kohtueelse menetluse nõuetekohane läbiviimine endast asutamislepinguga taotletud põhilist garantiid mitte üksnes asjaomase liikmesriigi õiguste kaitseks, vaid ka selleks, et tagada võimaliku vaidlustamismenetluse eseme täpne määratlemine.

Tuleb silmas pidada, et kohustuste rikkumise hagi ese määratletakse komisjoni põhjendatud arvamuses. Liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel ning Euroopa Kohus ei saa arvestada hiljem toimunud muutusi.

C-202/01: komisjon vs. Prantsusmaa

C-240/00: komisjon vs. Soome

C-378/01: komisjon vs. Itaalia

C-10/96 (eelotsusetaotlus) – ASBLi kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (kolmas koda), 12 detsember 1996. Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL ja Société d'études ornithologiques AVES ASBL versus Région wallonne, Fédération royale ornithologique belge ASBL osavõtul. Eelotsusetaotlus: Conseil d'Etat – Belgia. Nõukogu direktiiv 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta – Lindude püügi keeld – Erandid.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61996J0010:EN:HTML>

Belgia Conseil d'État esitas Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüdse artikli 234) alusel kaks eelotsuse küsimust linnudirektiivi tõlgendamise kohta. Need küsimused kerkisid tühistamismenetluses, mille *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL* (Belgia Kuninglik Linnukaitseühing, edaspidi „Ligue Royale”) ja *Société d'études ornithologiques AVES ASBL* (linnu-uuringute ühing AVES, edaspidi „AVES”) algatasid kahe Vallooni piirkonna määruse vastu, mis muu hulgas lubavad täpsustatud tingimustel teatavate direktiiviga kaitstavate linnuliikide püüdmist.

1. Kas linnudirektiivi artiklid 5, 9 ja 18 lubavad liikmesriikidel vähenevas jones ja täpsustatud ajavahemikul võtta arvesse seda, et keeld püüda linde puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil sunniks paljusid harrastuskasvatajaid muutma oma rajatise ja harjumusi, kui liikmesriik tunnustab, et lindude paljundamine on võimalik, kuid eelmainitu tõttu mitte veel laialdaselt teostatav?

2. Kas ja mil määral linnudirektiivi artiklid 5, 9 ja 18 võimaldavad liikmesriikidel lubada liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult esinevate lindude püüdmist eesmärgiga vältida omavahelisest ristamisest ja seega veresugulusest tingitud probleeme lindude kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil?

Esimene küsimus

Oma esimeses küsimuses tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei tohi vähenevas jones ja piiratud ajavahemikul lubada teatavaid kaitsealuseid linde püüda selleks, et võimaldada harrastuskasvatajatel täiendada oma lindlaid, kus nende liikide kasvatamine ja paljunemine vangistuses on võimalik, kuid mitte veel laialdaselt teostatav seetõttu, et paljud linnuharrastajad oleksid siis sunnitud oma rajatise ja harjumusi muutma.

Esmalt tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on leidnud, et looduslikult esinevate lindude püüdmine ja müük pidamiseks elusa peibutisena kasutamise või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja turgudel võib olla artikli 9 lõike 1 punktiga c lubatud mõistlik kasutamine. Seega ei saa välistada, et teatavate kaitsealuste linnuliikide püüdmine puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil, nagu näiteks harrastuskasvatajatele nende lindlate täiendamise võimaldamiseks, võib samuti artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses mõistlik kasutamine olla. Siiski tuleb tähelepanu juhtida sellele, et erandit direktiiviga kehtestatud kaitsest süsteemist ning seejuures eriti kaitsealuste liikide tapmise ja püüdmise keelust vastavalt artikli 5 punktis a sätestatule võib lubada vaid juhul, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. Niisuguseks lahenduseks võib olla kaitsealuste liikide kasvatamine ja paljunemine vangistuses, kui see osutub võimalikuks. Selles osas tuleb märkida, et Euroopa Kohtule esitatud toimiku põhjal ei ole põhikohtuasjas käsitletavate liikide kasvatamine ja paljunemine vangistuses mitte ainult teaduslikult ja tehniliselt teostatav, vaid mõned kasvatajad Valloonia on seda edukalt teinud ja Flaami piirkonnas on seda suures ulatuses tehtud. Neil asjaoludel ei saa lindude kasvatamist ja paljunemist vangistuses pidada „teiseks rahuldavaks lahenduseks” vaid siis, kui selgub, et see tegevus ei saaks edukas olla, kui neid linde loodusest ei püütaks. Järelikult see, et asjaomaste liikide kasvatamine ja paljunemine vangistuses ei ole veel suurel määral teostatav linnuharrastajate rajatiste ja harjumuste tõttu, mida on pealegi soodustanud liikmesriigi eeskirjad, millega tehakse erand direktiivi üldisest korrast, ei heida veel iseenesest kahtlust alternatiivse lahenduse rahuldavale olemusele lindude loodusest püüdmise asemel. Eeltoodu põhjal tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei tohi vähenevas jones ja piiratud ajavahemikul lubada teatavaid kaitsealuseid linde püüda selleks, et võimaldada linnuharrastajatel täiendada oma lindlaid, kus nende liikide kasvatamine ja paljundamine vangistuses on võimalik, kuid mitte veel laialdaselt teostatav seetõttu, et paljud linnuharrastajad oleksid siis sunnitud oma rajatise ja harjumusi muutma.

Teine küsimus

Teises küsimuses tahab liikmesriigi kohus teada, kas ja mil määral on liikmesriigi asutustel direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c alusel võimaldatud lubada kaitsealuste liikide püüdmist eesmärgiga vältida lindude liigsest omavahelisest ristamisest ja seega veresugulusest tingitud probleeme lindude kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil.

Esmalt tuleb märkida, et kui kaitsealuste liikide püüdmine selleks, et võimaldada linnuharrastajatel oma lindlaid täiendada, võib vastavalt käesoleva otsuse punktile 16 olla direktiivi artikli 9 lõike 1 punkti c tähenduses mõistlik kasutus, peab sama kehtima ka kaitsealuste liikide püüdmisel eesmärgiga vältida veresugulusest tulenevaid probleeme lindude kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil. Järgmisena tuleb meenutada, et nagu käesoleva otsuse punktis 17 juba näidatud, võib erandit artikli 5 punktist a lubada vaid siis, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused. See tingimus ei oleks täidetud eriti juhul, kui veresugulusest tulenevaid probleeme oleks võimalik vältida koostöö ja kasvanduste vahelise isendite vahetamisega. Lõpuks, mis puudutab seda, mil määral on kaitsealuste liikide püüdmine lubatud, siis asjaomase liikmesriigi pädevad ametiasutused määravad, kui suur peaks objektiivselt olema isendite arv, mida tohib püüda, et tagada vangistuses kasvatatavate liikide piisav geneetiline mitmekesisus, kusjuures alati tuleb järgida artikli 9 lõike 1 punktis c osutatud „vähese arvu” ülempiiri.

Seega tuleb teisele küsimusele vastata, et liikmesriigi asutustel on direktiivi ja eriti selle artikli 9 lõike 1 punkti c alusel õigus lubada kaitsealused liike püüda, et vältida lindude liigsest veresugulusest tingitud probleeme nende kasvatamisel puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused, ja mõistes, et püüda lubatud isendite arv peab olema selline, et see on nimetatud probleemide lahendamiseks objektiivselt vajalik, kusjuures alati tuleb järgida nimetatud sättes osutatud „vähese arvu” ülempiiri.

C-166/97: komisjon vs. Prantsusmaa – Seine'i suudmeala kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 18. märts 1999. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61997J0166:EN:HTML>

Linnuala suurus

Seine'i suudmeala on ornitoloogilisest seisukohast üks olulisemaid Prantsusmaa ranniku märgalasid, mida eriliselt eelistavad väga paljud linnudirektiivi I lisas loetletud linnuliigid ja ka rändliigid. Komisjon leiab, et Prantsuse Vabariik ei täida 2750 hektari suuruse linnuala loomisega 1990. aastal oma linnudirektiivi artikli 4 lõigetest 1 ja 2 tulenevaid kohustusi. Seine'i suudmeala teaduslikult tõestatud ornitoloogiliselt huvipakkuva olemuse tõttu tunnistasid Prantsusmaa ametiasutused 21 900 hektarit sellest oluliseks linnukaitsealaks (*zone importante pour la conservation des oiseaux* ehk ZICO). 1989. aastal avaldatud Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekirjas on 7800 hektarit nimetatud suudmealast.

Prantsusmaa valitsus möönab, et kui põhjendatud arvamuses antud tähtaeg sai läbi, oli Seine'i suudmealal linnualana klassifitseeritud 2750 hektarit ebapiisav. Kuid valitsus väidab, et 1997. aasta novembris toimunud linnuala laiendamine hilines seepärast, et oli vaja pidada nõu kohaliku elanikkonnaga ja saada nende nõusolek.

Seoses sellega piisab märkusest, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei või liikmesriik tugineda oma sisemise õigussüsteemi sätetele, tavadele või olukordadele, et õigustada direktiivis sätestatud kohustuste ja tähtaegade täitmatajätmist. Pealegi on selge, et Seine'i suudmeala on paljude linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud linnuliikide rändepeatuspaiga ning talvitus- ja pesitsusalana eriti oluline ökosüsteem. Seega tuleb järeldada, et Prantsusmaa ei klassifitseerinud ettenähtud tähtaja jooksul piisavalt suurt osa Seine'i suudmealast linnualana linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 tähenduses.

Linnuala õiguskaitsekord

Nimetatud linnuala kaitsekord määratleti 11. aprillil 1985. aastal keskkonnaministeeriumi ja autonoomsete Le Havre'i ja Roueni sadamate vahel sõlmitud kokkuleppes (edaspidi „kokkulepe”). Komisjon väidab, et Prantsusmaa ei kehtestanud Seine'i suudmeala jaoks õiguskorda, millega saaks rahuldavalt säilitada selle 1990. aastal loodud linnuala terviklikkust, sest nimetatud lepinguga linnualal kehtestatud kaitsekord ei vasta linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2

määratletud kaitsenõuetele. Pealegi ei ole vastu võetud ka ühtegi teist meetet, mis võimaldaks sellele linnualale küllaldast õiguskaitseskorda.

Prantsusmaa valitsus väidab vastu, et nimetatud leping tagas igal juhul riigimaaks oleva linnuala tõhusa kaitse. Lisaks on 7800 hektarit, mille hulka kuulub ka kõnealune linnuala, olnud 1973. aastast mereloomade kaitseala staatuses, mistõttu igasugune jahipidamine on seal keelatud. Peale selle on Seine'i suudmealal asuv Brotonne'i looduskaitseala alates 1974. aastast olnud piirkondliku looduskaitseala staatuses. Lõpuks on valitsuse sõnul mitmete linnuala kaitsekorralduse meetmetega tagatud linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud kohustuste täitmine. Sellel linnualal on seega tagatud mitmekülgne ja tõhus kaitsekord.

Seoses sellega tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. On aga teada, et eelnimetatud leping, mis sõlmiti kümneks aastaks ja mida ei uuendatud, lõppes 11. aprillil 1995. Seega ei olnud leping enam jõus 3. septembril 1995. aastal, mil põhjendatud arvamuses ette nähtud kaheaastane tähtaeg läbi sai. Järelikult puudub vajadus teha kindlaks, kas lepinguga linnuala jaoks kehtestatud kaitsekord vastab linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2 määratletud nõuetele. Mis puudutab teisi meetmeid, mis on Prantsusmaa valitsuse sõnul linnualal piisava kaitsekorra tagamiseks kavandatud, on oluline meelde tuletada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt kohustavad linnudirektiivi artikli 4 lõiked 1 ja 2 liikmesriike kehtestama linnualadel õiguskaitseskorda, mis tagaks eelkõige direktiivi I lisas nimetatud linnuliikide säilimise ja paljunemise ning samuti I lisas nimetatud, kuid reeglipäraselt esinevate rändliikide pesitsemise, sulgimise ja talvitumise. Seoses sellega peab märkima, et pärast seda, kui komisjon oli oma põhjendatud arvamuses süüdistanud Prantsuse Vabariiki linnudirektiivi artikli 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuete täitmatajätmises, sest Prantsusmaa piirdus sellel 1990. aastal loodud linnualal kaitsekorra tagamisega vaid eelnimetatud lepingu alusel, vastas Prantsusmaa valitsus kirja teel 19. oktoobril 1995. aastal, et see leping oli vaid üleminekumeede, ning et esimese sammuna oli kavas anda määrus, millega luuakse looduskaitseala, mis tagaks kiiresti suudmeala kõige haavatavamate osade püsiva kaitse, ja seejärel võtta vastu teised meetmed, millega tagatakse suudmeala looduspärandi tõhus kaitse kooskõlas linnudirektiivi artikli 4 lõigetega 1 ja 2. 1990. aastal loodud linnuala ei kuulu eelmainitud Brotonne'i looduskaitseala koosseisu – sinna kuuluvad vaid need Seine'i suudmeala osad, mis klassifitseeriti linnualana 1997. aasta novembris. Järelikult on pärast põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppu loodud 1990. aastal linnuala üksnes riigimaa ja mereloomade kaitseala staatuses. Et puuduvad igasugused konkreetset sisulised meetmed, välja arvatud jahipidamise seisukohast, ei saa selline kaitsekord tagada linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 mõistes piisavat kaitset. Seega on õigustatud komisjoni süüdistus, et Prantsuse Vabariik jättis vastu võtmata meetmed kõnealusel linnualal linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 mõistes piisava õiguskaitseskorra tagamiseks.

C-96/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Poitevini märgala kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 25. november 1999. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 79/409/EMÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0096:EN:HTML>

Linnualade suurus

Poitevini märgala, mis koosneb mitmest paljude linnudirektiivi I lisas loetletud linnuliikide ja olulise hulga rändliikide kaitseks sobivast looduskeskkonnast, on märkimisväärset ornitoloogilist huvi pakkuv ala nii ühenduse kui ka rahvusvahelisel tasandil. Komisjon leiab, et klassifitseerides 26 250 hektarit Poitevini märgalast linnualana, ei ole Prantsuse Vabariik täitnud oma linnudirektiivi artikli 4 lõigetest 1 ja 2 tulenevaid kohustusi. 1994. aastal tunnistasid Prantsusmaa ametiasutused 77 900 hektarit Poitevini märgalast oluliseks linnukaitsesalaks (*zone importante pour la conservation des oiseaux*, edaspidi „ZICO”). Lisaks oli 57 830 hektarit nimetatud märgalast 1989. aastal välja antud Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekirjas (edaspidi „IBA”). Komisjon leiab, et kogu Poitevini märgala ZICO või vähemalt kogu IBA nimekirjas märgitud ala tuleks klassifitseerida linnualana. Prantsuse Vabariik ei klassifitseerinud põhjendatud arvamuses antud tähtaja jooksul piisavalt suurt osa Poitevini märgalast linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 tähenduses linnualana.

Juba klassifitseeritud linnualade õiguslik kaitsestaatus

Komisjoni väitel ei ole nendel Poitevini märgala osadel, mida Prantsuse Vabariik on linnualadena klassifitseerinud, sellist õiguslikku staatust, mis tagaks elupaikade kaitse ja kaitsealuste liikide säilimise ja paljunemise. Eriti põllumajanduse keskkonnameetmed ja 1992. aasta 3. jaanuari seadus nr 97-3 vee kohta (edaspidi „veeseadus”), millele

Prantsusmaa valitsus viitab, ei võimalda linnudirektiivi artikli 4 nõuetele vastavat linnustiku tõhusat kaitset. Teised Prantsusmaa valitsuse mainitud meetmed võeti komisjoni väitel vastu hiljem.

Prantsusmaa valitsus leiab, et nimetatud põllumajanduse keskkonnameetmeteks on riigi ja keskkonnateadlikke põllumajandusvõtteid kasutavate põllumeeste vahel sõlmitud lepingud, millega piiratakse peamiselt lämmastikväetiste kasutamist ning niitmise ja lõikuse sagedust. Need lepingud aitavad kaasa ekstensiivse põllumajanduse säilimisele ning võimaldavad vältida märgade rohumaade üleskündmist, kuivendamist ja veetaseme muutusi, tagades seega märgalade ja lindude looduslike elupaikade säilimise. Prantsusmaa valitsus leiab ka, et märgalaid kaitstes aitab nimetatud veeseadus ka otseselt kaasa looduslikult esinevate lindude kaitsele. Lõpuks rõhutab valitsus, et on olemas kolm prefektide poolt vastavalt 7. oktoobril 1997, 29. detsembril 1997 ja 12. veebruaril 1998 välja antud määrust biotoopide kaitse kohta, mis puudutavad Marais doux de Charente-Maritime'i, Terrées du Pain Béni ja Pointe de l'Aiguilloni, ning et 1996. aasta juulis klassifitseeriti looduskaitsealana 2300 hektarit Baie de l'Aiguillonist.

Seoses sellega tuleb märkida, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Käesoleva otsuse punktis 18 nimetatud kolm prefektide määrust biotoopide kaitse ja Baie de l'Aiguilloni looduskaitseala loomise kohta võeti vastu pärast põhjendatud arvamuses ette nähtud kahekuulise tähtaja möödumist. Seega ei tohiks nimetatud meetmeid käesolevas rikkumismenetluses arvesse võtta. Mis puudutab teisi Prantsusmaa valitsuse sõnul linnualal piisava kaitsekorra tagamiseks kavandatud meetmeid, siis on oluline meelde tuletada, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt kohustavad linnudirektiivi artikli 4 lõiked 1 ja 2 liikmesriike kehtestama linnualadel õiguskaitsekorra, mis tagaks eelkõige direktiivi I lisas nimetatud linnuliikide säilimise ja paljunemise ning samuti I lisas nimetatud, kuid reeglipäraselt esinevate rändliikide pesitsemise, sulgimise ja talvitumise. Eelnimetatud veeseaduse artikli 2 põhjal on selle õigusnormi eesmärk saavutada veeressursside tasakaalustatud majandamine, et tagada eelkõige veeökosüsteemide ja märgalade kaitse, kaitse igasuguse reostuse eest ning pinna- ja põhjavee ja territoriaalmeri vee kvaliteedi taastamine, vee kui majandusressursiga hooliv ümberkäimine vastavalt tervishoiu, rahva tervise ja ohutuse, rahva joogiveega varustamise, vee säilitamise ja vaba voolamise, üleujutustevastase kaitse, põllumajanduse, kala- ja merekultuurikasvanduste, magevee-kalapüügi, tööstuse, energiajulgeoleku, transpordi, turismi, puhkeaja veetmise ja veespordi ning muu seaduslikult toimuva inimtegevuse nõuetele. Vastavalt veeseaduse artikli 10 II lõikele määratletakse pinna- või põhjaveevõetuga – sõltumata sellest, kas see vesi juhitakse tagasi või mitte –, vee äravoolu- või ülevoolusüsteemide taseme või viisi muutmisega, reovee äravooluga või pideva või juhusliku, isegi mittesaastava otsese või kaudse reoveega seotud rajatised, tööd ja toimingud Conseil d'État' määruses koostatud nimekirjas pärast nõupidamist riigi veeametiga ning nendeks toiminguteks on vaja luba või deklaratsiooni sõltuvalt sellest, kui ohtlikud need on ja kui tõsiselt need võivad mõjutada veeressursse või vee ökosüsteeme. Isegi kui eeldada, et klassifitseeritud linnualad koosnevad tervenisti märgaladest ja veeseadus võimaldab veeressursse nendel aladel tõhusalt säilitada, jääb püsima asjaolu, et kuna nimetatud seadus sisaldab vaid veemajandusalaseid sätteid, ei taga see piisavat kaitset linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 mõistes. Seoses nimetatud põllumajanduse keskkonnameetmetega tuleb märkida, et need on vabatahtlikud või üksnes manitsevad linnualadel tegutsevate põllumajandusettevõtete suhtes. Nende meetmetega ei saa seega mingil juhul tõhusalt asendada klassifitseeritud linnualade kaitsekorda. Niisiis tuleb järeldada, et jättes Poitevini märgala linnualadena klassifitseeritud osades piisavat õiguskaitsekorda tagavad meetmed vastu võtmata, on Prantsuse Vabariik rikkunud linnudirektiivi artikli 4 lõigetest 1 ja 2 tulenevaid kohustusi.

C-371/98 (eelotsusetaotlus) – First Corporate Shipping' u kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus, 7. november 2000. The Queen *versus* Secretary of State for the Environment, Transport and the Regions, *ex parte* First Corporate Shipping Ltd, World Wide Fund for Nature UK (WWF) ja Avon Wildlife Trusti osavõtul. Eelotsusetaotlus: High Court of Justice (England and Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) – Ühendkuningriik. Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Loodusaladeks sobivate alade piiride kindlaksmääramine – Liikmesriikide kaalutusõigus – Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused – Severni suudmeala.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0371:EN:HTML>

High Court of Justice of England and Wales'i Queen's Bench Division (Divisional Court) esitas Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüdse EÜ asutamislepingu artikli 234) alusel eelotsuse küsimuse loodusdirektiivi artikli 2 lõike 3 ja artikli 4 lõike 1 tõlgendamise kohta. See küsimus kerkis menetluses, mille algatas First Corporate Shipping Ltd (edaspidi „FCS”), et kohus vaataks läbi akti, millega Secretary of State for the Environment, Transport and the Regions (edaspidi „minister”) kavatses esitada Severni suudmeala loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt loodusalaks sobiva alana.

FCS on Severni suudmealal asuva Bristolis sadama seadusjärgne omanik, kellele kuulub oluline osa sadamaümbrusest maast. Pärast sadama omandamist on FCS partnerluses teiste ettevõtetega investeerinud sadamarajatiste arendamisse 220 miljonit naela. Sadamas on ametis 495 täiskohaga töötajat. Sadamas teenistust leidnud inimeste arv on koos FCSi töötajatega 3000–5000. Minister avaldas soovi esitada Severni suudmeala loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt loodusalaks sobiva alana, kusjuures suurem osa nimetatud suudmeala loodetevööndist oli juba linnudirektiivi alusel linnualaks klassifitseeritud. Seepeale pöördus FCS High Court of Justice of England and Wales'i Queen's Bench Division'i (Divisional Court) poole ja palus asja kohtus läbi vaadata. FCS väitis kohtus, et loodusdirektiivi artikli 2 lõige 3 kohustab ministrit komisjonile nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel loodusaladena esitamiseks sobivate alade valimisel võtma arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi. Minister vaidles vastu, et võttes arvesse Euroopa Kohtu otsust kohtuasjas C-44/95: Lappel Bank, ei saa ta loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile loodusaladena esitamiseks sobivate alade valimisel majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi arvesse võtta. Niisuguses olukorras peatas High Court of Justice menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

Kas liikmesriigil on õigus või kohustus võtta komisjonile nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt esitatavate alade valimisel ja/või nende piiride kindlaksmääramisel arvesse loodusdirektiivi artikli 2 lõikes 3 sätestatud kaalutlusi – nimelt majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi?

Tuleb märkida, et eelotsusetaotluses esitatud tõlgendamisküsimus puudutab vaid loodusdirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra esimest etappi. Selle sätte kohaselt esitab iga liikmesriik III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, millised kohalikke I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liike alal esineb. Loodusdirektiivi III lisas, mis käsitleb ühenduse tähtsusega aladeks sobivate alade valimise ja nende loodusaladeks määramise kriteeriume, on seoses 1. etapiga sätestatud kriteeriumid, mille alusel saab liikmesriigi tasandil hinnata nende alade suhtelist tähtsust kõikide I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide jaoks. Need hindamiskriteeriumid on määratletud üksnes vastavalt direktiivi I lisas loetletud looduslike elupaigatüüpide või II lisas loetletud loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgi kohaselt. Seega ei ole loodusdirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud, et komisjonile ühenduse tähtsusega aladena esitamiseks sobivate alade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel peaks arvesse võtma muid nõudeid kui need, mis on seotud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsega.

FCS leiab, et komisjonile loodusaladeks esitatavate alade valimine ja nende piiride kindlaksmääramine vastavalt loodusdirektiivi artikli 4 lõikele 1 on direktiivi kohaselt võetud meede selle artikli 2 lõike 3 tähenduses. Järelikult paneb direktiivi artikli 2 lõige 3 liikmesriigile kohustuse võtta seoses direktiivi III lisa kriteeriumide rakendamisega komisjonile esitatavate alade loetelu koostamisel arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

Vastavalt Soome valitsuse seisukohale võib liikmesriik komisjonile oma alade loetelu esitades võtta arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi juhul, kui sellega ei ohustata loodusdirektiivi looduskaitse-eesmärkide elluviimist. Valitsus nendib, et liikmesriigi territooriumil võib olla näiteks suur hulk ühenduse tähtsusega alasid ja liikmesriigil on õigus neist mõned oma komisjonile esitatavast loetelust välja jätta, seadmata seejuures ohtu eelnimetatud eesmärkide täitmist.

Tuleb märkida, et loodusdirektiivi artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus on sätestatud Euroopa sidusa loodusalade ökoloogilise võrgustiku ehk tulevase Natura 2000 loomine; see koosneb aladest, kus esinevad I lisas loetletud looduslikud elupaigatüübid ja II lisas loetletud liikide elupaigad, ja võimaldab säilitada või vajaduse korral taastada nende soodsa kaitsestaatuse nende looduslikus ulatuses. Lisaks on loodusdirektiivi artiklis 4 sätestatud looduslike alade loodusaladena klassifitseerimise kord, mis jaguneb mitmesse vastavasse õiguslike tagajärgedega etappi, mis on mõeldud eriti Natura 2000 võrgustiku loomise võimaldamiseks vastavalt artikli 3 lõikes 2 sätestatule. Eelkõige artikli 4 lõike 2 esimene lõik näeb ette, et komisjon peab liikmesriikide esitatud loetelude alusel ja kokkuleppel kõikide liikmesriikidega koostama ühenduse jaoks oluliste alade esialgse loetelu. Selleks, et koostada ühenduse tähtsusega alade esialgne loetelu, mille alusel oleks võimalik luua Euroopa loodusalade sidus ökoloogiline võrgustik, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seetõttu tuleb see loetelu koostada direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel. Vaid nii on võimalik täita artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud eesmärki, milleks on looduslike elupaigatüüpide ja asjaomaste liikide elupaikade soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine nende looduslikul levilal, mis võib ulatuda üle ühe või mitme ühendusesisese riigipiiri. Artikli 1 punktides e ja i koostoimes artikli 2 lõikega 1 tuleneb, et loodusliku elupaiga või liigi soodsat kaitsestaatust tuleb hinnata suhtes nende liikmesriikide kogu Euroopa territooriumiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. Arvestades asjaolu, et kui liikmesriik koostab riikliku alade loetelu, ei ole tal täpset ja üksikasjalikku teavet elupaikade olukorra kohta teistes liikmesriikides ja ta ei või oma algatusel majanduslike, sotsiaalsete või

kultuuriliste vajaduste või piirkondlike ega kohalike iseärasuste tõttu nimekirjast kustutada alasid, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas kaitse-eesmärgile vastav ökoloogiline huvi, seadmata seejuures ohtu selle eesmärgi täitmist ühenduse tasandil. Eriti kui liikmesriigid võiksid artikli 4 lõike 1 alusel koostatavasse ja komisjonile esitatavasse loetellu lisamiseks sobivate alade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi, ei saaks komisjon olla kindel, et tal on ammendav loodusaladeks sobivate alade loetelu, ning sellega kaasneb oht, et nendest sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku moodustamine ei ole võimalik.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusele tuleb seega vastata, et loodusdirektiivi artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik ei või komisjonile ühenduse tähtsusega aladena esitamiseks sobivate alade valimisel ja nende piiride kindlaksmääramisel võtta arvesse artikli 2 lõikes 3 nimetatud majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi vajadusi või piirkondlikke ja kohalikke iseärasusi.

C-374/98: komisjon vs. Prantsusmaa – Basses Corbières'i kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 7. detsember 2000. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiivid 79/409/EMÜ ja 92/43 EMÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0374:EN:HTML>

Linnualana klassifitseerimine

Komisjon väidab, et Euroopa tähtsusega rändekoridoris asuva Basses Corbières'i ala ornitoloogiline rikkus sundis Prantsusmaa asutusi määrama selle looduslikult esinevate lindude oluliseks kaitsealaks (*zone importante pour la conservation des oiseaux sauvages*, edaspidi „ZICO”). Basses Corbières'i ala on elupaigaks mitmetele linnudirektiivi I lisas loetletud linnuliikidele, eelkõige ühele haugaskotkaste paarile – neid on Prantsusmaal umbes 20 paari –, ning ka oluliseks röövlindude rändepaigaks.

Prantsusmaa valitsus tunnistab, et Basses Corbières'i klassifitseerimine linnualana hilines kohalike elanike ägeda vastuseisu tõttu. Siiski õnnestus valitsuse lähetatud vahendaja abil klassifitseerida suurem osa Basses Corbières'i alast linnualana. Valitsus põhjendab veel, et Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt peab ta linnudirektiivi artikli 4 alusel klassifitseerima linnualadena lindude kaitseks arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad. Prantsusmaa asutused ei olnud seega kohustatud klassifitseerima kogu riigi ZICO nimekirjas olevat ala linnualana. Valitsuse sõnul on ornitoloogilise huvipakkuvuse poolest selle ala kõige märkimisväärses liik haugaskotkas. Valitsuse väitel on nimetatud ala selle rändliigi jaoks rohkem läbirändamise koht kui peatus- ja toitumispaik. On tõsi, et teatavaid liike võib täheldada sellel alal puhkamiseks või toitumiseks rändepeatust tegemas. Basses Corbières'is ei ole siiski suurt lindude kogunemisala, nagu seda on rannikujärvedel.

Esmalt tuleb märkida, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale ei või liikmesriik tugineda oma sisemise õigussüsteemi sätetele, tavadele või olukordadele, et õigustada direktiivis sätestatud kohustuste ja tähtaegade täitmatajättmist. Teiseks tuleb vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Selles osas on vaieldamatu, et enne põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppu ei olnud mingit osa Basses Corbières'i alast linnualana klassifitseeritud. Kolmandaks on samuti vaieldamatu, et Basses Corbières'i alal on erilist ornitoloogilist huvi pakkuvaid paiku vähemalt seal esineva ja linnudirektiivi I lisa loetellu kuuluva haugaskotka tõttu. Seoses sellega tuleb meenutada, et 1999. aasta jaanuaris klassifitseerisid Prantsusmaa asutused linnualana kaks haugaskotka pesitsuspaika, mille kogusuurus oli umbes 360 hektarit ja mida olid käsitletud juba kahes selle liigi biotoobi kaitse alases prefekti määruses. Üks nimetatud pesitsuspaik hõlmab Tautaveli ja Vingrau kohalikke omavalitsusi, teine Maury, Planèzes'i ja Raziguières'i omavalitsusi. Ometi ei ole tõestatud, et Basses Corbières'i alal esineb rändliike, mis õigustavad selle ala klassifitseerimist linnualana linnudirektiivi artikli 4 lõike 2 järgi. Kõik komisjoni poolt seoses sellega nimetatud rändliigid, nagu herilaseviu, must-harksaba, harksaba, raipekotkas, madukotkas, roo-loorkull, välja-loorkull ja soo-loorkull on linnudirektiivi I lisas loetletud, kusjuures direktiivi artikli 4 lõiget 2 kohaldatakse vaid I lisas nimetatud rändliikide suhtes. Ilma et oleks vaja otsustada, milline osa Basses Corbières'i alast peaks linnudirektiivist tulenevate kohustuste täitmiseks linnualasse kuuluma, tuleb seega järeldada, et Prantsusmaa valitsus ei klassifitseerinud ettenähtud aja jooksul linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses linnualana mingit osa Basses Corbières'i alast.

Vingrau ja Tautaveli paekivikarjäärdest põhjustatud häirimine ja halvenemine

Komisjon leiab, et kuna alates loodusdirektiivi rakendamisest 10. juunil 1994 asendavad nimetatud direktiivi artikli 7 kohaselt artikli 6 lõigetest 2–4 tulenevad kohustused kõik linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused, tuleb alates nimetatud kuupäevast järgida neid kohustusi loodusdirektiivi alusel ka Basses Corbières'i ala puhul, isegi kui see ala ei ole veel linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel linnualana klassifitseeritud. Vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele väidab komisjon, et kuna loodusdirektiivi artikkel 7 ei muuda mingil moel linnudirektiivi artikli 4 lõikeid 1 ja 2, on alused, mille põhjal kohus laiendas linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevat kaitsekorda linnualadena klassifitseerimata aladele, sama asjakohased ka seoses selle lause asendanud loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 2–4 alusel sätestatud kaitsekorruga. Komisjon põhjendab ka, et kui loodusdirektiivi artikli 7 sätteid tuleks tõlgendada nii, et nende eesmärk on muuta artikli 6 lõigetest 2–4 tulenevad kohustused kohaldatavaks vaid nende linnualade suhtes, mida liikmesriigi asutused on linnudirektiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel linnualadena klassifitseerinud, oleks tulemuseks raskesti õigustatav kaitsekordade kahesus. Linnudirektiivis sätestatud kaitsekord on komisjoni väitel rangem kui loodusdirektiivi oma ja seega oleks paradoksaalne kehtestada ornitoloogilist huvi pakkuvat aladel, mida liikmesriik ei ole linnualana klassifitseerinud, rangem kaitsekord kui nendel aladel, mida liikmesriigid on linnualadena klassifitseerinud. Komisjon nendib, et Vingrau ja Tautaveli omavalitsuste Basses Corbières'i alal paikneval territooriumil paekivikarjäärade avamise ja tööhoidmise projekti rakendamine häirib tõenäoliselt sellel alal esinevaid linde ja halvendab nende elupaika. Komisjon on seisukohal, et eelkõige kaob eelnimetatud karjäärade rajamisega osa haugaskotka jahiterritooriumist ning kaevanduse tööga kaasnev reostus ja müra võib häirida tema sigimist. Komisjon leiab ka, et isegi kui määrata alasiid kaitsekorrast tuleneva kasu järgi, siis Prantsusmaa asutuste poolt linnualadena klassifitseeritud ja kahes selle biotoobi (haugaskotka pesitsuspaikade) kaitse alases dekreedis käsitletud ala puhul ilmneb antud juhul, et ettevõtte OMYA kaevandusprojekt mõjutab neid vaieldamatut ornitoloogilist huvi pakkuvaid alasid ilmselt oluliselt. Komisjon ütleb, et neil asjaoludel oleks tulnud asjakohaselt hinnata mõju, mida projekt kõnealusele alale avaldab. Enne nende karjäärade tegevuseks loa andmist 1994. aastal läbi viidud mõjuanalüüs seda nõuet ei täitnud.

Prantsuse Vabariik rikkus ka oma kohustust võtta vastu sobivad asendusmeetmed. Komisjon leiab, et peale selle, et haugaskotka jaoks saagi kasvatamine, tema teaduslik jälgimine, kaitsevalli rajamine ja antud looduskeskkonna kaitsekorra kava ei puuduta teisi kaitset vajavaid linnuliike, ei korva see ka lindude häirimist ega nende elupaiga halvenemist, mida pole isegi uuritud. Et Vingrau omavalitsuses linnualana klassifitseeritavale alale karjäärade projekti tõttu avalduvat mõju ei olnud nõuetekohaselt hinnatud ja negatiivne mõju polnud kaugeltki välistatud, väidab komisjon, et Prantsusmaa asutused ei oleks tohtinud sellele projektile luba anda, tõestamata, et puudub teine rahuldav lahendus ja seda projekti õigustab suur üldine huvi. Selles osas kinnitab komisjon, et mitmetes sellel alal pädevatest ülikoolidest saadud aruannetes on jõutud järeldusele, et Vingrau kaevandusele leidub võrdväärseid lahendusi. Ei ettevõtte OMYA ega ka Prantsusmaa asutused uurinud teisi lahendusi tõsiselt. Prantsusmaa valitsus väidab, et komisjon ei esita mingit teaduslikku või muud tõendusmaterjali, mis näitaks, et nimetatud karjäärid häiriks oluliselt haugaskotkapaari või teisi liike. Valitsus eitab igal juhul seda, et karjäärade avamine ja tööhoidmine võiks sellel alal esinevate liikide jaoks tõsiseid tagajärgi kaasa tuua. Ta põhjendab esiteks, et mitte üheski tehtud teadusuuringus ei ole jõutud järeldusele, et karjäärade töö võiks looduslikult esinevatele lindudele ja eelkõige haugaskotkale niisuguseid tagajärgi põhjustada; teiseks, et karjäärade tööle eelnes üksikasjalik mõjuanalüüs, mille käigus leiti, et projektil ei ole kõnealusele keskkonnale olulist mõju; ja lõpuks, et projekti tõttu keskkonnale avaldada võivate negatiivsete mõjude vältimiseks on tarvitusele võetud olulised ettevaatusabinõud. Prantsusmaa valitsus ütleb, et haugaskotkas esines sellel alal juba enne Tautaveli kaevanduse tööle hakkamist 1968. aastal ja elab seal siiani, ilma et paekivikarjääri töö teda oluliselt häiriks. Kohalike linnukaitseühingute poolt iseseisvalt läbi viidud seire ei ole toetanud seisukohta, et Tautaveli tööde üleviimine Vingrausse võiks avaldada negatiivset mõju, sest haugaskotka pesitsuspaika kumbki kaevandus ei mõjuta. Seoses haugaskotka jahiterritooriumiga rõhutab Prantsusmaa valitsus, et eelnimetatud mõjuanalüüsis on öeldud esiteks, et karjäärade tööpiirkond ei tohiks häirida selle mitme ruutkilomeetri suuruse jahiterritooriumiga liigi harjumusi, ja teiseks, et on võetud tarvitusele ettevaatusabinõud, millega soodustada selle kotka toiduks olevate väikeste saakloomade paljunemist. Mis puudutab teisi võimalikke lahendusi peale ettevõtte OMYA poolt Vingrau ja Tautaveli omavalitsustes käigushoitava kaevanduse, siis väidab Prantsusmaa valitsus, et ettevõtte on neid võimalusi tõsiselt uurinud, kuid need ei ole kõnealuse kaevandusega võrdväärseteks osutunud. Vastuseks Euroopa Kohtu esitatud küsimusele loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 2–4 kohaldatavuse kohta veel linnualadena klassifitseerimata alade suhtes ütleb Prantsusmaa valitsus, mõeldes, et ta ei ole enda kaitseks tuginenud nimetatud sätete kohaldamatusele Basses Corbières'i ala suhtes, et nendes sätetes sisalduvate kohustuste asendamine linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimeses lauses sätestatud kohutustustega vastavalt loodusdirektiivi artiklile 7 puudutab vaid linnudirektiivi alusel linnualadena klassifitseeritud alasid.

Esmalt tuleb analüüsida, kas loodusdirektiivi artikli 6 lõikeid 2–4 kohaldatakse niisuguste alade suhtes, mida ei ole linnualadena klassifitseeritud, kuid mida oleks pidanud nendena klassifitseerima. Siinkohal on tähtis meenutada, et loodusdirektiivi artikli 7 tekstis on sõnaselgelt väljendatud, et direktiivi artikli 6 lõikeid 2–4 kohaldatakse linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause asemel viimatinimetatud direktiivi artikli 4 lõigete 1 ja 2 alusel klassifitseeritud alade

puhul. Järelikult on loodusdirektiivi artikli 7 nimetatud fraasi sõnasõnalisel tõlgendamisel vaid linnualadena klassifitseeritud alad direktiivi artikli 6 lõigete 2–4 mõjualas. Pealegi on loodusdirektiivi artikli 7 tekstis sõnaselgelt väljendatud, et direktiivi artikli 6 lõikeid 2–4 kohaldatakse linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause asemel alates loodusdirektiivi rakendamise kuupäevast või alates ala linnudirektiivi kohasest klassifitseerimisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem. Nimetatud artikli 7 fraas toetab tõlgendust selliselt, et loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 2–4 kohaldamine eeldab asjaomase ala klassifitseerimist linnualana. Seega on selge, et alade suhtes, mida ei ole linnualadena klassifitseeritud, kuid mida oleks pidanud nendena klassifitseerima, kohaldatakse ikka linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevat kaitsekorda. Niisiis ei tähenda asjaolu, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale kohaldatakse linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevat kaitsekorda aladel, mida ei ole linnualadena klassifitseeritud, kuid mida oleks pidanud nendena klassifitseerima, iseenesest seda, et loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 2–4 sätestatud kaitsekord asendab esimesena nimetatud kaitsekorra nende alade osas. Pealegi, mis puudutab komisjoni argumenti kohaldatavate kaitsekordade kahesuse kohta, siis tuleb märkida, et asjaolu, et käesoleva otsuse eelmises punktis nimetatud alade puhul kohaldatakse linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 alusel rangemat kaitsekorda kui loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 2–4 sätestatud linnualadena klassifitseeritavate alade kaitse kord on õigustatud. Liikmesriik ei või saada endale eelist seetõttu, et ta on rikkunud oma kohustusi ühenduse ees. Liikmesriigil oleks niisugune eelis siis, kui ta, olles linnudirektiivi rikkunud ja jätnud linnualana klassifitseerimata ala, mis oleks tulnud sellena klassifitseerida, saaks tugineda loodusdirektiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4.

Et sellise ala linnualana klassifitseerimiseks ametlikku meedet ei ole, on komisjonil EÜ asutamislepingu artikli 155 (nüüdse artikli 211) kohaselt eriti raske pidada tõhusat järelevalvet selle üle, kuidas liikmesriigid loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 3 ja 4 sätestatud tegevuskorda järgivad, ja vajaduse korral tuvastada nimetatud sätetest tulenevate kohustuste võimalik rikkumine. Eriti suur on oht, et liikmesriigi ametiasutused saavad nimetatud tegevuskorda rikkudes heaks kiita kavad või projektid, mis ei ole otseselt kaitseala kaitsekorraldusega seotud või selleks otseselt vajalikud ja mis mõjutavad selle ala terviklikkust, hoiduda kõrvale komisjoni järelevalvest ning tekitada alal nende kavade või projektidega vastupidi ala kaitsenõuetele tõsist või korvamatut ökoloogilist kahju. Füüsilised või juriidilised isikud, antud juhul peamiselt keskkonnakaitseorganisatsioonid, kellel on õigus looduse ja eelkõige looduslikult esineva linnustiku kaitsega seotud huve liikmesriigi kohtus maksma panna, oleksid samuti raskustes. Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt ohustaks sedalaadi olukord tõenäoliselt linnudirektiivi artiklis 4 sätestatud loodusliku linnustiku erilise kaitse eesmärki. Vastavalt sellele annab linnualadena klassifitseeritud alade ja nende alade, mida oleks pidanud linnualana klassifitseerima, puhul kohaldatavate kaitsekordade kahesus liikmesriikidele ajendi alad klassifitseerida siis, kui neil on võimalik rakendada tegevuskorda, mis võimaldab neil üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalset või majanduslikku laadi põhjustel, ja teatud tingimustel võtta vastu linnualale negatiivset mõju avaldavast plaani või projekti. Eeltoodust tuleneb, et loodusdirektiivi artikli 6 lõikeid 2–4 ei kohaldata niisuguste alade suhtes, mis ei ole linnualadena klassifitseeritud, kuid mida oleks pidanud nendena klassifitseerima.

C-38/99: komisjon vs. Prantsusmaa

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 7. detsember 2000. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Jahihooaeg.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0038:EN:HTML>

Jahipidamise alguse kuupäevad

Uues põllumajandusseadustikus on sätestatud, et jahivaldkonna eest vastutav minister võib vähemalt 20 päeva enne jõustumist välja antud määrusega lubada enne üldise jahihooaja algust jahipidamist veelindudele mereäärsetel jahialadel, jõgedel, ojadel, kanalitel, veehoidlatel, järvedel, tiikidel ja kuivendamata soodes, kusjuures tulistada on lubatud vaid ülalpool veepinda. 69 Prantsuse emamaal asuva departemangu jaoks kehtestati ministri määrustega jahipidamise alguse kuupäevad ajavahemikus 19. juulist 31. augustini 1997 – enne üldist jahipidamise alguse kuupäeva. Uues põllumajandusseadustikus oli 68 Prantsuse emamaal asuva departemangu jaoks nendest 69st, mille kohta varem kehtisid nimetatud ministri määrused, täpselt määratletud varajased veelindudele avalikus merealas ja teistel aladel jahipidamise alguse kuupäevad. Moselle'i departemang, mille puhul kohaldati üht nimetatud ministri määrustest, jäi sõnaselgelt eelnimetatud sätte kohaldamisalast välja.

Komisjon väidab, et ministri määrustega sätestatud veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevad ei ole teaduslikult põhjendatud ja mõnedel juhtudel ei ole need ka kooskõlas veelindudele jahipidamise keeluga poegade üleskasvatamise

ajal ning linnudirektiivi artikli 7 lõikes 4 sätestatud linnuliikide sigimise ja vanematest sõltumise erinevatel etappidel. Komisjon leiab ka, et uues põllumajandusseadustikus määratletud veelinnuliikide jahihooaja varajase alguse kuupäevad on sisuliselt samad, nagu enne nimetatud seadustiku jõustumist kehtinud õigusaktides oli sätestatud. Seega on see aeg liialt varajane.

Prantsusmaa valitsus vastab, et nende ministri määrustega kehtestatud veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevad põhinesid teadusinfol. See aeg määrati iga-aastastel vaatlustel põhineva meetodiga ja võttes arvesse Muséum national d'histoire naturelle'i (riikliku loodusloomuuseumi) ja Office national de la chasse'i (riikliku jahiameti) koostatud protokoll, mis avaldati 1989. aasta aruandes „Répartition et chronologie de la migration pré-nuptiale et de la reproduction en France des oiseaux d'eau gibier” („Veelindude paaritumiseelse rände ja sigimise ajaline jaotumine Prantsusmaal”). Selle meetodiga on võimalik kaitsta poegi üleskasvatavaid liike, kusjuures vaid vähesed isendid ilmselt ei pruugi sellest kaitsest kasu saada. Niimoodi välditakse suure arvu lindude tapmist. Prantsusmaa valitsuse sõnul määratleti uues põllumajandusseadustikus nimetatud veelinnuliikide jahihooaja varajase alguse kuupäevad eelnimetatud meetodi viieaastase rakendamise tulemusel. Prantsusmaa valitsus mõnab siiski, et riikliku loodusloomuuseumi teaduskomitee 30. septembri 1999. aasta aruandes kokku võetud uusimate teadussaavutuste järgi on eelnimetatud meetodil määratud jahihooaja algus teatavate asjaomaste liikide puhul ja teatavatel aladel liiga varajane.

Seoses sellega tuleb meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Nimetatud tähtaja lõppemisel oli põllumajandusseadustiku alusel vastu võetud ministri määrustega sätestatud tegevuskord veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevade kehtestamiseks asendatud sama seadustiku teises artiklis sätestatud tegevuskorraga. Veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevade määramises erines nimetatud hilisem süsteem varasemast siiski vaid vähe. Seega tuleb süüdistust vaadelda seoses veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevade määramise korraga. Siinkohal tuleb täpsustada, et artikli 7 lõike 4 eesmärk on eelkõige keelustada jahipidamine kõikidele looduslikult esinevatele linnuliikidele poegade üleskasvatamise ajal ning sigimise ja vanematest sõltumise eri etappidel ja rändliikide puhul pesitsusaladele naasmise ajal. Lisaks on Euroopa Kohus leidnud, et selle artikli mõte on tagada nende perioodide ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriliselt ohustatud, *täielik kaitseüsteem*. Vastavalt sellele ei tohi kaitse jahitegevuse vastu piirduda vaid antud liigi isendite enamusega, mille määravad ära keskmised paljunemistsükliid ja rändeliikumine.

Antud juhul tunnistab Prantsusmaa valitsus ise, et põllumajandusseadustikus nimetatud veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevad ei võimalda kaitsta kõiki oma poegi üles kasvatavate liikide isendeid. See on sama, mis tunnistada, et teatavate asjaomaste liikide puhul ja teatavatel aladel alustatakse jahipidamist liiga vara. Pealegi ilmneb riikliku jahiameti 1998. aasta veebruari uurimusest, et ministri määrustega kehtestatud jahihooaja varajase alguse kuupäevad satuvad kahe linnuliigi puhul üsna sageli ajale, mil oluline hulk noorlinde sõltub veel vanematest ega suuda lennata. Sinikael-pardi puhul suutsid kaheksas departemangus kuni 80% noorlindudest jahihooaja varajase alguse kuupäevaks lennata; 26 teises departemangus suutis nimetatud kuupäevaks lennata maksimaalselt 90% noorlindudest. Laugu puhul suutsid kaheksas departemangus kuni 80% noorlindudest jahihooaja varajase alguse kuupäevaks lennata; 15 teises departemangus suutis nimetatud kuupäevaks lennata maksimaalselt 90% noorlindudest. Et veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevade määramise kord erineb kuupäevade valiku osas ministri määrustega kehtestatud korrast vaid vähe, on eelmainitud uurimuses esitatud teave uue korra direktiivi nõuetele vastavuse hindamisel suuremas osas asjakohane. Sellest tuleneb, et veelindude jahihooaja varajase alguse kuupäevade määramise kord ei võimalda täita linnudirektiivi artikli 7 lõikes 4 sätestatud nõudeid Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt – et oleks tagatud looduses esinevate lindude täieliku kaitse süsteem ajal, mil nende ellujäämine on eriliselt ohustatud.

Jahipidamise lõpetamise kuupäevad

Seadusega nr 94-591 muudetud uue põllumajandusseadustiku artiklis L. 224-2 on sätestatud, et jahti ei tohi pidada väljaspool haldusasutuse kehtestatud jahihooaega. Kuid veelindude ja rändlindude puhul kehtivad kogu Prantsuse emamaa territooriumil, välja arvatud Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangudes, järgmised jahihooaja lõpetamise kuupäevad – sinikael-part: 31. jaanuar; punapea-vart, kiivitaja: 10. veebruar; hallhani, rääkspart, piilpart, rägapart, lauk, sõtkas, merisk, rüüt, punajalg-tilder, tutkas, mustsaba-vigle, põldlõoke, hoburästas: 20. veebruar; teised veelinnu- ja rändlinnuliigid: veebruari viimane päev. Haldusasutus võib pärast Conseil départemental de la chasse et de la faune sauvagen'i (jahipidamise ja metsloomade departemangunõukogu) arvamuse saamist vastu võetud määrusega esitada eelnimetatud jahipidamise lõpetamise kuupäevad tingimusel, et need on varasemad kui 31. jaanuar.

Seadusega nr 98-549 muudetud uue põllumajandusseadustiku artiklis L. 224-2, mis oli jõus kuni seaduse nr 2000-698 vastuvõtmiseni, sätestati, et veelindude ja rändlindude puhul kehtivad kogu Prantsuse emamaa territooriumil, välja arvatud Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangudes, järgmised jahihooaja lõpu kuupäevad – sinikael-part:

31. jaanuar; punapea-vart, tuttvart, kiivitaja: 10. veebruar; hallhani, rääkspart, piilpart, rägapart, lauk, sõtkas, punanokk-vart, rüüt, punajalg-tilder, tutkas, mustsaba-vigle, põldlooke: 20. veebruar; teised veelinnu- ja rändlinnuliigid: veebruari viimane päev.

Komisjon heidab ette, et seaduses nr 94-591 sõnaselgelt nimetatud veelinnu- ja rändlinnuliikide puhul lasti niisuguste jahihooaja lõpetamise kuupäevadega jahihooajal osaliselt kattuda lindude tagasirändeajaga, mis 31 liigi puhul on teaduslikult kindlaks tehtud. 12 liigi puhul on kattuv aeg pikem kui 20 päeva. Seadus nr 98-549 selles osas erilisi muudatusi ei teinud. Nimetatud kattumine puudutab 29 liiki ning on 12 eelnimetatud liigi puhul vähemalt 20 päeva. Komisjon on arvamisel, et niisugused õigusnormid ei taga Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt direktiivi artikli 7 lõike 4 nõuetele vastavat lindude täielikku kaitset paaritumiseelse rände ajal. Komisjon märgib ka, et see, et jahihooaja lõpu kuupäevad on erinevad ja sarnastele liikidele tohib või ei tohi jahti pidada vastavalt igäihe kohta kehtestatud jahihooaja lõpu kuupäevadele, võib põhjustada segadust. Need kuupäevad tuleb seega määrata nii, et oleks tagatud liikide täielik kaitse, ning võttes arvesse liikide segiajamise ohtu. Praegu teadaoleva teabe kohaselt ei ole seda Prantsusmaal siiani tehtud. Komisjon leiab ka, et Prantsuse valitsuse mainitud ORNISi meetod põhineb teatavate liikide puhul sõnaselgel jahihooaja ja rändeaja osalise kattumise tunnistamisel, mida peetakse väheoluliseks, välja arvatud hilise rändega liikide ja halva kaitsestaatusega liikide puhul, millele jahipidamine peab lõppema kümme päeva enne kümnepäevast perioodi, mil nende rändelend algab. Nagu Euroopa Kohus leidis ka eespool viidatud kohtusjas APAS vs. Préfets de Maine-et-Loire ja Loire-Atlantique, ei saa niisuguse meetodi kasutamisega direktiivi artikli 7 lõiget 4 nõuetekohaselt järgida. Direktiiv nõuab Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt jahipidamise täielikku lõppemist alates lindude rände algusest, välja arvatud erandjuhud (üksikud rännet alustavad isendid). Seega tuleb keelata igasugune niisugune kattumine ja rännet alustanud lindudele jahipidamise lubamise põhjusena ei saa tugineda ühele teisele kriteeriumile, nagu näiteks liigi kaitsestaatus.

Prantsusmaa valitsus tunnistab, et mõned seadustes nr 94-591 ja nr 98-549 sätestatud kuupäevad võivad Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt direktiivi artikli 7 lõike 4 põhjal kriitika alla sattuda. Ometi märgib valitsus, et seaduses nr 94-591 sätestati kümnepäevane kõikumine jahipidamise lõpetamise kuupäevades, tuginedes ORNISi meetodile, mida kirjeldati linnudirektiivis kasutatud teatavate bioloogiliste mõistete memorandumis, mille võttis 28. aprillil 1993. aastal vastu linnudirektiivi artikli 16 alusel moodustatud teaduse ja tehnika arenguga kohandamise komitee ehk ORNIS-komitee. Komisjon avaldas nimetatud memorandumit 24. novembril 1993. aastal linnudirektiivi rakendamise teises aruandes. Seaduses nr 98-549 kehtestatud jahihooaja lõpetamise kuupäevad määratakse ka sisuliselt seda meetodit rakendades. Prantsusmaa valitsuse sõnul lubab ORNISi meetod püüda jahihooaja ja rändeaja alguse kattumise vältel sellisel arvul linde, mille puhul pole tegemist olulisel hulgal tapmisega, eeldusel, et asjaomaste liikide kaitsestaatus võimaldab tagada selle liigi, mitte selle iga isendi täieliku kaitse. Need vähesed juhud, kui nimetatud meetodi rakendamine Prantsusmaa asutuste poolt ei anna linnudirektiivi nõuetele vastavat tulemust, tulenevad selle meetodi vales rakendamisest, mitte selle puudustest. Väitele, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade kehtestamine takistab liikide täieliku kaitse eesmärgi saavutamist ohu tõttu, et liike võidakse omavahel segi ajada, vaidleb Prantsusmaa valitsus vastu, öeldes, et komisjon ei saa liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses viidata vaid mingi ohu olemasolule: komisjon peab ka tõestama, et see oht on konkreetselt teoks saanud ja väidetavalt ebaseaduslik tegevuskord avaldab soovitatavale kaitsele realselt kahjulikku mõju. Arvestades seda, et erinevate jahihooaja lõpetamise kuupäevade kehtestamine ei ole uus tava, peab komisjon suutma tõestada, et niisugune tegevuskord on mõjutanud asjaomaste liikide arvukust.

Liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtsaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Seega tuleb kõnealust süüdistust vaadelda vaid seoses seadusega nr 98-549 muudetud uue põllumajandusseadustiku artikli L. 224-2 kolmandas lõigus sätestatud vee- ja rändlindude jahihooaja lõpu kuupäevade määramise korraga. Põhjendatud arvamuses antud tähtsaja lõppemisel asendas nimetatud kord seadusega nr 94-591 muudetud uue põllumajandusseadustiku artikli L. 224-2 teise lõigu. Tuleb märkida, et ka Prantsusmaa valitsus ise mõõnab, et kõnealune kord ei ole teatavatel juhtudel direktiivi nõuetega kooskõlas. Lõpuks ilmneb ka Euroopa Kohtule esitatud ja ORNISi andmebaasist saadud teabe põhjal koostatud tabeli uurimisel, et 29 rändliigi puhul, millele tohib Prantsusmaal jahti pidada, on jahipidamise lõpu kuupäevad määratud nii, et need on vastavalt 10, 20 või isegi 30 päeva pärast vastava liigi tagasirände (ehk paaritumiseelse rände) algust. Need liigid on sinikael-part, kiivitaja, hallhani, piilpart, lauk, soopart, luitsnokk-part, tuvi, suur-laukhani, rabahani, merivart, õõnetuvi, kaelustuvi, tait, mudanepp, tõmmuvaeras, suurkoovitaja, plüü, hahk, lammitilder, vainurästas, musträstas, laulurästas, hallrästas, mustsaba-vigle, põldlooke, hoburästas ja tikutaja. Seega ilmneb, et sõltuvalt liigist ei ole suurem või väiksem protsent lindudest jahipidamise eest kaitstud paaritumiseelse rände ajal, mil lindude ellujäämine on eriti ohustatud. Euroopa Kohus on leidnud, et meetod, mille eesmärk või tagajärg on see, et teatud protsent liigi isenditest jääb paaritumiseelse rände ajal kaitse alt välja, ei ole artikli 7 sätte 4 kooskõlas. Seoses erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramisega tuleb silmas pidada, et direktiiv annab liikmesriigi ametiasutustele õiguse linnuliigiti erinevaid kuupäevi määrata vaid juhul, kui asjaomane liikmesriik suudab iga juhtumi puhul teaduslike ja tehniliste andmete põhjal tõendada, et erinevate jahihooaja lõpu kuupäevade määramine ei takista nende linnuliikide täielikku kaitset, mida niisugune eri kuupäevade määramine võiks mõjutada. Prantsusmaa valitsus ei ole niisugust

tõendusmaterjali esitanud. Seetõttu tuleb teha järeldus, et Prantsuse Vabariik ei ole teatavate vee- ja rändlinnuliikide jahihooaja lõpu kuupäevade määramisel rakendanud ettenähtud aja jooksul nõuetekohaselt linnudirektiivi artikli 7 lõiget 4.

Õigusnorme käsitleva teabe esitamine direktiivi ülevõtmisel

Komisjon väidab, et Prantsusmaa asutused ei ole komisjonile edastanud Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangudes kehtivaid rändlindude jahihooaja kuupäevi. Prantsuse valitsus tunnistab, et ei edastanud sedalaadi teavet enne põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemist. Sellest tulenevalt tuleb sedastada, et jätnud komisjonile edastamata Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangudes kehtivad rändlindude jahihooaja kuupäevad, rikkus Prantsuse Vabariik oma direktiivi artikli 7 lõikest 4 tulenevaid kohustusi.

Direktiivi artikli 7 lõike 4 teise ja kolmanda lause ülevõtmine

Komisjoni sõnul on direktiivi artikli 7 lõike 4 teises ja kolmandas lauses väljendatud lindudele jahihooajal tagatava täieliku kaitse põhimõtte ülevõtmine Prantsuse õigusaktidesse – mida pole aga tehtud – vajalik tagamaks, et jahihooaja kuupäevi määravad asutused saaksid seda teha vastavalt direktiivi selgetele sätetele ja kõik osalised saaksid nende sätete täielikust õigusmõjust kasu. Mis puudutab põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpus kehtinud õigusnorme, siis märgib komisjon, et kuigi nüüd on jahihooaja varajase alguse ja jahipidamise lõpu kuupäevad seadusega kehtestatud, on õigusnormid alati võimaldanud haldusasutustele teatud määral vabadust nende kuupäevade määramisel ja seaduses ettenähtud ajal toimuvat jahipidamist reguleerivate eeskirjade kehtestamisel. Nõnda ei kohaldata seadusega nr 98-549 muudetud uue põllumajandusseadustiku artikli L. 224-2 teises ja kolmandas lõigus sätestatud jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevi Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangudes. Jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevad kehtestavad nende departemangude prefektid kooskõlas nimetatud seadustiku artikliga R. 229-2, milles on määratletud nimetatud kolme departemangu jaoks üldine jahihooaeg. Seoses jahipidamise korraldust reguleerivate meetmetega märgib komisjon, et seadusega nr 98-549 muudetud põllumajandusseadustiku artikli L. 224-2 kolme viimase lõigu kohaselt peavad haldusasutused vajaduse korral koostama halduskavad. Need asutused on aga väga tihedalt seotud just jahihooaja lõpu kuupäevade määramisega.

Prantsusmaa valitsus ütleb, et täieliku kaitse põhimõtte Prantsuse õigusnormidesse üle võtmata jätmise süüdistus on vaid vormiline, sest nii seaduse nr 94-591 kui ka seaduse nr 98-549 *travaux préparatoires* tõendavad, et nende seaduste eesmärk oli Euroopa Kohtu tõlgendusele vastav kooskõla direktiivi artikli 7 lõikega 4, kuigi mõned kehtestatud kuupäevad ei näi selle sättega eriti sobivat. Valitsus leiab, et tegelikkuses ei ole nimetatud põhimõtte liikmesriigi õigusaktidesse ülevõtmine vajalik, sest kehtivad õigusaktid tagavad selle põhimõtte rakendamise. Prantsusmaa valitsuse väitel on direktiiv igal juhul hästituntud meede, nagu ka uut põhimõtet põllumajandusseadustikku võttev säte, ja kodanikud teavad, et nad saavad sellele tugineda, mida on näidanud ka sellel meetmel põhinevate haldusmenetluste üha suurenev arv. Pealegi pole Prantsusmaa kohtud kunagi keeldunud uurimast, kas haldusmeetmed on kooskõlas linnudirektiiviga või eelkõige täieliku kaitse põhimõttega.

Vastuseks sellele avaldusele tuleb märkida, et on teada, et direktiivi artikli 7 lõike 4 teine ja kolmas lause ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppedes Prantsuse õigusaktidesse vormiliselt üle võetud. Teiseks on Euroopa Kohus tõepoolest sedastanud, et mingi direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmine ei nõua vältimatult nende sätete vormilist ja sõnasõnalist kordamist konkreetsetes sõnaselges sättes, vaid see võib toimuda ka üldise õigusliku raamistiku kaudu, kui viimane tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt. Samas on Euroopa Kohus ka leidnud, et ülevõtmise täpsus on erakordselt oluline näiteks linnudirektiivi puhul, kus ühise pärandi korraldamine liikmesriikide territooriumidel on usaldatud vastavatele liikmesriikidele. Kolmandaks, põllumajandusseadustiku artiklis R. 229-2 on Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangude puhul sätestatud, et jahihooaeg peab üldiselt mahtuma järgmise ajavahemiku sisse: üldine alguskuupäev mitte enne kui 23. august, üldine lõpukuupäev mitte hiljem kui 1. veebruar. Samas seadustikus on sätestatud, et vastava departemangu prefekt annab igal aastal välja määruse jahihooaja alguse kohta. Et riigi õigusaktides ei ole sätet, mis nõuaks nende departemangude prefektidel iga-aastast jahihooaja alguse määrust vastu võttes võtta arvesse linnuliikidele jahipidamise keeldu eelnimetatud tundlikel perioodidel (poegade üleskasvatamise aeg, sigimise ja vanematest sõltumise erinevad etapid, rändliikide naasmine pesitsusaladele ja muud perioodid, mil lindude ellujäämine on eriliselt ohustatud), valitseb teatav segadus selles osas, milliseid kohustusi prefektid peavad meetmeid vastu võttes järgima. Selle tulemusel ei ole mingit tagatist, et jahipidamine looduslikult esinevatele lindudele keelustatakse poegade üleskasvatamise ajal ning sigimise ja vanematest sõltumise eri etappidel ja

rändliikide puhul nende naasmise ajal pesitsusaladele. Niisiis ei ole linnudirektiivi sisulisi sätteid, nagu artikli 7 lõike 4 teine ja kolmas lause, Prantsuse õigusaktidesse täielikult, selgelt ja ühemõtteliselt üle võetud. Seega tuleb teha järeldus, et Bas-Rhini, Haut-Rhini ja Moselle'i departemangude puhul ei ole Prantsuse Vabariik ettenähtud aja jooksul linnudirektiivi artikli 7 lõiget 4 nõuetekohaselt üle võtnud.

C-67/99: komisjon vs. Iirimaa

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Iirimaa. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Artikli 4 lõige 1 – Alade loetelu – Teave alade kohta.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0067:EN:HTML>

Esimene väidetav rikkumine

Komisjon rõhutab, et seoses kohustusega saata talle loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu sõltub iga liikmesriigi panus sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku loomisesse sellest, milliseid direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liikide elupaiku tema territooriumil esineb. Direktiivi artikli 4 lõike 1 ja III lisa koostoimest tuleneb selgelt, et liikmesriikidel on loetellu lisatavate alade valimisel teatav kaalutusõigus. Nimetatud kaalutusõiguse kasutamiseks on aga vaja vastata järgmisele kolmele tingimusele:

- esitatavaid alasid võib valida vaid teaduslikku laadi kriteeriumide alusel;
- esitatavad alad peavad moodustama ühtlase ja liikmesriigi kogu territooriumi esindava geoloogilise ala, et tagada tulemuseks oleva võrgustiku sidusus ja tasakaal. Iga liikmesriigi esitatav loetelu peab seega kajastama looduslike elupaikade ökoloogilist mitmekesisust (ja liikide puhul geneetilist mitmekesisust) ja tema territooriumil esinevaid liike;
- esitatav loetelu peab olema täielik, s.t iga liikmesriik peab esitama mitmeid alasid, millega tagatakse kõikide tema territooriumil esinevate direktiivi I lisas loetletud looduslike elupaigatüüpide ja II lisas loetletud liikide elupaikade piisav esindatus.

Komisjon märgib, et põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks 19. veebruaril 1998 oli Iirimaa komisjonile esitanud loetelu 207 alast, kuid see oli vaid näidisloetelu. Kui komisjon 25. veebruaril 1999 Euroopa Kohtusse hagi esitas, ei olnud Iirimaa nimetatud näidisloetelu kinnitanud, vaid saatnud üksnes osa lõplikust loetelust, kus oli 48 ala, ja nendega seotud teabe ning kohtuistungil päevaks 18. jaanuariks 2001. aastal oli Iirimaa esitanud koguloetelu 362 alast. Komisjon algatas enda sõnul käesoleva menetluse selleks, et tuvastada, et Iirimaa loetelu oli ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele lubatud kaalutusõigus võimaldab. Selline ebapiisavus ei ilmne mitte ainult põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra näol, vaid ka selles, et terve hulk nimetatud 362 alast koosnevat loetelu puudutavaid lisatingimusi oli täpselt sõnastamata. Seetõttu ei vastanud Iirimaa loetelu komisjoni järeldusel direktiivi artikli 4 lõikes 1 koostoimes III lisaga sätestatud kriteeriumidele.

Iirimaa valitsus tunnustab, et ta ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud komisjonile mingit loetelu loodusaladeks sobivatest aladest. Valitsuse väitel põhjustasid selle viivituse raskused riigis. Iirimaaal peeti elanikkonnalt direktiivi edasipüüdlike eesmärkidele heakskiidu saamiseks vajalikuks käivitada laiaulatuslik avalik arutelu. Valitsus toonitab, et need 362 Iirimaa ala, mis komisjonile 2001. aasta jaanuariks esitati, on Iirimaa õigusaktidega kaitse all, mis on palju ulatuslikum kui direktiiviga nõutav kaitse.

Kuigi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra reeglitest tuleneb, et liikmesriikidel on neid alasid esitades teatav kaalutusõigus, jääb see asjaolu, nagu komisjon märkis, ikka kehtima, sest antud kaalutusõigust tuleb kasutada vastavalt direktiiviga sätestatud kriteeriumidele. Siinkohal tuleb meenutada, et selleks, et koostada ühenduse tähtsusega alade esialgne loetelu, mille alusel oleks võimalik luua Euroopa loodusalade sidus ökoloogiline võrgustik, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seetõttu tuleb see loetelu koostada direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel. Vaid nii on võimalik täita artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud eesmärki, milleks on looduslike elupaigatüüpide ja asjaomaste liikide elupaikade soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine nende looduslikul levilal, mis võib ulatuda üle ühe või mitme ühendusesisese riigipiiri. Artikli 1 punktides e ja i koostoimes artikli 2 lõikega 1 tuleneb, et loodusliku elupaiga või liigi soodsat kaitsestaatust tuleb hinnata suhtes nende liikmesriikide kogu Euroopa territooriumiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. Tuleb ka meenutada, et liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata

liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Euroopa Kohus ei saa seega arvestada hiljem toimunud muutusi. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppedes 19. veebruaril 1998. aastal oli Iirimaa poolt komisjonile esitatud loetelu ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu koostamiseks antud kaalutusõigus võimaldab. Vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale ei ole komisjonile pärast põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppu esitatud alade loetelu kõnealuse menetluse mõistes asjakohane. Seetõttu tuleb järeldada, et jättes komisjonile ettenähtud tähtaja jooksul direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu esitamata, on Iirimaa rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Teine väidetav rikkumine

Seoses kohustusega esitada teave loodusaladeks sobivate alade kohta tunnistab Iirimaa valitsus, et ta ei olnud seda teavet komisjonile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud, kuid väidab samas, et kuna see andmevorm ei olnud enne 1996. aasta detsembrist vastu võetud ja komisjon nõudis, et teave tuleb edastada just sellises vormis, ei olnud seda tähtsat ülesannet võimalik ettenähtud aja jooksul täita.

Komisjon ütleb, et kohustus edastada alasi käsitlev teave tuli täita enne 11. juunit 1995. Isegi kui teavad liikmesriigid, millel oli juba enne 11. juunit 1995 olemas esitatavate alade loetelu ja neid alasi puudutav teave, soovisid oodata nimetatud vormi vastuvõtmist, said nad pärast selle vormi teatavakstegemist 19. detsembril 1996 kiiresti teabe sellesse vormi panna ja komisjonile saata. Komisjon lisab, et võttes arvesse nimetatud vormi hilinenud vastuvõtmist, pikendas ta kohtueelset menetlust, saates Iirimaaale 11. juulil 1997 – seega hulk aega pärast andmevormi teatavakstegemist – uue ametliku märgukirja. Seega oli Iirimaa ametiasutustel igati võimalik oma kohustus täita ja edastada komisjonile teave kõikide alade kohta. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks 19. veebruaril 1998. aastal ei olnud Iirimaa teavet esitatavate alade kohta komisjonile saatnud.

Esiteks tuleb märkida, et kuigi komisjon oli Iirimaa valitsusele saatnud ametliku märgukirja 24. aprillil 1996 – s.o enne eelnimetatud vormi teatavakstegemist –, saatis ta pärast vormi teatavakstegemist valitsusele veel ühe märgukirja, andes seega Iirimaaale uue tähtaja direktiivi artikli 4 lõike 1 teise lõiguga kooskõla saavutamiseks. Veel tuleb märkida, et pärast direktiivi teatavakstegemist 10. juunil 1992 olid liikmesriigid teadlikud sellest, mis laadi teavet nad koguma peavad, et seda kolme aasta jooksul pärast direktiivi teatavakstegemist – s.o 11. juuniks 1995 – komisjonile esitada. Liikmesriigid teadsid ka seda, et teave tuli esitada komisjoni koostatud vormis. Direktiivi artikli 4 lõike 1 teises lõigus on sõnaselgelt sätestatud, et komisjoni kehtestatud vormis edastatav teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurust ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid. Seega tuleb tähtaega, mille komisjon alasi puudutava teabe – mis pidi olemas olema juba enne 11. juunit 1995 – õiges vormis esitamiseks Iirimaaale andis, pidada piisavaks. 19. detsembrist 1996, mil andmevorm teatavaks tehti, kuni 19. veebruarini 1998, mil põhjendatud arvamuses antud tähtaeg lõppes, oli Iirimaaal nimetatud kohustuse täitmiseks aega enam kui aasta. Kuna Iirimaa valitsus mõõnab, et ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks komisjonile teavet esitatavate alade kohta nimetatud vormis edastanud, tuleb teha järeldus, et jättes teabe direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade kohta ettenähtud aja jooksul komisjonile edastamata, on Iirimaa nimetatud artikli teise lõigu kohaselt rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

C-71/99: komisjon vs. Saksamaa

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Artikli 4 lõige 1 – Alade loetelu – Teave alade kohta.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0071:EN:HTML>

Esimene väidetav rikkumine

Komisjon rõhutab, et seoses kohustusega saata talle loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu sõltub iga liikmesriigi panus sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku loomisesse sellest, milliseid direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liikide elupaiku tema territooriumil esineb. Direktiivi artikli 4 lõike 1 ja III lisa koostoimest tuleneb selgelt, et liikmesriikidel on loetellu lisatavate alade valimisel teatav kaalutusõigus. Nimetatud kaalutusõiguse kasutamiseks on aga vaja vastata järgmisele kolmele tingimusele:

- esitatavaid alasid võib valida vaid teaduslikku laadi kriteeriumide alusel;
- esitatavad alad peavad moodustama ühtlase ja liikmesriigi kogu territooriumi esindava geoloogilise ala, et tagada tulemuseks oleva võrgustiku sidusus ja tasakaal. Iga liikmesriigi esitatav loetelu peab seega kajastama looduslike elupaikade ökoloogilist mitmekesisust (ja liikide puhul geneetilist mitmekesisust) ja tema territooriumil esinevaid liike;
- esitatav loetelu peab olema täielik, s.t iga liikmesriik peab esitama mitmeid alasid, millega tagatakse kõikide tema territooriumil esinevate direktiivi I lisas loetletud looduslike elupaigatüüpide ja II lisas loetletud liikide elupaikade piisav esindatus.

Komisjon algatas enda sõnul käesoleva menetluse selleks, et tuvastada, et Saksamaa loetelu oli ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele lubatud kaalutusõigus võimaldab. Selline ebapiisavus ilmneb põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra näol ja kuigi Saksamaa ametiasutused on pärast seda edastanud veel mitu alade loetelu, jääb rikkumine, milles neid süüdistatakse, ikkagi alles. Komisjon leiab, et Saksamaa ametiasutuste esitatud alade ja teaduslike andmete – milleks on eelkõige käsiraamat „Das europäische Schutzgebietssystem Natura 2000“, mille on toimetanud Bundesamt für Naturschutz (liitvabariigi looduskaitseamet) – võrdlus tõendab seda rikkumist küllaldaselt määral. Seetõttu ei vastanud Saksamaa loetelu komisjoni arvamuse kohaselt direktiivi artikli 4 lõikes 1 koostoimes III lisaga sätestatud kriteeriumidele.

Saksamaa valitsus möönab, et ta ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud komisjonile kõiki alasid, mida ta kavatses kanda direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetellu. Kuid ta väidab, et nimetatud loetelu edastamise kohustust artikli 4 lõike 1 esimese lõigu alusel sai täita tingimusel, et liikmesriigil oli olemas andmevorm, mis on esimene sobivate alade valimist võimaldavat teavet määratlev dokument. Seega oleks valitsuse arvates nimetatud kohustuse täitmise tähtaega pidanud hakkama lugema kõige varem alates vormi teatavakstegemise päevast ja menetluse algatamise päevaks poleks see pidanud veel läbi olema.

Teiseks juhib Saksamaa valitsus tähelepanu sellele, et direktiiv jätab komisjonile edastatavasse loetellu alade valimisel liikmesriikidele laiaulatusliku kaalutusõiguse. Seega on liikmesriikidel õigus esitada üksnes need alad, mida nad peavad tehniliste kriteeriumide ning direktiivi eesmärkide kohaselt sobivaks ja vajalikuks Euroopa sidusa loodusalade võrgustiku loomiseks. Valitsus väidab, et I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liikide elupaiku hõlmavate alade piisava valiku saab teha liikmesriigi tasandil. Valitsuse sõnul on liikmesriikidel enam teavet nende territooriumil leiduvate alade kohta.

Kolmandaks vaidlustab Saksamaa valitsus teadusallikad, millele komisjon viitab tõestamiseks, et Saksamaa valitsus edastas ebataieliku loetelu. Valitsus leiab, et käesoleva otsuse punktis 21 mainitud käsiraamat ei saa mingil juhul olla Saksamaa loetelu aluseks, kusjuures see pole isegi mitte teaduslikult kindel hindamisalus.

Esmalt tuleb märkida, et kohustus esitada artikli 4 lõike 1 esimeses punktis osutatud alade loetelu ei sõltunud nimetatud vormi vastuvõtmisest. See vorm ei ole esimene tekst, kus on määratletud teave, mille alusel liikmesriigid saavad vastavad alad valida. Kui direktiiv teatavaks tehti, olid liikmesriigid teadlikud kõigist valikukriteeriumidest, mida tuli arvestada. Artikli 4 lõike 1 kohaselt peab iga liikmesriik esitama direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide ja asjakohase teadusinfo alusel alade loetelu, kus märgitakse, milliseid I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud kohalikke liike alal esineb. Direktiivi III lisast (1. etapp) tuleneb, et vastavad kriteeriumid on loodusliku elupaigatüübi esindatuse aste sellel alal, loodusliku elupaigatüübi pindala ja selle kaitse aste, sellel alal esinevate liikide populatsiooni tihedus, nende isolatsiooniate, nende elupaikade kaitse aste ja lõpuks nende alade suhteline tähtsus.

Kuigi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra reeglitest tuleneb, et liikmesriikidel on neid alasid esitades teatav kaalutusõigus, jääb see asjaolu, nagu komisjon märkis, ikka kehtima, sest antud kaalutusõigust tuleb kasutada vastavalt direktiiviga sätestatud kriteeriumidele. Siinkohal tuleb meenutada, et selleks, et koostada ühenduse tähtsusega alade esialgne loetelu, mille alusel oleks võimalik luua Euroopa loodusalade sidus ökoloogiline võrgustik, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seetõttu tuleb see loetelu koostada direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel. Vaid nii on võimalik täita artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud eesmärki, milleks on looduslike elupaigatüüpide ja asjaomaste liikide elupaikade soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine nende looduslikul levilal, mis võib ulatuda üle ühe või mitme ühendusesisese riigipiiri. Artikli 1 punktides e ja i koostoimes artikli 2 lõikega 1 tuleneb, et loodusliku elupaiga või liigi soodsa kaitsestaatust tuleb hinnata suhtes nende liikmesriikide kogu Euroopa territooriumiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut.

Lõpuks tuleb ka meenutada, et liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Euroopa Kohus ei saa seega arvestada hiljem toimunud muutusi. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppedes 19. veebruaril 1998. aastal oli Saksamaa poolt komisjonile esitatud loetelu ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu koostamiseks lubatud kaalutusõigus võimaldab. Vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale ei ole komisjonile pärast põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppu esitatud alade loetelu kõnealuse menetluse mõistes asjakohane. Seetõttu tuleb järeldada, et jättes komisjonile ettenähtud tähtjaks direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu esitamata, on Saksamaa Liitvabariik rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Teine väidetav rikkumine

Seoses kohustusega esitada teave loodusaladeks sobivate alade kohta ei eita Saksamaa valitsus, et ta ei olnud seda teavet komisjonile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud, kuid väidab, et esitatavaid alasid käsitleva teabe kogumist – mida liikmesriigid pidid tegema kolme aasta jooksul – ei olnud võimalik tegelikult alustada enne 1996. aasta lõppu, mil vajalik vorm liikmesriikidele teatavaks tehti.

Komisjon ütleb, et kohustus edastada alasid käsitlev teave tuli täita enne 11. juunit 1995. Isegi kui teavad liikmesriigid, millel oli juba enne 11. juunit 1995 olemas esitatavate alade loetelu ja neid alasid puudutav teave, soovisid oodata nimetatud vormi vastuvõtmist, said nad pärast selle vormi teatavakstegemist 19. detsembril 1996 kiiresti teabe sellesse vormi panna ja komisjonile saata. Komisjon lisab, et võttes arvesse nimetatud vormi hilinenud vastuvõtmist, pikendas ta kohtueelset menetlust, saates Saksamaa Liitvabariigile 3. juulil 1997 – seega hulk aega pärast andmevormi teatavakstegemist – uue ametliku märgukirja. Seega oli Saksamaa ametiasutustel igati võimalik oma kohustus täita ja edastada komisjonile teave kõikide alade kohta. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks 19. veebruaril 1998. aastal ei olnud Saksamaa Liitvabariik teavet esitatavate alade kohta komisjonile saatnud.

Esiteks tuleb märkida, et kuigi komisjon oli Saksamaa valitsusele saatnud ametliku märgukirja 4. märtsil 1996 – s.o enne eelnimetatud vormi teatavakstegemist –, saatis ta pärast vormi teatavakstegemist valitsusele uue märgukirja, andes seega Saksamaale uue tähtaja direktiivi artikli 4 lõike 1 teise lõiguga kooskõla saavutamiseks.

Veel tuleb märkida, et pärast direktiivi teatavakstegemist 10. juunil 1992 olid liikmesriigid teadlikud sellest, mis laadi teavet nad koguma peavad, et seda kolme aasta jooksul pärast direktiivi teatavakstegemist – s.o 11. juuniks 1995 – komisjonile esitada. Liikmesriigid teadsid ka seda, et teave tuli esitada komisjoni koostatud vormis. Direktiivi artikli 4 lõike 1 teises lõigus on sõnaselgelt sätestatud, et komisjoni kehtestatud vormis edastatav teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurust ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid. Seega tuleb tähtaega, mille komisjon alasid puudutava teabe – mis pidi olemas olema juba enne 11. juunit 1995 – õiges vormis esitamiseks Saksamaale andis, pidada piisavaks. 19. detsembrist 1996, mil andmevorm teatavaks tehti, kuni 19. veebruarini 1998, mil põhjendatud arvamuses antud tähtaeg lõppes, oli Saksamaal nimetatud kohustuse täitmiseks aega enam kui aasta.

Kuna Saksamaa valitsus mõonab, et ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel komisjonile teavet esitatavate alade kohta nimetatud vormis edastanud, tuleb teha järeldus, et jättes teabe direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade kohta ettenähtud aja jooksul komisjonile edastamata, on Saksamaa Liitvabariik artikli 4 lõike 1 teise lõigu kohaselt rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

C-220/99: komisjon vs. Prantsusmaa

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Artikli 4 lõige 1 – Alade loetelu – Teave alade kohta.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0220:EN:HTML>

Esimene väidetav rikkumine

Komisjon rõhutab, et seoses kohustusega saata talle loodusdirektiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu sõltub iga liikmesriigi panus sidusa Euroopa ökoloogilise võrgustiku loomisesse sellest, milliseid direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud liikide elupaiku tema territooriumil esineb. Direktiivi

artikli 4 lõike 1 ja III lisa koostoimest tuleneb selgelt, et liikmesriikidel on loetellu lisatavate alade valimisel teatav kaalutusõigus. Nimetatud kaalutusõiguse kasutamiseks on aga vaja vastata järgmisele kolmele tingimusele:

- esitatavaid alasid võib valida vaid teaduslikku laadi kriteeriumide alusel;
- esitatavad alad peavad moodustama ühtlase ja liikmesriigi kogu territooriumi esindava geoloogilise ala, et tagada tulemuseks oleva võrgustiku sidusus ja tasakaal. Iga liikmesriigi esitatav loetelu peab seega kajastama looduslike elupaikade ökoloogilist mitmekesisust (ja liikide puhul geneetilist mitmekesisust) ja tema territooriumil esinevaid liike;
- esitatav loetelu peab olema täielik, s.t iga liikmesriik peab esitama mitmeid alasid, millega tagatakse kõikide tema territooriumil esinevate direktiivi I lisas loetletud looduslike elupaigatüüpide ja II lisas loetletud liikide elupaikade piisav esindatus.

Seoses Prantsusmaa loeteluga märgib komisjon, et põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks 6. jaanuaril 1998 oli Prantsuse Vabariik komisjonile esitanud 535 alast koosneva loetelu; kui komisjon Euroopa Kohtusse hagi esitas, oli nimekirjas juba 672 ala; ning kohtuistungil päevaks 18. jaanuariks 2001 oli Prantsusmaa esitanud kokku 1030 alast koosneva loetelu.

Komisjon algatas enda sõnul käesoleva menetluse selleks, et tuvastada, et Prantsusmaa loetelu oli ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele lubatud kaalutusõigus võimaldab. Selline ebapiisavus ilmneb põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra näol, sest pärast seda Prantsuse Vabariik peaaegu kahekordistas esitatavate alade loetelu. Vaatamata edaspidistele vaieldamatutele edusammudele jääb see ebapiisavus aga ikkagi alles. Seetõttu ei vastanud Prantsusmaa loetelu komisjoni järeldusel direktiivi artikli 4 lõikes 1 koostoimes III lisaga sätestatud kriteeriumidele.

Prantsusmaa valitsus mõonab, et ta ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud komisjonile kõiki alasid, mida oleks tulnud kanda direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetellu. Kuid valitsus rõhutab, et kohtuistungil päevaks oli Prantsusmaa alade loetellu kantud kokku 1030 ala, mis moodustavad ligikaudu 5% Prantsusmaa territooriumist. Valitsus väidab, et komisjon ei ole suutnud tõestada, et nimetatud 1030 alast koosnev loetelu ei täida direktiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud kohustust, lisades veel, et loodusalade määramise korra 1. etapis ei ole vaja koostada ammendavat loetelu liikmesriigi territooriumil olevatest aladest, kus esineb direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja II lisas nimetatud kohalikke liike. Liikmesriigi esitatud nimekirja asjakohasust ei tule hinnata mitte esitatavate alade arvu põhjal, vaid loetellu kantud looduslike elupaikade ja liikide elupaikade esindatuse põhjal ning eriti selle põhjal, kui haruldased need elupaigad on ja milline on nende jaotumine riigi territooriumil.

Kuigi artikli 4 lõikes 1 sätestatud loodusalade valimise korra reeglitest tuleneb, et liikmesriikidel on neid alasid esitades teatav kaalutusõigus, jääb see asjaolu, nagu komisjon märkis, ikka kehtima, sest antud kaalutusõigust tuleb kasutada vastavalt direktiiviga sätestatud kriteeriumidele. Siinkohal tuleb meenutada, et selleks, et koostada ühenduse tähtsusega alade esialgne loetelu, mille alusel oleks võimalik luua Euroopa loodusalade sidus ökoloogiline võrgustik, peab komisjonil olema ammendav loetelu aladest, mille suhtes on liikmesriigi tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seetõttu tuleb see loetelu koostada direktiivi III lisas (1. etapp) sätestatud kriteeriumide alusel Vaid nii on võimalik täita artikli 3 lõike 1 esimeses lõigus sätestatud eesmärki, milleks on looduslike elupaigatüüpide ja asjaomaste liikide elupaikade soodsa kaitsestaatuse säilitamine või taastamine nende looduslikul levilal, mis võib ulatuda üle ühe või mitme ühendusesisese riigipiiri. Artikli 1 punktide e ja i koostoimes artikli 2 lõikega 1 tuleneb, et loodusliku elupaiga või liigi soodsa kaitsestaatust tuleb hinnata suhtes nende liikmesriikide kogu Euroopa territooriumiga, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. Lisaks tuleb meenutada, et liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Euroopa Kohus ei saa seega arvestada hiljem toimunud muutusi. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppedes 6. jaanuaril 1998. aastal oli Prantsusmaa poolt komisjonile esitatud loetelu ilmselgelt ebapiisav, kusjuures see ebapiisavus oli kaugelt suurem, kui liikmesriikidele artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu koostamiseks antud kaalutusõigus võimaldab. Vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale ei ole komisjonile pärast põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppu esitatud alade loetelu kõnealuse menetluse mõistes asjakohane. Seetõttu tuleb järeldada, et jättes komisjonile ettenähtud tähtaja jooksul direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade loetelu esitamata, on Prantsuse Vabariik rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

Teine väidetav rikkumine

Seoses kohustusega esitada teave loodusaladeks sobivate alade kohta tunnistab Prantsusmaa valitsus, et ta ei olnud seda teavet komisjonile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks esitanud, kuid väidab samas, et tal oli üsna võimatu nimetatud kohustust selleks ajaks täita. Valitsus on seisukohal, et komisjoni viivitus andmevormi koostamisel mõjutas kogu asjaomast tegevust riigis. Kui komisjon tegi teatavaks oma otsuse 97/266 nimetatud vormi vastuvõtmise kohta, pidid Prantsusmaa vastavad ametiasutused kõik juba olemasolevad andmed üle kandma ja muutma.

Komisjon ütleb, et kohustus edastada alapid käsitlev teave tuli täita enne 11. juunit 1995. Isegi kui teatavad liikmesriigid, millel oli juba enne 11. juunit 1995 olemas esitatavate alade loetelu ja neid alapid puudutav teave, soovisid oodata nimetatud vormi vastuvõtmist, said nad pärast selle vormi teatavakstelemist 19. detsembril 1996 kiiresti teabe sellesse vormi panna ja komisjonile saata. Komisjon lisab, et võttes arvesse nimetatud vormi hilinenud vastuvõtmist, pikendas ta kohtueelset menetlust, saates Prantsuse Vabariigile 3. juulil 1997 – seega hulk aega pärast andmevormi teatavakstelemist – uue ametliku märgukirja. Seega oli Prantsusmaa igati võimalik oma kohustus täita ja edastada komisjonile teave kõikide alade kohta. Põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõpuks 6. jaanuaril 1998. aastal ei olnud Prantsuse Vabariik teavet esitatavate alade kohta komisjonile saatnud.

Esiteks tuleb märkida, et kuigi komisjon oli Prantsuse valitsusele saatnud ametliku märgukirja 27. märtsil 1996 – s.o enne eelnimetatud vormi teatavakstelemist –, saatis ta pärast vormi teatavakstelemist valitsusele uue märgukirja, andes seega sellele uue tähtaja direktiivi artikli 4 lõike 1 teise lõiguga kooskõla saavutamiseks. Veel tuleb märkida, et pärast direktiivi teatavakstelemist 10. juunil 1992 olid liikmesriigid teadlikud sellest, mis laadi teavet nad koguma peavad, et seda kolme aasta jooksul pärast direktiivi teatavakstelemist – s.o 11. juuniks 1995 – komisjonile esitada. Liikmesriigid teadsid ka seda, et teave tuli esitada komisjoni koostatud vormis. Direktiivi artikli 4 lõike 1 teises lõigus on sõnaselgelt sätestatud, et komisjoni kehtestatud vormis edastatav teave peab sisaldama ala kaarti, nime, asukohta, suurst ja III lisas (1. etapp) ettenähtud kriteeriumide kohaldamisest tulenevaid andmeid. Seega tuleb tähtaega, mille komisjon alapid puudutava teabe – mis pidi olemas olema juba enne 11. juunit 1995 – õiges vormis esitamiseks Prantsusmaale andis, pidada piisavaks. 19. detsembrist 1996, mil andmevorm teatavaks tehti, kuni 6. jaanuarini 1998, mil põhjendatud arvamuses antud tähtaeg lõppes, oli Prantsuse valitsusel nimetatud kohustuse täitmiseks aega enam kui aasta. Kuna Prantsuse valitsus mõnab, et ta ei olnud põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel komisjonile teavet esitatavate alade kohta nimetatud vormis esitanud, tuleb teha järeldus, et jättes teabe direktiivi artikli 4 lõike 1 esimeses lõigus osutatud alade kohta ettenähtud aja jooksul komisjonile edastamata, on Prantsuse Vabariik artikli 4 lõike 1 teise lõigu kohaselt rikkunud sellest direktiivist tulenevaid kohustusi.

C-103/00: komisjon vs. Kreeka – Zákynthose saare merikilpkonna *Caretta caretta* kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 30. jaanuar 2002. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Kreeka Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Liikide kaitse.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000J0103:EN:HTML>

Merikilpkonn *Caretta caretta* muneb vaid iga kahe või kolme aasta tagant. Kreekas on selle kilpkonna munemisaeg mai lõpust augusti lõpuni. Kilpkonn tuleb öösel merest välja, liigub kõige kuivema ala poole rannal, kaevab sinna 40–60 cm läbimõõduga augu ja muneb keskmiselt 120 muna. Kahe kuu pärast kooruvad väikesed kilpkonnad munast, ronivad liivale ja hakkavad mere poole liikuma. Nad on väga haavatavad ja suur osa neist hukkub. Komisjon toonitab, et Zákynthose saare juures asuv Laganase laht on merikilpkonna *Caretta caretta* ülioluline paljunemispriirkond – võib-olla isegi Vahemere kõige tähtsam. Laganase lahe tähtsuse tõttu on Kreeka ametiasutused esitanud nimetatud piirkonna klassifitseerimiseks ühenduse tähtsusega alana Natura 2000 võrgustikus. Komisjon heidab ette peamiselt seda, et Kreeka Vabariik on rikkunud asutamislepingust ja direktiivi artikli 12 lõike 1 punktide b ja d tulenevaid kohustusi esiteks seetõttu, et ta ei võtnud vastu õigusraamistikku, mis tagaks merikilpkonna *Caretta caretta* range kaitse igasuguse tahtliku häirimise eest tema paljunemisajal ja tema paljunemispaiikade kahjustamise või hävitamise eest, ning teiseks seetõttu, et Kreeka ei võtnud erimeetmeid niisuguse häirimise vältimiseks.

Liiki *Caretta caretta* kaitsvad õigussätted

Komisjon väidab, et Kreeka valitsus ei ole ettenähtud aja jooksul võtnud vastu institutsionaalset raamistikku, millega oleks võimalik tagada merikilpkonna *Caretta caretta* tõhus pikaajaline kaitse.

Kreeka valitsus leiab aga, et 22. detsembril 1999. aastal välja antud presidendi dekreediga, milles Laganase lahe ja Strofada saarte maa- ja mereala klassifitseeritakse riikliku merepargina, on ta sisse seadnud merikilpkonna *Caretta caretta* range kaitse korra. Kreeka valitsuse sõnul on viimase 20 aasta jooksul võetud üha enam meetmeid nimetatud liigi kaitseks Zákynthose saarel. Valitsus viitab mitmetele sel eesmärgil alates 1980. aastast vastu võetud seadustele, määrustele ja haldusmeetmetele. 1999. aasta dekreet on vaid kõige uuem meede selles nimetatud liigi range kaitse süsteemi üha ulatuslikumas rakendamises. Kreeka valitsus leiab, et komisjoni algatatud menetluse põhjendamatu tõendavad ka viimase 15 aasta andmed merikilpkonna *Caretta caretta* sigimise kohta Laganase lahes. Nendest andmetest ei nähtu pesade arvu vähenemist.

Seoses sellega tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on järjepidevalt leidnud, et liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel ning Euroopa Kohus ei saa arvestada hiljem toimunud muutusi. 1999. aasta dekreet, millele Kreeka valitsus suures osas oma väidetes tugineb, võeti vastu pärast põhjendatud arvamuses antud kahekuulise tähtaja lõppemist. Seetõttu puudub vajadus hinnata, kas nimetatud dekreediga merikilpkonna *Caretta caretta* kaitseks kehtestatud kord vastab direktiivi artikli 12 lõike 1 punktides b ja d sätestatud kaitseõuetele. Mis puudutab teisi meetmeid, mis on Kreeka valitsuse sõnul kavandatud piisava kaitsekorra tagamiseks looduslal, tuleb meenutada, et loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktid b ja d kohustavad liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et kehtestada direktiivi IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteemi nende looduslikes elupaikades, keelates nende tahtliku häirimise eelkõige paljunemise, poegade üleskasvatamise, talvitumise ja rände ajal ning nende paljunemis- ja puhkepaikade kahjustamise või hävitamise. Esiteks on vaieldamatu, et Laganase laht on kaitseala liigi *Caretta caretta* ülioluline paljunemispirkond. Teiseks, vastavalt Kreeka Riiginõukogu tõdemustele presidendi dekreediga eelnõu lisaks olnud 1999. aasta aruandes, millega asutati **Zákynthose** merepark, ei taganud tol ajal kehtinud õigussätteid vajalikul määral Laganase lahe mere- ja maa-ala tõhusat kaitset. Arvestades eriti survet paljunemisrandadele Dafnis, Gerakases ja Kalamakis ja nende randade erosiooni, mida on põhjustanud juurdepääsuteede ehitamine sinna, ning inimtegevusest tulenevat müra, soovitas riiginõukogu keelata nii uute ligipääsuteede avamise randadesse kui ka infrastruktuuri, näiteks kioskite, telkide ja parklate püstitamise ja rajamise. Kreeka valitsus neile asjaoludele vastu ei vaidle. Kolmandaks tuleb märkida, et Kreeka valitsus rõhutas kohtueelse menetluse ajal eriti, et **Zákynthose** merepargi loomist käsitleva määruse vastuvõtmisega kehtestatakse merikilpkonna *Caretta caretta* range kaitse süsteem. Kreeka valitsus väitis enda kaitseks, et 1999. aasta dekreet täitis nimetatud liigi puhul direktiivi artikli 12 lõike 1 punktide b ja d kohase range kaitse süsteemi kehtestamiseks vajalikud meetmed olid võetud enne 14. augustit 1999. aastal, mil komisjoni antud tähtaeg lõppes. Kuid kohtuistungil mõõnis Kreeka valitsus, et 1999. aasta dekreediga seati sisse varasemast rangema kaitse süsteem. Lisaks tuleb tähelepanu juhtida sellele, et kui Euroopa Kohus palus Kreeka valitsusel nimetada riigi õigussüsteemis 14. augustil 1999 kehtinud ja valitsuse arvates direktiivi artikli 12 lõike 1 punktidega b ja d kooskõlas olevaid konkreetseid sätteid, loetles valitsus vaid mitmeid seaduseid, määruseid ja haldusmeetmeid, nimetamata ühtegi konkreetset sätet, millega oleks võimalik direktiivi vastavaid nõudeid täita. Eeltoodu põhjal tuleb teha järeldus, et Kreeka valitsus ei võtnud ettenähtud aja jooksul vastu õigusraamistikku, millega oluks võimalik tagada merikilpkonna *Caretta caretta* range kaitse igasuguse tahtliku häirimise eest paljunemisajal ning tema paljunemispaike kahjustamise või hävitamise eest. Seega tuleb komisjoni etteheitega selles osas nõustuda. Asjaolu, et ei ole ilmnenu asjaomase liigi pesade arvu vähenemist viimase 15 aasta jooksul, ei ole iseenesest sellele etteheitele vastuväiteks.

Liigi *Caretta caretta* erikaitsemeetmed

Komisjon märgib, et 1999. aasta augusti lõpus käisid komisjoni ametnikud merikilpkonna *Caretta caretta* paljunemisrandades **Zákynthose** saarel ning kandsid muu hulgas ette mopeedide kasutamisest liivarannal Laganase lahest ida pool, vesijalgratatest ja väikepaatidest merel Gerakase ja Dafni ranna juures ning ebaseaduslikest ehitistest Dafni rannal.

Kreeka valitsus ei vaidlusta nimetatud leidude õigsust.

On vaieldamatu, et mopeedide kasutamine merikilpkonna *Caretta caretta* paljunemiserannas võib eelkõige müra tõttu häirida seda liiki munemise, haudumise ja poegade koorumise ajal ning ka väikeste kilpkonnade mere poole liikumise ajal. Samuti on tuvastatud, et paljunemisrandade läheduses olevad väikepaadid kujutavad endast ohtu kilpkonnade elule ja heolule. Kohtule esitatud toimikust ilmneb, et ajal, mil komisjoni ametnikud need asjaolud tuvastasid, oli mopeedide kasutamine kõnealustes paljunemisrandades keelatud ja üles olid pandud sildid, mis teavitasid kilpkonnapesade olemasolust randades. Mis puudutab Gerakase ja Dafni randu ümbritsevat mereala, siis see on klassifitseeritud täieliku kaitsealana ja sinna on üles pandud vastavad teadetetahvlid. Eeltoodust tulenevalt kujutab mopeedide kasutamine Laganase lahest ida pool asuvas liivarannas ning vesijalgratate ja väikepaatide olemasolu Gerakase ja Dafni randu ümbritseval merel endast direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti b mõistes kõnealuse liigi tahtlikku häirimist tema

paljunemisajal. Sealjuures ei olnud need erandjuhtumid. Mis puudutab mopeedide kasutamist paljunemisrandades, siis selgub Kreeka valitsuse väitest, et Laganase lahe ranna idapoolse osa õist kontrollimist oli eelnimetatud asjaolude esinemise ajal ranna pikkuse, juurdepääsukohtade suure hulga ja kontrollijate vähesuse tõttu eriti keeruline tagada. Nagu käesoleva otsuse punktides 8 ja 13 öeldud, täheldasid komisjoni ametnikud oma kahe külaskäigu ajal **Zákynthose** saarele väikepaatide olemasolu asjaomasel merealal. Lõpuks ei ole mingit kahtlust, et ehitised sellisel paljunemiserand nagu Dafni rand võivad põhjustada paljunemispaiaga kahjustamist ja hävitamist direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti d tähenduses. Niisiis tuleb teha järeldus, et Kreeka valitsus ei võtnud ettenähtud aja jooksul merikilpkonna *Caretta caretta* tahtliku häirimise vältimiseks paljunemisajal ja tema paljunemispaiade kahjustamise või hävitamise vältimiseks kõiki vajalikke erimeetmeid. Seega tuleb komisjoni etteheitega selles osas nõustuda. Eeltoodut arvesse võttes leiab Euroopa Kohus, et jättes ettenähtud aja jooksul võtmata merikilpkonna *Caretta caretta* range kaitse süsteemi kehtestamiseks ja rakendamiseks vajalikud meetmed, et vältida nimetatud liigi igasugust häirimist paljunemisajal ning igasugust tegevust, mis võiks põhjustada selle liigi paljunemispaiade kahjustamist või hävitamist, on Kreeka Vabariik rikkunud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktides b ja d tulenevaid kohustusi.

C-117/00: komisjon vs. Iirimaa – Owenduff-Nepin Beg Complex'i kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 13. juuni 2002. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Iirimaa. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiivid 79/409/EMÜ ja 92/43 EMÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000J0117:EN:HTML>

Väidetav linnudirektiivi artikli 3 rikkumine

Komisjon ütleb, et keldi rabapüü elupaik on mägismaa ja rabad ning ta toitub peamiselt harilikust kanarbikust, mis on talle ka pesaehitusmaterjaliks ja kaitseks röövlomade eest. Keldi rabapüü levila Iirimaal piirneb seega rabade ja nõmmedega, kus leidub ohtralt kanarbikku. Kanarbik on aga taimeliik, mida mõjutab eriti ülekarjatamine, kusjuures Iirimaal ohustab ülekarjatamine seda liiki tõsiselt. Komisjon nimetab sellega seoses mitmeid uurimusi, mis näitavad, et selles liikmesriigis on keldi rabapüü populatsioon ja alad, kus seda liiki leidub, sealhulgas tema paaritumispaigad, viimasel ajal oluliselt vähenenud. Populatsiooni vähenemise osas tugineb komisjon Irish Wildbird Conservancy (Iiri loodusliku linnustiku kaitseameti) 1993. aasta aruandele. Selle liigi levila vähenemise osas tugineb komisjon aga kahele linnuatlasele, mis käsitlevad Suurbritannias ja Iirimaal pesitsevaid linde. Pealegi asub asjaomase liigi pesitsuspiirkond suurel määral nendel aladel, mida Iirimaa ametiasutused määratlevad halvenenud aladena. Komisjoni väitel ei ole Iirimaa täitnud oma kohustust tagada keldi rabapüü elupaikade piisav mitmekesisus ja ulatus.

Iirimaa valitsus väidab vastu, et komisjon pole tõestanud, et asjaolud, mida ta ette heidab, avaldasid koos või eraldi mõju keldi rabapüü elupaiga vähenemisele, nii et see pole antud liigi kaitseks enam piisav. Iirimaa valitsus on seisukohal, et keldi rabapüü kui rabapüü alamliik on laialt levinud ja pole ohustatud. Seoses komisjoni viidatud kahe atlasega, mis käsitlevad vastavalt ajavahemikke 1968–1972 ja 1988–1991, ütleb valitsus, et nende koostamisel kasutatud eri meetodite tõttu on igasugune sealt võetud arvude ja järelduste võrdlemine keldi rabapüü isendite ja levila vähenemise tuvastamisel ebausaldusväärne. Iirimaa valitsus vaidleb vastu ka väitele, et keldi rabapüüle vajalikud nõmmealad on ülekarjatamise tõttu tõsiselt ohustatud, kuigi tunnustab, et ülekarjatamine on keldi rabapüü arvukusele ja elupaiga suurusele negatiivselt mõjunud.

Linnudirektiivi artikkel 3 kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid kõikide direktiivis osutatud linnuliikide elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamiseks, hoidmiseks või taastamiseks. Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et artiklist 3 tulenevad liikmesriikide kohustused eksisteerivad seega juba enne, kui tuvastatakse lindude arvu vähenemine või kui kaitsealuse liigi väljasuremisohu on reaalseks muutunud. Aruandes, mille 1993. aastal koostas Iirimaal lindude kaitsega tegelev valitsusväline organisatsioon Irish Wildbird Conservancy, tuvastati, et keldi rabapüü on üks kaheteistkümnest ohustatuimast selle riigis pesitsevast liigist, ning näidati, et selle liigi arvukus on viimase 20 aasta jooksul enam kui 50% vähenenud. Pealegi näitab ka kahe teadustöö – The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland: 1968–1972 ja The New Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland: 1988–1991, mille koostasid D. W. Gibbons, J. B. Reid ja R. A. Chapman – võrdlemine selle liigi esinemis- ja pesitsusalade olulist vähenemist. Seoses sellega on oluline toonitada, et teises nimetatud atlasest tunnistavad autorid, et andmete võrdlemisel tuleb olla ettevaatlik, kuid märgivad, et neile raskustele vaatamata kajastavad raamatus olevad kaardid tegelikke muutusi [liigi] levikus. On vaieldamatu, et linnudirektiivi II/1 lisas nimetatud keldi rabapüü pesitsusala langeb suurel määral kokku aladega, mida Irish Heritage Council (Iiri pärandinõukogu) on määratlenud halvenenud ja ülekarjatatud aladena. Samuti tuleb tähelepanu juhtida sellele, et oma 1. septembri 1998. aasta kirjas mõõnis Iirimaa, et üldiselt on õigustatud järeldus, et ülekarjatamine keldi rabapüü elupaikades on mõjutanud selle liigi populatsioonide arvukust. Samas kirjas nendib Iirimaa, et keldi rabapüü sõltub harilikust kanarbikust, mis on enimlevinud taim paljudel Iirimaa nõmmedel, rabades ja

kõrgendikel, ning et Iirimaa määrab väga suure ala neist elupaigatüüpidest – tõenäoliselt üle 250 000 hektari – loodusdirektiivi tähenduses loodusaladeks, mis võimaldaks luua ülekarjatamist kontrolli all hoidvaid mehhanisme. Lisaks peetakse 1995. aastal Irish Wildbird Conservancy koostatud tegevuskavas kaheteistkümne ohustatuima Iirimaa pesitseva linnuliigi jaoks oluliseks, et karjamaid majandataks nõuetekohaselt esmatähtsa tegevuse raames, mis alguses seisneb keldi rabapüü populatsioonide ja levilate vähenemise peatamises ning seejärel käesoleva kohtuasja punktis 17 mainitud esimese atlase koostamise ajal mahajäetud endiste levilate taastamises. Eeltoodud silmas pidades tuleb teha järeldus, et Iirimaa pole võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et tagada keldi rabapüü elupaikade piisav mitmekesisus ja ulatus linnudirektiivi artikli 3 tähenduses. Seega tuleb komisjoni etteheitega selles osas nõustuda.

Linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause ja loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 väidetav rikkumine

Komisjon väidab, et Iirimaa ei ole võtnud vajalikke meetmeid, et vältida Owenduff-Nepin Beg Complex'i linnuala vaipsoo kahjustamist ülekarjatamise tõttu. Eelkõige Iiri ametiasutuste vastuvõetud Rural Environmental Protection Scheme (maakeskkonna kaitse kord, REPS) oli ja on siiani ebapiisav, et võidelda ülekarjatamise probleemiga üldiselt ja Owenduff-Nepin Beg Complex'i linnualal. Komisjon tunnistas siiski pärast REPSi läbivaatamist 1998. aastal selle suutlikkust tegelda tõhusalt ühisvalduses oleva maa ülekarjatamise probleemiga, eeldusel, et koostatakse ühisvalduses oleva maa võrgustiku kavad, rakendatakse need ja peetakse nende üle järelevalvet. Komisjon leiab, et arvestades kõiki alasid, mida ülekarjatamine mõjutab, on 1998/1999. aasta suvel otsustatud mägilammaste kvoodi üldine vähendamine 30% võrra ebapiisav.

Tunnistades, et ülekarjatamise probleem Owenduff-Nepin Beg Complex'i linnualal on suurenenud, väidab Iirimaa valitsus siiski vastu, et komisjon pole esitanud piisavalt tõendusmaterjali, tuvastamaks, et Iirimaa on rikkunud loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 2 ja linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevaid kohustusi. Valitsus juhib esiteks tähelepanu sellele, et alates 1996. aastast on REPSis osalevad põllumajandustootjad pidanud viima oma tegevuse kooskõlla ühisvalduses olevate maade karjatamisstrateegiatega. Teiseks viitab valitsus alates 1. jaanuarist 1999 kehtinud REPSi raames rahvuspärandi aladeks määratud vaipsoode ja nõmmede ning kõrgendike rohumaade kaitse tingimustele. Lisaks ostis Iirimaa valitsus ära 10 000 hektarit 25 255 hektarist Owenduff-Nepin Beg Complex'i linnuala maast ning on andud loa vaid kuue veise ja 150 lamba karjatamiseks sellel maa-alal. 2000. aastal võttis Iirimaa vastu teisi sellel linnualal asuvaid ühisvalduses olevaid maid käsitleva raamkava. Kõnealuse linnuala ülejäänud 5000 hektarit ei ole ühisvalduses olev maa ja seda ülekarjatamine ei puuduta. Iirimaa valitsus tuletab ka meelde, et komisjon kiitis oma 6. augusti 1998. aasta otsusega, mis võeti vastu tulenevalt nõukogu 30. juuni 1992. aasta määrusest (EMÜ) nr 2078/92 keskkonnanõuete ning paikkonna alalhoiduga kooskõlas olevate põllumajanduslike tootmisviiside kohta (ELT L 215, lk 85), heaks muudatused REPSis, millest komisjonile oli teada antud juunis 1997 või hiljem. Lõpetuseks rõhutab Iirimaa valitsus, et Owenduff-Nepin Beg Complex'i kaitsekorralduse kava rakendamine hilines vajaduse tõttu korraldada üksikasjalik avalik arutelu asjassepuutuvate isikutega. Seoses sellega tuleb esmalt meenutada, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale tuleb liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist hinnata liikmesriigile põhjendatud arvamuses antud tähtaja lõppemisel esineva olukorra alusel. Seega ei saa antud juhtumi puhul võtta arvesse meetmeid, mis Iirimaa võttis vastu pärast 8. juunit 1998. Teiseks tuleb silmas pidada seda, et Owenduff-Nepin Beg Complex klassifitseeriti linnualana oktoobris 1996. Loodusdirektiivi artiklis 7 on seoses linnualadena klassifitseeritud aladega sätestatud, et linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused asendatakse muu hulgas loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevate kohustustega alates loodusdirektiivi rakendamise kuupäevast või alates ala linnudirektiivi kohasest klassifitseerimisest, kui viimane kuupäev on hilisem. Sellest tulenevalt on Owenduff-Nepin Beg Complex'i linnuala puhul alates 1996. aasta oktoobrist kohaldatud pigem loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 2 kui linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimest lauset. Seetõttu ei saa komisjoni väitega nõustuda, sest see põhineb linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimese lause rikkumisel ja Euroopa Kohus peab piirduma tuvastamisega, kas Iirimaa rikkus loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 2. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2, nagu ka linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimene lause, kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et vältida muu hulgas linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 kohaselt linnualadena klassifitseeritud aladel esinevate elupaikade halvenemist. Kuigi komisjon ei esita Iirimaa etteheidet 10 000 hektari suuruse riigi omanduses oleva maa osas, kus karjatatakse nüüd väga vähe loomi, ilmneb kohtule esitatud toimikust, et teised Owenduff-Nepin Beg Complex'i osad on tõsiselt kahjustatud. Kõnealuse linnuala kaitsekavas, mille 22. augustiks 2000 koostas Dúchas – kunsti-, kultuuripärandi-, keldi keele piirkonna ja saarteministeeriumi kultuuripärandi osakond –, on öeldud, et mõned selle linnuala vaipsoo- ja nõmmealad on lammaste liigse hulga tõttu tugevasti kahjustunud. Kohati on seal lahtine turvas ja aluspõhjakiivimini ulatuvad lõhed. Nõmme pealispind on aga rängalt halvenenud karjatamise surve tõttu kanarbikulistele. Hiljuti on linnuala kõrval asuv turbaala ulatuslikus osas okaspuid täis istutatud, mistõttu on hävitatud suur osa madal- ja kõrgvaipsoost. Oma kirjavahetuses komisjoniga enne põhjendatud arvamuse väljaandmist olid Iirimaa ametiasutused juba tunnistanud, et Owenduff-Nepin Beg Complex'is on tohtul hulgal lambaid, kes satuvad asustamata orgudesse ja mäenõlvadele. Nad tunnistasid ka, et ülekarjatamisest põhjustatud kahjustused on eriti tõsised Lough Feeagh'i mäe läänenõlvadel, mis aitas kaasa seal toituva suur-laukhane Gröönimaa alamliigi arvukuse hiljutisele vähenemisele. Vastavalt käesoleva otsuse punktis 28 mainitud kaitsekavale tuleb karjatamist hoida jätkusuutlikul tasemel, et saavutada Owenduff-Nepin Beg Complex'i

esmatähtsusega elupaiga – s.o vaipsoo – ja teiste sellele alale iseloomulike elupaikade ökoloogilise väärtuse säilitamise ja võimalusel suurendamise eesmärk ning võimaluse korral suurendada sellel alal tavaliselt esinevate linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide, sealhulgas eriti selle ala linnualana klassifitseerimist õigustanud suur-laukhane Gröönimaa alamliigi ja rüüdi populatsiooni. Liigne lammaste karjatamine põhjustab kohati tõsist kahju ja on alale suurimaks ohuks. Pealegi mõõnab Iirimaa valitsus ise oma vasturepliigis, et Iiri ametiasutused peavad lisaks ülekarjatamise probleemi vähendamisele tagama ka selle, et kahjustatud aladel lastaks taastuda. Iirimaa valitsus ütleb, et Owenduff-Nephtin Beg Complex'i kaitsekorralduse kava, linnualal asuvate ühisvalduses olevate maade jaoks koostatud raamkavade ja individuaalsete talumajanduskavade rakendamine aitab seda eesmärki täita. Eeltoodust tuleneb, et Iirimaa ei ole võtnud meetmeid nende Owenduff-Nephtin Beg Complex'is esinevate liikide, mille tõttu see ala linnualaks määrati, elupaikade kahjustamise vältimiseks. Seega on Iirimaa rikkunud loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevaid kohustusi ja võttes arvesse käesoleva otsuse punktis 25 mainitud piirangut, tuleb komisjoni etteheitega ka selles osas nõustuda. Niisiis tuleb järeldada, et jättes võtmata keldi rapapüü elupaikade piisava mitmekesisuse ja ulatuse tagamiseks vajalikud meetmed ning mitte astudes nende Owenduff-Nephtin Beg Complex'is esinevate liikide, mille tõttu see ala linnualaks määrati, elupaikade kahjustamise vältimiseks vajalikke samme, on Iirimaa rikkunud linnudirektiivi artiklist 3 ja loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevaid kohustusi.

C-415/01: komisjon vs. Belgia

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 27. veebruar 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Belgia Kuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0415:EN:HTML>

Väidetavalt ebapiisav linnualade kaitse süsteem

Komisjon juhib tähelepanu sellele, et pole ühtegi Flaami piirkonnas kohaldatavat sätet, mis automaatselt seoks ala linnualana klassifitseerimise ühenduse õiguses sätestatud kaitse süsteemi rakendamisega.

Belgia valitsus märgib, et Flaami piirkonnas on juba kehtestatud linnualasid puudutavad teatavad üldised ja sektorisisemed meetmed, kuid mõõnab samas, et ükski selles piirkonnas kohaldatav säte ei ütle, et ala linnualana klassifitseerimisega kaasneb automaatselt sellel alal linnudirektiivis ettenähtud kaitse süsteemi rakendamine.

On oluline meelde tuletada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt kohustavad linnudirektiivi artikli 4 lõiked 1 ja 2 liikmesriike andma linnualade kaitsele sellise õigusliku staatuse, mis tagaks eelkõige I lisas nimetatud linnuliikide säilimise ja paljunemise ning samuti I lisas nimetatud, kuid reeglipäraselt esinevate rändliikide pesitsemise, sulgimise ja talvitumise. Kuna loodusdirektiivi artiklis 7 on sätestatud, et muu hulgas direktiivi artikli 6 lõikest 2 tulenevad kohustused asendavad linnudirektiivi artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused linnualade osas, peab niisuguste alade õiguslik kaitsestaatus tagama ka selle, et välditaks neil aladel esinevate looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning nende liikide olulist häirimist, kelle kaitseks need alad on määratud. See, et pole ühtegi Flaami piirkonnas kohaldatavat sätet, mis automaatselt seoks ala linnualana klassifitseerimise käesoleva otsuse punktides 15 ja 16 nimetatud kaitsestaatus kehtestamisega, kahjustab linnudirektiivi artiklis 4 osutatud loodusliku linnustiku kaitse-eesmärke.

Väidetav linnualade piiritlemise kohaldamatus kolmandate isikute suhtes

Komisjon heidab ette, et linnudirektiiv ei ole riigi õigusaktidesse nõuetekohaselt üle võetud, sest Flaami piirkonna linnualasid piiritlevatel kaartidel ei ole õigusjõudu kolmandate isikute suhtes ja neile ei saa seega vaidlustes kolmandate isikutega tugineda. Belgia õiguse kohaselt tuleb selleks, et piirkondlike asutuste vastuvõetud meetmetel oleks õigusjõud, need avaldada Moniteur belge'is. Ainult see loob kodanike puhul eelduse, et nad on vastuvõetud meetmetest vaieldamatult teadlikud, ning tagab selle, et neid meetmeid saab kolmandate isikute vastu rakendada. Flaami piirkonna linnualasid piiritlevaid kaarte ei ole Moniteur belge'is avaldatud. Need on lihtsalt välja pandud kohalikesse omavalitsustesse, kus elanikud saavad nendega tutvuda.

Belgia Kuningriigi sõnul on linnualasid piiritlevate kaartide õigusjõud liikmesriikide õiguse küsimus. Liikmesriikidel on direktiivi ülevõtmise meetmete õigusjõu tagamise viiside valikul laiaulatuslik kaalutusõigus. See, et Belgia õiguse kohaselt on õigusaktide avaldamine Moniteur belge'is üldreegel, ei takista mõnedel juhtudel võimalust valida mingi teine avaldamisviis, eeldusel, et kõik kodanikud saavad kõnealuse õigusnormiga tõhusalt tutvuda. Belgia Cour de cassation (kassatsioonikohus) on linna- ja maapiirkodade planeerimise raames piirkondlike ja alaplaanide avaldamise põhimõtte omaks võtnud. Belgia valitsuse väitel linnualasid piiritlevate kaartide olemasolu vastavates kohalikes

omavalitsustes, mida näeb ette 17. oktoobri 1988. aasta Arrêté de l'exécutif flamand'i (Flaami piirkonna täitevorgani määrus) artikkel 3 linnualade piiritlemise kohta linnudirektiivi artikli 4 mõistes (Moniteur belge, 29.10.1988), on kõnealusel juhul piisav avaldamisviis, arvestades seda, asjassepuutuvatel isikutel on võimalik nende kaartidega tutvuda. Siiski on praegu ettevalmistamisel muudatus, mis tehakse 21. oktoobri 1997. aasta Décret de la Communauté flamande'is (Flaami piirkonna dekreedis) looduskaitse ja looduskeskkonna kohta (Moniteur belge, 10.01.1998), mis näeb ette linnualasid piiritlevate kaartide avaldamise Moniteur belge'is.

Siinkohal tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb direktiivide sätteid kohaldada vaieldamatu sunnijõuga ning õiguskindluse tagamiseks nõutava konkreetse, täpsuse ja selgusega. Õiguskindluse põhimõtte kohaselt peavad ühenduse õigusnormide alusel võetud meetmed olema piisavalt avalikustatud, et asjaomased õigussubjektid, keda sellised meetmed puudutavad, saaksid teada oma õiguste ja kohustuste ulatusest ühenduse õigusega hõlmatud konkreetsetes valdkonnas. Linnualasid piiritlevatel kaartidel peab olema vaieldamatu õigusjõud. Kui see nii ei oleks, saaks linnualade piire igal ajal vaidlustada. Samuti oleks oht, et linnudirektiivi artiklist 4 tulenevat kaitse-eesmärki ei ole võimalik täiel määral saavutada. Vastuses põhjendatud arvamusele on Belgia möönnud, et põhimõtteliselt loob üksnes meetme avaldamine Moniteur belge'is eelduse, et kolmandad isikud on vastuvõetud meetmetest vaieldamatult teadlikud. Asjaolu, et Belgia kassatsioonikohus on tunnistanud linna- ja maapiirkondade planeerimise raames koostatud piirkondlike ja alaplaanide õigusjõudu, kuigi need avaldati muul viisil kui Moniteur belge'is, ei näita antud juhul, et sama kehtib ka Flaami piirkonna linnualasid piiritlevate kaartide puhul, mis vastavalt käesoleva otsuse punktis 20 mainitud muudatusele tuleb igal juhul Moniteur belge'is avaldada. Isegi kui oletada, nagu vastuses põhjendatud arvamusele väidetakse, et vaieldamatu eeldus, et isikud on mingist meetmest teadlikud, tuleneb muust avalikustamisviisist kui selle meetme täielik avaldamine Moniteur belge'is, tuleb asuda seisukohale, et niisuguse eeldus ei anna linnualasid piiritlevatele kaartidele vaieldamatut õigusjõudu.

C-127/02 (eelotsusetaotlus) – Waddenvereniging'i ja Vogelbeschermingsvereniging'i kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 7. september 2004. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee ja Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels *versus* Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Eelotsusetaotlus: Raad van State – Holland. Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Mõisted „kava” või „projekt” – Teatavate kavade või projektide kaudu kaitsealale avaldatavate tagajärgede hindamine.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0127:ET:HTML>

Käesolev eelotsusetaotlus käsitleb loodusdirektiivi artikli 6 tõlgendamist ja esitati kohtuvaidluse raames, mille hagejateks olid Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee (riiklik Waddenzee kaitse ühing, edaspidi „Waddenvereniging”) ja Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels (Hollandi linnukaitse ühing, edaspidi „Vogelbeschermingsvereniging”) ning kostjaks Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (põllumajandus-, loodusvarade ja kalandusministeeriumi riigisekretär, edaspidi „ministeeriumi riigisekretär”) loa küsimuses, mille viimane väljastas Coöperatieve Producentenorganisatie van de Nederlandse Kokkelvisserij UA-le (Madalmaade südakarvide tootjate koostöö organisatsioon, edaspidi „PO Kokkelvisserij”) südakarvide mehhaaniliseks püügiks Waddenzee linnualal (edaspidi „linnuala”), mis on klassifitseeritud linnudirektiivi artikli 4 kohaselt.

Ministeeriumi riigisekretär väljastas 1. juuli 1999. aasta ja 7. juuli 2000. aasta otsustega (edaspidi „põhikohtuasjas kõne all olevad otsused”) PO Kokkelvisserij'le teatavatel tingimustel südakarvide mehhaanilise püügi load Waddenzee linnualal vastavalt ajavahemikeks 16. augustist 25. novembrini 1999 ja 14. augustist 30. novembrini 2000. Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging esitasid nende otsuste peale kaebused ministeeriumi riigisekretärile, kes leidis 23. detsembri 1999 ja 19. veebruari 2001. aasta otsustega, et põhikohtuasjas kõne all olevate otsuste vastu esitatud väited ei olnud põhjendatud, ning jättis kaebused rahuldamata. Nimetatud looduskaitseühingud esitasid nimetatud kaebuste rahuldamata jätmise otsuste peale lagi Raad van State'le. Nad väitsid peamiselt, et põhikohtuasjas kõne all olevate otsustega lubatud südakarvide püük kahjustab püsivalt Waddenzee põhja geomorfoloogiat, taimestikku ja loomastikku. Nad väitsid samuti, et nimetatud püük kahjustab südakarpidest toituvate lindude toiduvarusid, mis toob kaasa nende lindude, eelkõige meriski ja haha populatsiooni vähenemise. Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging väitsid muu hulgas, et nimetatud otsused on vastuolus loodusdirektiiviga ja linnudirektiiviga. Mis puudutab küsimust, kas loodusdirektiivi artikli 6 lõiked 2–4 on Hollandi õiguskorda õigesti üle võetud, märgib Raad van State, et Natuurbeschermingswet'i paragrahvi 12, millega küll selgesõnaliselt ei võeta üle loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 2 sätestatud kohustusi, võib tõlgendada kooskõlas nimetatud artikliga. Natuurbeschermingswet ei sisalda ka nimetatud direktiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 ülevõtmist käsitlevaid sätteid. Samuti ei ole olemas üldsätteid nimetatud lõigete ülevõtmiseks, mida kohaldataks muul viisil Waddenzee suhtes. Eelotsusetaotluse esitanud kohus meenutab samuti, et Waddenvereniging'i ja Vogelbeschermingsvereniging'i sõnul on, arvestades südakarvide püügi ulatust Waddenzee linnualal, olemas „kava või projekt”, mida tuleb loodusdirektiivi

artikli 6 lõike 3 kohaselt „asjakohaselt hinnata”, seevastu kui riigisekretäri sõnul kohaldatakse kõnealusele tegevusele nimetatud direktiivi artikli 6 lõiget 2, kuna seda on aastaid harrastatud ilma, et see oleks intensiivsemaks muutunud. Loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 2 ja 3 vahelise seose küsimuses väitsid Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging, et kuigi tegevus, milleks load väljastati, tuleb nimetatud artikli lõike 3 tähenduses kvalifitseerida kui „kava” või „projekt”, tuleb järelevalvet teostada siiski sama artikli lõike 2 kohaselt. Seetõttu tuleb analüüsida, kas nimetatud lõiget 3 tuleb pidada lõikes 2 toodud nõuete suhtes erisätteks nii, et neid kahte lõiget tuleb kohaldada samaaegselt, või tuleb seda pidada eraldiseisva ja sõltumatu tähendusega sätteks nii, et artikli 6 lõige 2 puudutab praegust kasutust, samas kui lõige 3 puudutab uusi kavasad ja projekte. Raad van State tõstatab samuti küsimuse, millistel tingimustel tuleb „asjakohaselt hinnata” kava või projekti tagajärgi asjaomasele alale. Lisaks soovib nimetatud kohus teada saada, milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas tegemist on „vajalike meetmetega” või „asjakohase hindamisega”, arvestades samuti loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud, mille kohaselt pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Lõpuks leiab nimetatud kohus, et vajalik on teada saada, kas loodusdirektiivi artikli 6 lõigetel 2 ja 3 on vahetu õigusmõju. Sellises olukorras otsustas Raad van State menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. a) Kas loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 toodud mõisteid „kava või projekt” peab tõlgendama nii, et need hõlmavad ka tegevust, mida on harrastatud juba mitmeid aastaid, kuid millele igal aastal väljastatakse tähtajaline luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine?

b) Kas juhul, kui vastus esimese küsimuse punktile a on eitav, peab asjaomast tegevust lugema „kavaks või projektiks”, kui tegevuse intensiivsus on aastatega kasvanud või see intensiivsemaks muutumine on toimunud väljastatud lubade tõttu?

2. a) Kui esimese küsimuse vastusest selgub, et tegemist on „kava või projektiga” loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, kas loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 peab lugema erisätteks lõike 2 suhtes või eraldiseisvaks ja sõltumatu tähendusega sätteks nii, et näiteks:

i) lõige 2 käsitleb praegust kasutust ja lõige 3 uusi kavasad või projekte või

ii) lõige 2 käsitleb kaitsekorraldusmeetmeid ja lõige 3 teisi otsuseid või

iii) lõige 3 käsitleb kavasad või projekte ja lõige 2 muud tegevust?

b) Kas juhul, kui loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 peab lugema artikli 6 lõikes 2 sätestatu täpsustuseks, võib neid kahte sätet kohaldada samaaegselt?

3. a) Kas loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 peab tõlgendama nii, et tegemist on juba „kava või projektiga”, kui antud tegevus tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale mõju (ning seega peab läbi viima „asjakohase hindamise”, et kindlaks teha, kas mõju on „oluline”), või tuleneb nimetatud sättest, et „asjakohase hindamise” peab läbi viima vaid siis, kui on (piisavalt) tõenäoline, et „kava või projekt” avaldab alale olulist mõju?

b) Milliste kriteeriumide alusel tuleb hinnata, kas kava või projekt loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või mis ei ole selleks tingimata vajalik, avaldab alale tõenäoliselt olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega?

4. a) Milliste kriteeriumide alusel tuleb loodusdirektiivi artikli 6 kohaldamisel hinnata, kas tegemist on „vajalike meetmetega” nimetatud artikli lõike 2 tähenduses või „asjakohase hindamisega” lõike 3 tähenduses, millega on seotud enne kavale või projektile nõusoleku andmist nõutud kindlaks tegemine?

b) Kas mõistetel „vajalikud meetmed” ja „asjakohane hindamine” on iseseisev tähendus või tuleb neid hinnata arvestades EÜ asutamislepingu artikli 174 lõiget 2 ja eelkõige ettevaatusprintsipiibist lähtudes?

c) Kas juhul, kui peab arvestama EÜ asutamislepingu artikli 174 lõikes 2 toodud ettevaatusprintsipiibiga, tähendab see, et kõnealust tegevust, mis käesoleval juhul on südakarvide püük, võib lubada siis, kui pole mingit ilmset kahtlust võimaliku olulise mõju puudumise suhtes, või on see lubatud vaid siis, kui pole mingisugust kahtlust sellise mõju puudumise suhtes või kui mõju puudumist saab kindlalt järeldada?

5. Kas loodusdirektiivi artikli 6 lõigetel 2 või 3 on vahetu õigusmõju, nii et üksikisikud võivad neile siseriiklikus kohtus tugineda ning siseriiklik kohus peab tagama üksikisikutele sellest vahetust õigusmõjust tuleneva õigusliku kaitse, nagu muu hulgas tuleneb otsusest kohtuasjas C-312/93: Peterbroeck?

Esimene küsimus

Esimese küsimuse punkt a

Esimese küsimuse punktis a soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas südakarpide mehhaanilisele püügile, mida on harrastatud juba mitmeid aastaid, kuid millele igal aastal väljastatakse tähtajaline luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine, kohaldatakse loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 toodud mõisteid „kava” või „projekt”.

Loodusdirektiivi kümnenda põhjenduse kohaselt tuleb „asjakohane hinnang [...] anda iga kava või programmi kohta, mis tõenäoliselt oluliselt mõjutab juba määratud või tulevikus määratava ala kaitse-eesmärke”. Nimetatud põhjendus on sõnastatud direktiivi artikli 6 lõikes 3, mis sätestab muu hulgas, et kui kava või projekt tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale olulist mõju, ei kiideta seda heaks ilma, et eelnevalt hinnataks selle tagajärgi alale. Loodusdirektiiv mõisteid „kava” ja „projekt” ei määratle. Seevastu nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiiv 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta, mille kuues põhjendus sätestab, et tõenäolise olulise keskkonnamõjuga riiklike ja eraprojektide teostusluba tuleks anda ainult pärast nende projektide tõenäoliste oluliste keskkonnamõjude eelnevat hindamist, määratleb oma artikli 1 lõikes 2 „projekti” mõiste järgmiselt:

- ehitiste või muude kätiste püstitamine või kavade teostamine,
- muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine.”

Direktiivi 85/337 artikli 1 lõike 2 teises taandes määratletud „projekti” mõiste hõlmab südakarpide püügi taolist tegevust. Niisiis puudutab selline „projekti” mõiste määratlus kava või projekti mõiste avamist loodusdirektiivi tähenduses, millega püütakse, nagu eeltoodust nähtub, vältida sarnaselt direktiivis 85/337 sätestatule seda, et tõenäoliselt keskkonda kahjustavale tegevusele antaks luba ilma, et eelnevalt hinnataks kava või projekti tagajärgi keskkonnale. Seega hõlmab loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 toodud kava või projekti mõiste südakarpide mehhaanilise püügi taolist tegevust. Asjaolu, et nimetatud tegevust on kõnealusel alal perioodiliselt harrastatud mitmeid aastaid ning et sellega tegelemiseks on tarvis saada igal aastal luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine, ei välista iga taotluse korral selle tegevuse lugemist loodusdirektiivi tähenduses eraldi kavaks või projektiks.

Seetõttu tuleb esimese küsimuse punktile a vastata, et südakarpide mehhaaniline püük, mida on harrastatud juba mitmeid aastaid, kuid millele igal aastal väljastatakse piiratud tähtajaks luba, mille väljastamisega kaasneb iga kord nimetatud tegevuse lubatavuse ja lubatud püügiala uus hindamine, on hõlmatud loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 toodud mõistetega „kava” või „projekt”.

Esimese küsimuse punkt b. Arvestades esimese küsimuse punktile a antud vastust, ei ole esimese küsimuse punktile b tarvis vastata.

Teine küsimus

Teises küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, milline on loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 2 ja 3 vaheline seos.

Tuleb meenutada, et loodusdirektiivi artikli 6 lõige 2 koostoimes direktiivi lõikega 7 kohustab liikmesriike võtma vajalikke meetmeid, et vältida linnualadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud. Loodusdirektiivi artikli 6 lõige 3 sätestab, et pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, loa alles pärast seda, kui nad on seoses tagajärgede, mis sellel kaval või projektiga võivad alale olla, asjakohase hindamisega kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Viimatimääratud sättega võetakse kasutusele menetlus, millega püütakse eelneva kontrolli kaudu tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Asjaolu, et kavale või projektile antakse luba loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3

sätetatud menetluse kohaselt, muudab tarbetuks nimetatud artikli lõikes 2 sätestatud üldise kaitsekohustuse samaaegse kohaldamise, kui tegemist on nimetatud kava või projektiga silmas peetud ala mõjutamisega. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 alusel kavale või projektile antud loa eelduseks on tingimata, et kava või projekti loetakse selliseks, mis ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju ega või seetõttu kaasa tuua olulist halvenemist või häirimist nimetatud artikli lõike 2 tähenduses. Siiski ei saa välistada, et kava või projekt osutub hiljem selliseks, mis võib kaasa tuua sellise halvenemise või häirimise ning seda ka siis, kui pädevaid siseriiklikke asutusi ei saa süüdistada eksimuses. Sellises olukorras võimaldab loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 kohaldamine täita keskkonna kvaliteedi säilitamise ja kaitse – sealhulgas looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – peamist eesmärki, nagu on öeldud direktiivi esimeses põhjenduses.

Seega peab teisele küsimusele vastama, et loodusdirektiivi artikli 6 lõikega 3 võetakse kasutusele menetlus, millega püütakse eelneva kontrolli kaudu tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, samas kui nimetatud direktiivi artikli 6 lõige 2 sätestab üldise kaitsekohustuse, mis hõlmab sellise halvenemise ja häirimise vältimist, millel võib olla direktiivi eesmärkide saavutamisele oluline mõju, ning seda sätet ei või kohaldada samaaegselt nimetatud artikli lõikega 3.

Kolmas küsimus

Kolmanda küsimuse punkt a

Tuleb meenutada, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Seega on kava või projekti tagajärgede asjakohase hindamise eelduseks, et kava või projekt tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale olulist mõju. Seetõttu, nagu nähtub muu hulgas komisjoni koostatud nimetatud artikli tõlgendamise juhistest pealkirjaga „Natura 2000 alade kaitsekorraldus. Loodusdirektiivi (92/43/EMÜ) artikli 6 sätted”, ei ole loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud keskkonnakaitsemehhanismi rakendamise eelduseks veendumus, et kava või projekt avaldab kõnealusele alale olulist mõju, vaid ainult tõenäosus, et nimetatud kava või projektiga kaasneb selline mõju. Direktiivi 85/337 artikli 2 lõike 1 osas, mis on sisuliselt sõnastatud loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 sarnaselt ja milles sätestatakse, et „liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et enne loa andmist hinnatakse [...] keskkonda oluliselt mõjutada võivaid projekte”, on Euroopa Kohus leidnud, et sellised projektid on need, millel võivad olla olulised tagajärjed keskkonnale. Sellest tuleneb, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimeses lauses sätestatakse kava või projekti asjakohase hindamise eeldusena, et kava või projekt tõenäoliselt avaldab asjaomasele alale olulist mõju. Kui võtta arvesse eelkõige ettevaatusprintsipi, mis on EÜ asutamislepingu artikli 174 lõike 2 esimese lõigu kohaselt üks ühenduse keskkonnapoliitika kaitstuse kõrge taseme eesmärgi alustest ning millest lähtuvalt loodusdirektiivi tuleb tõlgendada, on selline oht olemas, kui objektiivsete asjaolude alusel ei saa välistada, et nimetatud kava või projekt avaldab asjaomasele alale olulist mõju. Teatava ala suhtes kava või projekti tagajärgede hindamise eelduseks on tingimus, mis näeb ette, et selline hindamine tuleb läbi viia oluliste mõjude puudumises kahtlemise korral; selline tõlgendus võimaldab tõhusalt vältida loa andmist kavadele või projektidele, mis avaldavad asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju ning aitab saavutada loodusdirektiivi kolmanda põhjenduse ja artikli 2 lõike 1 kohaselt direktiivi peamist eesmärki, mis on bioloogilise mitmekesisuse tagamine looduslike elupaiku ning looduslikku loomastikku ja taimestikku kaitstes.

Eeltoodud arvestades tuleb kolmanda küsimuse punktile a vastata, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimest lauset peab tõlgendama nii, et iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, tuleb juhul, kui objektiivse teabe põhjal ei ole välistatud, et sellel on eraldi või koos muude kavade või projektidega nimetatud alale oluline mõju, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab.

Kolmanda küsimuse punkt b

Nagu tuleneb loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimesest lausest koostoimes direktiivi kümnenda põhjendusega, hinnatakse sellise kava või projekti tagajärgede olulisust, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, ala kaitse-eesmärkide suhtes. Juhul kui kava või projekt, mis avaldab kõnealusele alale mõju, ei ohusta ala kaitse-eesmärke, ei või seda pidada selliseks, mis võiks tõenäoliselt kõnealusele alale olulist mõju avaldada. Seevastu kui selline kava või projekt ohustab asjaomase ala kaitse-eesmärke, tuleb seda kindlasti pidada tõenäoliselt alale olulist mõju avaldavaks. Nii nagu komisjon õigesti leidis, peab nimetatud kava või projekti võimalikke mõjusid hinnates otsustama nende olulisuse üle, võttes eelkõige arvesse selle kava või projektiga seotud ala iseloomulikke tunnuseid ja eriomaseid keskkonnatingimusi.

Seetõttu tuleb kolmanda küsimuse punktile b vastata, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib kahjustada ala kaitse-eesmärke, pidada sellele alale olulist mõju omavaks. Nimetatud ohtu tuleb hinnata, võttes eelkõige arvesse selle kava või projektiga seotud ala iseloomulikke tunnuseid ja eriomaseid keskkonnatingimusi.

Neljas küsimus

Neljanda küsimuse punktides a–c palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul täpsustada esiteks mõisteid „vajalikud meetmed” loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 tähenduses ning „asjakohane hindamine” selle artikli lõike 3 tähenduses ning küsib teiseks, millistel tingimustel võib südakarpide püügi taolist tegevust lubada.

Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 116 märkis, ei ole põhikohtuasja kontekstist ning eespool toodust, eelkõige kahele esimesele küsimusele antud vastusest lähtudes vaja vastata neljandale küsimusele selles osas, mis puudutab loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 2. Mis puudutab „asjakohast hindamist” loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, tuleb märkida, et direktiiv ei määratle mingisugust erimeetodit sellise hindamise läbiviimiseks. Selle artikli sõnastuse kohaselt tuleb kava või projekti tagajärgi asjaomasele alale asjakohaselt hinnata enne selle heakskiitmist ning seejuures tuleb arvesse võtta seda koosmõju, mida see kava või projekt koos muude kavade või projektidega asjaomase ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Selline hindamine tähendab seega, et parimatest teadussaavutustest lähtuvalt tuleb kindlaks teha kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad nimetatud eesmärkidele mõju avaldada. Niisiis võidakse need eesmärgid, nagu tuleneb ka loodusdirektiivi artiklitest 3 ja 4 ning eelkõige viimatinimetatud artikli lõikest 4, kindlaks määrata lähtuvalt sellest, kui tähtis on ala nimetatud direktiivi I lisas nimetatud looduslike elupaigatüüpide või selle II lisas nimetatud liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamise või taastamise ja Natura 2000 sidususe seisukohast ning pidades silmas ala ähvardavat kahjustamist või hävitamist. Mis puudutab küsimust, millistel tingimustel võib südakarpide mehhaanilise püügi taolist tegevust lubada, tuleb meenutada, et arvestades loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 ja esimesele küsimusele antud vastust, peavad pädevad siseriiklikud asutused kava või projekti tulemusel asjaomasele alale tekkivate tagajärgede hindamise järelduste alusel andma sellisele kavale või projektile loa alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Seega on ilmne, et kõnealusele kavale või projektile võib anda loa vaid tingimusel, et pädevad siseriiklikud asutused on kindlad, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Ning kui kava või projektiga seotud nimetatud ala terviklikkusele negatiivsete mõjude puudumise suhtes jääb püsima kahtlus, peab pädev asutus kavale või projektile loa andmisest keelduma. Siinkohal tuleb märkida, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 teises lauses sätestatud loa andmise kriteerium hõlmab ettevaatusprintsipi ning võimaldab tõhusalt vältida plaanis olevate kavade või projektide tõttu alade terviklikkusele avaldatavat negatiivset mõju. Sellest loa andmise kriteeriumist leebema kriteeriumiga pole võimalik sama tõhusalt tagada nimetatud artiklis taotletud alade kaitse-eesmärgi saavutamist. Loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt võivad pädevad siseriiklikud asutused, võttes arvesse asjakohase hindamise järeldusi mehhaanilise südakarpide püügi tagajärgede suhtes asjaomase ala kaitse-eesmärkidele, selliseks tegevuseks loa anda vaid tingimusel, et nad on kindlad, et see ei avalda selle ala terviklikkusele negatiivset mõju. Nii on see ka juhul, kui teaduslikust seisukohast ei ole mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumise suhtes. Vastupidisel juhul võib südakarpide mehhaanilist püüki vajadusel lubada loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 alusel vaid siis, kui selles sätestatud tingimused on täidetud.

Eespool toodud arvesse võttes peab neljandale küsimusele vastama, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt tähendab kõnealusele alale kava või projektiga avaldatavate tagajärgede asjakohane hindamine seda, et enne kava või projekti heakskiitmist tuleb parimatest teadussaavutustest lähtudes teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koos muude kavade või projektidega võivad avaldada mõju selle ala kaitse-eesmärkidele. Pädevad siseriiklikud asutused annavad sellisele tegevusele loa vaid siis, kui nad, võttes arvesse asjakohase hindamise järeldusi mehhaanilise südakarpide püügi tagajärgede suhtes asjaomase ala kaitse-eesmärkidele, on kindlad, et see ei avalda nimetatud ala terviklikkusele negatiivset mõju. Nii on see ka juhul, kui teaduslikust seisukohast ei ole mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumise suhtes.

Viies küsimus

Arvestades käesoleva otsuse punktis 51 öeldut, ei ole käesoleval juhul vaja analüüsida viiendat küsimust selles osas, milles see käsitleb loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 tõlgendamist. Seetõttu tuleb nimetatud küsimuse juures piirduda vaid loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3 puudutavaga.

Viiendas küsimuses soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada saada, kas juhul, kui siseriiklikul kohtul palutakse kontrollida loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses kava või projekti käsitleva loa õiguspärasust, võib

kohus kontrollida, kas on jäänud selle sättega pädevate siseriiklike asutuste kaalutusõigusele seatud piiridesse, ehkki direktiivi ei ole asjaomase liikmesriigi õiguskorda selleks ettenähtud tähtaja möödudes üle võetud.

Siinkohal tuleb meenutada, et liikmesriigi kohustus võtta kõik vajalikud meetmed direktiivis ettenähtud tulemuse saavutamiseks on EÜ asutamislepingu artikli 249 kolmanda lõigu ja direktiiviga kehtestatud siduv kohustus. Kohustus võtta kõik üld- või erimeetmed on siduv kõigile liikmesriigi asutustele, k.a kohtutele nende pädevuse piires. Mis puudutab üksikisiku õigust tugineda direktiivile ning siseriikliku kohtu kohustust direktiiviga arvestada, oleks EÜ asutamislepingu artiklis 249 direktiividele antud siduva mõju põhimõttega vastuolus, kui asjaomastel isikutel ei oleks võimalik tugineda direktiivis sätestatud kohustusele. Eelkõige neil juhtudel, kui ühenduse seadusandja on direktiiviga kohustanud liikmesriike toimima määratud viisil, kahaneks sellise akti tõhusus, kui üksikisikud ei saaks sellele siseriiklikes kohtutes tugineda ning kui siseriiklikud kohtud ei saaks seda ühenduse õiguse osana arvesse võtta selleks, et teha kindlaks, kas liikmesriigi seadusandja on rakendamise vormi ja meetodite valikul jäänud direktiiviga kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse. Sama kehtib ka siis, kui kontrollitakse, kas asjaomase direktiivi asjasse puutuva sätte siseriiklikusse õigusesse ülevõtmata jätmisel on vaidlustatud akti vastu võtnud siseriiklik asutus jäänud nimetatud direktiiviga kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse. Mis puudutab eelkõige loodusdirektiivi artikli 6 lõikega 3 kehtestatud kaalutusõiguse ulatust, tuleneb sellest sättest, et põhikohtuasja taolisel juhtumil võivad pädevad siseriiklikud asutused, võttes arvesse asjakohase hindamise järeldusi mehhaanilise südakarpide püügi tagajärgede kohta asjaomase ala kaitse-eesmärkidele, anda sellisele tegevusele loa vaid tingimusel, et nad on kindlad, et see ei avalda selle ala terviklikkusele negatiivset mõju ning kui neil ei ole teaduslikust seisukohast mingisugust põhjendatud kahtlust sellise mõju puudumise suhtes. Seetõttu ei ole see tingimus täidetud juhul, kui siseriiklikud asutused annavad sellisele tegevusele loa, kui ei ole kindel, et asjaomase ala suhtes negatiivne mõju puudub. Sellest tulenevalt võib siseriiklik kohus võtta arvesse loodusdirektiivi artikli 6 lõiget 3, et teha kindlaks, kas kava või projekti kohta loa andnud siseriiklik asutus on jäänud kõnealuse sättega kehtestatud kaalutusõiguse piiridesse.

Järelikult peab viiendale küsimusele vastama, et kui siseriiklikul kohtul palutakse kontrollida loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses kava või projekti käsitleva loa õiguspärasust, võib kohus kontrollida, kas on jäänud selle sättega siseriiklike asutuste kaalutusõigusele kindlaks määratud piiridesse, ehkki direktiivi ei ole asjaomase liikmesriigi õiguskorda selleks ettenähtud tähtaja möödudes üle võetud.

C-182/02 (eelotsusetaotlus) – Ligue pour la protection des oiseaux ja teised

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 16. oktoober 2003. Ligue pour la protection des oiseaux ja teised *versus* Premier ministre ja Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement. Eelotsusetaotlus: Conseil d'État – Prantsusmaa. Direktiiv 79/409/EMÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevad – Erandid.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0182:EN:HTML>

Conseil d'État esitas Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 234 alusel kaks eelotsuse küsimust linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti c tõlgendamise kohta. Need küsimused kerkisid hagi raames, mille Conseil d'État'le esitasid Ligue pour la protection des oiseaux (linnukaitseühing), Association pour la protection des animaux sauvages (metsloomade kaitse selts) ja Rassemblement des opposants à la chasse (jahivastane ühendus), taotledes 1. augusti 2000. aasta ränd- ja veelindude jahihooaega käsitleva dekreeidi nr 2000-754 tühistamist võimu kuritarvitamise tõttu ja uue põllumajandusseadustiku muutmist (edaspidi „vaidlusalune dekreet“). Vaidlusaluse dekreeidi artiklis 2 on sätestatud, et prefektid (departemanguvalitsuste juhid) võivad anda loa teha erand jahipidamise keelust väljaspool haldusametute kehtestatud jahihooaega ning teatavatel perioodidel, mil linnud on haavatavad, lubades hanede, kaelustuvide ja rästaste pidamist ning muud mõistlikku kasutamist vähesel arvul kuni 20. veebruarini. Jahivaldkonna eest vastutav minister võttis pärast nõupidamist Conseil national de la chasse et de la faune sauvage'iga (jahipidamise ja metsloomade riiklik nõukogu) vastu määruse, milles sätestati sellise kasutuse lubamise tingimused ja rakendatavate kontrollimeetmete kord. Minister määratleb ka pärast nõupidamist Fédération nationale de la chasse'iga (riiklik jahiföderatsioon) ja Office national de la chasse et de la faune sauvage'iga (riiklik jah- ja loodusamet) liikide kaupa maksimaalse lindude arvu, mida tohib igas departemangus loodusest püüda. Prefektid määravad ka maksimaalse lindude arvu, mida kõnealusest erandist kasu saavad isikud tohivad loodusest püüda. Conseil d'État's algatatud menetluses vaidlusaluse dekreeidi tühistamiseks võimu kuritarvitamise tõttu sedastas nimetatud kohus sisuliselt, et dekreeidi artikli 2 eesmärk on linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 rakendamine. Conseil d'État leiab, et nimetatud artikli 2 kooskõla hindamine sõltub esiteks sellest, kas linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkt c lubab teha erandeid jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevadest, mis on kehtestatud direktiivi artikli 7 lõikes 4 täpsustatud eesmärke arvestades, ja teiseks, kui lubab, siis millised on niisuguste erandite tegemise kriteeriumid ja piirangud. Tühistanud vaidlusaluse dekreeidi artikli 1 teatavatele lindudele jahipidamise alguse ja lõpu kuupäevade osas, otsustas Conseil d'État menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgimised eelotsuse küsimused:

„1. Kas linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkt c lubab liikmesriikidel teha erandit direktiivi artikli 7 lõike 4 eesmärkide kohaselt kehtestatud jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevadest?

2. Kui lubab, siis milliste kriteeriumide alusel saab määrata selle erandi tegemised piirid?”

Esimene küsimus

Direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c on sätestatud, et liikmesriigid võivad teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha muu hulgas erandeid artiklist 7 ning lubada range järelevalve tingimustes ja valikuliselt teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist. Sellest tuleneb, et artikli 9 lõike 1 punkt c võimaldab selles sättes esitatud tingimustel lubada teatavate lindude püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist artikli 7 lõikes 4 mainitud ajal, mil looduslikult esinevate lindude ellujäämine on eriliselt ohustatud. Euroopa Kohtu praktika kohaselt lubab linnudirektiivi artikkel 9 teha liikmesriikidel erandeid muu hulgas jahialastest sätetest. Kohus on ka tunnistanud võimalust teha erand direktiivi artikli 7 lõikes 1 viidatud, II lisas nimetamata linnuliikidele jahipidamise keelust eelkõige direktiivi artikli 9 lõike 1 punktis c sätestatud põhjusel. Eelnevast ilmneb, et jahipidamine looduslikult esinevatele lindudele puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil artikli 7 lõikes 4 mainitud ajal võib olla artikli 9 lõike 1 punktis c lubatud mõistlik kasutamine, nagu ka looduslikult esinevate lindude püüdmine ja müük isegi väljaspool jahihooaega nende pidamiseks elusa peibutisena kasutamise või puhkeaja veetmisega seotud eesmärgil laatadel ja turgudel.

Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et artikli 9 lõike 1 punkt c lubab liikmesriikidel teha erandi artikli 7 lõike 4 eesmärkide kohaselt kehtestatud jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevadest.

Teine küsimus

Esiteks, artikkel 9 lubab liikmesriikidel teha erandi artiklites 5 ja 7 sätestatud üldisest kaitsealustele liikidele jahipidamise keelust vaid meetmetega, milles on piisavalt üksikasjalikult viidatud artikli 9 lõigetes 1 ja 2 mainitud teguritele. Liikmesriigi meede, mis lubab teha erandi artikli 7 lõikest 4 artikli 9 lõike 1 põhjal, nagu käesoleva otsuse punktis 5 nimetatud meede, ei ole viimatinimetatud sättega kooskõlas, kui seal ei viidata asjaolule, et niisugust erandit tohib lubada vaid siis, kui puuduvad teised rahuldavad lahendused.

Teiseks, mis puudutab eriti jahipidamist, siis seda tegevust võib lubada vastavalt artikli 9 lõike 1 punktile c vaid juhul, kui:

- puuduvad teised rahuldavad lahendused;
- seda tehakse range järelevalve tingimustes ja valikuliselt;
- jahti peetakse vaid teatavatele linnuliikidele ja vähesel arvul.

Esimene nimetatud tingimus ei saa olla täidetud, kui erandi alusel lubatud jahihooaeg langeb ilma vajaduseta kokku perioodidega, milleks soovitakse direktiiviga erikaitset kehtestada. Selline vajadus puudub, kui erandi alusel jahti lubava meetme ainus eesmärk on teatavate linnuliikide jahihooaegade pikendamine aladel, kus need linnud on direktiivi artikli 7 kohaselt kehtestatud jahihooaegadel juba esinenud. Kolmas nimetatud tingimus ei saa olla täidetud, kui jahipidamise erand ei taga asjaomase liigi arvukuse säilimist rahuldaval tasemel. Kui see tingimus ei ole täidetud, ei saa lindude kasutamist meelelahutuslikuks jahipidamiseks mingil juhul pidada direktiivi üheteistkümnenda põhjenduse tähenduses mõistlikuks ja vastuvõetavaks.

Meetmetega, mille alusel lubatakse jahipidamist artikli 9 lõike 1 punkti c kohaselt, peab vastavalt artikli 9 lõikele 2 täpsustama:

- liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse;
- millised on püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid;
- millise riski tingimustel, millisel ajal ja kus selliseid erandeid võib lubada;

- asutuse, kes on volitatud kinnitama nõuetekohaste tingimuste täitmist ning otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud;
- milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse.

Eeltoodut arvesse võttes peab esimesele küsimusele vastama, et artiklit 9 tuleb tõlgendada nii, et jahipidamist võib artikli 9 lõike 1 punkti c alusel lubada, kui:

- puuduvad teised rahuldavad lahendused. See tingimus ei ole täidetud, kui erandi alusel jahti lubava meetme ainus eesmärk on teatavate linnuliikide jahihooaegade pikendamine aladel, kus need linnud on direktiivi artikli 7 kohaselt kehtestatud jahihooaegadel juba esinenud;
- seda tehakse range järelevalve tingimustes ja valikuliselt;
- jahti peetakse vaid teatavatele linnuliikidele ja vähesel arvul;
- ja nimetatakse:
  - a) liigid, mille suhtes erandeid kohaldatakse;
  - b) millised on püüdmiseks või tapmiseks lubatud vahendid, seadised või viisid;
  - c) millise riski tingimustel, millisel ajal ja kus selliseid erandeid võib lubada;
  - d) asutus, kes on volitatud kinnitama nõuetekohaste tingimuste täitmist ning otsustama, milliseid vahendeid, seadiseid või viise võib kasutada, millises ulatuses ja kellel see on lubatud;
  - e) milliseid kontrollimeetmeid rakendatakse.

C-209/02: komisjon vs. Austria – Wörschacher Moos'i kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 29. jaanuar 2004. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Austria Vabariik. Direktiiv 92/43/EMÜ – Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Rukkiräägu elupaik – Wörschacher Moos'i linnuala.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0209:EN:HTML>

Komisjon algatas EÜ asutamislepingu artikli 226 alusel menetluse, millega tuvastada, et lubades golfiväljaku laiendust Wörschachi piirkonnas Steiermargi liidumaal, vaatamata negatiivsele hinnangule selle rajatise tagajärgede kohta rukkiräägu (*Crex crex*) elupaigale sealsel linnualal, on Austria Vabariik rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad loodusdirektiivi artikli 6 lõigetest 3 ja 4 koostoimes artikliga 7. Komisjon leiab, et loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 3 tulenevalt ei oleks golfiväljaku laiendust sellel linnualana klassifitseeritud alal tohtinud mingil juhul lubada. Laiendus oli selline, et võis avaldada sellele alale ja sealsel rukkiräägu populatsioonile olulist mõju ning seetõttu vähendada märgatavalt kõnealuse linnuala tõhusust ühenduse õigusega kehtestatud kaitse-eesmärges silmas pidades. Lisaks ei olnud sellele projektile loa andmisel selleks vajalikud tingimused loodusdirektiivi artikli 6 lõike 4 kohaselt täidetud.

Austria valitsus väidab, et teinud nõuetekohaselt projekti mõju hindamise ja kehtestades seejärel 14. mai 1999. aasta otsusega vastavad meetmed, kõrvaldati kõik olulised ohud rukkiräägu populatsioonile Wörschacher Moos'i linnualal. Seega ei olnud golfiväljaku laienduse lubamiseks vaja täita loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 4 sätestatud kohustusi.

Loodusdirektiivi artikli 6 lõikest 3 koostoimes artikliga 7 tuleneb, et iga kava või projekti, mis ei ole linnudirektiivi artikli 4 alusel klassifitseeritud linnuala kaitsekorraldusega otseselt seotud või ei ole selleks otseselt vajalik, tuleb juhul, kui sellel on eraldi või koos muude kavade või projektidega nimetatud alale oluline mõju, asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase linnuala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist. On teada, et 1998. aastal, enne 14. mai 1999. aasta otsuse vastuvõtmist tehtud uuringute raames koostas hr Grepp Grazi loodus- ja keskkonnakaitseinstituudist Steiermargi liidumaa omavalitsuse soovil eksperdiaruande. Aruanne esitati nimetatud otsuse osana. Selles öeldi, et linnualal, kuhu vaidlusalust golfiväljaku laiendust kavandati, oli

rukkiräägu asurkond. Laiendus toonuks eelkõige kaasa selle liigi toitumis- ja puhkepaikade kadumise, funktsionaalsete sidemete hävitamise rukkiräägu kasutatavate eri tsoonide lahutamise tulemusel ning elupaiga koostisosade hävitamise ja häirimise. Vaidlusalusest projektist tuleneva tõenäolise häirimise vastu võetavad võimalikud meetmed oluksid vaid osaliselt tõhusad, raskesti rakendatavad ja kaheldava pikaajalise mõjuga. Lühidalt võinuks kahe uue golfiraja ehitamine tõenäoliselt ohustada rukkiräägu populatsiooni – ainsa selle liigi Kesk-Alpides leiduva paljuneva populatsiooni – säilimist Wörschacher Moos'i linnualal. Seetõttu soovitati nimetatud aruandes golfiväljaku laiendamiseks muid paiku. Steiermargi omavalitsuse soovil koostas hr Lentner 26. juunil 1999 aruande, hinnates hr Grep'i aruande väärtust selle alusel, millised järeldused Steiermargi omavalitsus sellest teinud oli. Hr Lentneri aruande kohaselt ei toetanud hr Grep'i aruanne ega teised omavalitsusele saadaolevad ornitoloogilised aruanded või arvamused 14. mai 1999. aasta otsuses sisalduvat ettepanekut, et kehtestatud meetmed võimaldaksid vältida golfiväljaku laienduse negatiivset mõju rukkiräägu arvukusele ja tagada selle populatsiooni püsijäämise. Tegelikult tuli neid asendusmeetmetena kehtestatud meetmeid pidada sellise negatiivse mõju vältimiseks ja teatud ohutusemäära tagamiseks sobimatuteks. Võttes arvesse nimetatud eksperdiaruannete sisu ja seda, et vastupidine tõendusmaterjal puudub, on järelduseks vältimatult see, et 14. mai 1999. aasta otsuse vastuvõtmise ajal ei olnud Austria asutustel õigust otsustada, et kavandatav golfiväljaku laiendus koos nimetatud otsuses ettenähtud meetmetega ei olnud sellised, mis häiriks Wörschacher Moos'i linnualal asuvat rukkiräägu populatsiooni ning avaldaks linnuala terviklikkusele negatiivset mõju. Asjaolu, et 15. juuli 2002. aasta teade, mille hr Grepp koostas Steiermargi liidumaa valitsuse palvel seoses hr Grep'i enda aruandes sisalduvate hinnangute ja järeldustega, näib hinnatud tagajärgi mingil määral pehmemdat, ei saa mõjutada käesoleva otsuse eelmises punktis leitud. Sama kehtib 2000. ja 2002. aastal läbi viidud rukkiräägu Wörschacher Moos'i linnualal leiduva populatsiooni uuringute kohta, milles on öeldud, et nimetatud populatsioonis on vastavalt kolm ja kaks pulmamängu pidavat isast, kellele Austria valitsus viitab tõenduseks, et golfiväljaku laiendus ei ole selle populatsiooni olulist vähenemist põhjustanud. Eeltoodust ilmneb, et 14. mai 1999. aasta otsust ei võetud vastu kooskõlas loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõuetega. Samuti on kindlaks tehtud, et direktiivi artikli 6 lõikes 4 sätestatud tingimused ei ole kõnealuse juhtumi puhul täidetud. Seega tuleb teha järeldus, et lubades golfiväljaku laiendust Wörschachi piirkonnas Steiermargi liidumaal, vaatamata negatiivsele hinnangule selle tagajärgede kohta rukkiräägu (*Crex crex*) elupaigale, mis asub nimetatud piirkonnas Wörschacher Moos'i linnualal ja on klassifitseeritud vastavalt linnudirektiivi artiklile 4, on Austria Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad loodusdirektiivi artikli 6 lõigetest 3 ja 4 koostoimes artikliga 7.

C-98/03: komisjon vs. Saksamaa

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 10. jaanuar 2006. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 94/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Teatavate projektide kaudu kaitsealale avaldatavate tagajärgede hindamine – Liikide kaitse.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0098:ET:HTML>

Liikmesriigi õigus

Saksamaa Liitvabariik võttis direktiivi kõigepealt üle 21. septembri 1998. aasta looduskaitse liiduseadusega (Gesetz über Naturschutz und Landschaftspflege, edaspidi „1998. aasta looduskaitseadus“). Mainitud seadus tunnistati kehtetuks ja asendati 25. märtsi 2002. aasta loodus- ja maastikukaitse liiduseadusega (Gesetz über Naturschutz und der Landschaftspflege, edaspidi „2002. aasta looduskaitseadus“). 2002. aasta looduskaitseaduse § 34 lõikega 1 võeti Saksa õiguskorda üle direktiivi artikli 6 lõike 3 esimeses lauses kehtestatud kohustus hinnata projektide tagajärgi kaitsealadele direktiivi tähenduses. 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkt 11 määratleb mõiste „projektid seaduse tähenduses“ järgmiselt:

„a) projektid ja meetmed, mida teostatakse ühenduse tähtsusega alal või Euroopa linnukaitsealal, kui nende elluviimiseks on vajalik ametiasutuse otsus või ametiasutust teavitada või kui neid teostab ametiasutus;

b) looduse ja maastike muutmine § 18 tähenduses, kui selle elluviimiseks on vajalik ametiasutuse otsus või ametiasutust teavitada või kui neid teostab ametiasutus; ja

c) käitised, millel peab olema luba vastavalt saastuse kontrolli liiduseadusele, ja veekasutus, millel peab olema luba või heakskiit vastavalt veeseadusele,

kui need võivad oma olemuselt avaldada eraldi või koos muude kavade või projektidega olulist mõju ühenduse tähtsusega alale või Euroopa linnukaitsealale [...]”.

2002. aasta looduskaitseaduse § 18 näeb ette:

„1. Looduse ja maastiku muutmine käesoleva seaduse tähenduses on pinnase vormi või kasutuse muutmine või maapinnaga ühendatud põhjaveepinna taseme muutmine, mis võib märkimisväärselt muuta ökosüsteemi või maastiku toimimisvõimet ja funktsioneerimist.

2. Maapinna kasutamine põllumajanduseks, metsamajanduseks ja kalapüügiks ei ole looduse ja maastiku muutmine, kui selle juures võetakse arvesse looduskaitse ja maastiku säilitamise eesmärgi ja põhimõtteid. Maapinna kasutamine põllumajanduseks, metsamajanduseks ja kalapüügiks ei kahjusta eeldatavasti eespool viidatud eesmärgi ja põhimõtteid, kui selle käigus peetakse kinni § 5 lõigetes 4–6 kehtestatud tingimustest ja headest kutsetavatest, mis tulenevad põllumajandust, metsamajandust ja kalapüüki reguleerivatest õigusnormidest ja pinnasekaitse liiduseaduse § 17 lõikest 2.”

2002. aasta looduskaitseaduse § 36 pealkirjaga „Olulised häiringud” sätestab:

„Kui võib ette näha, et käitis, millel peab olema luba vastavalt saastuse kontrolli liiduseadusele põhjustab heitmeid, mis oluliselt mõjutavad (sh koos muude käitiste või meetmetega) selle käitise mõjupiirkonnas ühenduse tähtsusega ala või Euroopa linnukaitseala kaitse olulisi elemente ja kui kahjustusi ei ole võimalik vastavalt § 19 lõikele 2 heastada, siis ei või luba anda, kui ei ole täidetud vähemalt § 34 lõigetest 3 ja 4 koostoimes tulenevad tingimused. § 34 lõikeid 1 ja 5 kohaldatakse vajalike muudatustega. Otsused võetakse vastu koostöös looduskaitse ja looduslike alade valdkonnas pädevate ametiasutustega.”

2002. aasta looduskaitseaduse § 39 pealkirjaga „Seosed teiste õigusaktidega” lõike 2 esimene lause sätestab:

„Käesoleva peatüki sätted ja selle alusel ning raames vastu võetud sätted ei piira taimekaitse-, loomakaitse-, loomahaiguste vastu kaitsmise ja metsasid, jahindust ning kalapüüki reguleerivate õigusaktide kohaldamist.”

2002. aasta looduskaitseaduse § 42 lõigete 1 ja 2 eesmärk on direktiivi artiklites 12 ja 13 esinevate piirangute ülevõtmine.

2002. aasta looduskaitseaduse § 43 pealkirjaga „Erandid” sätestab lõikes 4, et „§ 42 lõigetes 1 ja 2 sätestatud keelde ei kohaldata tegevustele, mis on suunatud pinnase kasutamisele põllumajanduse, metsamajanduse või kalapüügi eesmärkidel ja mida viiakse ellu kooskõlas hea kutsetavaga ning § 5 lõigetes 4–6 kehtestatud nõuetega, samuti tegevustele, mis on suunatud eelnevate tegevuste käigus saadud toodete väärtustamisele või § 19 alusel lubatud toimingutele või keskkonnamõju hindamisele keskkonnamõju hindamise seaduse alusel või § 30 alusel lubatud meetme võtmisele, tingimusel, et sellega ei kahjustata tahtlikult loomasiid ja nende pesakohti, haudekohti, elupaiku või varjupaiku ning erilise kaitse all olevaid taimeliike [...]”.

Direktiivi ülevõtmiseks kasutati Saksamaa Liitvabariigis ka mitmeid sektoriviisilisi õigusakte, muu hulgas 14. mai 1998. aasta taimekaitseadust (Pflanzenschutzgesetz, edaspidi „taimekaitseadus”), mille § 6 lõige 1 sätestab:

„Taimekaitsevahendite kasutamisel tuleb lähtuda heast kutsetavast. Nende kasutamine on keelatud, kui võib eeldada, et see avaldab kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele, põhjaveele või kui sellel on eriti looduse tasakaalule muud tõsised kahjulikud tagajärjed. Pädev asutus võib nõuda meetmete kehtestamist, mis on vajalikud käesoleva lõike lauses 1 ja 2 nimetatud nõuete täitmiseks.”

Esimene väide

Komisjon heidab Saksamaa Liitvabariigile ette direktiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 puudulikku ülevõtmist siseriiklikku õigusesse, kuivõrd 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktides b ja c sisalduv „projekti” mõiste, mida kohaldatakse väljaspool loodusalasid teostatavatele projektidele, on liiga kitsas ja välistab tagajärgede hindamise kohustusest teatavad looduse muutmised ja teised kaitsealadele tõenäoliselt kahjulikud tegevused. Komisjon rõhutab 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktis b sätestatud projektide kohta, et kuivõrd nende hulka kuulub üksnes looduse ja maastike muutmine sama seaduse § 18 tähenduses, siis ei tule teatud projektide, mis tõenäoliselt avaldavad kaitsealadele olulist mõju, alale kaasnevaid tagajärgi eelnevalt hinnata vastavalt direktiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Mainitud § 18 lõige 1 katab ainult pinnase vormi või kasutuse muutmise ega võta arvesse teisi tegevusi või meetmeid, mis ei ole seotud kaitseala pinnasega, ega neid, mis ei muuda midagi, isegi kui need tõenäoliselt avaldavad sellisele alale olulist mõju. Väljaspool loodusala teostatava „projekti” mõiste, mis sisaldub 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktis b, on tegelikult kitsam kui sama artikli alapunktis a esitatud projekti mõiste, mis puudutab loodusala teostatavaid projekte. Samas ei tee direktiiv nende meetmete määratluses,

mille tagajärgi tuleb hinnata, mingit vahet lähtuvalt sellest, kas need meetmed võetakse kaitsealal või sellest väljaspool. Enamgi veel, 2002. aasta looduskaitseaduse § 18 lõige 2 arvab sama seaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktis b esitatud „projekti” mõiste hulgest välja maapinna kasutamise põllumajanduseks, metsamajanduseks ja kalapüügiks, kui selle juures võetakse arvesse looduskaitse ja maastiku säilitamise eesmärgi ja põhimõtteid. Lisaks arvustab komisjon asjaolu, et kõnealuse seaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktis c on „projekti” määratlus piiritletud ühelt poolt käitistega, millel on vaja luba tulenevalt saastuse kontrolli liiduseadusest (Bundes-Immissionschutzgesetz, edaspidi „saastuse kontrolli seadus”), ja teiselt poolt veekasutusega, mille jaoks on vaja luba või heakskiitu tulenevalt veeseadusest (Wasserhaushaltsgesetz, edaspidi „veeseadus”). Seetõttu jäävad käitised ja veekasutus, mille jaoks sellist luba või heakskiitu vaja ei ole, direktiivi artikli 6 lõigetes 3 ja 4 sätestatud alale avaldatavate tagajärgede hindamise kohustuse alt välja, olenemata sellest, kas need võivad avaldada kaitsealale olulist mõju või mitte.

Saksamaa valitsus väidab esmalt, et komisjon tõlgendab mõistet „projekt” liiga avaralt, kuna ta ei luba mitte mingil moel piirata kohustust hinnata tagajärgi, mida toovad kaasa Saksamaa õigusnormides kirjeldatud tegevused. Seda mõistet tuleb tõlgendada, pidades silmas täpset määratlust, mis on esitatud nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivis 85/337/EMÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta. Seejärel väidab mainitud juhtumipõhist analüüsi. Seetõttu mainitud § 18 lõige 1 mõistet „projekt” praktikas ei piira. Niisamuti ei eelda see säte pinnase vormi või kasutuse muutmist, vaid seda, et muutmisega on tegemist siis, kui tegevusel on pinnasele mõju, mis kandub kaitsealale. Erandi kohta, mis on sätestatud 2002. aasta looduskaitseaduse § 18 lõikes 2, väidab Saksamaa valitsus, et selleks, et maapinna kasutamine põllumajanduseks, metsamajanduseks ja kalapüügiks ei kujutaks endast projekti, millega kaasnevat tagajärgi tuleb hinnata, peab igal juhul olema arvestatud looduskaitse ja maastiku säilitamise eesmärkide ja põhimõtete. Lõpetuseks märgib Saksamaa valitsus 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunkti c kohta, et käitised, millel ei ole tulenevalt saastuse kontrolli seadusest vaja luba või heakskiitu, peavad iseseisvalt järgima nõudeid, mis võtavad arvesse direktiivis sätestatud. Antud seadus kohustab tagama, et kahjulikud keskkonnamõjud, mida tehnoloogia tase lubab vältida, oleksid välditud ja mida tehnoloogia tase ei võimalda vältida, oleks vähendatud miinimumini. Veekasutuse kohta, mille jaoks ei ole veeseadusest tulenevalt luba vaja, väidab Saksamaa valitsus, et selle puhul on tegemist vee kasutamisega väikeses koguses, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiviga 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, lk 1). Kui direktiivi 2000/60 alusel ei pea arvestama vee kasutamisega, mis ei avalda olulist mõju veekogumi seisundile ega vaja luba, siis ei saa see kõnealuse valitsuse arvates avaldada olulist mõju ka naabruses asuvatele loodusaladele.

Euroopa Kohtu hinnang

Tuleb meelde tuletada, et direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohaselt tuleb iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Euroopa Kohus on juba otsustanud, et kava või projekti tagajärgede asjakohane hindamine on kohustuslik tingimusel, et on olemas asjaomase ala olulise mõjutamise võimalus või oht. Arvestades eriti ettevaatusprintsipiiga, on selline oht olemas niipea, kui objektivsete elementide alusel ei saa välistada seda, et nimetatud kava või projekt mõjutab asjaomast ala olulisel moel. Tingimus, et teatavale alale kava või projektiga avaldatavate tagajärgede hindamine tuleb läbi viia siis, kui kaheldakse oluliste mõjude puudumises, ei võimalda järelikult, nii nagu ühelt poolt 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunkt b koosmõjus sama seaduse §-ga 18 ja teiselt poolt § 10 lõike 1 punkti 11 alapunkt c seda teevad, välistada sellise hindamise kohustusest teatud tüüpi projekte kriteeriumide põhjal, mis ei sobi selle tagamiseks, et need ei või tõenäoliselt avaldada kaitsealadele olulist mõju. Eriti tuleb rõhutada, et 2002. aasta looduskaitseaduse § 10 lõike 1 punkti 11 alapunktide b ja c alusel ei tule hinnata neid looduse ja maastiku muutmises seisnevat projekte, mis ei muuda pinnase vormi või kasutust või maapinnaga ühendatud põhjaveepinna taset, ning käitiste ja veekasutusega seotud projekte, kuna nende jaoks ei ole vaja luba. Ometigi ei ole hindamise kohustusest vabastamise kriteeriumid olemuselt sellised, mis tagaksid, et mainitud projektid igal juhul tõenäoliselt ei avalda kaitsealadele olulist mõju. Eelkõige tuleb märkida saastuse kontrolli seaduse alusel loakohustusest vabastatud käitiste kohta, et asjaolu, et see tekst kohustab tagama, et kahjulikud keskkonnamõjud, mida tehnoloogia tase lubab vältida, oleksid välditud, ja mida tehnoloogia tase ei võimalda vältida, oleksid vähendatud miinimumini, ei ole piisav direktiivi artikli 6 lõikes 3 ette nähtud kohustuse täitmiseks. Saastuse kontrolli seaduse tagamiskohustus ei ole igal juhul oma olemuselt selline, mis kindlustaks, et antud käitis ei kahjusta kaitseala terviklikkust. Kohustus tagada, et kahjulikud keskkonnamõjud, mida tehnoloogia tase ei võimalda vältida, oleksid vähendatud miinimumini, ei kindlusta eriti seda, et antud projekt ei too kaasa kahjustusi. Veekasutuse puhul, mille jaoks ei ole veeseadusest tulenevalt luba vaja, ei välista tõsiasja, et tegemist on vee kasutamisega väikeses koguses, seda, et see võib mõnel juhul tõenäoliselt avaldada loodusalale olulist mõju. Isegi kui oletada, et selline veekasutus ei avalda veekogumi seisundile olulist mõju, ei järeldu sellest, et see ei või ka naabruses asuvatele loodusaladele olulist

mõju avaldada. Arvestades ülaltoodut, tuleb sedastada, et Saksamaa Liitvabariik ei ole direktiivi artikli 6 lõiget 3 väljaspool loodusalasid teostatavate projektide osas oma siseriiklikusse õigusesse õigesti üle võtnud.

Teine väide

Komisjon väidab, et kuna 2002. aasta looduskaitseaduse § 36 alusel loa andmine heitmeid põhjustavatele käitistele on välistatud ainult siis, kui need võivad iseäranis mõjutada käitise tegevuspiirkonnas asuvat loodusala, siis ei võta see säte õigesti üle direktiivi artikli 6 lõikeid 3 ja 4. Sellest järeldub, et väljaspool loodusala tekitatavaid olulisi häiringuid ei võeta arvesse, mistõttu rikutakse direktiivi mainitud sätteid.

Saksamaa valitsus märgib, et õhusaasteainetest või käitise mõjupiirkonnas esinevast müra põhjustatud oluliste häiringute kontrollimine peab toimuma juhtumipõhiselt ja arvestama kõikide piirkonda puudutavate andmetega ning samuti käitise lähtuvate erinevate saasteainetega. Peale selle antakse praktikas olulisi häiringuid põhjustavale projektile luba vaid siis, kui see ei avalda kahjulikku mõju direktiiviga kaitstud objektidele.

Tuleb rõhutada, et kuigi 2002. aasta looduskaitseaduse § 36 kohaselt on loa andmine heitmeid põhjustavatele käitistele välistatud ainult siis, kui need võivad eriliselt mõjutada käitise mõjupiirkonnas asuvat kaitseala, võidakse nendele käitistele, mille heitmed puudutavad kaitsealasid, mis asuvad väljaspool sellist mõjupiirkonda, luba anda, arvestamata nende heitmete mõju sellisele alale. Selle kohta tuleb tõdeda, et Saksamaa õigusnormidega loodud kord, mis puudutab heitmete tekitamist mõjupiirkondades, mis määratakse tehniliste halduseeskirjade alusel lähtuvalt käitistega seotud üldistest kriteeriumidest, ei taga direktiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 järgimist. Olukorras, kus puuduvad teaduslikku kinnitust leidnud kriteeriumid, mida Saksamaa valitsus ei ole maininud, mis lubaksid *a priori* välistada, et heitmed, mis puudutavad väljaspool konkreetse käitise mõjupiirkonda asuvat kaitseala, tõenäoliselt avaldavad sellele alale olulist mõju, on igal juhul selge, et seda valdkonda reguleeriva siseriikliku õigusega loodud kord ei taga, et nende käitiste kohta käivad projektid ja kavad, mis põhjustavad väljaspool käitise mõjupiirkonda asuvaid kaitsealasid mõjutavaid heitmeid, ei kahjusta kõnealuste alade terviklikkust direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses. Järelikult tuleb sedastada, et direktiivi artikli 6 lõige 3 ei ole õigesti üle võetud.

Kolmas väide

Komisjon heidab Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane ei ole õigesti üle võtnud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d sisalduvat kohustust võtta vajalikke meetmeid, et kehtestada teatud loomaliikide range kaitse süsteem, keelates nende paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise. Komisjoni hinnangul nõuab see säte liikmesriikidelt mitte üksnes tahtlike, vaid ka ettevaatamatusest põhjustatud tegude keelustamist. Komisjon väitel ei arvesta 2002. aasta looduskaitseaduse § 43 lõige 4 direktiivi artikli 12 lõike 1 punktiga d, kuna lubab alasid kaitsevatest reeglitest teha teatud erandid „tingimusel, et sellega ei kahjustata tahtlikult loomasid ja nende pesakohti, haudekohti, elupaiku või varjupaiku [...]”.

Saksamaa valitsus märgib, et direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti d ülevõtmisel on kogu Saksamaa territooriumi kohta piiratud tahtlike tegudega, mis on kooskõlas antud sättega, kuna viimane ei näe ette, et mainitud alade kahjustamine või hävitamine ettevaatamatuse tõttu peab olema arvatud nõutava kaitseüsteemi hulka. Tema hinnangul oleks selline tõlgendus, mille kohaselt on keelatud ka ettevaatamatusest põhjustatud teod, igal juhul vastuolus proportsionaalsuse põhimõttega.

Eelneva kohta piisab vaid tõdemisest, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d ei ole mõeldud üksnes tahtlike tegusid, vaid ka neid, mis seda pole. Kuna ühenduse seadusandja ei ole direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d kehtestatud keelu puhul vastupidiselt sama artikli punktides a–c sätestatule piirdunud vaid tahtlike tegudega, siis on ta näidanud üles tahet anda paljunemis- ja puhkepaikadele nende kahjustamist või hävitamist põhjustavate tegude eest suurem kaitse. Arvestades looduse mitmekesisuse kaitsmise kui direktiiviga taotletava eesmärgi olulisust, ei ole see, et artikli 12 lõike 1 punktis d sisalduv keeld ei ole piiratud tahtlike tegudega, mitte kuidagi ebaproportsionaalne. Nendel asjaoludel tuleb nõustuda direktiivi artikli 12 lõike 1 punkti d ebaõigest ülevõtmisest tuleneva väitega.

Neljas väide

Komisjon heidab Saksamaa Liitvabariigile ette, et viimane on 2002. aasta looduskaitseaduse § 43 lõikes 4 kehtestanud selle seaduse § 42 lõikes 1 ettenähtud keeldudest kaks erandit, mis ei arvesta piisavalt tingimustega, millele

lubatud erandid peavad direktiivi artiklist 16 tulenevalt vastama. Täpsemalt osundab komisjon Saksa õiguses liikide kaitsekorda tehtud eranditele, mille alusel on õigustatud vastavalt 2002. aasta looduskaitseaduse § 19 alusel lubatud toimingute teostamine ja sama seaduse § 30 alusel lubatud meetmete rakendamine.

Saksamaa valitsus vaidleb vastu, et tegevuste ja meetmete jaoks, millele kohaldatakse 2002. aasta looduskaitseaduse § 43 lõikes 4 sätestatud erandeid, on vaja haldusakti, mille vastuvõtmisel peavad pädevad ametiasutused igal juhul arvestama direktiivi artiklis 16 kehtestatud tingimustega.

Selle kohta tuleb meenutada, et kõnealuse direktiivi neljandast ja üheteistkümnendast põhjendusest nähtub, et ohustatud elupaigad ja liigid moodustavad osa ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, mistõttu on kaitsemeetmete vastuvõtmine kõikide liikmesriikide ühine ülesanne. Seetõttu on ülevõtmise täpsus erakordselt oluline käesolevale juhule sarnasel juhul, kus ühise pärandi korraldamine on liikmesriikide territooriumil usaldatud vastavatele liikmesriikidele. Sellest tulenevalt peavad liikmesriigid direktiivi raames, mis sätestab keerulised ja tehnilised eeskirjad keskkonnaõiguse valdkonnas, tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne. Järelikult tuleb isegi siis, kui oletada, et kahe kõnealuse erandi tegemiseks on vaja haldusakti, mille vastuvõtmisel pädevad ametiasutused võtavad tegelikkuses arvesse tingimusi, mis selliste erandite tegemisele seab direktiivi artikkel 16, tõdeda, et 2002. aasta looduskaitseaduse § 43 lõige 4 ei kehtesta õiguslikku raamistikku, mis vastab mainitud artiklis 16 sätestatud erandi tegemise korrale. Antud siseriikliku õiguse säte ei nõua kahe kõnealuse erandi tegemisel kõikide direktiivi artikli 16 tingimuste täitmist. Selle kohta piisab, kui rõhutada, et 2002. aasta looduskaitseaduse § 43 lõige 4 näeb mainitud erandite lubamise ainsa tingimusena ette, et sellega ei kahjustata tahtlikult loomasid ja nende pesakohti, haudekohti, elupaiku või varjupaiku ning erilise kaitse all olevaid taimeliike. Järelikult tuleb nõustuda väitega, mis tuleneb direktiivi artikli 16 ebaõigest ülevõtmisest Saksa õiguskorda.

Viies väide

Komisjon osutab taimekaitseaduse § 6 lõikele 1, mis keelustab taimekaitsevahendite kasutamise, kui võib eeldada, et see avaldab kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele ja põhjaveele või kui see põhjustab muid tõsisid kahjulikke tagajärgi eriti looduse tasakaalule; selle mõiste alla kuuluvad ka looma- ja taimeliigid taimekaitseaduse § 2 punkti 6 tähenduses. Komisjon väidab, et selle keeluga ei ole Saksamaa Liitvabariik piisavalt selgelt üle võtnud direktiivi artikleid 12, 13 ja 16.

Saksamaa valitsus vaidleb vastu selle väite põhjendatusele, rõhutades, et komisjoni viidatud sättes sisaldub üldine keeld, mis võimaldab võtta arvesse direktiivi artiklites 12 ja 13 kehtestatud keeldusid. Lisaks viitab ta tõsiasjale, et taimekaitseaduse § 6 lõike 1 kohaselt tuleb taimekaitsevahendeid kasutada kooskõlas hea kutsetavaga ja pädev ametiasutus võib nõuda meetmete kehtestamist, mis on vajalikud antud sättes nimetatud nõuete täitmiseks muul viisil.

Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 60, peavad liikmesriigid loodusdirektiivi raames tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt moodustavad loodusdirektiivi artiklid 12, 13 ja 16 sidusa sätete kogumi. Mainitud artiklid 12 ja 13 panevad liikmesriikidele kohustuse luua looma- ja taimeliikide range kaitse süsteem. Taimekaitseaduse § 6 lõike 1 kohta tuleb toonitada, et loetledes juhtumid, millal taimekaitsevahendite kasutamine on keelatud, ei näe see säte selgelt, konkreetselt ja rangelt ette direktiivi artiklites 12 ja 13 kehtestatud kaitsealuste liikide kahjustamise keeldusid. Eriti ei nähtu sellest, et taimekaitsevahendite kasutamise keeld, kui võib eeldada, et nende kasutamine tekitab looduse tasakaalule tõsisid kahjulikke tagajärgi, oleks sama selge, täpne ja range nagu kaitstavate loomaliikide paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise keeld, mis on sätestatud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d, või kaitstavate taimeliikide tahtliku looduses hävitamise keeld, mis on sätestatud direktiivi artikli 13 lõike 1 punktis a. Järelikult tuleb viienda väitega nõustuda selles osas, mis puudutab direktiivi artikleid 12 ja 13.

Kuues väide

Komisjon heidab Saksamaa Liitvabariigile ette direktiivi artiklite 12 ja 16 rikkumist, kuna ta ei ole komisjoni teavitanud vastavatest kalapüüki reguleerivatest sätetest või ei ole taganud, et need sätted sisaldaksid piisavaid kalapüügikeeldusid. Komisjoni väitel ei ole kolme liidumaa kalapüüki reguleerivad õigusaktid direktiiviga kooskõlas.

Nõnda ei ole Baieris arvatud aastaringelt kaitstavate liikide hulka kala, mida tuntakse teadusliku nimetuse *Coregonus oxyrhynchus* all. Brandenburgis ei ole kaitstud sama liik ja mollusk *Unio crassus*. Bremeni liidumaa seadusandlus ei ole kalapüügikeelu nimekirja arvanud kolme liiki, mida tuleb sellel liidumaal kaitsta – kaht eespool nimetatud liiki ja kala nimetusega *Acipenser sturio*. Lisaks lubab see sõnaselgelt püüda viimase liigi isendeid, mille pikkus on vähemalt

100 cm ja liigi *Coregonus oxyrhynchus* isendeid, mille pikkus on vähemalt 30 cm. Berliini, Hamburgi, Mecklenburg-Vorpommerni, Alam-Saksimaa, Nordrhein-Westfaleni, Saarimaa, Saksimaa ja Saksi-Anhalti liidumaal kehtivate võimalike kalapüügikeeldude kohta teave puudub. Järelikult pole võimalik arvata, et nende liidumaade õigusaktides on kehtestatud kalapüügikeelud, mis vastavad direktiivi artiklitele 12 ja 16.

Saksamaa valitsus väidab, et kuigi liiduseaduste sätted lubavad liidumaadel kalapüügiõiguse valdkonnas kehtestada täpsemaid sätteid, tuleb neid siiski tõlgendada kooskõlas direktiiviga. Juhul, kui liidumaade sätted lähevad vastuollu ühenduse õigusega nõutava kalaliikide ja karpide liikide kaitsega, siis on need tühised liiduseaduse rikkumise tõttu. Selles mõttes on 2002. aasta looduskaitseadus ülimuslik liidumaade õiguse suhtes. Kalapüügikeeld, mis on kehtestatud 2002. aasta looduskaitseaduse § 42 lõike 1 punktis 1 ja puudutab ka direktiivi IV lisas mainitud liike, on seega kohaldatav. Järelikult ei ole vaja edastada selle valdkonna kohta käivaid liidumaade sätteid. Kõnealune valitsus märgib, et ta tagab liidumaade kalapüüki reguleerivate sätete kiire muutmise selles osas, milles need ei arvesta direktiivi ja liiduseaduste sätetega, nagu näiteks Bremeni liidumaa õigusakti puhul, mille komisjon on vaidlustanud.

Käesolevas asjas pole kahtlust, et Saksamaal esinevad direktiivi IV lisa punktis a nimetatud liigid *Coregonus oxyrhynchus*, *Unio crassus* ja *Acipenser sturio*. Selle tõttu peab nende suhtes direktiivi artikli 12 lõike 1 punktist a tulenevalt olema kehtestatud range kaitse süsteem, mis keelustab kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid. Kohtuasja toimikust nähtub, et pärast põhjendatud arvamuses määratud tähtaja möödumist lubasid Baieri liidumaa õigusnormid kalu püüda aastaringelt, niikaua kui polnud vastu võetud kalapüügi keeldusid. Liigi *Coregonus oxyrhynchus* kohta aga kalapüügikeeldu kehtestatud ei olnud. Brandenburgi liidumaal ei olnud püügikeelde kehtestatud sama liigi ja liigi *Unio crassus* kohta. Mis puudutab Bremeni liidumaa õigusnorme, siis Saksamaa valitsus tunnistas, et need ei olnud direktiiviga kooskõlas. Kuigi 2002. aasta looduskaitseaduse § 42 lõige 1, nagu sellele juhib tähelepanu Saksamaa valitsus, keelustab eraldi range kaitse all olevate loomaliikide, nagu need, millest on juttu käesoleva otsuse punktis 74, püüdmise ja surmamise, on ometi tõsi, et sama liiduseaduse § 39 lõike 2 esimesest lausest lähtuvalt ei mõjuta antud peatükk loomakaitset, jahipidamist ja kalapüüki reguleerivate õigusaktide sätete kohaldamist. 2002. aasta looduskaitseaduse § 42 kuulub aga sellesse peatükki. Seetõttu tuleb sedastada, et Saksamaal kehtiv õiguslik raamistik, milles esinevad üheaegselt ühenduse õigusega vastuolus olevad piirkondlikud sätted ja sellega kooskõlas olev liiduseaduse säte, ei ole sobiv, et tagada tõhusalt, selgelt ning täpselt käesolevas kohtuasjas kõne all oleva kolme loomaliigi range kaitse huvides nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise kõikide viiside keeld, mis on ette nähtud direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis a.

Antud juhul selgub, et Saksamaa õigus ei ole kooskõlas direktiivi artikli 12 lõike 1 punktiga a ega vasta erandi tegemise tingimustele, mis on ette nähtud direktiivi artiklis 16. Mis puudutab teiste liidumaade kalapüüki reguleerivaid õigusakte, mida ei ole komisjonile edastatud, siis ei saa tõdeda, et need ei ole kooskõlas direktiivi artiklitega 12 ja 16 pelgalt seetõttu, et teave võimalike nendes liidumaades kehtivate kalapüügikeeldude kohta ei ole kättesaadav; seda enam, et 2002. aasta looduskaitseaduse § 42 lõike 1 punkt 1, nagu on märgitud ka käesoleva kohtuotsuse punktis 77, keelab püüda ja surmata liikide *Coregonus oxyrhynchus*, *Unio crassus* ja *Acipenser sturio* isendeid. Selle kohta tuleb mainida, et direktiivi artikli 23 lõige 3 kohustab liikmesriike edastama komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastuvõetavate siseriiklike põhiliste õigusnormide teksti. Kummatigi ei ole komisjon oma hakis sellele sättele tuginenud. Kuuenda väitega tuleb seega nõustuda käesoleva otsuse eelnevates punktides esitatud piirides.

Järelikult tuleb sedastada, et kuna Saksamaa Liitvabariik:

- ei ole ette näinud teatavate projektide, mida teostatakse väljaspool loodusalasid direktiivi artikli 4 lõike 1 tähenduses, kaudu alale avaldatava mõju kohustuslikku hindamist vastavalt direktiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4, olenemata sellest, kas sellised projektid nõenäoliselt avaldavad loodusalale olulist mõju;
- lubab looduslal viia keskkonda heitmeid, olenemata sellest, kas need tõenäoliselt avaldavad loodusalale olulist mõju;
- on liikide kaitset reguleerivate sätete kohaldamisalast arvanud välja kaitsealuste loomade ettevaatamatu häirimise teatavad viisid;
- ei taga direktiivi artiklis 16 kehtestatud erandi tegemise tingimuste järgimist teatavate alade kaitsega ühilduvate tegevuste osas;
- on kehtestanud taimekaitsevahendite kasutamise eeskirja, mis ei arvesta piisavalt liikide kaitsega, ja
- ei ole taganud, et kalapüüki puudutavad sätted sisaldaksid piisavaid kalapüügipiiranguid,

siis on Saksamaa Liitvabariik rikkunud direktiivi artikli 6 lõigetest 3 ja 4 ning artiklitest 12, 13 ja 16 tulenevaid kohustusi.

C-117/03 (eelotsusetaotlus) – Dragaggi kohtuasi

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 13. jaanuar 2005. Kohtuasjas C-117/03 EÜ asutamislepingu artikli 234 alusel Consiglio di Stato (Itaalia) 17. detsembri 2002. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, Euroopa Kohtusse saabunud 18. märtsil 2003, menetluses Società Italiana Dragaggi SpA ja teised *versus* Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, Regione Autonoma del Friuli Venezia Giulia.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0117:ET:HTML>

Eelotsusetaotluse esemeks on loodusdirektiivi artikli 4 lõike 5, artikli 6 lõike 3 ja artikli 21 tõlgendamine. See taotlus on esitatud vaidluses Società Italiana Dragaggi SpA (edaspidi „Dragaggi”) vs. Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti (infrastruktuuri- ja transpordiministeerium) ja Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia (Friuli-Venezia autonoomne piirkond) ja käsitleb seda, et riigihanke tellija tühistas Monfalcone sadamas toimuvat süvendamist ja setete täitepinnasele mahalaadimist puudutava hankemenetluse.

Dragaggiga sõlmiti 14. mail 2001 hankeleping Monfalcone sadama süvendamiseks ja setete täitepinnasele mahalaadimiseks. Neli kuud hiljem tühistas riigihanke korraldanud asutus kogu hankemenetluse põhjendusel, et täitepinnase ala, kuhu pidi pandama nimetatud tööde tagajärjel tekkivad setted, arvati ühenduse tähtsusega alade hulka, mille suhtes tuleb vastavalt asjaomastele siseriiklikele õigusnormidele läbi viia keskkonnamõju hindamine. Pädeva asutuse arvates ei saa sellise hindamise tulemus olla positiivne. Dragaggi vaidlustas hankemenetluse tühistamise otsuse seaduslikkuse Tribunale amministrativo regionale del Friuli Venezia Giulia's (Itaalia). Ta väitis, et „Timavo suudme” ala, kus asub süvendamisprojektides viidatud täitepinnas, ühenduse tähtsusega alade hulka arvamise menetlus ei olnud veel lõpule viidud. Kuigi Itaalia ametivõimud olid komisjonile esitanud alade loetelu, millesse kuulus ka Timavo suue, ei olnud komisjon ühenduse loetelu direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmanda lõigu kohaselt veel vastu võtnud. Samuti ei olnud veel kohaldatav kohustus viia läbi alale olulist mõju avaldavate projektide eelnev hindamine. Oma otsuses lükkas kohus tagasi väite, mis tugines asjaomase projekti mõju hindamise menetluse kohaldamise võimatusele. Tribunale amministrativo regionale del Friuli Venezia Giulia arvamuse kohaselt tuleb juhul, kui liikmesriik – nagu antud asjas – on tuvastanud ala, kus esineb esmatähtis elupaik, ja kui ta on selle kandnud komisjonile esitatud loetelusse, seda ala vastavalt direktiivi III lisa 2. etapi punktile 1 käsitleda ühenduse tähtsusega alana. Seega kehtivad selle ala suhtes vastavalt direktiivi artikli 4 lõikele 5 sama direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 viidatud kaitsemeetmed, täpsemalt lõikes 3 ette nähtud mõju hindamise kohustus. Nimetatud kohtu arvamuse kohaselt on selline lähenemine ainus, millega saab anda loogilise tähenduse direktiivile, mis kadumis- ja väljasuremisohus elupaikade või liikide kaitsmise osas peab olema otsekohaldatav, seda kasvõi üksnes kaitsemeetmena. Peale selle ei ole Timavo suudme esmatähtsate alade hulka arvamist käsitlevaid akte, sealhulgas keskkonnaministri 3. aprilli 2000. aasta määrust, vaidlustatud. Leides, et mõju hindamine on vajalik, nõustus Tribunale amministrativo regionale del Friuli Venezia Giulia Dragaggi muude väidetega, mis tuginesid asjaoludele, et projekti elluviimisega seotud isikud jäeti ära kuulamata, enne hankemenetlusega seotud aktide tühistamist ei arvestatud projektis otsustatud lahenduste alternatiivsete lahendustega ning pädev asutus ei kaalunud võimalust anda tingimuslik positiivne arvamus. Dragaggi esitas Tribunale amministrativo regionale del Friuli Venezia Giulia otsuse peale apellatsioonkaebuse Consiglio di Stato'le. Ta kordas selles kohtus väiteid, mille kohaselt direktiivi artikli 4 lõige 5 kohustab sama direktiivi artiklis 6 viidatud kaitsemeetmeid kohaldama alles pärast ühenduse loetelu koostamist. Seda seisukohta kinnitab dekreed nr 357/97 artikkel 4, mis sätestab, et kaitsemeetmed tuleb vastu võtta kolme kuu jooksul alates ala kandmisest komisjoni koostatud loetelusse. Consiglio di Stato leiab, et kuna ühenduse tähtsusega alade, kus esinevad esmatähtsad elupaigad, loetelusse kandmine tundub olevat puhtalt deklaratiivse iseloomuga toiming, mis ei eelda ühenduse organilt mingit diskretsiooniõigust, siis ei saa Tribunale amministrativo regionale del Friuli Venezia Giulia poolset direktiivi artikli 4 lõike 5 tõlgendust pidada täiesti põhjendamatuks. Neil asjaoludel otsustas Consiglio di Stato menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas loodusdirektiivi artikli 4 lõige 5 tuleb tõlgendada selliselt, et nimetatud direktiivi artiklis 6, täpsemalt artikli 6 lõikes 3, viidatud meetmed on liikmesriikidele kohustuslikud alles pärast alade loetelu lõplikku kinnitamist ühenduse tasemel artikli 21 tähenduses, või hoopis selliselt, et lisaks kaitsemeetmete tavapärase jõustumise hetke kindlaksmääramisele tuleb eristada deklaratiivseid ja õigustloovaid loetelusse kandmisi (arvates esimeste hulka ka esmatähtsate alade loetelusse kandmise) ning et tagada elupaikade kaitset taotleva direktiivi kasulik mõju, tuleb üksnes juhul, kui liikmesriik arvas ala, kus esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe või liike, ühenduse tähtsusega alade hulka, pidada alale olulist mõju avaldavate kavade ja projektide suhtes hindamise kehtestamist kohustuslikuks, isegi

enne, kui komisjon koostab alade loetelu eelnõu või võtab selle loetelu lõplikult vastu direktiivi artikli 21 tähenduses, seega sisuliselt alates siseriikliku loetelu koostamisest?”

Tuleb mainida, et vastavalt direktiivi artikli 4 lõikele 5 kohaldatakse artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud loodusalade kaitsekorda teatavale alale niipea, kui see on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille komisjon on kehtestanud vastavalt selle direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele. Asjaolu, et direktiivi III lisa (2. etapp) punkti 1 kohaselt loetakse kõiki liikmesriikide poolt 1. etapis määratletud alasid, kus esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või liike, ühenduse tähtsusega aladeks, ei muuda direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsekorda nende suhtes kohaldatavaks enne, kui need on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud komisjoni kehtestatud ühenduse tähtsusega alade loetelusse. Eelotsuse küsimuse esitanud kohtu vastupidise seisukohaga, mille kohaselt juhul, kui liikmesriik – nagu põhikohtuasjas – on määratlenud teatava ala sellise alana, kus esineb esmatahtis elupaik, ja kui ta on selle kandnud komisjonile direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel esitatud loetelusse, tuleb seda ala direktiivi III lisa (2. etapp) punkti 1 arvestades käsitleda ühenduse tähtsusega alana ning seega kehtivad selle suhtes vastavalt direktiivi artikli 4 lõikele 5 sama direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 viidatud kaitsemeetmed, ei saa nõustuda. Ühelt poolt on see seisukoht vastuolus direktiivi artikli 4 lõike 5 sõnastusega, mis seob nimetatud kaitsemeetmete kohaldamise sõnaselgelt eeldusega, et asjaomane ala on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 3 kolmandale lõigule kantud komisjoni kehtestatud ühenduse tähtsusega alade loetelusse. Teiselt poolt eeldab nimetatud seisukoht, et juhul, kui liikmesriik on teatava ala määratlenud alana, kus esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või liike, ja kui seda on mainitud komisjonile direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel esitatud nimekirjas, on komisjon kohustatud selle ala kandma ühenduse tähtsusega alade nimekirja, mille ta kehtestab vastavalt direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele ja mida on mainitud direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandas lõigus. Kui see peaks paika, siis koostades kokkuleppel iga liikmesriigiga ühenduse tähtsusega alade loetelu eelnõu direktiivi artikli 4 lõike 2 esimese lõigu tähenduses, ei oleks komisjonil võimalik sellest eelnõust välja jätta ühtegi liikmesriigi poolt esitatud ala, kus liikmesriik arvab esinevat esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või liike, isegi juhul, kui komisjon leiab, et teataval alal ei esine vaatamata asjaomase liikmesriigi vastupidisele arvamusele esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe ega liike direktiivi III lisa (2. etapp) punkti 1 tähenduses. Selline olukord oleks vastuolus direktiivi artikli 4 lõike 2 esimese lõiguga, loetuna koosmõjus direktiivi III lisa (2. etapp) punktiga 1. Eeltoodust nähtub seega, et direktiivi artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsemeetmed kehtivad ainult alade suhtes, mis on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille komisjon on kehtestanud vastavalt selle direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele. Sellest ei järeldu siiski, et liikmesriigid ei peaks alasid kaitsma alates hetkest, mil nad näitavad neid direktiivi artikli 4 lõike 1 alusel komisjonile esitatavas siseriiklikus loetelus aladena, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena. Kui neid alasid ei kaitsa piisavalt alates sellest hetkest, võib looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärkide, nagu need on määratletud direktiivi kuuendas põhjenduses ja artikli 3 lõikes 1, saavutamine ohtu sattuda. Olukord oleks veelgi tõsisem, kui tegemist oleks selliste esmatahtsate looduslike elupaigatüüpide või esmatahtsate liikidega, mille osas võiks neil lasuva ohu tõttu vastavalt direktiivi viiendale põhjendusele kiiresti rakendada nende kaitsmiseks mõeldud meetmeid. Antud juhul tuleb meenutada, et alade, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, siseriiklikes loeteludes peavad olema alad, mille suhtes on siseriiklikul tasandil olemas direktiivis sätestatud looduslike elupaikade ja loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse eesmärgile vastav ökoloogiline huvi. Seega on ilmne, et alade osas, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, mida on komisjonile esitatud siseriiklikes loeteludes nimetatud ja mille hulgas võib olla ka alasid, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatahtsaid liike, on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma kaitsemeetmeid, mis on kohased nimetatud ökoloogilise huvi kaitsmiseks.

Selles tulenevalt tuleb esitatud küsimusele vastata järgnevalt:

- direktiivi artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsemeetmed kehtivad ainult alade suhtes, mis on vastavalt direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille komisjon on kehtestanud vastavalt selle direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele;
- mis puudutab alasid, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, mis on komisjonile esitatud siseriiklikesse loeteludesse kantud, täpsemalt alasid, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatahtsaid liike, siis on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma direktiivis sätestatud kaitse-eesmärgile kohaseid kaitsemeetmeid, et kaitsa asjakohast ökoloogilist huvi, mis on nende alade suhtes siseriiklikul tasandil olemas.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus otsustab:

Loodusdirektiivi artikli 4 lõiget 5 tuleb tõlgendada selliselt, et selle direktiivi artikli 6 lõigetes 2–4 ette nähtud kaitsemeetmed kehtivad ainult alade suhtes, mis on vastavalt nimetatud direktiivi artikli 4 lõike 2 kolmandale lõigule kantud ühenduse tähtsusega aladeks valitud alade loetelusse, mille Euroopa Ühenduste Komisjon on kehtestanud vastavalt selle direktiivi artiklis 21 sätestatud menetlusele. Mis puudutab alasid, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, mis on komisjonile esitatud siseriiklikesse loeteludesse kantud, täpsemalt alasid, millel esineb esmatahtsaid looduslikke elupaigatüüpe või esmatahtsaid liike, on liikmesriigid direktiivi alusel kohustatud võtma direktiivis sätestatud kaitse-eesmärgile kohaseid kaitsemeetmeid, et kaitsta asjakohast ökoloogilist huvi, mis on nende alade suhtes siseriiklikul tasandil olemas.

C-6/04: komisjon vs. Ühendkuningriik

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 94/43/EMÜ – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0006:ET:HTML>

Loodusdirektiivi ülevõtmise viis

Komisjon heidab Ühendkuningriigile ette, et viimane ei ole loodusdirektiivi nõuetekohaselt oma õigusorda üle võtnud. Ta viitab eelkõige sellele, et kõnealune liikmesriik on ekslikult vastu võtnud üldsätte nimetatud ülevõtmist tagavate erinormide võimalike lünkade täitmiseks.

Ühendkuningriik väidab, et ta on loodusdirektiivi korrektselt üle võtnud, kehtestades selle ülevõtmise tagamiseks mitte ainuüksi erinõudeid, vaid ka üldisi kohustusi ja haldusmenetlusi sisaldavad õigusaktid. Selle direktiivi kohase ja efektiivse rakendamise tagamiseks tuleb nimetatud üldisi kohustusi lugeda koostoimes nendes õigusaktides sisalduvate erinõuetega, mida nad täiendavad. Ühendkuningriigi ametiasutused toetuvad eelkõige 1994. aasta määruse artikli 3 lõigetele 2 ja 4, millega samaväärsed sätted Põhja-Iirimaa suhtes on 1995. aasta määruse artikli 3 lõiked 2 ja 4 ning Gibraltari suhtes 1991. aasta määruse artikkel 17a. Nimetatud sätete alusel on ministrid, looduskaitseorganisatsioonid ning kõik pädevad avaliku võimu asutused tegelikult kohustatud täitma oma ülesandeid nii, et loodusdirektiivi nõuete täitmine on tagatud.

Komisjon leiab vastupidi, et üldsätted, millele Ühendkuningriik viitab, ei ole piisavalt täpsed, et tagada nimetatud direktiivis sätestatud erikohustuste siseriiklikku õigusesse ülevõtmist. Oma õiguste ja kohustuste ulatuse kindlaksmääramiseks peavad eraisikud iga kord tuginema loodusdirektiivile; selline olukord ei ole kooskõlas õiguskindluse nõuete ega Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tulenevate erisuse, täpsuse ja selguse tingimustega. Komisjon lisab, et kui Euroopa Kohus järgib Ühendkuningriigi arutluse loogikat, siis oleks tõenäoliselt saanud kogu nimetatud direktiivi üle võtta sarnase üldsättega; see aga on vastuolus direktiivide ülevõtmisega seonduvas kohtupraktikas korduvalt meenutatud erisuse nõudega.

EÜ asutamislepingu artikli 249 kolmanda lõigu alusel on direktiiv siduv saavutatava tulemuse seisukohalt igale liikmesriigile, kellele see on adresseeritud, kuid jätab käsitletava direktiivi siseriiklikus õiguses rakendamise vormi ja meetodite valiku selle riigi asutuste pädevusse. Siiski, vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale võib direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmine, kui selleks ei ole tingimata vaja formaalset ja sõnasõnalist direktiivi sisu kordamist otseses ja konkreetse õigusnormis, sõltuvalt sisust piirduda üldise õigusliku raamistikuga tingimisel, et see tagab tõhusalt direktiivi täieliku kohaldamise piisavalt selgelt ja täpselt. Selles osas on liikmesriigi ülevõtmiskohustuse ulatuse väljaselgitamiseks seega igal üksikjuhul oluline kindlaks määrata direktiivis kehtestatud ja liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi põhjuseks olnud sätte olemus. Seega ei saa arvestada Ühendkuningriigi argumenti, mille kohaselt loodusdirektiivi rakendamise kõige kohasemaks viisiks on anda looduskaitseorganisatsioonidele erivolitused ja kehtestada neile üldine kohustus täita oma ülesandeid nii, et selle direktiivi nõuete täitmine on tagatud. Esiteks tuleb meenutada, et siseriiklike normide olemasolu tõttu ei ole ülevõtmine spetsiaalsete õigus- ja haldusnormide vastuvõtmise teel vajalik üksnes siis, kui siseriiklikud normid tagavad asjaomase direktiivi täieliku tõhusa rakendamise liikmesriigi ametiasutuste poolt. Teiseks tuleb märkida, et nimetatud direktiivi neljandast ja üheteistkümnendast põhjendusest tulenevalt moodustavad ohustatud elupaigad ja liigid osa Euroopa Ühenduse looduspärandist ja neid ähvardavad ohud on tihti piiriülest laadi, mistõttu on kaitsemeetmete vastuvõtmine kõikide liikmesriikide ühine ülesanne. Seetõttu, nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 11, on ülevõtmise täpsus erakordselt oluline käesolevale juhule sarnasel juhul, kus ühise pärandi haldamine on liikmesriikide territooriumil usaldatud liikmesriikidele. Sellest tulenevalt peavad liikmesriigid loodusdirektiivi raames, mis sätestab keerulised ja tehnilised eeskirjad keskkonnaõiguse valdkonnas, tagama selle, et nende nimetatud direktiivi ülevõttev õigusakt oleks selge ja täpne, seda ka järelevalve ja kontrolli peamiste kohustuste osas, mis on näiteks nimetatud direktiivi artikliga 11, artikli 12 lõikega 4 ja artikli 14 lõikega 2

siseriiklikele ametiasutustele kehtestatud. Ühendkuningriigi poolt viidatud õigusaktide uurimisel selgub, et need on niivõrd üldised, et nad ei kujuta endast loodusdirektiivi sätete rakendamist piisavalt selgelt ja täpselt, et rahuldada täielikult õiguskindluse nõuet, ja et nendega ei sätestata asjaomases valdkonnas täpselt õiguslikku raamistikku, mis tagaks nimetatud direktiivi täieliku ja tervikliku kohaldamise ning võimaldaks rakendada direktiiviga kehtestatud eeskirju ühtlaselt ja tõhusalt. Sellest tulenevalt ei taga Ühendkuningriigi õigusaktides ette nähtud üldised kohustused komisjoni poolt esitatud hagiavalduuses loodusdirektiivi viidatud sätete nõuetele vastavat ülevõtmist ja nendega ei ole seega võimalik täita niisugust ülevõtmist tagavate erinormide võimalikke lünki. Seetõttu ei tule komisjoni poolt esitatud konkreetsete väidete analüüsimisel uurida Ühendkuningriigi nimetatud õigusaktides sisalduvatel üldistel kohustustel põhinevaid argumente.

Väide loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 mittetäieliku ülevõtmise kohta

Arvestades Ühendkuningriigi poolt esitatud teatud täpsustusi, loobus komisjon oma repliigis ja kohtuistungil väitest loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 rikkumise kohta Inglismaa, Walesi, Šotimaa ja Põhja-Iirimaa osas, jättes samas jõusse väite Gibraltari osas. Komisjon väidab, et piirdudes määratud alade kaitsmisega häirivate tegevuste eest, tagamata seejuures ettevaatamatusest või tegevusetusest tuleneva halvenemise vältimist, ei ole Ühendkuningriik nimetatud direktiivi artikli 6 lõiget 2 Gibraltari osas täielikult üle võtnud.

Ühendkuningriigi valitsus leiab komisjoni väiteid tegelikult vaidlustamata, et vältida tuleb vaid halvenemist, mis pole looduslikku päritolu. Muu hulgas väidab Ühendkuningriik, et 1991. aasta määrusega seati sisse täielik ja range kontrollisüsteem. Nimetatud süsteem rakendab nõuetekohaselt loodusdirektiivi, eriti koostoimes sama määruse artiklis 17a ette nähtud üldnormiga.

Selles osas tuleks esiteks meenutada, et nimetatud direktiivi artikli 6 lõige 2 kohustab liikmesriike vältima looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist. On selge, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 rakendamiseks võib olla vajalik meetmete võtmine nii välise inimtegevusest tuleneva kahjuliku mõju ja häirimise vältimiseks kui ka loodusaladel looduslike liikide ja elupaikade kaitsestaatust halvendava loodusliku arengu ärahoidmiseks. Teiseks on oluline märkida, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei olnud loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 sätteid Gibraltarile kohaldatavates õigusaktides formaalselt korratud. 1991. aasta määruse artikkel 17g, mis lubab pädevatel ametiasutustel sõlmida alade omanike või valdajatega kokkuleppeid ala korrashoiu kohta, paistab tegelikult olevat ainus säte, mida saab Gibraltari osas kohaldada võimaliku halvenemise vältimiseks. Tuleb tõdeda, et nimetatud säte annab kõnealustele ametiasutustele vaid mittesiduva volituse ja vastupidi loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 nõuetele ei võimalda vältida halvenemist. Arvestades sellega, et siseriiklik õigus ei sisalda ühtegi sätet, mis kohustaks pädevaid asutusi sõnaselgelt vältima looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist, sisaldab ta õigusliku ebakindluse elementi seoses nimetatud ametiasutuste kohustustega. Eelnevast tulenevalt ei ole loodusdirektiivi artikli 6 lõike 2 sätteid Gibraltari osas igal juhul selgelt, täpselt ja täielikult üle võetud.

Väide loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 mittetäieliku ülevõtmise kohta

Komisjon väidab, et Ühendkuningriigis kehtivad õigusaktid ei võta direktiivi sätteid siseriiklikku õigusesse korrektselt üle kolmes spetsiifilises valdkonnas: veevõtukavad ja -projektid, maakasutuse kavad ja Gibraltari osas olemasolevate ehituslubade kontroll.

Veevõtukavad ja -projektid

Komisjoni arvates ei näe ükski siseriiklik säte ette, et 1991. aasta veevarude seaduse (Water Resources Act 1991) II peatüki II jao alusel antud veevõtuload peavad täitma loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud kohustust arvestada oluliste tagajärgedega, mida veevõtt võib loodusalasse kuuluvale alale kaasa tuua. Sellised sätted on kehtestamata ka Põhja-Iirimaa ja Gibraltari osas. Veevõtt, mis võib olulisel moel mõjutada loodusalasid, ei ole seega Ühendkuningriigis kehtivate ülevõtmismeetmetega täielikult kaetud ega korrektselt reguleeritud. Komisjon lisab, et oma 27. novembri 2001. aasta kirjas väitis Ühendkuningriik, et 1994. aasta määruse asjakohaseid sätteid muudetakse veevõtutegevustega seotud õigusaktide selgemaks muutmise eesmärgil.

Ühendkuningriik väidab seevastu, et ta on kooskõlas üldiste sätetega sisse seadnud süsteemi, mis võimaldab eelnevalt määratleda iga ala kohta potentsiaalselt kahjustavad tegevused.

Selles osas tuleb meenutada, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Käesolevas asjas ei ole vaidlustatud seda, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei näinud ükski õigusnorm sõnaselgelt ette, et veevõtukavasid ja -projekte tuleb niisugusel moel hinnata. Lisaks sellele tuleb siinkohal tunnistada, et Ühendkuningriigi õigusaktidega sisse seatud süsteem ei taga nimetatud sätte nõuete täitmist selles osas, et ta näeb põhimõtteliselt ette, et loodusdirektiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud tingimustele vastavad kõik veevõtukavad ja projektid on juba ette määratletud kui asjaomast ala potentsiaalselt kahjustavad. See, et niisugune eelnev potentsiaalsete riskide hindamine võib toetuda konkreetsetele alaga seonduvatele asjaoludele, kuid ei saa toetuda projektidele endile, on vastuolus loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõuetega, mille alusel tuleb asjakohaselt hinnata projekti mõju käsitletavale alale. Seetõttu toob piirdumine iga asjaomast ala potentsiaalselt kahjustavate tegevuste määratlemisega kaasa ohu, et teatud projektid, mis võivad ala kahjustada oma spetsiifiliste tunnuste tõttu, ei ole kaetud. Vastu ei saa võtta ka Ühendkuningriigi argumenti, mille kohaselt kehtestati 2003. aasta veekeskkonna ja veevarustusteenuste seadusega (Water Environment and Water Services Act 2003) Šotimaa osas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiivi 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, lk 1), ülevõtmise raames uus veevõtu tervikliku süsteemi struktuur, mis viib sisse loodusdirektiivi artikli 6 lõigetes 2 ja 3 ette nähtud kontrollile vastavad kontrollimeetmed. Liikmesriigi kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel liikmesriigis valitseva olukorra alusel ning Euroopa Kohus ei saa arvestada hiljem toimunud muutusi. Arvestades eelnevaga, tuleb järeldada, et Ühendkuningriik ei ole loodusdirektiivi artikli 6 lõikeid 3 ja 4 seoses veevõtukavade ja -projektidega korrektselt üle võtnud.

Maakasutuse kavad

Komisjon leiab, et Ühendkuningriigis kehtivad õigusaktid ei sätesta selgelt kohustust hinnata asjakohaselt maakasutuse kavade tagajärgi loodusaladele vastavalt loodusdirektiivi artikli 6 lõigetele 3 ja 4. Komisjoni arvates mõjutavad maakasutuse kavad isegi siis, kui nad iseenesest ei anna luba arendusprojekti koostamiseks ja kui viimati nimetatute puhul on vajalik tavalise menetluse käigus antud luba, oluliselt selles osas võetavaid otsuseid. Komisjon leiab, et ka selliste kavade tagajärgi käsitletavale alale tuleb hinnata asjakohaselt.

Ühendkuningriik nõustub sellega, et maakasutuse kavasid võib lugeda kavadeks või projektideks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, kuid vaidlustab selle, et nad võivad oluliselt mõjutada direktiivi alusel kaitstavaid alasid. Ühendkuningriik väidab, et ainuüksi nimetatud kavade alusel ei ole mingi konkreetse programmi realiseerimine võimalik ja seetõttu võib vaid hilisem luba kahjustada selliseid alasid. Selle liikmesriigi arvates piisab seega vaid nimetatud loa allutamistest kavasid ja projekte reguleerivale menetlusele.

Selles osas tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on juba märkinud, et loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt on kava või projekti tagajärgede asjakohane hindamine kohustuslik tingimusel, et on olemas asjaomase ala olulise mõjutamise tõenäosus või oht. Arvestades eriti ettevaatuspõhimõttega, on selline oht olemas niipea, kui objektiivsete elementide alusel ei saa välistada seda, et nimetatud kava või projekt mõjutab asjaomast ala olulisel moel. Komisjon viitab õigesti, et 1990. aasta maakorraldusseaduse (Town and Country Planning Act 1990) artikkel 54a, mis sätestab, et ehitusloa taotlusi tuleb uurida asjakohaste maakasutuse kavade kohaselt, eeldab vältimatult et nimetatud kavad võivad oluliselt mõjutada selles osas võetavaid otsuseid ning seeläbi ka asjaomaseid alasid. Eelnevast tuleneb, et jättes kehtestamata maakasutuse kavade tagajärgede loodusaladele asjakohase hindamise kohustuse, ei ole loodusdirektiivi artikli 6 lõikeid 3 ja 4 Ühendkuningriigi õiguskorda piisavalt selgelt ja täpselt üle võetud ja seetõttu on komisjoni esitatud hagi selles osas põhjendatud.

Olemasolevate ehituslubade kontroll Gibraltaril

Komisjon väidab, et Gibraltaril ei täida pädevad ametiasutused loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 nõudeid, kuna nad ei ole kohustatud kontrollima seda, kas olemasolevad ehitusload mõjutavad direktiivi alusel kaitstavaid alasid.

Selles osas tuleb sedastada, et vaatamata sellele, et niisugune hilisem kontrollimise kohustus võib põhineda loodusdirektiivi artikli 6 lõikel 2, ei sisalda selle artikli lõige 3 ühtegi sätet, mis kohustaks liikmesriike niisugust kontrolli teostama. Vastupidi, viimati nimetatud sätte sõnastusest tulenevalt peab ette nähtud menetlust rakendama enne seda, kui liikmesriigid annavad oma nõusoleku asjaomast ala mõjutavate kavade ja projektide teostamiseks. Seetõttu ei saa seda osa väitest loodusdirektiivi artikli 6 lõigete 3 ja 4 mittetäieliku ülevõtmise kohta arvesse võtta.

Väide loodusdirektiivi artikli 11 ja artikli 14 lõike 2 ülevõtmata jätmise kohta

Komisjon heidab Ühendkuningriigile ette nimetatud sätetega kehtestatud järelevalvekohustuste oma siseriiklikku õigusesse ülevõtmata jätmist. Ta väidab, et seni, kuni nimetatud kohustused ei ole pädevatele ametiasutustele sõnaselgelt kohustuslikuks tehtud, ei saa komisjon tuvastada, kas nõutavat järelevalvet tegelikult teostatakse. Selle väite toetuseks viitab komisjon 27. novembri 2001. aasta kirjale, milles Ühendkuningriik täpsustas esiteks seda, et järelevalvekohustus oli vaikumisi pädevatele ametiasutustele kohustuslikuks tehtud, ja teiseks, et 1994. aasta määrusesse, 1995. aasta määrusesse ja 1991. aasta määrusesse viiakse sisse muudatused eesmärgiga tugevdada õiguskindlust tänu nimetatud õigusaktides sisalduvatest sätetest täpsematele sätetele.

Ühendkuningriigi arvates näevad loodusdirektiivi artikkel 11 ja artikli 14 lõige 2 ette lihtsalt selle, et liikmesriigid peavad tagama järelevalve, ilma et oleks sätestatud täpseid nõudeid järelevalve teostamise viisi ning selle kohta, kuidas siseriiklikud õigusaktid sellist järelevalvet rakendada peavad. Muu hulgas väidab Ühendkuningriik, et tema siseriiklike õigusaktide alusel teostatavate järelevalvetegevuste nimekiri näitab, et Ühendkuningriigis on tagatud tõhus järelevalve vastavalt nimetatud direktiivi artiklile 11 ja artikli 14 lõikele 2.

Komisjon vastab, et ta ei ole kunagi väitnud, et Ühendkuningriigis ei teostata mingisugust järelevalvet looduslike liikide ja elupaikade kaitsestaatus üle. Ta väidab seevastu, et järelevalvekohustus ei ole nimetatud liikmesriigis selgelt kohaldatud ega selgelt omistatud ühele kindlale liikmesriigi ametiasutusele.

Selles osas tuleb esiteks meenutada, nagu käesoleva otsuse punktis 26 juba märgiti, et järelevalvekohustus on olulise tähtsusega loodusdirektiivi kasuliku mõju tagamise seisukohast ja selle peab üle võtma detailsel, selgel ja täpsel moel. Tuleb tunnistada, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei sätestanud ükski siseriikliku õiguse säte siseriiklike ametiasutuste järelevalvekohustust looduslike liikide ja elupaikade üle. Teiseks ei saa arvestada Ühendkuningriigi väidet, mille kohaselt teostatavate järelevalvetegevuste nimekiri tõendab tõhusa järelevalve tagamist. Nagu Euroopa Kohus on juba märkinud, ei saa eeldatavalt väljakujunenud tava kooskõla direktiivi kaitsenõuetega olla nimetatud direktiivi asjaomase liikmesriigi siseriiklikku õiguskorda ülevõtmata jätmise põhjus (vt selle kohta eespool viidatud 30. mai 1991. aasta otsust kohtuasjas komisjon vs. Saksamaa, punkt 24). Niisiis, kui on selge, et Ühendkuningriigi siseriiklik õigus ei sisalda ühtegi õiguslikku kohustust, et siseriiklikud ametiasutused teostaksid järelevalvet looduslike liikide ja elupaikade kaitsestaatus üle, sisaldab ta õigusliku ebakindluse elementi. Sellest lähtuvalt ei ole tagatud nimetatud kaitsestaatus süsteemne ja alaline järelevalve teostamine. Sellest tulenevalt ei ole loodusdirektiivi artiklit 11 ja artikli 14 lõiget 2 Ühendkuningriigis täielikult, selgelt ja täpselt üle võetud.

Väide loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punkti d ebakorrektselt ülevõtmise kohta

Komisjon väidab, et Ühendkuningriik ei ole korrektselt üle võtnud kohustust võtta vajalikke meetmeid, et kehtestada teatud loomaliikide range kaitse süsteem, keelates nende paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise. Siseriiklikud õigusaktid kasutavad tegusõna „kahjustama” (*to damage*) loodusdirektiivi ingliskeelse versiooni artikli 12 lõike 1 punktis d kasutatud mõiste *deterioration* asemel.

Esiteks väidab komisjon, et tegusõna *to damage* kasutamine eeldab, et pädevate ametiasutuste ettevaatamatusest või tegevusetusest põhjustatud halvenemine ei ole kaetud. Oma repliigis võttis komisjon nimetatud väite tagasi, tunnistades, et kõnealune säte ei nõua asjaomaste liikide paljunemis- või puhkepaikade kaitsmist ametiasutuste ettevaatamatusest või tegevusetusest põhjustatud halvenemise eest. Neil asjaoludel puudub vajadus võtta seisukoht selle punkti osas.

Teiseks väidab komisjon, et piirdudes käsitletavate liikide paljunemis- või puhkepaikade halvenemist või hävitamist põhjustavate tegude rikkumistena määratlemisega, kuid jättes samas keelamata nende halvendamise, kehtestavad loodusdirektiivi ülevõtmismeetmed kahjustava teo tahtlikkuse tingimuse, mis ei ole direktiivi artikli 12 lõike 1 punktis d ette nähtud. Ühendkuningriik ei vaidlusta seda, et loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punkt d nõuab asjaomaste alade kahjustamist või hävitamist põhjustavate tegevuste keelamist. Seevastu vaidlustab ta komisjoni tõlgenduse, mille kohaselt nimetatud direktiivi siseriiklikku õigusesse ülevõtmine piirdub Ühendkuningriigis, välja arvatud Gibraltaril, tahtlike tegudega. Selles osas tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et EÜ asutamislepingu artikli 226 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise asjades on komisjon kohustatud tõendama, et väidetav liikmesriigi kohustuste rikkumine on aset leidnud, ilma et ta seejuures toetuks lihtsalt oletustele. Sellest lähtudes peab komisjon, juhul kui Ühendkuningriik väidab, et tema kehtiv siseriiklik õigus on kooskõlas loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktiga d, nimetatud sätte täies ulatuses ülevõtmata jätmise tõendamiseks esitama Euroopa Kohtule vajaliku informatsiooni liikmesriigi rikkumise tuvastamiseks. Toimikust ei tulene, et komisjon oleks esitanud tõendeid selle kohta, et nimetatud sätte ülevõtmine piirduks tahtlike tegudega. Vastupidi, paistab, et Ühendkuningriigi siseriiklikus õiguses ette nähtud kriminaalkuritegu, mille puhul on ette nähtud karistus mingi ala kahjustamises või hävitamises

seisnevate tegude eest, on materiaalne rikkumine, mille puhul kahjustamine või hävitamine ei pea olema tahtlik. Neil asjaoludel, kuna komisjon ei ole tõendanud, et Ühendkuningriik, välja arvatud Gibraltaril osas, on rikkunud loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktist d tulenevaid kohustusi, ei saa selle osaga väitest arvestada. Mis puudutab Gibraltarit, siis piisab, kui tuvastada, et Ühendkuningriik tunnustab, et keelates ainuüksi asjaomaste liikide paljunemis- või puhkepaikade tahtliku kahjustamise või hävitamise, ei vasta Gibraltaril kohaldatavad õigusaktid viidatud artikli 12 lõike 1 punkti d nõuetele. Seetõttu tuleb see osa väitest lugeda põhjendatuks.

Kolmandaks väidab komisjon, et Ühendkuningriigi õigusaktid nende hetkel kehtivas versioonis kaitsevad paljunemis- või puhkepaiku vaid neid otseselt mõjutavate tegevuste eest ning ei arvesta kaudset kahjustamist vastavalt loodusdirektiivi artikli 12 lõike 1 punktile d. Seda argumenti ei saa arvestada. Komisjon ei ole selles osas esitanud ühtegi tõendit Ühendkuningriigi kohustuste rikkumise kohta.

Väide loodusdirektiivi artikli 12 lõike 2 ja artikli 13 lõike 1 mittetäieliku ülevõtmise kohta

Komisjon leiab, et siseriiklikud meetmed, millega võetakse üle taime- ja loomaliikide isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise keeld, ei pea kinni nendes artiklites määratud tähtajast.

Selles osas piisab, kui tuvastada, et Ühendkuningriik on kirjalikus menetluses ja kohtuistungil tunnistanud, et tema siseriiklikus õiguses kehtivad erandid on laiaulatuslikumad kui loodusdirektiivis sätestatud erandid, ja et seetõttu ei ole käsitletavaid sätteid selles liikmesriigis korrektselt üle võetud.

Väide loodusdirektiivi artikli 12 lõike 4 ebakorrekse ülevõtmise kohta

Komisjon leiab, et Ühendkuningriigis võetud ülevõtmismeetmed ei sisalda ühtegi sätet, mis nõuaks nimetatud artikli 12 lõikes 4 ette nähtud teatud loomaliikide juhusliku püüdmise ja tapmise kontrollisüsteemi kehtestamist. Täpsema informatsiooni puudumise tõttu ei saa komisjon kindlaks teha, kas nimetatud jälgimine on tegelikult tagatud.

Selles osas piisab, kui tuvastada, et Ühendkuningriik on esiteks tunnistanud, et siseriiklikud õigusaktid ei sisalda ühtegi sätet, mis kehtestaks sellise jälgimissüsteemi, ja teiseks on ta 27. novembri 2001. aasta kirjas omaks võtnud, et nimetatud õigusakte peab muutma, et kehtestada sõnaselgelt niisugune jälgimine. Igal juhul paistab, et sellist meetet pole põhjendatud arvamuses määratud tähtaja jooksul võetud. Seetõttu tuleb väide loodusdirektiivi artikli 12 lõike 4 ebakorrekse ülevõtmise kohta lugeda põhjendatuks.

Väide loodusdirektiivi artikli 15 ebakorrekse ülevõtmise kohta

Komisjon heidab Ühendkuningriigile ette, et ta ei ole täitnud loodusdirektiivi artiklist 15 tulenevaid kohustusi. Esiteks heidab ta sellele liikmesriigile ette, et viimane on keelanud vaid nimetatud direktiivi VI lisa punktides a ja b sõnaselgelt loetletud meetodid, sätestamata üldist keelatud vahendite kasutamise keeldu. Teiseks leiab komisjon, et hüljeste kaitse seaduse artiklid 1 ja 10 piirduvad hüljeste kahe tapmisvahendi kasutamise keelamisega, kehtestades samas riigisekretäri poolt väljastatavate lubade näol erandeid, mis näivad minevat kaugemale kui nimetatud direktiivi alusel lubatavad erandid.

Üldise kõikide keelatud vahendite keelu puudumine

Komisjon väidab, et Ühendkuningriigi õigusaktid ei sisalda ühtegi üldist keeldu, mis keelaks kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada asjaomaste looduslike loomaliikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid. Seetõttu ei võimalda nimetatud siseriiklikud õigusaktid vältida veel tundmatute keelatud püüdmis- või tapmismeetodite ilmnemist.

Ühendkuningriik väidab, et direktiivi artikkel 15 võeti üle 1994. aasta määruse artikliga 41, 1995. aasta määruse artikli 36 lõikega 2 ja 1991. aasta määruse artikli 17v lõikega 2. Ta lisab, et nimetatud artiklid kehtestavad selles liikmesriigis hetkel loetletud kaitstud liikide kõikide keelatud püüdmis- või tapmisvahendite nimekirjad ning neid nimekirju vaadatakse pidevalt läbi, et neid vajaduse korral uuendada.

Selles osas tuleb meenutada, et loodusdirektiivi artikli 15 alusel keelavad liikmesriigid nimetatud direktiivi V lisa punktis a loetletud looduslike loomaliikide püüdmisel või tapmisel ja siis, kui selle artikli 16 alusel kohaldatakse sama direktiivi IV lisa punktis a loetletud liikide võtmisel, püüdmisel või tapmisel erandeid, kõikide keelatud vahendite kasutamise, mis võivad põhjustada nende liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid.

Nimetatud sätte sõnastusest tuleneb, et sellega nähakse ette üldine kohustus keelata kõikide asjaomaste looduslike loomaliikide keelatud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamine. Käesoleval juhul ei ole vaidlustatud asjaolu, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei näinud siseriiklik õigus ette sellist üldist keeldu. Muuseas on siinkohal sobiv märkida, et võimalus keelatud meetodite nimekirja uuendada on vähem tõhus kui üldine keeld. Hilinemine nimetatud nimekirjade uuendamisel toob endaga vältimatult kaasa lüngad kaitstes, mille vältimine ongi loodusdirektiivi artiklis 15 ette nähtud üldise keelu eesmärk. See tõlgendus on veelgi põhjendatum, kuna siseriiklik õigus ei sisalda ühtegi õiguslikku kohustust nimetatud nimekirjade ülevaatamiseks. Niisugustel asjaoludel ei ole sugugi tagatud see, et kõik keelatud vahendid, mis võivad põhjustada kaitstud liikide populatsioonide kohalikku kadumist või tekitada neile tõsiseid häireid, on Ühendkuningriigis keelatud. Sellest lähtuvalt tuleb järeldada, et liikmesriik ei ole korrektselt üle võtnud loodusdirektiivi artiklit 15 kõikide asjaomaste looduslike loomaliikide keelatud püüdmis- või tapmisvahendite kasutamise keelu osas.

Hüljeste kaitse seadus

Esiteks tuleb täpsustada, et komisjon loobus oma repliigis väitest hüljeste kaitse seaduse kohta, põhjendades seda sellega, et oma vastuses lubas Ühendkuningriik võtta vastu seda küsimust puudutava õigusakti muudatuse. Sellele vaatamata pidas Ühendkuningriik oma vasturepliigis vajalikuks komisjoni hoiatada, et ta ootab ära käesoleva menetluse lahenduse nimetatud muudatuste tegemiseks. Neil asjaoludel avaldas komisjon kohtuistungil soovi nimetatud väite säilitamiseks, mida Ühendkuningriik ei vaidlustanud. Komisjon väidab, et keelates vaid hüljeste kaks tapmismeetodit ja lubades väljastada lubasid tingimustel, mis lähevad kaugemale loodusdirektiivi alusel lubatud eranditest, ei ole hüljeste seadus kooskõlas nimetatud direktiivi artikliga 15.

Ühendkuningriigi arvates on hüljeste kaitse seaduse selline tõlgendamine ebatäpne. Ta väidab, et nimetatud seadusega vaid täiendatakse 1994. aasta määruse artiklit 41, millega võetakse üle nimetatud direktiivi artikkel 15, ning et sellega kehtestatakse erinevate hüljeliikide täiendav kaitse.

Selles osas tuleb esiteks meenutada, nagu on märgitud eespool, et 1994. aasta määruse artikkel 41 ei kujuta endast loodusdirektiivi artikli 15 korrektset ülevõtmist. Sellest lähtuvalt ei saa arvestada Ühendkuningriigi argumenti, mille kohaselt hüljeste kaitse seadus täiendab 1994. aasta määruse artiklit 41. Teiseks, isegi kui hüljeste kaitse seadus täiendab 1994. aasta määrust, saab seda seadust tõlgendada nii, et keelatud on vaid kaks seaduses sõnaselgelt märgitud meetodit. Neil asjaoludel sisaldab hüljeste kaitse seadus Ühendkuningriigis keelatud hüljeste tapmismeetodite osas õigusliku ebakindluse elementi ja ei taga seega loodusdirektiivi artikli 15 korrektset ülevõtmist. Eelnevast tulenevalt peab arvestama väitega loodusdirektiivi artikli 15 ebakorrekse ülevõtmise kohta.

Väide loodusdirektiivi artikli 16 ebakorrekse ülevõtmise kohta

Esiteks leiab komisjon, et siseriiklikud sätted, millega kehtestatakse eelkõige 1994. aasta määruse artiklis 40, 1995. aasta määruse artiklis 35 ja 1991. aasta määruse artiklis 17u loetletud erandid loodusdirektiivi artiklitest 12–14 ja artikli 15 punktidest a ja b, ei ole kooskõlas nimetatud direktiivi artiklis 16 sätestatud kahe tingimusega. Ta tuletab meelde, et viimatinimetatud sätte kohaselt on erandi tegemine võimalik vaid siis, kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsestaatuses säilitamist nende looduslikul levilal.

Selles osas piisab, kui tuvastada, (i) et esiteks on Ühendkuningriik tunnistanud, et igasugune nimetatud artikli 16 alusel tehtud erand peab kohustuslikult täitma eespool nimetatud kaks tingimust, ja (ii) et teiseks ei ole põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel vastu võetud ühtegi muudatust selle rikkumise kõrvaldamiseks, vaatamata sellele, et liikmesriik tunnistas tingimuste siseriiklikes õigusaktides kordamata jätmist. Seetõttu tuleb selle osaga väitest arvestada.

Teiseks leiab komisjon, et 1994. aasta määruse artikli 40 lõike 3 punktis c ja artikli 43 lõikes 4 ning 1995. aasta määruse ja 1991. aasta määruse samaväärsetes sätetes loetletud spetsiifilised erandid väljuvad loodusdirektiivi artikli 16 kohaldamisala raamest. Selles osas väidab komisjon, et direktiivi artiklite 12, 13 ja 16 ülevõtmiseks kehtestatud keelud ei ole kohaldatavad, kui käsitletav tegu tuleneb seaduslikust tegevusest.

Ühendkuningriik arvab, et kuna ta võttis üle loodusdirektiivi artiklite 12 ja 13 nõuded, sätestades, et nende eiramine on kriminaalkuritegu, siis tuleb nimetatud rikkumise kohaldamine välistada juhul, kui isikutel puudus teo toimepanemisel tahtlus.

Selles osas tuleb tõdeda, et loodusdirektiivi artikkel 16 määratleb täpselt tingimused, mil liikmesriigid võivad teha erandeid selle artiklist 12–14 ja artikli 15 punktidest a ja b nii, et nimetatud artiklit 16 tuleb tõlgendada kitsalt. Lisaks sellele moodustavad loodusdirektiivi artiklid 12, 13 ja 16 sidusa sätete kogumi, mille eesmärk on asjaomaste liikide populatsioonide kaitse tagamine nii, et igasugune erand, mis ei ole nimetatud direktiiviga kooskõlas, rikub nii selle artiklites 12 ja 13 sätestatud keelde kui ka reeglit, mille kohaselt erandeid võib teha kooskõlas sama direktiivi artikliga 16. Tuleb järeltada, et käesolevas asjas käsitletav erand lubab tegusid, mille tagajärg on kaitstud liikide tapmine, nende paljunemis- või puhkepaikade halvenemine või hävitamine juhul, kui need teod on iseenesest seaduslikud. Sellest tulenevalt on niisugune teo seaduslikkusel põhinev erand vastuolus nii loodusdirektiivi mõtte ja eesmärgi kui ka selle artikli 16 sõnastusega. Arvestades eelnevaga, tuleb hagi selles osas lugeda põhjendatuks.

Loodusdirektiivi mittekohaldamine väljaspool Ühendkuningriigi territoriaalvett

Komisjon heidab Ühendkuningriigile ette loodusdirektiivi ülevõtmisel siseriiklikku õiguskorda tagavate sätete kohaldamise piiramist vaid selle liikmesriigi territooriumi ja territoriaalvetega. Ta väidab, et liikmesriigid peavad oma ainuõigusega majandustsoonis järgima ühenduse õigust valdkondades, milles nad kasutavad oma suveräänseid õigusi, ja et nimetatud direktiiv kohaldub seega väljaspool territoriaalvett. Komisjon heidab Ühendkuningriigile eriti ette seda, et ta ei ole oma ainuõigusega majandustsoonis täitnud kohustust määrata nimetatud direktiivi artikli 4 alusel loodusalasid ega selle artiklis 12 ette nähtud kohustust tagada liikide kaitse.

Ühendkuningriik väidab nimetatud väite põhjendatust vaidlustamata, et esiteks võttis ta 2001. aastal vastu asjakohase õigusakti naftatööstuse osas ehk 2001. aasta määruse avamere naftatööstuse kohta (Offshore Petroleum Activities (Conservation of Habitats) Regulations 2001) ja et teiseks valmistas ta ette kohased õigusaktid, mis laiendavad loodusdirektiivi nõuete kohaldamisala merepiirkonnale väljaspool tema territoriaalvett.

Selles osas on menetlusosalised üksmeel, et Ühendkuningriik kasutab suveräänseid õigusi oma ainuõigusega majandustsoonis ja mandrilaval ning et loodusdirektiiv on selles ulatuses kohaldatav väljaspool liikmesriikide territoriaalvett. Sellest tulenevalt peab direktiivi rakendama nimetatud ainuõigusega majandustsoonis. Lisaks sellele on selge, et põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemisel ei olnud õigusakte, millele Ühendkuningriik viitab oma 27. novembri 2001. aasta kirjas ning millega laiendatakse loodusdirektiivi nõuete ülevõtmiseks ette nähtud meetmete kohaldamisala väljaspool selle liikmesriigi territoriaalvett, ikka veel vastu võetud. Seetõttu on ainus nimetatud tähtaja lõppemisel kehtiv siseriiklik õigusakt 2001. aasta määrus avamere naftatööstuse kohta. Tuleb tõdeda, et see puudutab vaid naftatööstust ja ei ole seega üksinda piisav loodusdirektiivi ülevõtmise tagamiseks Ühendkuningriigi territoriaalvetest väljaspool. Neil asjaoludel tuleb komisjoni hagi lugeda selles osas põhjendatuks.

Lisa

Kohtuotsused avaldamise kuupäeva järgi

Euroopa Kohtu otsus, 8. juuli 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Belgia Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 5, 6, 7 ja 9. Kohtuasi C247/85.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0247:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 8. juuli 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 6, 7, 8 ja 9. Kohtuasi C-262/85.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0262:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 17. september 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 5 ja 9. Kohtuasi C-412/85.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0412:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 13. oktoober 1987. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 6 ja 9. Kohtuasi C-236/85.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0236:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 27. aprill 1988. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 5, 7, 8 ja 9. Kohtuasi C-252/85.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61985J0252:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 15. märts 1990. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 5, 6, 7, 8 ja 9. Kohtuasi C-339/87.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987J0339:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 23. mai 1990. Kriminaalasi, milles süüdistatav on Gourmetterie Van den Burg. Eelotsusetaotlus: Hoge Raad – Holland. Kaupade vaba liikumine – Lindude sisseveo keeld – Linnudirektiivi artiklid 6 ja 14. Kohtuasi C-169/89.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61989J0169:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 3. juuli 1990. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Linnudirektiivi artiklid 5, 8 ja 9. Kohtuasi C-288/88.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61988J0288:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 17. jaanuar 1991. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Direktiivi rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artikkel 7. Kohtuasi C-157/89.

Ei ole ingliskeelsena kättesaadav, vt:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61989J0157

Euroopa Kohtu otsus, 17. jaanuar 1991. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-334/89.

Ei ole ingliskeelsena kättesaadav, vt:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61989J0334

Euroopa Kohtu otsus, 28. veebruar 1991. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. – Loodusliku linnustiku kaitse – Ehitustöö linnualal – Linnudirektiivi artiklid 2 ja 4. Kohtuasi C-57/89.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61989J0057:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 6. veebruar 1992. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Euroopa Kohtu otsuse täitmatajätmine – EMÜ asutamislepingu artikkel 171. Kohtuasi C-75/91.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61991J0075:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 23. märts 1993. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Kohustuste rikkumine – Euroopa Kohtu otsuse täitmatajätmine – EMÜ asutamislepingu artikkel 171. Kohtuasi C-345/92.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61992J0345:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 2. august 1993. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Hispaania Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artiklid 3 ja 4. Kohtuasi C-355/90.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61990J0355:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 19. jaanuar 1994. Association pour la Protection des Animaux Sauvages ja teised *versus* Préfet de Maine-et-Loire ja Préfet de Loire-Atlantique. Eelotsusetaotlus: Tribunal administratif de Nantes – Prantsusmaa. Loodusliku linnustiku kaitse – Jahihooaeg – Linnudirektiivi artikkel 7. Kohtuasi C-435/92.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61992J0435:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kolmas koda), 8. veebruar 1996. Kriminaalasi, milles süüdistatav on Didier Vergy. Eelotsusetaotlus: Tribunal de grande instance de Caen – Prantsusmaa. Müügi keeld – Vangistuses sündinud ja kasvanud isendid – Linnudirektiivi artiklid 1, 2, 5, 6 ja 9 – Kohtuasi C-149/94.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61994J0149:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kolmas koda), 8. veebruar 1996. Kriminaalasi, milles süüdistatav on Godefridus van der Feesten. Eelotsusetaotlus: Gerechtshof's-Hertogenbosch – Holland. Direktiivi kohaldamisala – Kaitsealused liigid – Direktiivi kohaldamine alamliikide suhtes, mida liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult ei esine – Linnudirektiivi artiklid 1 ja 14. Kohtuasi C-202/94.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61994J0202:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 7. märts 1996. Associazione Italiana per il World Wildlife Fund, Ente Nazionale per la Protezione Animali, Lega per l'Ambiente – Comitato Regionale, Lega Anti Vivisezione – Delegazione Regionale, Lega per l'Abolizione della Caccia, Federnatura Veneto ja Italia Nostra – Sezione di Venezia *versus* Regione Veneto. Eelotsusetaotlus: Tribunale amministrativo regionale per il Veneto – Itaalia. Jahipidamine – Liikmesriikide erandi tegemise tingimused – Linnudirektiivi artiklid 5, 7 ja 9. Kohtuasi C-118/94.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61994J0118:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 11. juuli 1996. Regina *versus* Secretary of State for the Environment, *ex parte*: Royal Society for the Protection of Birds. Eelotsusetaotlus: House of Lords – Ühendkuningriik. Linnualade piiritlemine – Liikmesriikidele antud kaalutusõigus – Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused – Lappel Bank – Linnudirektiivi artiklid 2, 3 ja 4 ning loodusdirektiivi artiklid 6 ja 7. Kohtuasi C-44/95.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61995J0044:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 12 september 1996. Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL ja Société d'études ornithologiques AVES ASBL *versus* Région Wallonne, Fédération royale ornithologique belge ASBL osavõtul. Eelotsusetaotlus: Conseil d'Etat – Belgia. Püügi keeld – Erandid – Linnudirektiivi artiklid 3 ja 4 ning loodusdirektiivi artiklid 6 ja 7. Kohtuasi C-10/96.

http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61996J0010

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 26. juuni 1997. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Kreeka Vabariik. Kohustuste rikkumine – Loodusdirektiivi ülevõtmata jätmine – EMÜ asutamislepingu artikkel 169. Kohtuasi C-329/96.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61996J0329:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 11. detsember 1997. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Kohustuste rikkumine – Loodusdirektiivi ülevõtmata jätmine – EMÜ asutamislepingu artikkel 189 ja loodusdirektiivi artikkel 23. Kohtuasi C-83/97.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61997J0083:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 19. mai 1998. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-3/96.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61996J0003:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 18. märts 1999. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C166/97.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61997J0166:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 25. november 1999. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artiklid 2 ja 4. Kohtuasi C-96/98.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0096:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 6. aprill 2000. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Loodusdirektiivi artikkel 6. Kohtuasi C-256/98.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0256:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 7. november 2000. The Queen *versus* Secretary of State for the Environment, Transport and the Regions, *ex parte* First Corporate Shipping Ltd, World Wide Fund for Nature UK (WWF) ja Avon Wildlife Trust osavõtul. Eelotsusetaotlus: High Court of Justice (Inglismaa ja Wales), Queen's Bench Division (Divisional Court) – Ühendkuningriik. Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Loodusaladeks sobivate alade piiride kindlaksmääramine – Liikmesriikide kaalutusõigus – Majanduslikud ja sotsiaalsed kaalutlused – Severni suudmeala – Loodusdirektiivi artiklid 2, 3 ja 4. Kohtuasi C-371/98.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0371:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 7. detsember 2000. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artikkel 4 ja loodusdirektiivi artiklid 6 ja 7. Kohtuasi C-374/98.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61998J0374:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 7. detsember 2000. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Jahiajad. – Linnudirektiivi artikkel 7. Kohtuasi C-38/99.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0038:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 17. mai 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 79/409/EMÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Vastuvõetavus – Linnudirektiivi artiklid 5, 7 ja 9. Kohtuasi C-159/99.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0159:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Iirimaa. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Alade loetelu – Teave alade kohta – Loodusdirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-67/99.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0067:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Alade loetelu – Teave alade kohta. – Loodusdirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-71/99.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0071:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 11. september 2001. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Alade loetelu – Teave alade kohta – Loodusdirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-220/99.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61999J0220:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 30. jaanuar 2002. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Kreeka Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Liikide kaitse – Loodusdirektiivi artikkel 12. Kohtuasi C-103/00.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000J0103:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 13. juuni 2002. – Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Iirimaa. – Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artiklid 3 ja 4 ning loodusdirektiivi artikkel 6. Kohtuasi C-117/00.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000J0117:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 26. november 2002. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Prantsuse Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualadena klassifitseerimine – Plaine des Maures – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-202/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0202:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 5. detsember 2002. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Belgia Kuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Mittetäielik ülevõtmine – Loodusdirektiivi artiklid 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 22 ja 23. Kohtuasi C-324/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0324:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 13. veebruar 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Luksemburgi Suurhertsogiriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Loodusdirektiivi artiklid 1, 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 16, 22 ja 23. Kohtuasi C-75/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0075:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 27. veebruar 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Belgia Kuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artikkel 4 ja loodusdirektiivi artiklid 6 ja 7. Kohtuasi C-415/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0415:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 6. märts 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Soome Vabariik. Loodusliku linnustiku ja nende elupaikade kaitse – Linnualad – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-240/00.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62000J0240:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 20. märts 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Linnualad – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-378/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0378:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kolmas koda), 20. märts 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Itaalia Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Loodusdirektiivi artiklid 5, 6 ja 7. Kohtuasi C-143/02.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0143:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus, 24. juuni 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Portugali Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade ja loodusliku linnustiku kaitse – Linnudirektiivi artiklid 2, 4, 6, 7, 8 ja 12 ning loodusdirektiivi artiklid 1, 3, 6, 10, 11 ja 12. Kohtuasi C-72/02.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0072:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 16. oktoober 2003. Ligue pour la protection des oiseaux ja teised *versus* Premier ministre ja Ministre de l'Aménagement du territoire et de l'Environnement. Eelotsusetaotlus: Conseil d'Etat – Prantsusmaa. Loodusliku linnustiku kaitse – Jahihooaja alguse ja lõpu kuupäevad – Erandid – Linnudirektiivi artiklid 7 ja 9. Kohtuasi C-182/02.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0182:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (kuues koda), 6. november 2003. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik. – Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Loodusdirektiivi artiklid 12 ja 16. Kohtuasi C-434/01.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62001J0434:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 29. jaanuar 2004. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Austria Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Rukkiräaga elupaik – Wörschacher Moos'i linnuala – Linnudirektiivi artikkel 4 ning loodusdirektiivi artiklid 6 ja 7. Kohtuasi C-209/02.

<http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0209:EN:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (suurkoda), 7. september 2004. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddensee ja Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels *versus* Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Eelotsusetaotlus: Raad van State – Holland. Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Mõisted „kava” või „projekt” – Teatavate kavade või projektide kaudu kaitsealale avaldatavate tagajärgede hindamine. Loodusdirektiivi artikkel 6. Kohtuasi C-127/02.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62002J0127:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 9. detsember 2004. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Hispaania Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Jahipidamine – Linnudirektiivi artiklid 8 ja 9. Kohtuasi C-79/03.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0079:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 13. jaanuar 2005. Società Italiana Dragaggi SpA ja teised *versus* Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti ja Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia. Eelotsusetaotlus: Consiglio di Stato – Itaalia. Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Alade, mis võidakse määratleda ühenduse tähtsusega aladena, siseriiklik nimekiri – Kaitsemeetmed – Loodusdirektiivi artiklid 4, 6 ja 21. Kohtuasi C-117/03.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0117:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 14. aprill 2005. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Madalmaade Kuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Ettenähtud tähtaegade jooksul üle võtmata jätmine – Linnudirektiivi artikkel 4 ning loodusdirektiivi artiklid 1, 2, 6, 7, 11, 14 ja 15. Kohtuasi C-441/03.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0441:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 9. juuni 2005. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Hispaania Kuningriik. Loodusliku loomastiku kaitse – Looduslik linnustik – Jahiajad – Kaelustuvi jaht Guipúzcoa provintsis pesitsusaladele naasmise ajal – Linnudirektiivi artiklid 7 ja 9. Kohtuasi C-135/04.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0135:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 20. oktoober 2005. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – EÜ asutamislepingu artikkel 249 ning loodusdirektiivi artiklid 6, 11, 12, 13, 14, 15 ja 16. Kohtuasi C-6/04.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0006:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 15. detsember 2005. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Soome Vabariik. Loodusliku linnustiku kaitse – Teatavate veelindude kevadine jaht – Linnudirektiivi artikkel 9. Kohtuasi C-344/03.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0344:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 10. jaanuar 2006. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Saksamaa Liitvabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Looduslike elupaikade kaitse – Looduslik loomastik ja taimestik – Teatavate projektide kaudu kaitsealale avaldatavate tagajärgede hindamine – Liikide kaitse – Loodusdirektiivi artiklid 6, 12, 13 ja 16. Kohtuasi C-98/03.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62003J0098:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 27. oktoober 2005. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Kreeka Vabariik. Loodusliku linnustiku ja nende elupaikade kaitse – Linnualad – Messolongi laguun – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-166/04.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:330:0005:01:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 18. mai 2006. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Hispaania Kuningriik. Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Liikide kaitse – Silmuspüünistega jahipidamine erajahimaadel – Loodusdirektiivi artikkel 12. Kohtuasi C-221/04.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0221:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (viies koda), 16. märts 2006. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Kreeka Vabariik. Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Liikide kaitse – Loodusdirektiivi artikkel 12. Kohtuasi C-518/04.

<http://curia.europa.eu/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=en&Submit=Rechercher&alldocs=alldocs&docj=docj&docop=docop&docor=docor&docjo=docjo&numaff=C-518/04&datefs=&datefe=&nomusuel=&domaine=&mots=&resmax=100>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 8. juuni 2006. WWF Italia ja teised *versus* Regione Lombardia. Eelotsusetaotlus, mille esitas Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Itaalia) EÜ asutamislepingu artikli 234 alusel. Kaitstesüsteemi erandid – Loodusliku linnustiku kaitse – Kaitsealused liigid – Metsvindi ja põhjavindi isendid – Linnudirektiivi artikkel 9. Kohtuasi C-60/05.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0060:ET:HTML>

Euroopa Kohtu otsus (teine koda), 13. juuli 2006. Euroopa Ühenduste Komisjon *versus* Portugali Vabariik. Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Loodusliku linnustiku kaitse – Linnuala – Muutmine teadusliku aluseta – Linnudirektiivi artikkel 4. Kohtuasi C-191/05.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0191:ET:HTML>

Märksõnad

põllumajanduslik

põllumajandus

põllumajanduse keskkonnameetmed

hindamine, hinnang

lubamine, luba

ametiasutus, asutus

õigusjõud, sunnijõud

linnuliigid

kasvatamine, paljunemine, pesitsemine

püüdmine

projektide tüübid

asjaolud, tingimused

lõpp, lõpetamine

täielik süsteem

kaitsemeetmed

kaitse-eesmärgid

mandrilava

kriteeriumid

viljasaak

kultuuriline

kahju, kahjustus

peibutised

tahtlik

erand

hävitamine

halvendamine, halvenemine, kahjustamine

kaalutlusõigus

haigused

häirimine

häirimine

ökoloogiline huvi

ökoloogiline eesmärk

majanduslik

munad

ainuõigusega majandustsoon

vahetus, vahetamine

määr, suurus, ulatus

rikkumine, täitmatajätmine

laadad ja turud

põllumajandus, kasvandus

soodne kaitsestaatus, soodne kaitsetase

tulekahjud

kalastamine

noorlinnud

uputused

metsandus, metsamajandus

üldine huvi
avalikkus
geograafiline levik

tervis
jahipidamine, jaht, küttimine
jahipidamine, jaht, küttimine
jahihooaeg

Euroopa Ühenduse tähtsate linnualade nimekiri (IBA)

keelatud vahendid
üksikisik, isend, individuaal-
rajatised, käitised

pidamine
tapmine, surmamine

maakasutuse kavad
õiguskindlus
õiguskaitse
õiguskindlus
õiguslik staatus
ajaline piirang
alade loetelu
kirjandus
kohalik
kohalik huvi

kaitsekorraldus, haldamine
kaardid
mereloomade kaitseala
turustamine
säilitamise, hoidmise või taastamise meetmed
ränne
ränd-, rände-
rändliigid
seire, kontroll, kontrollimine, jälgimine
sulgimine

looduspärand
pesad
tavapärase kasutus

algus
ornitoloogilised kriteeriumid
muud huvid

taimekaitsevahendid
asurkond, populatsioon
ettevaatusprintsip
kohtueelne menetlus
paaritumiseelne
kaitse
kaitsemeetmed
rahva tervis

üldine huvi

poegade üleskasvatamine

põhjendatud arvamus

puhkeaja veetmisega seotud, meelelahutuslik

piirkondlik

piirkondlikud asutused

piirkonnad

kõrvaldamine

paljunemine, sigimine

sigimisvõime

nõuded, vajadused

ohutus

müük

rahuldavad lahendused

teadusasutus

teadussaavutused

hülged

ohutus

oluline mõju

vähene arv

väike kogus

sotsiaalne

erimeetmed

riigimaa

range kaitse

järelevalve

ellujäämine, säilimine

piiriülene

transportimine, vedamine

ülevõtmine

veevõtt

veemajandus

relvad

looduslik loomastik ja taimestik

metsik loodus

talvitumine

noorlinnud

Euroopa Komisjon

Loodust ja bioloogilist mitmekesisust käsitlevad kohtuasjad

Euroopa Kohtu otsused

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

ISBN 92-79-02561-9

2006 — 128 lk — 21 x 29,7 cm